

На основу члана 35. става 9. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09), Скупштина општине Жагубица, на предлог председника Општине на седници одржаној дана 16.09.2010. године, донела је

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ ЖАГУБИЦА

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Просторни план општине Жагубица (у даљем тексту: Просторни план) припремио је ЈУГИНУС а.д из Београда.

Одлуку о изради Просторног плана са Програмом израде Просторног плана донела је Скупштина општине Жагубица на седници одржаној 4.12.2009. год.

Просторни план је припремљен на основу **Концепта плана**, као прве фазе у изради Просторног плана, коју је разматрала и верификовала (обавила стручну контролу) Комисија за планове општине Жагубица, на седници од 05.03.2010.год.

Правни основ израде Просторног плана се огледа у члану 19. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 72/09 и 81/09) којим је прописано да се просторни план јединице локалне самоуправе доноси за територију јединице локалне самоуправе. Доношење Просторног плана је у надлежности Скупштине општине Жагубица.

Просторни план је припремљен у складу са одредбама Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Сл. Гласник" бр. 31/10).

Садржина просторног плана општине је одређена чланом 6. Правилника о садржини, начину и поступку израде планских докумената ("Сл. Гласник" бр. 31/10), којим је прописано да просторни план садржи текстуални део и графички приказ. Графички приказ просторног плана општине представљају три рефералне карте (у размери Р 1:50 000).

Временски хоризонт Просторног плана општине Жагубица је 2025. година.

Стратешка процена утицаја на животну средину је саставни део планског документа, а урађена је у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину («Сл. Гласник РС», бр. 135/04). Стратешка процена се радила истовремено са израдом Просторног плана, чиме су створени услови за благовремено интегрисање захтева везаних за заштиту животне средине у поступак припреме Просторног плана.

Повод за израду Просторног плана се огледа у потребама (обавезама) за:

- даљом разрадом и имплементацијом планских решења дефинисаних Просторним планом Републике Србије ("Службени гласник РС", број 13/96),

- као планског документа вишег реда чија планска решења за подручје општине је потребно да се даље разраде и примене кроз израду Просторног плана;
- планским усмеравањем ширења грађевинског земљишта, као и дефинисањем стратешког оквира за валоризацију положаја и улоге општине Жагубица у просторном развоју ширег региона;
 - израдом јединственог планског документа који ће представљати плански и правни основ за реализацију локалних интереса свих физичких и правних лица са подручја Општине;
 - израдом планског документа који је могуће директно примењивати, првенствено по питању организације и уређења простора, као и изградње објеката у оним деловима Општине чији даљи просторни развој није потребно да се дефинише и усмерава кроз израду урбанистичких планова; и
 - израдом развојног документа који уз уважавање основних европских принципа и начела просторног развоја, представља основ за привлачење и реализацију инвестиција из локалних, националних и европских фондова.

Просторним планом су разрађена начела просторног уређења, утврђени циљеви просторног развоја, организација, заштита и коришћење простора, као и други елементи значајни за просторни развој општине Жагубица.

А) ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ**1. ОБУХВАТ ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА**

Просторним планом општине Жагубица обухваћено је читаво подручје истоимене општине (у даљем тексту: планско подручје).

Подручје општине Жагубица налази се у Источној Србији, припада Браничевском округу. Оивичено је планинским венцима Хомољских планина, на северу (940м нв), масивом Црног Врха (1043м нв), на југоистоку и Бељанице, на југу (1339 м нв), а на западу од равничарске доње Млаве одвајају је Горњачке планине (825м нв). У средишту између планинских венаца налазе се Жагубичка котлина и Крепољинско – Крупајска котлина.

Границе у планинском делу углавном прате вододелнице / развођа, или су административне према границама катастарских општина у суседним општинама – Петровцу, Деспотовцу, Бор, Мајданпек и Кучево. Граница према суседним општинама углавном иде преко најистакнутијих врхова планинских венаца. Тако, према Звижду граница се протеже вододелницом између Млаве и Пека, од Омана на југоистоку до Ракове баре и Великог Штубеја. Граница према Доњој Млави протеже се гребеном Суморовца и Вукана, а јужније од Млаве преко Карауле, Великог врха и површи Беле реке. Јужна граница, према Ресави, пружа се преко Соколице, гребена Бељанице све до врха Капа на истоку.

У административном смислу, општина Жагубица се граничи са општинама: Кучево на северу, Мајданпек на североистоку, Бор на истоку и југоистоку, општином Деспотовац на југу и на северозападу са општином Петровац.

Протеже се на површини од 760 км², на којој у 18 насеља живи 14823 становника.

Планско подручје обухвата атаре 19 катастарских општина (Табела 1.).

Табела 1: Преглед катастарске и територијално–административне поделе

Катастарска општина- насеље	Површина (у ха) К.О.	% удео површине К.О. у општини	Број становн. 2002.	% удео становништва К.О. у општини
1. Жагубица (насеље Жагубица)	9198,4032	12.01	2823	19,04
2. Лазница Село (насеље Селиште)	7480,8522	9.84	453	3,05
3. Медвеђица (насеље Медвеђица)	476,7320	0.62	44	0,29
4. Изварица (насеље Изварица)	1892,5355	2.49	376	2,53
5. Горњак (нема насеље)	866,6659	1.14	-	-
6. Милатовац	2216,1737	2.91	828	5,58
7. Брезница (насеље Брезница)	1370,2473	1.8	211	1,42
8. Рибаре (насеље Рибаре)	1907,9330	2.51	485	3,27
9. Вуковац (насеље Вуковац)	2295,3001	3.02	492	3,31
10. Близнак (насеље Близнак)	2040,7228	2.68	361	2,43
11. Мали Камен (нема насеље)	9599,2583	12.63	-	-
12. Јошаница (насеље Јошаница)	3610,2817	4.75	671	4,52
13. Крупаја (насеље Крупаја)	2552,2765	3.35	649	4,37
14. Милановац (насеље Милановац)	1647,4814	2.16	445	3,00
15. Сиге (насеље Сиге)	1984,2079	2.61	704	4,74
16. Крепољин (насеље Крепољин)	4779,8684	6.29	1696	11,44
17. Лазница Селиште (насеља Лазница и Липе)	6100,2646	8.02	2078	14,01
18. Суви До (насеље Суви До)	9133,4401	12.01	1320	8,9
19. Осаница (насеље Осаница)	6651,5503	8.75	1187	8,00
Општина укупно:	75991,0074	100.00	14823	100,00

(Извор: подаци о површинама добијени од надлежних служби Општине Жагубица – Преглед површина по културама, класама и нерплодним земљиштима, подаци добијени 2005.год. подаци о броју становника из Пописа становништва 2002, Завод за статистику РС)

2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

2.1. ПРОСТОРНИ ПЛАН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ (СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ БР. 13/96)

2.1.1. ПОСТАВКЕ ПЛАНА

I Циљеви и Основне поставке Просторног плана Републике Србије

Основно стратегијско опредељење је постизање већег степена укупне функционалне интегрисаности простора Републике Србије, као и обезбеђивање знатно веће саобраћајне и економске сарадње са суседним и осталим европским земљама. Потребно је подстаћи тј. стимулисати развој мањих градова, али и развој сеоских насеља и подручја, као вишефункционалних производних, социјалних и културних простора. На интегралном развоју се заснива и развој недовољно развијених, брдских, планинских и приграничних подручја. Важан сегмент је и заштита животне средине, штедња и рационално коришћење и заштита природних ресурса, посебно необновљивих, као и заштита свих природних и културних вредности.

Основу стратегије у организацији и коришћењу простора, чине таква решења у простору која омогућавају : већу атрактивност простора, територијално диференцирање развојних политика, мера и инструмената, заштиту природних и створених ресурса и добара, подстицање научног и технолошког развоја, саобраћајно, информатичко и управљачко повезивање и локациону флексибилност у доношењу инвестиционих одлука.

Општи циљеви

Основни општи циљ је постизање организације и уређења простора, усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у располагању природним и створеним вредностима, и са потребама дугорочног социјалног и економског развоја.

Остваривањем основног циља постићи ће се :

- заустављање даље деградације простора, угрожавања природних ресурса и добара,
- равномернији размештај становништва,
- усклађенији регионални развој, нарочито недовољно развијених брдских, планинских и пограничних подручја,
- усклађивање динамике између процеса деаграризације, индустријализације и урбанизације,
- усклађивање организације, уређења и коришћења простора са потребама заштите од елементарних и других, већих, непогода,
- заштита животне средине.

II Коришћење и заштита природних ресурса

Пољопривредно земљиште

Пољопривредно земљиште представља велики потенцијал који се мора рационално користити и очувати за будуће генерације. Пољопривредне површине имају велику улогу у одржавању еколошке равнотеже, очувању лепоте сеоских предела итд.

ЦИЉЕВИ: чување површина и плодности пољопривредног земљишта, повећање способности пољопривредног земљишта за производњу здраве хране, побољшавање бонитетне структуре обрадивих површина, реструктурирање коришћења земљишних ресурса, стварање услова за стално повећавање економске ефикасности аграрног сектора, смањивање разлика у интензитету пољопривредне производње између

појединих подручја/ типова газдинстава и потпуније искориштавање компаративних погодности појединих газдинстава.

Планска решења: повећање сточног фонда на целој територији Републике, подстицање процеса укрупњавања, специјализације и интензификације радно способних породичних пољопривредних газдинстава, стварање услова за обнову, опстанак и развој породичних пољопривредних газдинстава, развој пољопривредног задругарства, подстицање пољопривредних фондова ситних пољопривредних газдинстава, стварање услова за ширу примену светских достигнућа из области генетике и селекције биљних и сточних врста, као и другим научним дисциплинама у пољопривредној пракси, праћење глобалних климатских промена итд.

Биолошке мере и еколошка побољшања: планирају се промене намена коришћења пољопривредних површина, пошумљавање, затрављење и подизање вишегодишњих засада одговарајућих пољопривредних култура.

Техничко-технолошка побољшања засниваће се на следећим принципима и планским задацима:

- Организационе, хидротехничке и агротехничке мере,
- Развој водопривредне инфраструктуре,
- Рационално коришћење воде и енергије,
- Будућност пољопривредне производње је у генетици и биотехнологији,
- Мелиорације планинских ливада и пашњака,
- Очување природне плодности педолошког покривача.

Главни правци преструктурирања пољопривредне производње су: измена структуре усева на ораничним површинама, побољшање продуктивности природних травњака, развој рибарства, салаша засеоци и мала села имају значајне економске вредности, повећање површине воћњака, проширење асортимана тржишне понуде поврћа и лековитог биља и укључивање у развојне програме пољопривреде и рибарства.

Издвојена су три пољопривредна макрорегиона:

1. Ратарско- сточарски рејон, обухвата низијске области, веће речне долине, као и све терене где преовлађују плодна земљишта. Он има значајну улогу у снабдевању становништва/ прехранбене индустрије поврћем.

2. Сточарско- воћарско – виноградарски рејон, простира се претежно на брежуљкастом и брдовитом терену. Потребно ј интензивирати развој сточарства, упоредо са производњом воћа и грождја.

3. Сточарски рејон, обухвата планинске крајеве. Сточарство овде апсолутно доминира, посебно пашњачко – њему припада Општина Жагубица.

Шуме, шумска земљишта и ловна подручја

Основни циљеви коришћења и уређења шума и шумског земљишта су: унапређење стања шума, као и заштита и очување постојећих шума, пошумљавање и уређење и повећање шумских комплекса око великих производних и урбаних центара.

Унапређивање стања постојећих шума обезбедиће се:

- Превођењем-конверзијом изданачких шума у високе,
- Мелиорацијом деградираних шума,
- Мелиорацијом изданачких шума лошег квалитета,
- Реконструкцијом некавалитетних деградираних високих шума у квалитетније,
- Реконструкцијом, попуњавањем и обнављањем,
- Санитарним сечама и
- Интензивном негом и заштитом постојећих шума.

Основни правци развоја ловства и узгоја дивљачи: значајно повећање броја крупне и ситне дивљачи, побољшање старосне и полне структуре дивљачи и очување ретких и угрожених врста.

Општина Жагубица има значајне шумске површине које се простиру готово на њеној читавој територији, са изузетком Бељанице, карактеристичне по великим просторствима ливада и пашњака. Строги резервати природе су проглашени на

локалитетима Бусовата и Осаничка клисура. Животињски свет је разноврстан и углавном настањен у шумским подручјима (срне, дивље свиње, ситна дивљач).

Коришћење и заштита вода и водопривредна инфраструктура

Циљеви и основне поставке коришћења и заштите вода и развоја водопривреде:

- У снабдевању насеља водом, приоритетно и максимално биће коришћена локална изворишта воде,
- Дугорочне потребе за водоснабдевањем засниваће се на изградњи интегралних водопривредних система,
- Вода за технолошке потребе биће захватана из водотокова,
- У области хидротехничких мелиорација приоритет ће имати ревитализација постојећих система и изградња најрационалнијих типова нових система,
- Одбрана од поплава биће остваривана у оквиру интегралних система,
- Приоритет у коришћењу вода има планска рационализација потрошње,
- Заштита и унапређење квалитета вода до нивоа прописаних класа квалитета,
- Унапређивање водних екосистема очувањем мочвара и других влажних зона,
- Целовито искоришћење хидропотенцијала,
- Пловидба на унутрашњим пловним путевима имаће приоритет као вид транспорта и
- Заштита од водне и еолске ерозије ради спречавања губитка земљишта.

Подручје **Општине Жагубица** налази се у сливу река Млаве и Тиснице, са њиховим притокама. Хомоље је посебно интересантно са хидролошког аспекта јер се одликује појавом понорница због кречњачког састава терена (Речке и Бусовата). Општина има бројне и разноврсне изворе:

- *врела - врело Млаве, Крупајско врело, Белосавац (каптирано за водовод), Суводолско врело, Изваричко врело, врело Лопушње, врело Комненске реке,*
- *термални извори – терме код Сувог дола и терме код Крупајског врела, интермитентни извори - (потајнице)- Хомољска потајница, хидролошки споменик природе изузетног значаја.*

Насеље Жагубица се снабдева из врела Белосавац (капацитета 120 l/s) што задовољава дугорочне потребе града.

Коришћење минералних сировина

Циљеви експлоатације руда метала и неметала:

- Искоришћавање компаративних предности Републике у овој области,
- Рационално искоришћавање руда,
- Побољшање технолошке опремљености рудника,
- Заштита од непланске изградње изнад лежишта,
- Смањење деградације средине у процесу експлоатације и прераде руде.

Подручје Жагубице припада:

- Тимочкој зони експлоатације металичних минералних сировина у којој су честе појаве бакра и злата, као основних метала.
- мањем угљоносном лежишту мрког угља, који се експлоатише у руднику "Јасеновац" код Крепољина.

Поред угља, на подручју општине Жагубица експлоатише се и грађевински камен.

Коришћење енергетских извора и енергетска инфраструктура

Утврђени су основни циљеви коришћења енергетских извора и развоја енергетике:

- Повећање производње енергије и ослањање на сопствене изворе,

- Наставити истраживање и развој технологије угљних шкриљаца,
- Коришћење нових и обновљивих извора енергије биће вишеструко повећано,
- Побољшање квалитета рада и поузданости постојеће електропреносне нафтне и гасне мреже,
- Дат примат развоју савременим централизованим системима топлификације,
- Наставиће се са гасификацијом градова Србије,
- Рационално коришћење и штедња необновљивих ресурса,
- Интензивирање истраживања свих енергетских потенцијала,
- Потстицање научно-истраживачког рада у овој области,
- Смањење конфликта између коришћења енергетских ресурса и заштите животне средине.

Електроснабдевање територије општине Жагубица обезбеђено је преко далековода од 35 kV до трафостанице 35/10 kV у Жагубици. За даљи развој општине Жагубица и изградњу нових туристичких садржаја биће неопходна изградња још једне трафостанице 35/10 kV у Жагубици. Гасоводна мрежа на територији општине не постоји, али је у плану довођење једног гасоводног крака из правца Бора.

III Становништво, насеља, делатности и регионална подела

Становништво

Основни циљ на подручју Републике је равномернији територијални размештај становништва и његово интензивно обнављање (повећање удела младих). Остваривање овог циља могуће је комбинованим и усклађеним мерама демографске политике и политике регионалног развоја.

На основу урађених пројекција густине насељености по општинама, подручје Општине сврстава се у веома ретко насељена подручја испод 50 становника на km². Просторним планом Републике Србије пројектовани број становника за подручје општине Жагубица износи 15.600 за 2001.годину, односно 14.200 за 2011.год.

Системи градских центара и функционална подручја

Утврђују се следећи циљеви у погледу развоја и просторне организације мреже градских центара:

- Бржи развој оних градских центара који ће подстаћи и усмеравати равномернији и усклађенији, развој мреже насеља на укупној територији Републике,
- Стварање противтеже снажним поларизационим утицајима агломерације Београда,
- Убрзанији развој неразвијених подручја,
- Рационалнију просторну организацију привредних, производних, веза у мрежи центара,
- Преображај и развој приградских насеља,
- Развој градова у приграничним регијама као центара развоја,
- Рационалнија просторна организација централних функција, сагласно размештају корисника и услуга,
- Чвршће и рационално повезивање градова у регијама и макроцелинама,
- Ојачати саобраћајну инфраструктуру између суседних градова,
- Ојачати привредне везе, међусобну размену услуга и организовање заједничких активности у суседним градовима.

Мрежу градова на територији средишње Србије сачињавају центри са врло развијеном, стабилном и уравнотеженом функцијском структуром. Издвајају се следећи типови градских центара: макрорегионални, субрегионални, и три категорије градских центара ужег територијалног утицаја.

Општина Жагубица припада најнижем нивоу центара и као таква гравитира Пожаревцу који је регионални центар.

У зони веза дошло би до израженије интеграције подсистема насеља, што би резултирало и повољнијом организацијом инфра и супра структура. Ефекти интеграције подсистема морају се изразити и кроз обједињавање организације животних активности, управљачких структура и привреде у датој зони.

Развој и уређење сеоских подручја

Циљеви:

- Стварање друштвено-економских и тржишних услова за убрзани економски и социјални развој,
- Заустављање депопулације и погоршања демографске и социјалне структуре,
- Активирање локалних потенцијала и подизање мотивације сеоског становништва да развија и уређује сеоско подручје као дугорочну перспективу и избор за живот,
- Побољшање комуналног и социјалног стандарда и квалитета живљења на селу,
- Обезбеђење економске и социјалне сигурности сеоских домаћинстава,
- Очување и унапређење еколошких, културолошких и других вредности у сеоским насељима.,

Операционализација концепције развоја села обухвата пет нивоа:

- Интегрисање села у социјални, привредни и културни развој,
- Диференцирање социо-економског и просторног развоја сеоских подручја према регионалним и локалним посебностима,
- Повезивање села у систем насеља и комуникација са центрима вишег реда,
- Интегрисани развој и уређење села и атара,
- Активирање локалних развојних потенцијала сеоског подручја.

Јавне службе

Циљеви развоја и организација јавних служби са становишта рационалне организације и коришћења простора сврстани су две групе:

1. Циљеви који су условљени одговарајућим променама у начину организације и финансирања јавних служби што подразумева:

- усклађивање права корисника са могућностима алиментирања прихода јавних служби,
- смањивање разлика у коришћењу јавних служби у насељима различитог типа,
- активирање локалних заједница и самоиницијативе грађана кроз различите институционалне и ванинституционалне аранжмане,
- прилагођавање пазличитих програма и организације рада у области јавних служби специфичним потребама и обележјима локалних заједница.,

2. Циљеви који се непосредно односе на просторну организацију јавних служби:

- промене у организацији рада јавних служби и прилагођавање потребама и особеностима локалних заједница са циљем да се повећа доступност објеката јавних служби и установа за све грађане, а посебно за оне из удаљенијих зона и насеља,
- селективно измештање специјализованих делатности из републичког и покрајинских центара у макрорегионалне и регионалне центре и насеља са специфичним функцијама,
- повећање искоришћености изграђених фондова за потребе рада јавних служби (узимањем просторија у закуп, интензивирањем коришћења расположивог простора),
- прилагођавање норматива пројектовања и грађења нових објеката захтевима квалитета, веће употребне вредности простора,
- подстицање примене типских и монтажних објеката са краћим веком трајања и нижим трошковима изградње,
- поједностављивање административних поступака за адаптацију и реконструкцију старих објеката који не испољавају услове за одређену намену.

Развој и размештај индустрије

Основни циљ развоја индустрије је повећање конкурентности у међународној подели рада на основу потпунијег коришћења ресурса уравнотеженије територијалне структуре и задовољења потреба домаћег тржишта.

Посебни циљеви су:

- Повећање обима производње и запослености,
- Напуштање стратегије увозне супституције уз јачање стратегије извоза,
- Преструктурирање производње према тржишним условима,
- Увођење научно-техничког прогреса у материјалну производњу,

- Напуштање енергетски интензивних технологија,
- Равномернији територијални размештај капацитета,
- Интензивирање индустријског развоја у градовима-индустријским центрима,
- Селективан развој индустрије у малим центрима на недовољно развијеном подручју.

Територијални размештај индустрије је заснован на: постављеним општим и посебним циљевима, локационо – развојном потенцијалу појединих подручја, размештају постојећих индустријских капацитета, основним правцима индустријског развоја и локационим захтевима појединих индустријских грана.

Са становишта локационе повољности за смештај и развој одређених индустријских капацитета простор Србије је издиференциран на одређене зоне. Најповољнији локационо-развојни потенцијал имају приобални појас Дунава и Саве и зоне у долинама других већих река, Велике, Западне и Јужне Мораве, Тисе, Тимока, Дрине, Лима, Ситнице и Ибра.

Због неразвијености индустријске структуре и проблема незапослености, у будућем развојном циклусу **Подунавског и Браничевског округа** неопходна је измена улоге производних фактора, у правцу пораста улоге живог рада, развојем радиоинтензивних грана (метална, прехранбена и др.). Општина Жагубица, као мали индустријски центар (1000 – 5000 запослених), се налази у зони под утицајем макрорегионалног центра града Београда и регионалног центра Пожаревца.

IV Саобраћај и везе

Разматрање на нивоу Просторног плана Републике, када је у питању саобраћајна инфраструктура, односи се на основне саобраћајне коридоре ради њиховог дефинисања у простору и усаглашавања са другим секторским плановима, уз поштовање већ изграђених и дефинисаних коридора. Саобраћајни коридори представљају само стратешке коридоре, нарочито када се ради о мрежи ауто- путева и пруга за велике брзине. План мреже заснован је на целомитом мрежном приступу уз поштовање осталих опредељења. Заштита коридора и резервација простора за све елементе саобраћајних мрежа представљају основу у даљем процесу разраде. поштовање осталих опредељења. Заштита коридора и резервација простора за све елементе саобраћајних мрежа представљају основу у даљем процесу разраде.

Основу развоја путне мреже представља формирање коридора ауто-путева који омогућавају да Република Србија у наредном периоду, оствари потребан ниво повезаности са окружењем и да се укључи у систем путне мреже Европе.

Хомоље далеко заостаје у изграђености саобраћајне инфраструктуре за републичким просеком. Планска обавеза је утврђивање коридора новог државног пута I реда Пожаревац – Жагубица – Бор. Општина Жагубица удаљена је од Београда 170 км и главни саобраћајни коридор јесте државни пут II реда бр.105: Пожаревац – Петровац – Жагубица - Бор.

Од Жагубице води и државни пут II реда бр.104 (Жагубица – Лазница – Јасиково - Мајданпек) који је знатно лошијег квалитета. Иста констатција важи и за државни пут бр. 216 (Крепољин - Деспотовац). Општинском мрежом путева су сва села повезана на територији општине, али је она у доста лошем стању јер се слабо одржава (према Кучеву постоји шумски пут Милатовац - Буковска који нема асфалтну подлогу, а може бити значајан са аспекта саобраћајног положаја општине). Од некатегорисаних путева треба посебно издвојити пут Жагубица – Бук - Бељаница, имајући у виду потенцијалну важност Бељанице у туристичком погледу.

Општина није повезана железничком мрежом, нити постоји развијен ваздушни саобраћај. За сада на територији општине постоје радио-релејни системи које би требало заменити оптичким кабловима, нарочито дуж пута Петровац – Жагубица - Бор, али и по локалној мрежи.

V Туризам и заштита природне средине

На основу комплексно сагледаних природних и створених услова и ресурса по обиму, квалитету, распрострањености или уникатности, функционалности, атрактивности и активираниости, на простору Србије се као посебне целине могу издвојити следеће врсте туристичких потенцијала: планине, водене површине, правци туристичког транзита, велики градови, бање, природне и културне баштине, ловна подручја и села. Према томе у односу на потенцијале, у Србији се могу развијати следећи основни видови туризма:

- Планински туризам,
- Туризам на водама - на већим рекама, (домаћи и страни, летњи, излетнички, транзитни и стационарни, наутички, риболобни, спортски, спортско-рекреативни, манифестациони, еколошки, научни, едукативни и др.),
- Транзитни туризам друмских коридора на главним правцима кретања туриста,
- Туризам великих градова,
- Бањски туризам,
- Културолошки туризам,
- Ловни туризам,
- Сеоски туризам

Од наведених видова туризма, дугорочни развој туристичке понуде Србије концентрисаће се нарочито у просторно-функционалним целинама планинског, водног, транзитног, градског и бањског туризма, којима ће бити обухваћени и културолошки, ловни, сеоски и други тржишно актуелни видови туризма.

Транзитни туристички правци су засебни, специфични простори туристичке понуде дуж значајних коридора међународних и националних друмских и пловних токова, како у оквиру туристичких региона и зона тако и као засебна понуда.

Кључна за туристички развој општине јесте близина европског Коридора X, односно ауто-пута Е75 (Београд – Ниш). Ова саобраћајница омогућава ефикасно укључивање у све значајније саобраћајне токове у Србији и региону. Јужни део области је оивичен магистралним путем М5 који има своју Европску ознаку Е761 и који повезује Коридор X (код Параћина) са Зајечаром и Видином у Румунији. Од великог значаја је државни пут II реда бр.105 (Пожаревац – Петровац – Крепољин – Жагубица - Црни врх - Бор).

Општина Жагубица припада туристичкој зони II степена.

Заштита животне средине

Основни циљеви заштите животне средине и природе су:

- квалитетна животна средина: чист ваздух, довољне количине квалитетне воде за пиће, очувано пољопривредно земљиште, екосистеми и биолошка разноврсност, здравствено безбедна храна, уређена насеља и угодност боравка на радном месту и месту становања,
- рационално коришћење природних ресурса, а нарочито необновљивих (минералне и енергетске сировине, воде, земљиште); боље искоришћење сировина и енергије, смањење отпада и повећање степена рециклирања; безбедно депоновање комуналног отпада, санација еколошких "просторних" последица експлоатације сировина, а приоритет је дат изразито деградираним и девастираним подручјима, локалитетима и пејзажима, обнови екосистема, ревитализацији и рекултивацији подручја интензивне површинске експлоатације минералних и енергетских сировина, заштити највреднијих добара,
- заустављање даље деградације природне средине (ваздух, воде, земљиште, вегетација и др.), најпре у критично загађеним урбаним, рударско – енергетским и индустријским центрима, у еколошки највреднијим подручјима, а потом и на целој територији Републике,
- заустављање ерозије у најугроженијим подручјима, - заштита, обнова и санација стања живог света; очување природних предела посебне вредности и значаја, угрожених и ретких биљних и животињских врста; очување равнотеже екосистема и обнова оних који су нарушени; одржавање биодиверзитета,
- заштита природних предела, амбијената и пејзажа око културно – историјских споменика, у оквиру комплексне заштите ових целина и природних пејзажа уопште,
- заштита људским радом створених добара и градитељског наслеђа као специфичне културне средине живота људи,

- развој еколошке етике и знања о последицама и узроцима загађивања животне средине, односно хуманизација односа према животној средини.

Подручје општине припада зони заштите подручја изузетних природних вредности од посебног националног значаја. Најизраженија је деградација квалитета пољопривредног земљишта – најважнијег ресурса овог краја.

Простори општине Жагубица могу се, према стању или могућим активностима, сврстати у следеће категорије према угрожености екосистема:

- четврта категорија којој припадају зоне у којима је могуће загађење од прехранбене и других врста индустрија које продукују загађење воде, ваздуха, великих сточних фарми, зона дуж путева у којима је могућа појачана бука и др.

- пета категорија којој припадају приградске зоне, зоне са интензивним воћарством и виноградарством, коридори општинских путева и др.

- шеста категорија којој припадају територије сеоских насеља, подручја са природном деградацијом простора (еродиране површине, клизишта, плавни терени и др.)

- седма категорија којој припадају шумске површине са експлоатацијом, ливадско – пашњачка подручја, мочварна и ловна подручја и др.

Строги резервати природе на подручју општине су: Бусовата и клисура Осаничке реке.

Хидролошки споменици природе су: Врело Млаве, Крупајско врело и Крашки извор – потајница.

Геоморфолошки споменик природе: прераст Самар.

Са аспекта заштите **непокретних културних добара**, утврђени су следећи циљеви:

- Очување темеља и материјалне баштине националне културе и других култура које су се

развијале на овом тлу,

- Развијање свести о значају културног наслеђа за живот будућих генерација ради очувања националног идентитета,

- Реинтеграција непокретних културних добара у савремени животни простор.

Основна начела заштите су:

- културна добра, штите се интегрално са простором у коме се налазе интегрисана у природни простор тј. са очуваним природним простором. Сасвим изузетно и само ради спасавања културног добра могућа је његова дислокација.,

- Непокретна културна добра третирају се као развојни потенцијал подручја у коме се налазе,

- Заштита културних добара је интегрални део развоја.,

- Културна добра штитити од свих облика неконтролисаних изградње, од индустријских погона, од великих инфраструктурних система и других постројења која могу да деградирају окружење а и само непокретно културно добро,

Планском концепцијом заштите утврђена су начела и мере заштите непокретних културних добара, од којих се овде истичу:

- вредносно рангирање добара,

- уграђивање у планове о уређењу и планирању простора заједно са мерама за њихово очување,

- Неопходно је извршити додатна истраживања ради евидентирања непокретних културних добара као и валоризацију по јединственим критеријумима. Истраживања треба да обухвате нарочито велике просторне целине око моравске долине,

- У категоризацији и валоризацији културних добара приоритет треба дати зонама текућих и очекиваних промена.

Споменик културе: Тршка црква, Манастир Горњак.

VI Биланси коришћења простора

На основу просторног плана Републике Србије, основна намена површина за средишњу Србију, до 2010.г., бележи пораст површине шумског земљишта (32,8% на 37,2%), а донекле смањење пољопривредне и осталих површина. Подручје Жагубице и околине, припада датом појасу, и највећом површином је под шумама.

Планом је одређено да ће се радити на повећању пошумљавања, заштити постојећих подручја изузетних природних вредности од националног значаја, као и подручја природних екосистема.

VII Имплементација просторног плана

Циљеви и интереси просторног плана су остварљиви уколико су уграђени у политике и програме градова, општина, предузећа и сл., и наравно у план развоја Републике. Применом мера и инструмената за коришћење, уређење и организацију простора утврђених од стране Републике и инструментима политике регионалног развоја, обезбедиће се њихово адекватно остваривање.

Инструментима и вођењем сврсисходне демографске, индустријске, аграрне, инвестиционе политике, подстицање развоја пољопривреде и коришћење пољопривредног земљишта, унапређење шумских екосистема, заштите пејзажа, земљишта, развој туризма и, рационалним коришћењем енергије, постићиће се циљеви плана. Спровођењем концепција и одговарајућих мера за заштиту животне средине, применом законских и подзаконских аката о успостављању и одржавању квалитета животне средине у свим областима и смањењем загађености (ограничењима по секторима активности) циљеви из плана су достижни.

2.1.2. ОЦЕНА ПРОЈЕКЦИЈА ПЛАНА И МОГУЋИ СТЕПЕН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ У ОВОМ ПЛАНУ

Све базне поставе просторног плана Србије, које се односе на општину Жагубица, су добро конципиране: развој пољопривреде и коришћење пољопривредног земљишта, унапређење шумских еко система, контролисано и планско коришћење минералних сировина, развој туризма, развој прерађивачке индустрије, заштита пејзажа, контрола сеизмичког ризика, заштита земљишта и вода, побољшање путне инфраструктуре (државне и општинске), опремање насеља.

Нереалним су се показале пројекције становништва и запослености, које се нису оствариле, услед нестабилних политичких и економских прилика и ратних догађања на простору бивше Југославије и свеукупне неповољне економске ситуације у Републици, протеклих двадесетак година.

2.2. ИЗВОДИ ИЗ РЕЛЕВАНТНИХ РАЗВОЈНИХ ПРОГРАМА (НИВО РЕПУБЛИКЕ)

У секторским поглављима овог ППО дати су осврти и анализе постојеће меродавне планске и пројектне документације и програма развоја, чије су анализе и поставке од утицаја на избор и дефинисање планских решења ППО Жагубица.

3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА – ОЦЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ И ОГРАНИЧЕЊА ПОДРУЧЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА – SWOT АНАЛИЗЕ

Општина Жагубица смештена је у источном делу Србије, у зони Хомоља и то између $21^{\circ} 31' 30''$ и $21^{\circ} 58' 30''$ источне географске дужине и $44^{\circ} 05'$ и $44^{\circ} 21' 30''$ северне географске дужине и као таква, због морфолошке изолованости у планинском окружењу без довољно квалитетних саобраћајних веза са околином, има релативно повољан географски положај.

Протеже се на површини од 760 km^2 , на којој у 18 насељу живи мае од 15.000 становника. Подручје општине Жагубица се простира на југоисточном делу Браничевског округа и обухвата јужне падине Хомољских планина, северне падине Бељанице и црног Врха као и Жагубичку са реком Млавом и Крепољинско - Крупајску котлину са Крупајском реком. Преко територије општине воде државни путеви другог реда ка Петровцу, Бору и Деспотовцу и зоне дуж овим путева су и најнасељеније.

Као најмаркатнија обележја рељефа овог дела Србије, доминирају планински венци Бељанице, Црног Врха и Хомољских планина, Жагубичка и Крепољинско - Крупајска котлина, а у хидрографији општине истичу Млава и Крупајска река са притокама које често имају живописне долине, бројне водопаде и врела. Кроз Жагубицу протиче највећа десна притока Млаве река Тисница, а у зони Крепољина, у Млаву се улива њена највећа лева притока на овом подручју Крупајска река.

Сва су насеља углавном смештена поред главних саобраћајница, дуж Млаве и Крупајске реке.

Општина Жагубица се граничи са општинама: Кучево на северу, Мајданпек на североистоку, Бор на истоку и југоистоку, општином Деспотовац на југу и на северозападу са општином Петровац.

3.1. ПРИРОДНИ УСЛОВИ, ПОТЕНЦИЈАЛИ И ОГРАНИЧЕЊА ЗА РАЗВОЈ – СИНТЕЗНА ОЦЕНА

С обзиром на природне карактеристике општине Жагубица утврђени су и анализирани потенцијали и ограничења који ће утицати на даљи развој општине. Овом анализом су обухваћени потенцијали и ограничења за различите активности и намене, и то за: становање и изградњу насеља, пољопривреду, шумарство, водоснабдевање, лоцирање комуналних објеката, туризам и рекреацију, као и за успостављање друмских и железничких комуникација.

Општина је смештена између Хомољских, Горњачких планина, Бељанице и Црног врха, у долини реке Млаве и њених притока. Повољни климатски услови и повољна надморска висина, богатство шумама, водама итд. омогућава развој сточарства, пољопривреде, шумарства, рибарства. Општина представља и потенцијалну туристичку атракцију.

Највише су насељена подручја око река (сва насеља су сконцентрисана око реке Млаве и њених притока). Централни део општине у Жагубичкој котлини и Крепољинско – Крупајској котлини / долини је повољан за насељавање (услови за ратсрство, воћарство, сточарство, изградњу насеља и саобраћајница су у котлини и долини најповољнији).

Више планинске зоне су мање повољне за насељавање (подручја на планинама Бељанице, Хомољским планинама), због геолошке грађе терена, изражене ерозије, мање квалитетне педолошке подлоге и оштријих климатских услова, али и лоше саобраћајне повезаности тих делова општине.

1) У односу на становање и изградњу насеља:

Потенцијали развоја су:

- Природне погодности терена за живот и рад становништва су широко распрострањене: у селима за пољопривреду, шумарство, туризам итд., док су на теренима долинских насеља повољни услови за изградњу индустријских капацитета и развој широке лепезе активности као економске базе за живот људи.
- могућности за организовање већег обима изградње насељских структура на подручју Жагубичке котлине и у долинским проширењима река,
- површине са нагибом до 15% и углавном слаба ерозија представљају условно – повољан терен за изградњу насеља,
- велика заступљеност чврстих седиментних стена, као што су кречњаци, пешчари, глинци и конгломерати, и других добро носивих и стабилних стенских маса, геотехнички повољних за изградњу насеља, нарочито индивидуалних објеката (од слободних терена најповољнији су на они на падинама блажих нагиба са јужном експозицијом терена),
- Велика заступљеност терена повољне експозиције сунцу у централном и северном делу општине, где су и највећа насеља.

Ограничења развоја су:

- потенцијална локална нестабилност терена нарочито у зонама изграђеним од шкриљаца, дацита, андезита, гранита, посебно шљкунка, песка, глине и леса,
- јужни делови општине као климатски неповољни за насељавање (појас планине Бељанице),
- површине под нагибом већим од 15% (углавном у источном делу територије).
- Сеизмичка активност карактеристична за целу Општину, захтева асеизмичку градњу за услове потреса већег од 7^oMCS.
- Површинска безводност значајних површина терена изграђених од кречњачких слојева побрђа и брдско – планинског дела Општине, онемогућава јевтино и једноставно водоснабдевање насеља.
- Због угрожености падинских терена повољних за изградњу насеља различитим облицима ерозије и нестабилности, неопходни су хидротехнички објекти заштите од ерозије и бујичних вода у планинским теренима, од поплавних вода у нижим зонама алувијалних равни Млаве и притока од ерозије на нагнутијим теренима побрђа.

2) У односу на пољопривреду и рибарство:

Потенцијали развоја су:

- веома повољни услови за развој одређених пољопривредних грана, посебно сточарства (свињогојства, овчарства, пчеларства, развој пастрмских рибака), воћарства, као и повољни услови производње органске здраве хране, сакупљања лековитог биља, шумских плодова, бављења печуркарством итд.,
- највећа заступљеност ливада (око 41%), пашњака (око 26.1%), потом ораница и башта (око 25.8%), па воћњака (око 7.2%), док су површине под виноградима занемарљиве,
- распотрањеност терена IV, V и VI класе на падинама погодује узгоју воћњака (воћарство), ливада и пашњака (сточарство) на свим површинама чији нагиби то дозвољавају или усмеравају (на многим површинама постиже се сличан, а често и бољи ефекат заштите од ерозије у односу на узгој шума),
- најзаступљенија подручја: подручје мешовите пољопривредне производње у котлинама и долинама као и на побрђу централног и северног дела планског подручја, и сточарске производње на брдским и планинским теренима планског подручја (у склопу шумско пашњачко подручје),
- чисти квалитетни планински водотоци су изузетан потенцијал за узгој, посебно поточне пастрмке, али и организовање узгоја у рибањацима.

Ограничења развоја су:

- дисецираност рељефа и велики нагиби терена (у појединим деловима) условљају ограничене могућности за интензивнију пољопривредну производњу;
- висок ниво подземних вода на површинама покривеним најплоднијим земљиштем уз реке захтева мелиорационе радове у циљу побољшања услова за пољопривреду,
- Неповољни хидролошки услови и варирање квалитета земљишта (посебно у кречњачким и неогеним теренима), што се нарочито запажа на теренима IV бонитетне класе, које утичу на појаву локалних ограничења везаних за пољопривредну производњу.

- Посебан проблем представља појава ерозије која је у појединим зонама јаче изражена. Појава ерозије је карактеристична и за простране пољопривредне површине, погодне за воћарство. Антиерозиони радови у сливу притока Млаве нису спроведени у потребној мери па је ерозија још увек изразит и највећи проблем и ограничење пољопривредне производње.
- Нерегулисано пречишћавање отпадних вода из насеља и других загађивача угрожава квалитет реке Млаве као највећег потенцијала за узгој рибе.

3) У односу на узгој шума и подизање заштитних зелених површина

Потенцијали развоја су:

- богатство шумама (скоро 50% територије општине чине шуме)
- терени V и VI бонитетне класе који су погодни како за узгој шума, тако и за квалитетне ливадске и пашњачке површине; оне имају широко распрострањење, пре свега на Бељаници,
- могућност коришћења шума као потенцијала за развој туризма,
- планински терени погодни за подизање и одржавање зелених заштитних површина у циљу одржавања санитарно-хигијенских услова у општини,

Ограничења развоја су:

- ерозиони процеси који настају као последица комплекса хидролошких, геоморфолошких, климатских и педолошких процеса на подлогу једини је ограничавајући фактор узгоја шумских површина на овом подручју.
- основни ограничавајући фактор у овом погледу је антропогеног карактера и огледа се у непланском ширењу грађевинских рејона насеља и пољопривредних површина, изградњи саобраћајница и осталих инфраструктурних објеката и мрежа, те заузимању простора комуналним отпадом, а што све проузрокује деградацију вегетације и земљишног покривача.

4) Изградња индустријских објеката

Потенцијали развоја су:

- На подручју општине у равничарском подручју кроз које протичу већи водотокови постоје пространи геотехнички повољни терени за изградњу индустријских објеката и зона. Са аспекта просторног планирања, изградње, пољопривредне производње, сви терени повољних геотехничких карактеристика у већ постојећој формираној зони у Жагубици, али постоје и у другим низијским насељима и повољни су за овакву намену. Ови терени, осим теренских локационих захтева (равни и благо нагнути терени до 3° за веће и до 5° за мање индустријске капацитете и у близини Жагубице, Сувог Дола, Крепољина) такође, имају и добре могућности водоснабдевања и одвођења отпадних вода за развој већих индустријских зона, те се зоне у близини Млаве и притока посебно истичу по својим погодностима за лоцирање мањих индустријских капацитета.
- У осталим насељима углавном је могућа изградња производних погона типа домаће радиности која нема много захтева у погледу простора, изузев вида производње и транспорта који не сме да поремети услове живота и квалитет животне средине.

Ограничења развоја су:

- Висок ниво подземних вода у нижим зонама алувиона Млаве и потребе нивелације терена.
- Појава локалних нестабилности у теренима побрђа, посебно Хомољских планина
- Сеизмичка активност карактеристична за целу Општину, захтева асеизмичку градњу за услове потреса већег од 7°MCS.
- Изузимање из градње индустријских објеката на подручјима на којима су водни ресурси за водоснабдевање (ресурси пијаћих вода у долини Млаве, као и планински извори у Хомољским планинама и на контакту кречњачког масива Бељанице и Жагубичке котлине).
- Простирање плодних земљишта које се користи за пољопривредну производњу представља највеће ограничење за изградњу великих индустријских погона, како са аспекта заузимања пољопривредног земљишта, тако и са аспекта могућег загађења тла и подземних вода.

5) Експлоатација минералних сировина

Потенцијали развоја су:

- Рудно-геолошки потенцијали према досадашњим истраживањима су значајнији потенцијал општине. Истичу се лежишта угља у зони РУ "Јасеновац" (рејони Сиге, Милановац, Близнак) и неметаличних сировина чијом се експлоатацијом обезбеђују сировине за потребе грађевинарства: резерве украсног и грађевинског камена на већем броју локалитета широко распрострањених у планинском делу општине, на којима је могућа експлоатација, а на појединим од њих се врши више деценија. Појаве метала су испитиване на више локација (Осаница – антимонско – волфрамска асоцијација, Лазница – манган, Ваља Стрж – бакар, злато, олово и сребро, Црни Врх – бакар, злато, уз напомену да се подручје Црног Врха простире на подручју Жагубице, Бора и Мајдапека)

Ограничења развоја су:

- Ограничење за ширу експлоатацију може представљати близина издани пијаће воде – могућих изворишта која могу бити деградирана, као и близина насеља због угрожавања буком и вибрацијама.
- Због међусобно конфликтних утицаја потенцијалних активности туризма и рударства, актуелни планови за активирање туристичке зоне и рударских активности на Црном Врху морају се међусобно ускладити како би се наведене активности развијале уз минимизирање међусобних конфликта са циљем постизања максималних економских ефеката и уз поштовање строгих захтева заштите животне средине.
- Не постоје ограничења за експлоатацију минералних вода.

6) Енергетски потенцијал

- Подручје општине Жагубица као изразито пољопривредни крај има могућности да за снабдевање локалних потреба домаћинства енергију добија из биомасе пореклом од пољопривредне производње.
- река Млава располаже валоризованим хидроенергетским потенцијалом који је планиран за коришћење, у склопу изградње бране низводно од Горњака на територији петровачке општине;
- Планинско подручје обилује планинским водотоцима који располажу хидроенергетским потенцијалом, уз могућност подизања малих хидроенергетских објеката.
- Цело подручје Општине обилује различитим врстама биомасе (дрво у брдском делу, биомаса пореклом из пољопривредне производње у котлинском делу) која се може користити за производњу енергије.
- На планинском подручју постоје локалитети са погодним условима за коришћење енергије ветра и евентуалну изградњу ветропаркова, и то на подручју Бељанице (зоне Бусовате и платоа око врха Бељанице), Црног Врха (зона Омање) као и Хомољских планина.

7) У односу на водоснабдевање и коришћење подземних вода у комерцијалне сврхе:

Потенцијали развоја су:

- извори хладне и чисте пијаће воде, са бројним рекама, изворима, врелима (поједина врела су искоришћена за водоснабдевање), и то врело Белосавац (у скорије време јавиле су се иницијативе да се део вода користи и за флаширање у комерцијалне сврхе), Изваричко, врело Крепољинске реке и др.,
- могућност каптирања и реконструкција постојећих каптажа у циљу сигурнијег водоснабдевања насеља,
- У теренима у алувионима издани су углавном недовољног капацитета на мањим дубинама, са мање квалитетном водом подложном загађењу са површине (алувијални седименти долине Млаве); ове издани се могу користити само за локалне потребе уколико су повољних особина за пиће. С обзиром на безводност крашких седимената, ове ресурсе у алувиону треба максимално заштитити од загађења.
- Млава са притокама даје довољно воде за технолошке потребе, као и наводњавање и заштиту од вода.

Ограничења развоја су:

- Близина урбанизованих и деградираних земљишта (нарочито урбанизованих зона и пољопривредних површина) може угрозити квалитет воде издани у алувијалним седиментима.
- Нерегулисано питање пречишћавања и одвођења отпадних вода у целој Општини.
- Значајан развојни праг у брдско – планинском делу општине (зоне Бељанице и Црног Врха) у наредном периоду, биће недостатак воде за пиће, с обзиром да су ови терени релативно безводни. Највеће потребе за водом јављају се у летњем периоду, али је за потребе развоја туризма потребно обезбедити водоснабдевање ових зона током целе године.
- системи за евакуацију отпадних вода, мелиорациони системи и системи за одбрану од спољних и унутрашњих великих вода су у лошем стању,
- мелиорациони системи су присутни у мањем обиму а потреба за његовим постојањем је евидентна.

8) У односу на лоцирање појединих комуналних објеката:

Услови изградње комуналних објеката су:

♦ Изградња *гробља* оптимално је повољна на благим падинама и заравнима, осим на покренутим и лабилним теренима. Није пожељна у алувијалним равнима где је зона санитарног нивоа сахрањивања блиска са нивоом подземних вода. Услови за изградњу гробља су: примена мера одводњавања површинских вода. Падински делувијуми и делувијално - пролувијални материјали, као и површински поломљени и распаднути кречњаци и пратећи варијетети, као и песковито-шљунковити грубозрни седименти, имају високу порозност, оцедљиви су и водопропустљиви, добро проветриви, и по свему одговарају вулнерабилним условима. Издански нивои морају бити нижи од 3.0m дубине. Изградња гробља могућа је на свим безводним или водопрпусним теренима на падинама и старијим речним терасама, на којима је максимални ниво подземних вода мин. 1.0 м испод кота сахрањивања. Такви терени већ у планској документацији за гробља морају имати решене аспекте стабилности, водопрпусности и водозасићења, детаљним геолошким истраживањима.

Приликом израде пројеката гробља, мора се предвидети нивелационо решење погодном врстом тла за насипање, али и евентуално сахрањивање, мора се утврдити налазиште и карактеристике таквог тла; поред тога, неопходно је дати решење одводњавање површинских вода, евентуално пречишћавање вода пре одвођења у реципијенте, приложити доказе о стабилности терена, као и обезбедити друге техничке и санитарне услове прописане за изградњу гробља .

♦ Изградња комуналне *депоније* са еко-геолошког аспекта није могућа на теренима изграђеним од каменитих, поломљених и при површини распаднутих стена. Алувијалне заравни такође нису погодни за депоновање смећа, због високе водопрпусности. Евентуално су погодне зоне са лапорцима који су плочасте и листасте слојевитости и који у при површинским зонама имају распадине са глиненом основом, а локално и безводне падинске зоне изграђене од неогених седимената глиненог типа. При том, такве локације треба да испуњавају и друге услове - са становишта саобраћаја, да буду на релативно заравњеним зонама, у стабилним теренима, с обзиром да су оптерећења од депоније значајна. Поред геолошке подлоге од лапоровитих материјала, за локације депоније највише би одговарале удолине, удубљења или платои који су затворени од спољних визура. За изградњу депонија, при чему није неопходна уградња непропусних фолија, најпрактичнији су безводни терени изграђени од прекамбријских шкриљаца, јер у њима углавном нема формираних издани подземних вода, водопрпусност им је слаба, а отпадне воде могу се евакуисати површинским одвођењем.

Тakoђе, неопходна је примена свих техничких прописа изградње ових објеката, почев од адекватног геолошког истраживања, до пројектовања и примене префишћивача вода. Пројектом депоније мора бити предвиђено дренарање понирућих вода и одводњавањем површинских и вода из депоније, са применом технолошке прераде отпадних вода. Укупна дебљина депонованих слојева мора бити пројектована у складу са носивошћу локалног тла и хоризонталном стабилношћу, комбинована са објектима заштите од клизања депоноване масе. То важи за све врсте депонија (комуналне, одлагалишта јаловине, осим унутрашњих и пројектованих за рекултивацију, као ни пепелишта).

У случају изградње, депонија, у терену локалног типа и подручју високе оводњености, са квалитетним површинским и подземним водама, очуваним ареалом шума и ливадског биља, требало би да буде изграђена са подлогом од квалитетних и трајних фолија.

Ограничења развоја су:

За гробља :

- терени у долиним деловима подручја општине које граде алувијалне наслаге са високим нивоом подземне воде
- терени у долинама бујичних речних токова.
- кречњачки и други порозни терени у зонама санитарне заштите изворишта водоснабдевања

За депоније:

- ограничења су таква да онемогућавају подизање депонија у најширем делу терена општине, изузев лапоровитих зона.

9) У односу на туризам и рекреацију:

Потенцијали развоја су:

- очувана природна богатства као што су рељефни облици, чисти водотокови, очуване шуме, клисуре, термални извори, врела итд., затим културно – историјски споменици и сл. Ове природне вредности општине представљају предуслов за развој разних видова туризма, као што су планинарење, алпинизам, спелеологија, зимски и летњи туризам итд. Жагубица, са већ зачетим угоститељско – туристичким пунктом у зони хотела, као и зона Крупајског врела у Милановцу, представља у овом моменту најперспективнија места. Подручја Бељанице и црног Врха, као и Горњака са својим природним и културно – историјским вредностима погодна су за зимски, авантуристички, излетнички туризам, риболов на чистим планинским водотоцима и др.

У планинским деловима територије Општине издвајају се подручје ловишта на планини Бељанице и Хомољским планинама.

У том смислу сва насеља која се налазе на главним путним правцима (Крепољин, Жагубица, Сиге, Милановац, Крупаја, али и она уз путеве: Суви До, Изварица, Рибаре и др., имају перспективе за лоцирање смештајних капацитета од којих је приступ овим туристички атрактивним локалитетима погодан).

Напомиње се да, поред рекреативног, излетничког, ловног, зимског, истраживачког туризма и ђачких екскурзија, постоје индиције и за развој бањског туризма, уколико истраживања геотермалних потенцијала покажу да у овој зони првенствено насеља Милановац, али и других у подножју бељанице), има потенцијалних извора термалне лековите воде.

- Најзначајнији туристички локалитети су, свакако, врело Млаве и Крупаје, Горњачка клисура са манастиром Горњаком, Тршка црква, Хомољске планине и Бељаница и други.

Ограничења развоја су:

- слаба доступност атрактивним локацијама због лошег квалитета општинских путева,
- лоша комунална опремљеност итд.
- Слаба опремљеност смештајним и услужним капацитетима.
- Слаба инфраструктурна опремљеност и неуређеност насеља – потенцијалних туристичких места, посебно села.
- Лоша старосна структура становништва сеоских насеља, посебно брдско – планинског дела Општине.

10) У односу на успостављање друмских саобраћајница и других врста саобраћаја:

Потенцијали развоја су:

- поред Жагубичке котлине / долине Млаве и долине Крупаје, као најповољнијих простора за скоро несметану изградњу саобраћајница са преовлађујућим теренима до 20% нагиба, као и заравњени крашки терени и друге речне долине имају најбоље потенцијале за успостављање свих врста комуникација у којима се путеви могу градити на блаже нагнутом или зарављеном терену уз обавезу регулације терена у смислу заштите од вода и обезбеђења стабилности на нестабилним падинама. Ови правци су већ искоришћени за постојеће и планиране трасе комуникација.

- Све косе и блаже нагнуте стране које се могу користити за изградњу општинских путева (уз обавезу обезбеђења стабилности падина, уколико су изграђене од флиша, шкриљаца,

дијабаза и рожнаца, елувијално - делувијалног комплекса, па и лапорца и налазе се на већим нагибима).

- Критеријумима за одабир траса саобраћајница морају бити обухваћени и технички пројектантско-извођачки услови: услови за трасе и тунелске и мостовске деонице дефинишу се параметрима тла и стена, потребама санације, мелиорације и ојачања, условима ослањања мостовских темеља, заштитом од продирања вода у тунелима, заштитом тунелског ископа од потисака, као и ојачањем ињекционим масама, те стабилизацијом терена на тунелским предусецима; све планиране саобраћајнице треба водити по могућству на теренима брежуљкастог и брдовитог рељефа по изохипси, где се могу се очекивати најмањи ископи, усеци или други облици подземних радова.

Ограничења развоја су:

- нагиб терена углавном у источним деловима територије (преко 30%),
- изражена ерозија у централном делу општине (уз ток реке Млаве).
- терени у северном побрђу, које карактерише честа потенцијална нестабилност падина на локалном нивоу, или они у којима се јављају значајне потенцијалне нестабилности, захтевају пажљива истраживања праваца траса у циљу обезбеђивања стабилности објеката.

Синтезна оцена терена према погодности

У складу са свеобухватном анализом природних погодности простора општине Жагубица за потребе изградње и развоја дефинисаће се будуће намене коришћења простора. Критеријуми за оцену погодности терена општине за насељавање обухватају анализу следећих параметара: висински зоналитет терена, стабилност терена, нагибе терена, ниосивост, климатске особености, сеизмичност, ниво подземних вода, плавност терена, педолошки покривач итд. На основу тих параметара могу се издвојити :

1. Природно погодни,
 2. Условно погодни и
 3. Природно непогодни простори.
1. Природно погодни простори на територији општине су свакако они који већином својих природних карактеристика не захтевају осетније напоре у техно – економском смислу. Најпогоднији простор за насељавање је централни део општине. Осим погодног геолошког састава и повољних климатских услова овај предео карактерише богатство водама, слабо изражена ерозија терена. Што се тиче нагиба, најпогоднији за насељавање су они терени код којих нагиб није већи од 15%. ово су и најнасељенији простори у долини Млаве, где живи већина општинске популације.
 2. Условно погодни терени су они са већим ограничењима, са нагибима између 15% и 30%, углавном стабилни или са појавама клижења, плављења. Ова природна ограничења захтевају мање или веће материјалне трошкове при савладавању (заштита од плављења заравњавање, стабилизација клизних терена, низ техничких мјера при земљаним радовима, трасирању инфраструктуре и саобраћајница). Ови терени се углавном налазе у северном и јужном делу општине, углавном су то пашњачке и ливадске површине, које су делом пошумљене. Осим сточарства (и воћарства) на побрђу обода Жагубичке котлине, односно падина Хомољских планина и Бељанице, ови терени могу да се користе и за екстензивно гајење жита, шумарство итд. Ту је могуће лоцирати индивидуално становање, изградњу мањих привредних капацитета, туристичке капацитете итд.
 3. Природно непогодни терени имају најмање повољне услове у поређењу са осталим типовима за било коју намену коришћења. Ове терена карактеришу веома стрми нагиби (> 30%), нестабилност у природним условима и при изградњи, клижења, еродни терени. Овим теренима припадају углавном источни, делом западни и јужни делови општине. На овим теренима се одвија развој сточарства, с обзиром да их углавном чине пашњачке површине. Због великих ограничења, непогодни су за насељавање. Могуће их је користити искључиво за шумске, пашњачке површине, односно за узгој шума, сточарство, као и за развој планинског туризма (зимског и летњег).

3.2. ДЕМОГРАФСКИ ПОТЕНЦИЈАЛ, МРЕЖА НАСЕЉА И ОПРЕМЉЕНОСТ НАСЕЉА

Иако Општина Жагубица има површину већу од просека за Централну Србију (просек 504 км², Општина Жагубица 759 км²), она спада у општине Србије са малим бројем становника (14823 становника према попису 2002.године) и малом густином насељености (19,5 ст/км²) у односу на Браничевски округ (51,8 ст/км²), а поготову у односу на Централну Србију (98 ст/км²). У односу на своје непосредно окружење, однос површине и броја становника Општине Жагубица (19,5 ст/км²) је мањи него у пограничним општинама (Петровац 53, Кучево 26, Бор 65, Деспотовац 41, Мајданпек 25).

Насељеност територије општине је неравномерна и показује велике разлике између појединих насеља. Најгушће је насељен Милатовац са 37,4 становника по км². Код осталих насеља најмања густина насељености је у Липама 4,2 становника по км².

Разлике у густини насељености унутар Општине, условљена је бројним факторима, а најзначајнији су друштвено-економски, природно-географски, саобраћајни и демографски услови под којима су се развијала поједина насеља општине.

Број становника општине Жагубица константно опада, а становништво стари већ више од педесет година. Овом процесу је, пре свега допринело континуирано пражњење сеоских насеља (Липе, Лазница, Селиште, Медвеђица, Брезница, Суви До, Крупаја, Сиге, Милановац). Једино насеље чији број становника расте је Милатовац, а број становника у општинском центру као и у осталим насељима константно опада.

На основу анализе демографских трендова утврђени су следећи општи демографски потенцијали и ограничења:

Потенцијали

- Висок удео становништва млађег од 25 година у оквиру укупног броја породица са децом;
- Висок удео активног становништва које обавља занимање у укупном активном становништву;
- потенцијал за даљи развој пољопривреде;
- Потенцијал за јачање секундарног, а нарочито терцијарног сектора у општинском центру.

Ограничења

- Негативан тренд кретања становника, сем у насељу Милатовац (и то само у последњем међупописном периоду), а који указује на недовољну атрактивност Општине за живот и насељавање;
- Изузетно лоша старосна структура, а посебно у насељима Липе и Селиште;
- Висока вредност негативног природног прираштаја;
- Велик удео породица без деце;
- Недовољна заступљеност терцијарног сектора у контингенту активног становништва које обавља занимање у насељима без општинског центра;
- Мала залиха радне снаге, с обзиром на високу искоришћеност активног становништва;
- Веома лоша образовна структура за развој јавних служби и других активности у оквиру секундарног и терцијарног сектора.

Општину Жагубица, као изразито пољопривредни крај, карактерише недовољна развијеност у појединим секторима делатности, поготово производним и прерађивачким капацитетима и организацијом појединих услуга, што се негативно одражава и на постојећу мрежу насеља. Тако је и у општинама које су исто брдског карактера, које су такође слабије развијене, те се на основу овога може констатовати да су присутне тешкоће регионалног карактера, превазилазећи локалне оквире.

Захваљујући локацији секундарних и терцијарних делатности, изразито неаграрна структура делатности и становништва јавља се само у Жагубици. У осталим насељима, сем насељу Милатовац, интензивни су процеси емиграције, депопулације и старења становништва, услед неповољне економске ситуације.

Услед депопулације, долази до смањења и онако малог броја корисника јавних служби и услуга, па је њихова квалитетна организација још више отежана у изразито аграрним насељима општине, те се у наредном периоду може догодити редукција или гашење појединих централних садржаја али и насеља, као неминовност овог подручја. Првенствено се мисли на последице неповољне старосне структуре становништва општине и слабији развој прерађивачких капацитета и пратећих услуга.

Иако је Жагубица центар општине, она последњих деценија популационо, а последњих петнаестак година и привредно константно слаби, што се негативно одражава и на развој осталих насеља. Субопштински центар Крепољин, такође је недовољно развијен, без квалитетније мреже супраструктуре, док већина сеоских насеља нема никакву комуналну и урбану опрему.

Потенцијали територије Општине, се односе на задовољавајућу мрежу објеката јавних служби обавезних садржаја (основно образовање и примарна здравствена заштита, као и администрација).

Проблеми који су се испољили у функционисању јавних служби се свODE на следеће:

- разбијеност појединих насеља, условљена великим бројем изграђених стамбених објеката ван грађевинских подручја сеоских насеља,
- низак ниво комуналне опремљености, што ствара проблеме у функционисању објеката јавних служби у највећем броју сеоских насеља, посебно када су у питању обавезне установе јавних служби – основно образовање и примарна здравствена заштита у руралном подручју,
- запуштеност домова културе у свим сеоским насељима који су углавном изгубили своју основну намену и користе се у друге сврхе или се уопште не користе,
- потреба за организованим превозом ученика средње школе, уз могућност организације јавног превоза и прилагођавање времену наставе,
- недостатак предшколских установа,
- недовољна опрема школског простора, укључујући физкултурне сале, водовод, канализација, електро-инсталације, грејање, телекомуникације, у великом броју подручних школа у руралном подручју,
- непотпуна опремљеност Дома здравља у Жагубици, посебно специјалистичких служби,
- недостатак апотека и специјалистичких служби у здравственим станицама и амбулантама.

Карактеристике мреже насеља општине Жагубица су, пре свих, њихова неразвијеност у скоро свим секторима делатности. Изражена је привредна заосталост, лоша инфраструктурна опремљеност, недовољна развијеност јавних служби, а то је све проузроковало да Жагубица буде једно од највећих емиграционих подручја овог дела Србије. Становници углавном мигрирају у општински центар и друге веће центре, а регистрован је велики број људи који одлазе на привремени рад у иностранство. Најразвијеније насеље је општински центар, који највише утиче на просторно - функционални развој општине, док су поједина насеља на прагу гашења.

На територији општине Жагубица можемо издвојити следеће *развојне потенцијале*:

- велика природна богатства (реке, клисуре, планински предели, пећине итд.);
- даљи развој сеоског туризма уз изградњу инфраструктуре и пратећих објеката у селима;
- пољопривредно и шумско земљиште - богатство биљним и животињским светом (лековито биље и гљиве);

- развијено сточарство (у насељима Изварица и Крепољин постоје фарме оваца и живине);
- развијен лов и риболов (гајење пастрмке у приватним рибањацима);
- заштићени споменици и резервати природе;
- рудно богатство (отварање рудника волфрама у насељу Осаница);
- постојеће сеоске манифестације итд.

На територији општине постоје и следећа *ограничења*:

- изузетно лоша старосна структура, а посебно у насељима Липе и Селиште;
- веома лоша комунална опремљеност насеља (многа насеља немају водовод или је потребно проширење постојеће мреже; ниједно насеље нема канализацију);
- недовољно развијен систем објеката јавних служби;
- неконтролисано одлагање чврстог и течног отпада ;
- лош квалитет путева и потреба за њиховом реконструкцијом;
- потреба изградње нових сеоских гробаља и проширење постојећих;
- недостатак сточних гробаља;
- проблеми у снабдевању појединих насеља струјом;
- неистражени природни ресурси;

3.3. СТАЊЕ ПРИВРЕДЕ И ВАЛОРИЗАЦИЈА ПОТЕНЦИЈАЛА И ОГРАНИЧЕЊА

Општина Жагубица је једна од данас најнеразвијенијих општина у Републици, са наглашеним процесом депопулације.

У поређењу са стањем које је локална економија остваривала у 1995. години, протекли период је значајно погоршање у погледу скоро свих напред наведених индикатора развијености. Наиме, у протеклом периоду није остварен планирани развој – посебно у погледу оних делатности и конкретних програма за које постоји расположиви и квалитетан потенцијал. То је, пре свега слушај са туристичком привредом, пољопривредом (сточарством) и прерађивачком индустријом, шумарством и прерадом дрвета и шумских производа, као и рударством, где су у међувремену од планираних активности реализовани само истраживачки радови. Индустрија не само да се није развијала према планској оријентацији, већ су неки капацитети престали са радом.

Неразвијена привреда утицала је на стално смањење демографског потенцијала. За преко 8 хиљада становника је општина Жагубица данас мање насељена него што је била пре 50 и више година. Чак и насеља Жагубица, Крепољин, Лазница, Осаница и Суви До, бројно највећа и у општинским оквирима најнеразвијенија и најопримљенија, доживљају депопулацију.

Постављени циљеви, међу којима је свакако и претварање општинског простора у јединствен „еко простор“ од републичког значаја, као и интензиван развој туризма, пољопривреде и прераде није остварен. Наглашено заостајање у том погледу, за последицу је имало неразвијен услужни сектор и мању могућност запошљавања, а самим тим и задржавања становништва на овим просторима.

Економски развој и стање локалне економије на данашњем нивоу развијености карактерише недовољна искоришћеност развојних ресурси, што се одразило на стално и наглашено економско заостајање ове општине.

Општина Жагубица истовремено располаже значајним ресурсима, посебно природним (планине, реке, шуме, пашњаци и др.) који могу омогућити интензивније и свеобухватније активирање. Уз то треба додати очувану природну и животну средину, које представљају све важнији фактор савременог развоја. Располагиви ресурси представљају најважнији општински потенцијал за развој, а који је у великој мери у складу са стратешким

опредељењима праваца привредног развоја Републике (туризам, пољопривреда, шумарство и прерада дрвета).

Расположиви потенцијали представљају реалну основу за будући развој, али за чије потпуније активирање општина нема довољних економских (финансијских, менаџерских, организационих) али и других услова. Може се рећи да је даљи развој у значајној мери условљен спољашним факторима (инвестицијама, дотацијама, донацијама и др.). Изостајање инвестиција – домаћих и страних утицаће да се потенцијали не искористе на начин који би омогућио одрживи развој локалне економије (могућност запошљавања, бољег приходовања, квалитетнијег стандарда живљења). Поред наведеног, претње развоју могу бити: изостајање одговарајуће регионалне политике, потом економске политике у функцији реализације стратешких одређења и одрживог развоја, финансијске потпоре, унапређење инфраструктуре и локалне администрације. Зато је неопходна промена политике регионалног развоја у правцу веће помоћи неразвијеним, а посебно најнеразвијенијима а који располажу развојним шансама. Оваквим подручјима, међу којима је и Општина Жагубица неопходна је финансијска потпора од стране Републике, нарочито у обезбеђењу основних претпоставки и услова за привлачење капитала, а то је саобраћајна и комунална инфраструктура, а која не задовољава ни садашње потребе локалног становништва.

Локална економија - SWOT анализа

У овом делу исказане су најзначајније карактеристике како стања, било да су у питању предности или слабости локалног система, расположивог потенцијала за развој, као и могућих ограничавајућих фактора, који могу бити претња будућем развоју локалне економије.

Снага (унутрашња)	Слабости (унутрашње)
<ul style="list-style-type: none"> • пољопривредне површине, са доминацијом ливада и пашњака (посебно за развој сточарства) • основан Центар за пољопривреду (стручна помоћ за кредитирање, оснивање пољопривредних газдинстава и сл.) • шумске површине и сировинска основа (експлоатација дрвне масе, шумских плодова, јестивих гљива и лековитог биља) • уређено ловиште, ловство и ловна привреда • рибарство – већи број рибњака и капацитети за узгој и промет • оформљена Пчеларска задруга „Хомољемед“, која активно ради • рударски ресурси и рударски и индустријски капацитети • заштићени природни предели, планине, еколошки очуване средине, реке, и др., погодни за развој различитих видова туристичке понуде • припремљена стручно планска документација за развој туризма: Мастер план „Стиг – Кучајске планине – Бељаница“ и „Предлог стратегије развоја туризма Општине Жагубица“ 	<ul style="list-style-type: none"> • низак ниво развијености, мала запосленост, недостатак сопствених средства за подстицање развоја, и изражена зависност од трансферисаних и улагања са стране • неразвијена туристичка инфраструктура, посебно недостатак смештајних капацитета • недовољно брзо прилагођавање захтевима тржишта (у дрвно прерађивачкој индустрији, у прикупљању и преради шумских нуспроизвода, у сточарској производњи и преради) • слаба организованост и опремљеност пољопривреде – недостатак откупних станица и проблеми у пласману, недостатак сервисних станица, сточних пијаца и др. • недостатак институционалне и организационе потпоре - бизнис центра и обуке за бизнис предузетништво; недостатак координације активности и пројеката и сл. • нижи ниво сарадње и организованости, посебно карактеристично за туризам, шумарство пољопривреду - на локалном, међу општинском и ширем нивоу • централизација управе, привредних и

	<p>непривредних капацитета у Жагубици</p> <ul style="list-style-type: none"> • недовољна покривеност планском документацијом општинског подручја, а посебно подручја од великог значаја за развој туризма • депопулација и изражен процес старења становништва
<p>Шансе - могућности – потенцијали (спољашњи)</p>	<p>Ограничења (претње- опасности) у развоју (спољашња)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • значајни природни ресурси на подручју Општине за развој: пољопривреде (сточарства, воћарство, здрава храна), шумарства (прераде дрвета, сакупљања и прераде шумских производа), и туризма (зимски, летњи, планинарење, сеоски, ловни и риболовни, манифестациони, балнеолошки и др.) • очувана природна богатства (шуме, чисти водотокови, термални извори и врела, од којих су многи праве природне реткости, уз планине, клисуре и пећине) дају овом подручју предиспозицију за израстање у туристички центар источне Србије • културно-историјски споменици, од којих неки датирају из римског периода, представљају значајан туристички мотив • манифестације, које се одржавају сваке године. су и од републичког значаја • термоминералне воде представљају специфичан потенцијал који има значаја, осим за водоснабдевање, и за здравствене и туристичке потребе • Геолошки и минерални ресурси представљају изузетну особеност целе Жагубичке општине. Лежишта минералних сировина (грађевински камен, угаљ) су значајан природни потенцијал целе регије, али и опасност по животну средину. • На планинском простору општине Жагубица постоји велика концентрација различитих врста стена високог квалитета, веома примамљивих за експлоатацију. На 32 локације на ободним деловима Жагубичке и Крепољинске котлине извршене су или се врше истражне радње и оверавају резерве за експлоатацију грађевинског, украсног и техничког камена. Поједини каменоломи и мајдани су започели експлоатацију. • Према тренутно доступним подацима постоји експлоатација грађевинског, украсног и техничког камена на 8 различитих места. Украсни камен се вади на 4 места у износу од око 12.500 м³ камена. Технички камен се вади на 4 места, и то на 2 туцаник еруптив око 350.000 м³ и на 2 обичан туцаник око 	<ul style="list-style-type: none"> • изостајање одговарајуће политике регионалног развоја и економске политике од стране Владе Србије за подстицање развоја неразвијених подручја • нерешавање питање економске инфраструктуре (посебно комуналне и одлагања отпада) • изостајање конкретних програма за привлачење инвеститора (укључујући дијаспору) и за коришћење наменских фондова (домаћих и страних) • недовољна сарадња између институција и између јавног и приватног сектора на локалном нивоу • несарадња или недовољна сарадња институција – локалних, из окружења и републичких (посебно везано за рударство и шумарство) на бази заједничког интереса • нерешавање питања општинске имовине и могућности да општине управљају ресурсима и имовином, убирају природне и створене ренте и исте инвестирају у сопствени развој и заштиту животне средине и природних добара

<p>43.000 м³.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Када је у питању копање угља оно се врши на једном месту Рудник „Јасеновац“ у количини од око 60.000 тона. • рудно богатство - лежишта угља и налазиштима разноврсних минералних сировина. Значајна су налазишта ретке магматске стене (црни габро на локалитету Црна река). У зони Бељанице откривене су на више места руде гвожђа а и руда бакра (у сливу Црне реке), и др.. • стратешка определења Републике (политика регионалног развоја, развој туризма, пољопривреде, одрживи развој, и др.) и веће укључивање Владе Републике и појединих ресорних Министарстава (за регионални развој, туризам, животну средину, инфраструктуру) • локалне иницијативе и заинтересованост за укључивање у развој пољопривреде, пре свега сточарства и производње здраве хране; шумарства и прикупљања и прераде шумских нуспроизвода (воћа, лековитог биља, печурака), туризма (планинског, језерског, речног, сеоског, еко, спортско-рекреативног, и др.), мале привреде и др. • јачање привредне сарадње (унутар општинске, међуопштинске, регионалне и међурегионалне) - удруживање и формирање кластера и заједнички наступ на тржишту (посебно туристичком, пољопривредном) • неговање производње специфичних производа (хомолски сир, мед, лековито биље и др.) • коришћење подземне воде за флаширање у јомерцијалне сврхе 	
---	--

Оцена стања и могућности развоја пољопривреде - SWOT анализа

СНАГЕ

с природног аспекта

- Припадност сточарско-планинском макрорегиону са доминацијом брдско-планинских предела у којима квалитетни природни травњаки чине претежан део пољопривредног пејзажа.
- алувион Млаве и главних притока представља погодно тло за разноврсну пољопривредну производњу (ратарство, повртарство, виноградарство, сточарство);
- изузетна еколошка очуваност простора;
- природна средина без већих хазардних антропогених деловања;
- пољопривредне површине чине 49% укупних површина Општине;
- постојећи фонд земљишта омогућава прехрамбену сигурност становништва.

с демографског аспекта

- традиција код становника да се баве пољопривредом;
- љубазност становника
- значајно учешће мешовитих домаћинстава која су, по правилу, отворенија и спремнија

за иновације у пољопривреди и другим делатностима;

с организационог и инфраструктурног аспекта

- близина београдског тржишта;
- близина коридора X
- велики број људи који живи у иностранству
- спремност челника општине на иновације у развоју
- разноврсносћ гастрoномске традиције
- концентрација приватног капитала у појединим делатностима са тенденцијом проширења активности и на пољопривреду;
- традиционално формиран бренд «Хомољски»
- активност локалне управе и невладиних организација (бициклиста, рибара, пчелара и сл)

СЛАБОСТИ

природни аспекти и коришћење земљишта

- висок степен зависности пољопривреде од еко услова (наводњавања и одводњавања) у вегетационом периоду;
- претње од повремених јаких бујица
- непланско претварање пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе
- недостатак акција и програма за мониторинг и заштиту животне средине;
- недостатак економичности управљања земљом:

с демографског аспекта

- изразити депопулациони процеси
- интензивирање пољопривредне производње ограничено недостатком радне снаге;
- око 12,25% становника се налази у иностранству дуже од годину дана,
- неповољна образовна структура пољопривредних становника;
- у селима ограничене могућности запошљавања у непољопривредним делатностима;

с организационог и инфраструктурног аспекта

- ниолак степен развијености прерађивачке индустрије (физичке, социјалне, привредне);
- неразвијен услужни сектор
- непостојање одговарајуће пољопривредне механизације;
- лош квалитет општинских путева и лоше организован јавни превоз;
- непостојање саветодавне службе;
- неусклађености производње са савременим тенденцијама;
- лоше повезаност произвођача са фирмама из области снабдевања, прераде и промета;
- непостојање сточног гробља;
- не постоји самоорганизовање пољопривредних произвођача у задруге и/или професионалне асоцијације;
- неадекватан развој приватног предузетништва;
- недовољна укљученост дијаспоре у локални развој, посебно прерађивачки сектор; новац дијаспоре стихијски улаган у неразвојне ставке (стамбене објекте);

ШАНСЕ (могућности)

- потпунија валоризација потенцијала положаја Општине;
- изградња фарми, расадника, плантажа,
- сакупљачка и одгајивачка делатност
- реализација Мастер плана
- повољни услови за еко-еко развој;
- опредељење Владе Републике Србије за развој биолошки вредне хране
- јачање локалне самоуправе
- искоришћавање етно специфичности руралних простора (Хомољско, Горњачко, и др)
- села окупити око једног специјализованог вида пољопривредне производње, заокружујући целокупан циклус од узгоја до прераде производа (рецимо, овчарства – сир, месо, сушено месо);

- интензивирање прекограничне (могућност реализације развојних пројеката уз подршку фондова ЕУ), затим регионалне сарадње на релацији производње пољопривредних производа дефинисаног географског порекла (Карпатски, Влашки и сл.);
- 12% становника у иностранству која могу представљати потенцијал са знањима и искуствима из европске привреде, што може покренути брзи развој Општине;
- развојним програмима анимирати дијаспору за инвестирање
- ширење предузетништва у свим сферама друштвено-економског живота села, од примарне пољопривредне производње и агробизниса, производних услуга и занатства, па све до отварања приватних ветеринарских станица, информатичких сервиса и слично;
- развој малих и средњих предузећа у руралним просторима, развој малих производних капацитета који су усклађени са захтевима тржишта и еколошким карактеристикама средине;
- повезивање пољопривреде и компаративних делатности: туризам, занатско-услугне активности;
- постојање услова за развој сеоског, етно, еко и агро-туризма;

ОПАСНОСТИ (претње)

- могући конфликти између корисника простора (индустрија-пољопривреда, туризам и сл.);
- претпоставка наставка депопулационих процеса што може резултирати даљим смањењем критичне масе становништва за покретање савремене пољопривреде и руралног развоја;
- изражајнија поларизација пољопривредних газдинстава на слаба и јака пољопривредна газдинства и њихов утицај на продубљавање социјалних и економских разлика;
- изостајање реализације наводњавања-одводњавања;
- нарушавање квалитета животне средине због:
 - непланских активности становништва (бесправна градња, непланска сеча шума, неорганизовано одлагање отпада),
 - узурпирања пољопривредног земљишта и од стране других корисника земљишта,
 - неадекватног одлагања отпада са пољопривредних фарми,
 - неконтролисане употребе хемијских средстава у пољопривредној производњи и тиме загађивања подземних вода,
- непостојање конкретних пољопривредних програма који би могли привући капитал (из земље и дијаспоре);
- одлив младих и стручних кадрова;
- настављање инвестирања у мртви капитал.

Основни проблеми пољопривредне производње су уситњени поседи, недостак и дотрајалост пољопривредне механизације и опреме, недосататак обртних средстава и развојних програма.

Велики део посматраног подручја је руралног карактера и има своје специфичности које се могу и морају искористити како за развој пољопривреде тако и за општу диверзификацију руралне економије, а пре свега развој сеоског туризма. Солидну основу развоју сеоског туризма пружа значајан стамбени фонд по селима који кога чине новоизграђене стамбене, куће које су изградиле мештани који се налазе на привременом раду у иностранству. Он представља изузетну предност са аспекта квалитета постојећих потенцијалних смештајних капацитета који се могу комерцијализовати развојем сеоског туризма.

Оцена стања и могућности развоја туризма - SWOT анализа

Погодности и ограничења за развој туризма на подручју општине Жагубица представљена су SWOT анализом. Приликом сагледавања јаких и слабих тачака, слабости и претњи туризма имали смо у виду његове: туристичке ресурсе, приступачност и сервисе, туристичку понуду и маркетинг као и управљање целокупним развојем туризма.

ТУРИСТИЧКИ РЕСУРСИ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Сточарско-планински макрорегион са доминацијом брдско-планинских предела у којима квалитетни природни травњаци чине претежан део пољопривредног пејзажа. ▪ Река Млава и главних притока представљај погодну тло за разноврсну пољопривредну производњу (ратарство, повртарство, виноградарство, сточарство); ▪ изузетна еколошка очуваност простора ▪ природна средина без већих хазардних антропогених деловања; ▪ пољопривредне површине чине 49% укупних површина Општине ; ▪ постојећи фонд земљишта омогућава прехранбену сигурност становништва ▪ значајно учешће мешовитих домаћинстава која су, по правилу, отворенија и спремнија за иновације у пољопривреди и другим делатностима; 	<ul style="list-style-type: none"> • Непотпуна искоришћеност природних и антропогених потенцијала • Неразвијеност туристичких објеката • Недовољна заштита природе • Застарелост смештајних капацитета • Недовољна контрола градње викендица • Неуређеност видоковаца • Лоша сигнализација • Недостатак идентитета • Квалитет запосленог особља • Слаб маркетинг и менаџмент ▪ недостатак акција и програма за мониторинг и заштиту животне средине; ▪ недостатак економичности управљања земљом: ▪ изразити депопулациони процеси ▪ око 12,25% становника се налази у иностранству дуже од годину дана, ▪ неповољна образовна структура ▪ у селима ограничене могућности запошљавања у непољопривредним делатностима;
ШАНСЕ (могућности)	ПРЕТЊЕ (опаности)
<ul style="list-style-type: none"> • Повећан развој специфичних облика туризма на светском туристичком тржишту • Пораст интересовања за просторима заштићене природе • Пораст интересовања за активним одморима • Пораст интересовања за боравак у руралним подручјима • Развијена свест гостопримства и очувања народних обичаја • Постојање гастрономске културе • Могућност развоја регионалног идентитета • Могућност повезивања на регионалном и међународном нивоу • Стварање брэнда локалних производа 	<ul style="list-style-type: none"> • Могућност уништавања простора у случају непланске изградње • Туристички потенцијали окружења • Интензивна промоција заштићених предела како на домаћем тако и на иностраном тржишту • Конкуренција из земаља окружења • Јака промоција и конкуренција сличних простора у региону

Све су ређе оазе нетакнуте природе као што је ова општина. Иако је човек већ вековима присутан на овим просторима, сачувана је природа у целини. Није се много градило и

уништавало, урбанизација није пустила своје корене, па и данас постоје добри услови за здрав живот Општина Жагубица нуди могућност за развој зимског и летњег туризма, стационарског, спортско-рекреативног, излетничког, ловног и риболовног.. То је отворена и приступачна општина, па се мора водити рачуна о квалитету и уређености саобраћајница.

ПРИСТУПАЧНОСТ И СЕРВИСИ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> • релативна близина београдског тржишта; • близина коридора X • Велики број људи који живи у иностранству • Разнопврсност гастрономске традиције • концентрација приватног капитала у појединим делатностима са тенденцијом проширења активности и на пољопривреду; • традиционално формиран бренд «Хомољски» • Близина иностраног тржишта (Румунија и Бугарска) 	<ul style="list-style-type: none"> • неразвијен услужни сектор • лош квалитет локалних саобраћајница и лоше организован јавни превоз; • непостојање саветодавне службе; • неусклађености производње са савременим тенденцијама; • лоше повезаност произвођача са фирмама из области снабдевања, прераде и промета; • неадекватан развој приватног предузетништва; • недовољна укљученост дијаспоре у локални развој, • новац дијаспоре стихијски улаган у неразвојне ставке (стамбене објекте); • Недостатак модерне ИТ инфраструктуре
ШАНСЕ (могућности)	ПРЕТЊЕ (опаности)
<ul style="list-style-type: none"> • Интензивна промоција заштићених предела како на домаћем тако и на иностраном тржишту ▪ потпунија валоризација потенцијала положаја Општине; ▪ реализација Мастер плана ▪ повољни услови за еко развој; ▪ јачање локалне самоуправе ▪ искоришћавање етно специфичности руралних простора (Хомољско, Горњачко, и др) ▪ интензивирање прекограничне (могућност реализације развојних пројеката уз подршку фондова ЕУ), ▪ 12% становникау иностранству која могу представљати потенцијал са искуствима из европске привреде, што може покренути брзи развој Општине; ▪ развојним програмима анимирати дијаспору за инвестирање ▪ ширење предузетништва производних услуга и занатства, ▪ развој малих и средњих предузећа у руралним просторима, ▪ постојање услова за развој сеоског, етно, еко и агро-туризма; 	<ul style="list-style-type: none"> • Могућност уништавања простора у случају непланске изградње ▪ могући конфликти између корисника простора (индустрија-пољопривреда, туризам и сл.); • Туристички потенцијали окружења • Конкуренција из земаља окружења • Јака промоција и конкуренција сличних простора у региону ▪ Наставак депопулационих процеса; ▪ Одлив младих и стручних кадрова; ▪ настављање инвестирања у мртви капитал;

Изазови за туризам у овом простору су следећи: искоришћавање туристичких потенцијала за стварањем туристичких производа који се могу пласирати на домаћем и иностраном тржишту, развити специфичне облике туризма (лов, риболов, еко туризам, културни туризам, дјачки туризам, планинарење, шетње, пословни туризам, етно туризам, гастрономију...); побољшати промоцију и пропаганду дестинације на регионалном, националном и међународном тржишту...

ТУРИСТИЧКА ПОНУДА И МАРКЕТИНГ	
СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Спремност челника општине на иновације у развоју ▪ активност локалне управе и невладиних организација (бициклиста, рибара, пчелара и сл) • Развој манифестационог туризма • Квалитетна сарадња и заједнички наступи на сајмовима туризма 	<ul style="list-style-type: none"> • Недостатак новчаних средстава • Запуштена инфраструктура • Недостатак модерне ИТ инфраструктуре • Недостатак регионалног веб сајта • Неке ТО су на слабиим локацијама за директан контакт са туристима • Честе промене директора и запослених
ШАНСЕ (могућности)	ПРЕТЊЕ (опаности)
<ul style="list-style-type: none"> • Обнова постојећих објеката • Укључивање локалног становништва у програме развоја • Развој специфичних облика туризма • Повезивање пољопривреде и компаративних делатности: туризам, занатско-услугне активности... 	<ul style="list-style-type: none"> • Могућност уништавања простора у случају непланске изградње • Неквалитетан однос према природи • Природно одумирање екосистема • Људска активност

3.4. ПОСТОЈЕЋИ НАЧИН И СТРУКТУРА КОРИШЋЕЊА ЗЕМЉИШТА

Од 759,87ha простора општине Жагубица плодно земљиште (пољопривредно и шумско) чини око 97%.

Пољопривредно земљиште заузима око 49%, оранице и баште заузимају 12% најквалитетнијег пољопривредног земљишта, док воћњаци и виногради заузимају око 4%, а ливаде и пашњаци чак 33,5% укупне територије општине. Оваква структура коришћења земљишта је у складу са природним карактеристикама подручја (брежуљкаста и брдско – планинска зона, умерено - континентална и континентална клима, педолошка својства земљишта итд.).

Шумске површине чине око 48% територије, док су неплодне површине заступљене на око 3% територије Општине. Преко половине неплодних површина је изграђено¹, што је ускладу са распрострањеношћу плодног земљишта – основног ресурса овог краја, типом насељености (густа и збијена села, на за изградњу погодним теренима, на контактима брда и плодног котлинског дела повољног за пољопривреду) и привредном оријентацијом становника (пољопривреда је примарна делатност становништва, те су насеља концентрисана уз тежњу да се плодно земљиште минимално узурпира изградњом). Напомиње се да је у новије време израженија неповољна тенденција претварања пољопривредног земљишта у грађевинско у рубним зонама насеља, поготово у зонама ка Милатовцу, Вуковцу и Лазници и у северном делу Жагубице. За

¹ Учешће изграђених површина у укупном неплодном земљишту се разликује, и највеће је у централним и западним деловима општине који су и најнасељенији (у појединима и преко 60-70%, а у Жагубици, Крупаји и Сигама и преко 80%), док је у .К.О. које су планинске учешће изграђених површина и испод 10%.

овакву појаву оправдање се углавном налази у могућности изградње савремених комунално опремљених објеката јер је комунална опрема и улична мрежа у насељима која се налазе по ободу Хомољске котлине углавном неадекватна и застарела, па становништво, а нарочито људи из овог краја запослени у иностранству желе да стамбене потребе задовоље у савременим објектима.

Пољопривредно земљиште распоређено је у складу са условима терена: оранице и баште у котлинском делу и речним долинама на мањим надморским висинама, воћњаци на падинама, ливаде и пашњаци на стрмијим вишим теренима лошијег квалитета и услова за земљорадњу.

Шуме су углавном на стрмим неприступачнијим теренима и уз водотокове.

Основна оцена квалитета земљишта по различитим категоријама коришћења и катастарским класама, је да је учешће бољих класа осредње и да један од циљева оптималног коришћења земљишта у наредном периоду, треба да буде прилагођеност и побољшање структура земљишта према категоријама коришћења и класама, у складу са принципима одрживости. Применом разних мера и акција (комасација, мелиорације – наводњавање и одводњавање, одговарајући начина орања, ђубрења итд.), могуће је подићи производни потенцијал земљишта (посебно ораничних и воћњачко - виноградарских површина).

3.5. СТАЊЕ ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА

Градско насеље Жагубица, формирало се у функцији гравитирајућег сеоског становништва (здравство, школство, трговина, општинска администрација). Делимична урбана уређеност насеља, поготово његових централних делова, последица је планског уређивања последњих деценија. На жалост, економска стагнација и регресија учинили су га статичним а не динамичним.

Сеоске насеобине, позиционирале су се у простору као израз егзистенцијалних потреба њихових становника. У размештају и општој физиономији, скоро да се ништа није променило од минулих епоха до данашњег дана. Модификације су видљиво настале од 1950. до данас а као одраз свеобухватне веће економске моћи друштвене заједнице, па и појединца. Села и засеоци су снабдевени електричном енергијом, мобилном телефонијом, ТВ сигналом, путевима, делимично и водоводима.

Урбанизација сеоских насеља првенствено је била у вези са развојем уличне мреже, развоја непољопривредних, углавном услужних делатности, карактеристична је за насеља у низијском делу Општине. Само Крепољин као субопштински центар (некада центар истоимене општине) има израженије обележје центра друштвених функција. У новије време Суви До, Лазница, Осаница, као мање урбанизовани – опремљени развијају поједине садржаје тек у новије време. Јавне службе у насељима су углавном груписане, а производни и складишни капацитети су грађени према потреби и иницијативама, без плана.

Остала, класична сеоска насеља, организована су углавном као збијена (изузев Брезнице, Медвеђице и Близнака) и у зонама раскрсница путева или дуж путних праваца.

У будућој концепцији агро-туристичког развоја – садашња концентрисаност насеобина и појединачних кућа – газдинстава у оквиру њих, неће бити ограничење, напротив, то ће бити предност (формирање услужних садржаја и могућност разноврсне понуде забаве у месту за туристе, а могућност организовања излетничких тура са различитим мотивима у окружењу, на пример).

Путна инфраструктура, као видљива интервенција у простору и као услов за развој, у новије време се реконструише и осавременава због потребе задовољавања стандарде и потреба становника. Неки од ових путева ће се моћи реконструисати, а у будућем концепту развоја морати радити нова решења за поједине деонице.

3.6. ПЛАНИРАЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ЗЕМЉИШТА

У циљу рационалног коришћења пољопривредног, шумског и неплодног земљишта, неопходна је израда и доношење Програма уређења пољопривредног земљишта, шумскопривредних и ловних основа као и планова и програма газдовања осталим ресурсима овог подручја. Од великог је значаја израда просторно урбанистичке документације која треба да да основе коришћења простора у складу са планираним развојем подручја (привредним, демографским, развојем урбанизације итд.).

Општина Жагубица до сада нема усвојени просторни план општине, једини до 2000.год. важећи плански документ је био регионални просторни план Подунавске међуопштинске регионалне заједнице, а само насеље Жагубица има Генерални урбанистички план из 1989.године, План генералне регулације из 2007.год. Предлог програма развоја туризма на подручју општине Жагубица урађен је 2006., али до сада није усвојен. Једини важећи план је Просторни план Републике Србије, а у јавној процедури је и Нацрт Просторног плана Републике Србије.

Скоро све до сада предузете активности у погледу привредног и просторног развоја (посебно у брдском делу општине) спровођене су на основу тренутних иницијатива и идеја, без стратешке основе о томе шта се стварно жели урадити са простором општине у целини и за шта постоје реални потенцијали и могућности. Посебно се истиче да су последњих година урађене појединачни документи који се односе на Мастер-план "Стиг – Бељаница – Кучајске планине", Катастар природних вредности на територији општине Жагубица, Програм развоја туризма за општину Жагубица, Генерално решење скијалишта на Бељаници, али је конкретна реализација у простору изостала, те ће овај ППО бити плански документ на основу којег ће се моћи приступити реализацији конкретних инвестиционих захвата.

3.7. СТАЊЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

➤ САОБРАЋАЈ

Подручје Плана је разуђено, планинско, испресецано кањонима, ретко насељено и ван главних путних праваца у Републици. Примарни вид саобраћаја је друмски саобраћај, док се посредна веза са железничким саобраћајем остварује преко железничких станица у Јасикову и Бору на прузи Пожаревац – Бор – Вражогрнац (Зајечар), која пролази блиско источној граници Општине.

У саобраћајном смислу подручје Плана се ослања на ДП II реда бр. 105: Рам – Мало Црниће – за Петровац – Крепољин (чвор 0443) – Жагубица (чвор 0438) – Борско језеро – Брестовац – Селиште. На територији Плана се пружа дужини од 52,12 km (km: 72+002 - km: 124+124). Овим путем се остварује веза Жагубице са Петровцем и Бором.

ДП II реда бр. 104: Брза Паланка – Доњи Милановац – Мајданпек – Јасиково – Жагубица, који се територијом Општине пружа у дужини од 20,6 km (km: 95+008 - km: 115+610), остварује се веза са ДП I реда бр. 24, а преко њега са Пожаревцем и даље са коридором X.

ДП II реда бр. 216: Ћуприја – Деспотовац – за манастир Манасију – Двориште – Водна - Крепољин, који се територијом Плана пружа у дужини од 16,97 km (km: 49+404 - km: 66+374), остварује се веза са Деспотовцем и даље са Коридором X код Ћуприје.

На подручју насеља Жагубица није издиференцирана путна и улична мрежа за транзитни и локални теретни саобраћај. ДП бр. 104 и бр. 105 чине примарну уличну мрежу, чиме се транзитни саобраћај уводи у насеље.

Укупна дужина категорисане путне мреже износи 140,73 km, од чега је државних путева II реда 89,69 km (63,74%). Мрежа општинских путева износи 51,04 km (36,26%), што је испод републичког просека од 60%.

Државни путеви II реда су изграђени као саобраћајнице са две саобраћајне траке, ширине коловоза од 5,0 до 6,6 m, обостраним банкинама од 1,0 m, са асфалтним коловозним застором и обостраним тротоарима ширине 1,0 – 2,5 m на делу пута кроз насеље. Стање коловозне конструкције на појединим деоницама није на задовољавајућем нивоу.

Обим саобраћаја на државним путевима није у сагласности са њиховим рангом, мада бележи благо повећање последњих година, имајући у виду бројање саобраћаја 2004-2008. год. У структури саобраћајних токова издвајају се путнички аутомобили са учешћем од око 80%. Степен моторизације је испод републичког просека и износи 133 ПА/1.000 становника.

Општинска путна мрежа, која има улогу повезивања насеља са центром Општине и са путном мрежом вишег ранга, релативно је разграната и углавном се по положају траса налази на коридорима саобраћајних захтева али је њен квалитет у већини случајева незадовољавајући. Поред лошег стања коловозног застора, вертикалне и хоризонталне сигнализације, неповољан фактор је и просечна ширина коловоза (3,5 – 5,0 m), подужни нагиби већи од 15% и полупречници хоризонталних кривина мањи од 20 m, чиме је онемогућено безбедно функционисање, посебно теретног - снабдевачког саобраћаја.

На предметном подручју се не налази инфраструктура железничког саобраћаја. Посредна веза се остварује преко пруге Пожаревац – Бор – Вражогрнац (Зајечар) и железничких станица лоцираних у Бору и Јасикову.

Линије јавног превоза се воде коридорима државних путева, што је условило мањи степен повезаности сеоских насеља са општинским центром. Аутобуска станица је лоцирана у Жагубици, поседује пет долазно-полазних перона, и њена локација се оцењује као незадовољавајућа.

Станице за снабдевање горивом су лоциране у општинском центру и дуж коридора државних путева у зонама насеља Осаница, Јошаница и Крепољин и углавном поседују по једно тачионо место. Локација главне бензинске станице у Жагубици је оцењена као неповољна.

На територији Плана не постоје издвојене и обележене бицикличке стазе, што узрокује мешања овог вида саобраћаја са моторним саобраћајем и смањење безбедности учесника у саобраћају.

Скијалиште Бељаница захвата простор од 12 km² и погодно је за развој стаза за алпско и нордијско скијалиште. Систем обележених планинарских стаза није развијен. Међутим, постоји одређени број неосигураних и необележених планинарских стаза које воде кроз пределе изузетних лепота до атрактивних природних локалитета.

ПОТЕНЦИЈАЛИ И ОГРАНИЧЕЊА

Потенцијал за развој саобраћајне инфраструктуре представља, пре свега, постојећа мрежа путева, чији ће даљи развој пратити потребе пољопривреде, привреде и туризма, уз неопходну доградњу недостајућих деоница, реконструкцију коловоза и довођење у одговарајуће техничко-експлоатационо стање, уз одржавање проходности током целе године. Од изузетног значаја је мрежа општинских путева која представља основ за даље унапређивање, уз могућност валоризације простора планирањем мреже путева у циљу унапређења туристичке понуде.

Развој подручја и боља интегрисаност са окружењем оствариће се изградњом новог ДП I реда Пожаревац-Жагубица-Бор чија се оправданост и дефинисање трасе мора утврдити додатним истраживањима. Поменути пут представља развојну осовину која треба да integriше целокупни источни регион Србије и да га адекватним друмским везама повеже са административним центром Републике.

Боље интегрисање са регионалним окружењем се може остварити посредно путем аеродрома у Бору и железничке пруге Пожаревац - Бор - Вражогрнац (Зајечар), чија се електрификација очекује у наредном периоду. Најближа станица на поменутој прузи се налази у Јасикову, на 23 km од општинског центра.

Модернизацијом аеродрома у Бору и изградњом одређеног броја хелидрома на територији Општине, оствариће се боља повезаност са великим урбаним центрима, националним и трансевропским инфраструктурним коридорима.

Територија Плана је погодно за развој бицикличког и алтернативних видова саобраћаја. На регионалном плану потенцијал представља реализација бицикличко-пешачког коридора који води од Пожаревца, затим преко Турије, Голубовца, Лепенског Вира, доњег Милановца, Петровог Села, манастира Вратна, Милошеве куле, Жагубице, Осанице и завршава се у Кучеву.

Зона Бељанице, Црног врха и Страже/Кулмије пружа могућност реализације система жичара у циљу развоја ски стаза, као и несметаног уживања, разгледања и приступа очуваној, нетакнутој природи уз поштовање режима саобраћаја који овај предео ужива.

Формирање мреже бицикличких, панорамских, излетничких, пешачких и јахачких стаза, као и развој вертикалног транспорта (жичаре) повећава доступност природних добара и подстиче туристичка кретања.

Периферни положај у односу на важне државне и међународне путне правце, изместио је подручје Плана ван главних транзитних токова. Основно **ограничење** за квалитетно саобраћајно повезивање центара заједница села и појединачних насеља, осим неповољне конфигурације терена, представља и недовољна повезаност с државним путевима и општинским центром, лоше стање општинских путева због недостатка савременог коловоза, нередовног и лошег одржавања. Додатни проблем веома слабе саобраћајне доступности јавља се периодично, услед отежаног одржавања путева у зимским условима.

Посебан проблем представља појава транзитног саобраћаја у општинском центру Жагубице, имајући у виду да је основна улична мрежа саставни део мреже државних путева.

Удаљеност и неорганизовани превоз до железничких станица у Јасикову, Бору и Мајданпеку, уз генерално повећање степена моторизације становништва, основни су разлози слабог коришћења железничког саобраћаја.

Бициклички саобраћај је у експанзији у целом свету са немером да се умање непогодни ефекти које са собом носе остали видови саобраћаја. Поред потребних финансијских средстава, не постоје директна ограничења за развој овог вида саобраћаја, осим оних које са собом носи сама конфигурација терена.

Главни проблем по питању развоја коридора за ски-сафари и сафари представљају финансијска средства, непостојање довољног броја корисника који би упражњавали овај вид рекреације и евидентне последице глобалног загревања.

ТАБЕЛА SWOT АНАЛИЗЕ

На реализацију стратешких циљева утичу многи фактори који делују паралелно и истовремено и могу да успоре или убрзају њихово остваривање. Ови фактори могу бити различитог порекла и могу се манифестовати у различитим периодима и на различите начине. Приликом дефинисања активности које имају за циљ развој саобраћајне инфраструктуре, носиоци тих активности морају тежити томе да искористе предности и прилике које им се указују, отклоне слабости и покушају да се избегну претње које им стоје на путу.

ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ
постојећа транспортна мрежа и инфраструктурни ресурси;	саобраћајно - географски положај
близина магистралних путних коридора и добра повезаност са европским коридорима X и VII;	лоша економска ситуација и непостојање стабилних извора финансирања;
познате и признате туристичке дестинације ("Бељница" Хомоље) у округу и у региону;	лоше стање постојеће путне инфраструктуре, непланско одржавање и смањена безбедност;
4. карактеристике подручја које омогућавају атрактивну туристичку понуду током целе године;	јавни градски и приградски превоз путника није развијен и претежно се ослања на један вид транспорта;
природни предуслови за организовање немоторних видова саобраћаја у циљу активирања природних и културних вредности;	низак ниво опремљености аеродрома у Бору и непостојање директне везе са железничком инфраструктуром;
близина железничке пруге Пожаревац - Бор - Зајечар;	неразвијен систем бициклических и пешачких стаза;
спремност приватног капитала за улагање у зимски туризам.	недовољно развијен систем туристичке сигнализације.
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
нови модели улагања у област транспорта (концесија, ППП, коришћење европских фондова);	нестабилно и недовољно финансирање развоја саобраћајног система;
остваривање квалитетних веза са међународним коридорима X и VII;	велика финансијска средства потребна за реализацију саобраћајних коридора и објеката, као и низак кредитни рејтинг државе;
обезбеђивање ефикаснијих веза са железницом;	недовољно ефикасна сарадња републичких и општинских институција по питању улагања у саобраћајну инфраструктуру;
модернизација аеродрома у Бору за ноћни саобраћај;	климатске промене - неодрживост или непостојање квалитетног снежног покривача током сезоне у будућности;
лоцирање хелидрома у циљу развоја "ексклузивног туризма";	штетни утицаји моторног саобраћаја на животну средину.
природни услови за развој бициклическог саобраћаја са потребном инфраструктуром;	
формирање већег броја визиторских центара и њихово адекватно повезивање моторним и немоторним саобраћајем;	
добра туристичка понуда и повољни услови за реализацију ски центара са потребном инфраструктуром.	

На основу урађене SWOT анализе могу се донети следећи закључци:

- у условим светске економске кризе и ограничених средстава за финансирање, пре свега се морају обезбедити средства за рехабилитацију и одржавање постојеће саобраћајне инфраструктуре, а након тога за модернизацију и изградњу;
- потребно је очувати и ревитализовати правце према међународним коридорима;
- морају се реално одредити жељени стандарди у погледу техничких елемената, опремања, нивоа безбедности и нивоа услуга транспортних мрежа;
- потребно је стабилизovati локалне и државне изворе финансирања и обезбедити им континуалност без обзира на политичко окружење;
- потребно је применити организационе и инвестиционе мере у циљу повећања безбедности учесника у саобраћају;
- потребно је стимулисати еколошки одрживе видове саобраћаја, а са тим и еколошки здравија и енергетски ефикаснија транспортна средства у свим видовима саобраћаја; и
- повећати улогу приватног сектора у финансирању саобраћајне инфраструктуре, пре у развоју ски центара, пешачких и бициклических стаза и сл.

➤ ОСТАЛА ИНФРАСТРУКТУРА

Сводна оцена стања објеката и мрежа комуналне техничке инфраструктуре - SWOT анализа (укључујући и синтезну анализу за саобраћајну инфраструктуру)

ПОГОДНОСТИ (снаге)	СЛАБОСТИ
<p>САОБРАЋАЈ</p> <ul style="list-style-type: none"> Интегрисаност у друмску мрежу Србије и шире Удаљеност од већих градова и развијених туристичких дестинација Србије, Део мреже државних путева II реда Браничевског и Борског округа, Развијена мрежа општинских путева, Сукцесивна модернизација и ширење мреже и објеката. <p>ВОДНА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> Дугорочно обезбеђена вода за пиће по капацитету и квалитету, Ширење водоводног система на сеоска подручја, Коришћење вода (привреда, пољопривреда, туризам,...). <p>ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> Преносна мрежа далековода, Развијена електродистрибутивна мрежа и објекти, Модернизација и рационализација електро мреже и објеката. <p>ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> Развијена телефонска мрежа и покривеност целе општине поштанском услугом; Развијање и покривање територије општине мобилном телефонијом. <p>ЗБИРНО</p> <ul style="list-style-type: none"> Интеграција територије (шире, међуопштинско, општинско, атарско и тополошко), Заштита животне и природне средине: <ul style="list-style-type: none"> Комунална комплетност и Комунална хигијена, Подизање квалитета живота и стандарда становништва, Квалитетна и комплетна туристичка понуда, Планско усмеравање просторног, економског и социјалног развоја, Активирање атрактивних зона (производња, туризам, становање), Директни и индиректни (екстерни) ефекти присуства техничке и социјалне инфраструктуре. 	<p>САОБРАЋАЈ</p> <ul style="list-style-type: none"> Диференцирана друмска мрежа поред водотокова и делом вододелница, Отежано функционисање саобраћаја у зимском периоду; Општински путеви се незадовољавајућег квалитета и недовољно покривају територију општине Не предвиђа се повезивање територије железничком мрежом, Слаба умреженост насеља. <p>ВОДНА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> Загађивање површинских и подземних вода, Некомплетна канализација и лоше стање система за пречишћавање отпадних вода у селима, Периодично плављене површине, бујице и ерозија. <p>ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> Уска грла у напајању у појединим засеоцима, Нерационална потрошња грева (угаљ) и скромна примена изолационих материјала током изградње објеката. <p>ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> Недовољно телефонских бројева, Неразвијена мрежа модерних телекомуникационих система и услуга. <p>ЗБИРНО</p> <ul style="list-style-type: none"> Некомплетна инфраструктура (видови, степен изграђености, квалитет,...) онемогућава ефикасан развој, изазива загађење и деградацију створене и природне средине, Непостојање инфраструктуре онемогућава активирање и рационално коришћење створених и природних вредности.
ШАНСЕ (могућности)	ОПАСНОСТИ (претње)
<p>САОБРАЋАЈ</p> <ul style="list-style-type: none"> Реконструкција и модернизација постојеће друмске мреже, Запошљавање (давање саобраћајних услуга и одржавање саобраћајне инфраструктуре). <p>ВОДНА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> Интегрално управљање водама и перманентна контрола квалитета, Ширење водоводне мреже и објеката на сеоска подручја, Изградња система за наводњавање, 	<p>САОБРАЋАЈ</p> <ul style="list-style-type: none"> Демографско нестајање села, Слаба умреженост са широм територијом и суседима, Запуштање и пропадање постојећих саобраћајница и терминала. <p>ВОДНА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> Кашњење са изградњом канализације, септичких јама, објеката за пречишћавање отпадних вода, као и мера и објеката за заштиту од великих вода,

<ul style="list-style-type: none"> • Изградња канализације, ППОВ и хигијенских септичких јама, • Хидрорегулације, мере и објекти у функцији заштите од великих вода. <p>ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сукцесивна модернизација и развијање електро мреже и објеката, • Перспективна гасификација у функцији заштите животне средине и рационализације потрошње енергије, • Примена изолационих материјала у процесу изградње објеката, • Примена алтернативних извора енергије. <p>ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Развијање и ширење савремених телекомуникационих система и услуга, • Модернизација и реализација постојеће ТТ мреже и објеката. <p>ЗБИРНО</p> <ul style="list-style-type: none"> • Комплетирање техничке и социјалне инфраструктуре (видови, квалитет, капацитет,...), • Планско усмеравање развоја и модернизација инфраструктуре (проистекло из стратешких докумената: Просторни план Државе, Региона, Општине, Стратегија развоја Општине и туризма Републике Србије, Плана генералне регулације Жагубице, Мастер план туристичког подручја на Бељаници, Правила грађења на територији Општине и Програмима развоја Јавних Предузећа), • Стварање јаке и ефикасне службе одржавања, развијања и пласмана инфраструктурних услуга (јавне и/или приватне). 	<ul style="list-style-type: none"> • Даље загађивање подземних и површинских вода. <p>ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> • Демографско пражњење сеоских територија, • Нерационална потрошња електричне енергије и слаби изгледи за спровођење гасификације, • Слаба промоција примене алтернативних извора енергије. <p>ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Демографско нестајање села, • Развојна рецесија (привредна, туристичка,...). <p>ЗБИРНО</p> <ul style="list-style-type: none"> • Запуштање и пропадање постојеће и планиране (будуће) техничке и социјалне инфраструктуре као последица демографског пражњења села, развојне рецесије и неекономских цена инфраструктурних услуга (смањење сталних и периодичних корисника, а такође привредна и туристичка рецесија.
--	---

Остала комунална инфраструктура. Депоновање отпада је потпуно нерегулисано, смеће се одлаже на «дивљим» неуређеним депонијама, а једина депонија која се користи као општинска је она Жагубице, која такође, није уређена према законским прописима. Људска гробља постоје у свим насељима, док сахрањивање животињских остатака није регулисано. Пијаце, како зелене, тако и сточне, изузев зелене пијаце у Жагубици, немају уређене локације.

3.8. СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Природне карактеристике, насеља са концентрисаном изградњом у највећем делу општине, пољопривредна оријентација и низак ниво развијености осталих грана привреде, ниска изграђеност простора објектима супра и инфраструктуре, условили су добар и очуван квалитет основних елемената животне средине. Присуство израженијих антропогених утицаја на природну средину (првенствено у погледу крчења шума због ширења пољопривредних површина), у досадашњем периоду, подстиче дејство природних процеса на стање средине, при чему су најизраженији:

- деловање процеса ерозије, спирања и убрзано деградирање плодног слоја земљишта на овим иначе шумским земљиштима, што је израженије у брдском него у низијском делу општине,
- упоредо са тим деградирање земљишта и подземних вода, па тиме посредан негативан утицај на биљни и животињски свет и човека, због употребе хемијских средстава у пољопривреди
- деградирање земљишта и подземних вода због неконтролисаног - непрописног одлагања смећа и др..

Животна средина - вода, ваздух, земљиште, а поготово природне вредности у општини Жагубица, су у великој мери очувани. У свим будућим плановима развоја – такав еко-амбијент ће уједно бити и највећа вредност која се може развојно активирати (вода као роба, еко-пољопривреда, еко-туризам). Оваква чистота еко-система уз максималну заштиту, од будуће створене привредне структуре, омогућиће већини производа да се лиценцирају као еко-робна марка (еко-бренд). Такав производ, еко-пољопривредно-туристички, биће у будућности ваома тражен и омогућити додатни приход становништва и укупне локалне заједнице.

Остале створене вредности и наслеђе у општини Жагубица, такође, представљају вредан потенцијал за развој у ббудућности. Недовољно валоризовани, често сачувани споменици из прошлости су добра основа за употпуњавање туристичке понуде, али је потребна њихова адекватна заштита и утврђивање режима коришћења.

Еколошки потенцијали и ограничења – SWOT анализа

ЈАКЕ СТРАНЕ (снаге)	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> релативно очуван квалитет основних медијума животне средине (вода, ваздух, земљиште) одсуство значајних индустријских капацитета и емитера загађујућих материја у атмосфери смањен утицај антропогених активности на измене природних карактеристика подручја, претежно услед нижих густина насељености у већини насеља низак ниво комуналне буке у животној средини подручје богато површинским токовима и подземним водама, са очуваним квалитетом водоизворишта (доминантан је речни ток Млаве) шумско богатство са вредним састојинама букове шуме велики проценат површина под пољопривредним културама као потенцијал за производњу органских, еколошко вредних прехранбених производа природне (предеоне) карактеристичне целине, изражене планинским и брдовитим теренима у којима су усечене бројне клисуре мањих речних токова раритетна заштићена природна добра од националног значаја (Хомољска потајница, Крупајско врело, врело Млаве) геобиодиверзитет на планинским подручјима Хомоља и Бељанице визуелни идентитет локалитета културно-историјског наслеђа разноврсност објеката традиционалне народне архитектуре, споменика, урбаног градитељства, старих гробља и спомен обележја 	<ul style="list-style-type: none"> инфраструктурна неопремљеност већине сеоских насеља, посебно у домену недовољности канализационих система велики број бујичних токова и ерозивних подручја непотпуна регулација речних токова која поплавама угрожавају природна и материјална добра нерационална примена агрохемијских средстава у пољопривредној производњи непланска сеча шума и неконтролисано брање дивљих плодова, тј. лековитог и ароматичног биља непостојање постројења за пречишћавање отпадних вода водопрпусне септичке јаме у сеоским домаћинствима, без основних услова у санитарно-хигијенском погледу недовољан третман и заштита значајнијих изворишта водоснабдевања постојање већег броја нехигијенских сметлишта у близини стамбених подручја нефункционална градска депонија комуналног отпада у Жагубици деградација земљишта услед експлоатације техничко-грађевинског камена мали проценат становништва сеоских насеља који је обухваћен процесом одношења прикупљеног чврстог и течног отпада недовољна туристичка промоција природно вредних локалитета и споменика културно-историјског наслеђа недовољна и неадекватна информисаност

<ul style="list-style-type: none"> • спремност општинских структура за решавање евидентираних еколошких проблема 	<p>становништва у циљу формирања модела адекватног еколошког понашања</p>
МОГУЋНОСТИ (шансе)	ОПАСНОСТИ (претње)
<ul style="list-style-type: none"> • развој еколошки утемељених облика туризма заснованих на принципима одрживости: спортско-рекреативног, сеоског, излетничког, здравственог, етно и еко-туризма • изградња и рад нових привредних објеката у складу са одговарајућим еколошким стандардима и прописаним нормама. • ревитализација пољопривредне производње на принципима одрживе пољопривреде савремених еколошких захтева • природне погодности тј. еколошки потенцијал подручја са свим условима за производњу еколошки "здраве хране" • шумски потенцијал и производња дрвне масе уз развој мањих производних и пратећих услужних делатности у ободним насељима, уз испуњавање еколошких критеријума у складу са прописима из области заштите животне средине. • санирање стања деградираних простора • рационално коришћење потенцијала водећи рачуна о просторно-развојним ограничењима и еколошким условима • строга заштита и контрола заштићених природних добара и изворишта водоснабдевања у циљу њиховог очувања и унапређења • рекултивација и санација депоније комуналног отпада изнад Жагубице • формирање препознатљивих природних и културно-историјских стаза, у циљу умрежавања постојећих вредних природних и културних локалитета • презентирање општине као еколошки вредног подручја уз могућност умрежавања понуде са суседним општинама сличних еколошких карактеристика 	<ul style="list-style-type: none"> • нерационално коришћење природних ресурса услед непоштовања заштитних зона и прописаних режима коришћења простора; • слаба ефикасност рада еколошке инспекцијске службе • опасност од интензивније рударске активности на подручју рудника мрког угља "Јасеновац" • опасност од ерозије због активирања скијашке инфраструктуре (просецање шума за ски-стазе и изградња жичара) на подручју Бељанице • даља експлоатација техничко-грађевинског камена • изградња минихидроелектрана као опасност за промену водног режима, појаву нових ерозионих подручја, микросеизмичких карактеристика простора и измену флористичко-фаунистичког састава на овим локалитетима • могући конфликти интереса између развоја планираних туристичких капацитета и заштите животне средине на подручјима очуваних подручја екосистема • даља девастација простора, која превасходно може настати као последица неизграђености канализационих система у насељима и уклањања нехигијенских сметлишта • могући недостатак финансијских средстава за реализацију започетих еколошких пројеката • опасности по квалитет очуваности објеката културне баштине услед непридржавања основних постулата њихове заштите

4. РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ - РЕГИОНАЛНЕ И ФУНКЦИОНАЛНЕ ВЕЗЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

Подручје општине Жагубица налази се у *гравитационом (функционалном) подручју Пожареваца*, као регионалног центра, којем гравитирају насеља општина Стига и Хомоља (општине Петровац и Кучево) а утицај гравитационог подручја Бора, као суседне општине, је у прошлости био већи, у време када је привреда Бора била развијенија. Поред тога, близина регионалног центра Бор утиче да је, поготово у периоду године када нема обилних снежних падина у зони Црног Врха у многим захтевима и везама, поготово саобраћајним и функционално – привредним, општина Жагубица оријентисана на суседну општину Бор.

Због морфолошке затворености Хомоља оивиченог планинама, насеља груписана у долинама и реке Млаве и Крупајске реке и око државних путева II реда, имају традиционално добро развијену међуопштинску сарадњу и везе са општинама Петровац и Бор (првенствено по питању привредног развоја, јавних служби и развоја инфраструктурних система). Северни и планински делови Општине у којима су слабо развијена сеоска насеља, су у првом реду упућени на Жагубицу и Крепољин, а потом на поменуте оконе општине. Селима, која иначе гравитирају Крепољину (Крупаја, Милановац, Сиге и донекле Близнак, Медвеђица), државним путем другог реда омогућена је и гравитација ка Деспотовцу.

Моделом територијалне организације индустрије у Србији дефинисани су појасеви интензивног развоја (Великоморавски, Тимочки, појас Зајечар – Бор – Мајданпек – Пожаревац – Београд, појас Прахово – Неготин – Бор – Зајечар – Бољевац – параћин) који окружују подручје Општине, али Жагубица не припада ниједном од њих, већ се на њих повезује мрежом државних путева другог реда, Преко ових појасева могуће је повезивање северних и јужних, западних и источних крајева Србије, односно даље са суседним земљама: Македонијом, Бугарском, Босном и Херцеговином, Црном Гором, Мађарском итд.

У складу са положајем и улогом Жагубице у регионалном окружењу и везама које она има са суседним општинама, дефинишу се основне смернице за формирање концепта просторног развоја општине Жагубица, којим ће се унапређивати већ постојеће регионалне функције, од којих су најзначајније:

Производња и прерада пољопривредних производа (првенствено сточарство, повртарство, воћарство,) Приоритет у наредном периоду треба да представља повећање степена финализације производње и изградња одговарајућих складиштених и прерађивачких капацитета;

Развијена привреда - Према народном дохотку и запослености општина Жагубица спада у неразвијеније општине, процес приватизације предузећа је скоро завршен, али у многим случајевима, недовољно успешно, јер сва приватизована привредна предузећа нису у функцији. Досадашње усмерење на експлоатацију минералних сировина (угаљ и камен, у првом реду) и некада развијену металску и текстилну производњу треба задржати, али и на производње које прерађују друге сировине, првенствено прехрамбене сировине, дрво, камен. Поред наведених, локацијски и други услови погодују и развоју производних грана које прерађују увезене сировине (нпр. електро и др.);

Туризам – досада није развијан у већој мери, иако постоје веома атрактивни развојни програми и идеје, засновани на природним и створеним потенцијалима. Општина Жагубица се, по ПП РС налази на у зони ЦЗ Кучајске планине – са будућим НП **Бељаницом**, Јужним Кучајем, Дубашницом, Злотском клисуром и пећинама, Ресавском клисуром и пећинама, кањоном Лазареве реке, **Горњачком** и **Рибарском клисуром**, Борским језером, **Црним врхом**, **Жагубицом** и Брестовачком бањом, **манастирима Горњак** и Св. Петка, **Тршком црквом** и др. , која има излетничке, климатске, споменичке, еколошке и др. вредности. Поред тога за општину је значајна и близина коридора Х којим

воде главни тразитни токови кроз Србију. Подручје Бељанице је веома интересно за међуопштинску акцију на уређењу планинске рекреативне скијалишне и ловне зоне (општине Жагубица, Бор и Деспотовац), а зона Хомољских планина и подручја северно и јужно од Горњачке клисуре су првенствено ловне и рекреативне зоне и треба их координирано развијати са подручјима околних општина: Жагубица, Петровац и Кучево.

Комунална хигијена - Одлагање отпада – је један од веома важних аспеката и видова регионалне сарадње на овом подручју. У том смислу, општина Жагубица се ослања на општину у којој ће се у складу са коначном одлуком на регионалном нивоу одредити локација регионалне депоније (Пожаревац или Петровац).

Саобраћај и технички системи – Општина Жагубица, иако ван главног инфраструктурног коридора постојећег Ауто- пута и коридора X, повезана је друмском везом, кроз њу пролазе државни путеви II реда који повезују насеља Хомоља. Према ПП РС кроз територију општине планиран је и државни пут првог реда Пожаревац - Жагубица – Бор, чија је траса још увек недовољно дефинисана. На Млави су планиране и акумулације "Витман" и "Градац" које ће служити за водоснабдевање насеља дуж Млаве све до Пожаревца преко система будућег регионалног водовода (наглашава се да ће се у случају изградње ових акумулација јавити потреба потешања дела пољопривредних површина у зони Крепољина и околине, клисуре и долине Млаве све до Рибара, уколико се оне изграде са планираним котама успора). Према досадашњим плановима гасификација општине није предвиђена, али се, с обзиром на интензитет развоја гасоводног система у новије време (како је предвиђено и Предлогом новог ПП РС до 2021.године), може очекивати да се и на овом пољу у наредном периоду догоде измене постојећих планова и гасоводом повежу насеља у долини Млаве преко Жагубице ка Бору.

Б) ЦИЉЕВИ, ОСНОВНИ СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ И КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ЖАГУБИЦА

1. ВИЗИЈА И ПРИНЦИПИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

ЖАГУБИЧКО ПОДРУЧЈЕ ЋЕ БИТИ ВИСОКО ПРЕПОЗНАТЉИВ И АТРАКТИВАН ТУРИСТИЧКИ ПРОСТОР ИСТОЧНЕ СРБИЈЕ, СА ОЧУВАНОМ ПРИРОДОМ, РАЗВИЈЕНОМ ПОЉОПРИВРЕДОМ, УСПЕШНИМ ПОСЛОВАЊЕМ И ПРОИЗВОДЊОМ МАЛИХ И СРЕДЊИХ ПРЕДУЗЕЋА НАРОЧИТО У ФУНКЦИЈИ ТУРИЗМА И ПОЉОПРИВРЕДЕ, А У СКЛАДУ СА ПОТВРЂЕНИМ ПОТЕНЦИЈАЛИМА, ИСКОРИШЋЕНИМ ПРИРОДНИМ РЕСУРСИМА ЗА РАЗВОЈ РУДАРСТВА И МАЛИХ ЕНЕРГЕТСКИХ СИСТЕМА.

Визија просторног развоја планског подручја представљена је у складу са основним циљем организованог активирања свих просторних потенцијала у складу са економским могућностима и уз примену строгих принципа заштите животне средине. Визија се заснива на:

1. Темељно осмишљеном систему изградње нових објеката;
2. Планској заштити и уређењу природних и културних добара и вредности;
3. Развоју оних привредних грана које, уз помоћ савремене технологије и посебних мера заштите, треба да омогуће интензивнији привредни раст и развој, уз строгу контролу и примену мера заштите животне и природне средине и амбијента;
4. Уређењу насеља и центара и њиховом повезивању са окружењем;
5. Обнови села која подразумева већи технолошки квалитет и организованост пољопривредне производње, али и диверсификацију активности (рекреација, мала привреда и сл.); и
6. Организовању и повезивању локалне самоуправе са општинама у окружењу ради лакшег остваривања регионалне сарадње.

Основни принципи просторног развоја се сагледавају кроз:

1. Изградњу објеката компатибилних основним категоријама земљишта грађевинском, пољопривредном, водном и шумском земљишту, као и планираној намени простора уз максимално коришћење природних материјала и примену енергетске ефикасности;
2. Завршетак процеса легализације бесправно изграђених објеката, који под условом да нису на јавном земљишту, коридорима инфраструктуре и у проглашеним или планираним зонама заштите и да испуњавају законске услове.

2. ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

2.1. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

С обзиром на главни развојни циљ / интерес развоја општине Жагубица у наредном периоду - **подизање животног стандарда становништва, у спрези са обезбеђењем услова за побољшање демографске и економске ситуације и очување вредности животне средине**, планом се дефинишу општи стратешки циљеви и мере које треба да

воде остваривању главног развојног циља.

Општи стратешки циљеви, дефинисани на основу исказаних развојних проблема подручја, истражених и процењених развојних потенцијала и нарочито, природних ресурса на располагању, интереса Србије на овом подручју и локално изражених интереса и потреба² су:

- укључење општине Жагубица у привредне, саобраћајне и друштвене токове Србије
- равномеран, рационалан, ефикасан и одржив просторни развој на бази рационалног и осмишљеног коришћења природних ресурса
- развој руралних подручја и Жагубице у складу са њиховим потенцијалима и ограничењима
- очување и унапређење културног наслеђа, као основе националног просторног идентитета
- очување и унапређење природе, природних реткости и биолошке разноврсности
- очување животне средине и пејзажа

У складу са тим као општи плански циљ утврђује се обезбеђивање просторних услова за развој уз активирање појединачних, конкретних локалитета, у складу са економским могућностима и сагласно принципима очувања животне средине.

Циљеви и интереси (и републички и локални) могу бити реализовани само у ситуацији где ће општи услови живљења бити побољшани а изгледи на просперитет обезбеђени. То значи, пре свега:

- јачање материјалне основе општине,
- привредни развој и пораст запослености,
- побољшање економске позиције Жагубице у Србији кроз развој оних привредних грана са којима Општина може супериорно да конкурише на домаћем и иностраном тржишту

а у просторном смислу:

- усаглашавање начина коришћења природних ресурса са потенцијалима природне средине и потребама њене заштите, као и
- рационална територијална интеграција привредних, стамбених, саобраћајних и других активности

уз уважавање:

- критеријума коришћења и заштите основних карактеристика природног предела, пољопривредног и шумског земљишта и минималних укупних друштвених трошкова развоја, с једне, и потреба социјалног и економског развоја, с друге стране.

Ово подразумева:

- рационално и ефикасно коришћење развојних потенцијала уз осавремењавање производних процеса и развој до сада недовољно активираних потенцијала, а нарочито развој мањих погона прехрамбене прерађивачке производње, развој погона експлоатације минералних сировина (првенствено угља и украсног камена);
- подстицање развоја пољопривреде, која на овом подручју има велике могућности, са оријентацијом на производњу биолошки вредније хране;
- подстицање развоја туризма на бази природних и створених потенцијала, традиције и специфичности хомолског краја, Горњака и Бељанице;
- формирање интегрисане мреже насеља са јасно дефинисаним центрима заједница насеља,
- стимулисање развоја оних села са развојним потенцијалима;

² Са становишта Србије, али и локалне заједнице од основног је интереса ублажавање и заустављање исељавања, уз подстицање наталитета, становништва са ове територије, а с друге стране, ублажавање заостајања за развијенијим деловима Републике у функцији равномернијег и уједначенијег развоја.

Локално изражени интереси се у најкраћем могу исказати у распону од подизања нивоа животног стандарда, жеље за бољим радним местима и обезбеђењем економске сигурности становништва, све до потребе да простор општине буде боље и равномерније опремљен разним садржајима.

- унапређење саобраћајне и других видова инфраструктуре,
- у области друштвених активности, задовољење основних потреба становника и побољшаног квалитета живота.
- одрживи развој читаве територије, којим ће се обезбедити рационално и осмишљено газдовање ресурсима и потенцијалима и очување вредности природне и створене средине, природних реткости и културно – историјске баштине.

2.2. ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА ПО ПОЈЕДИНИМ ОБЛАСТИМА

У поступку постављања циљева морају бити високо вредновани потенцијали простора и могућности друштвено-економског развоја, чији су интегрални делови демографски и привредни развој. Пројектовање демографског и привредног развоја је неопходно сагледавати и обавити у међусобној спрези с обзиром да је привредни развој заснован на природним и створеним ресурсима има одлучујући утицај на опредељење становништва, посебно млађег, да остане у завичају и ту гради своју породицу и будућност. На основу испољених проблема, намећу се следећи циљеви, посматрано по областима.

Природни ресурси и потенцијали

С обзиром да је простор општине Жагубица, простор традиционално пољопривредне оријентације, очуваних вредности и потенцијала са низом развојних шанси које се тек отварају, **циљеви одрживог коришћења природних услова и потенцијала јављају се као усмеравајуће одреднице за просторни развој уопште, као и даљи рад на валоризацији природних услова и потенцијала за различите намене и коришћења простора.**

У складу са дефинисаним природним погодностима и ограничењима за развој територије општине Жагубица и степеном измењености природних услова антропогеним деловањем, дефинишу се циљеви коришћења простора, при чему се води рачуна о томе да се обезбеди:

- Усаглашавање начина коришћења природних ресурса са потенцијалима природне средине и потребама њене заштите
- Рационална територијална интеграција привредних, стамбених, саобраћајних и других активности уз уважавање критеријума заштите основних карактеристика природног предела, пољопривредног земљишта и минималних укупних друштвених трошкова развоја.

Посебни **циљеви коришћења природних потенцијала** дефинисани су у односу на основне потенцијале простора општине (пољопривредно и шумско земљиште, површинске и подземне воде, појаве и налазишта минералних сировина, релативно очувану природну средину и специфичан склоп природних услова као основа за пољопривреду и туризам) уз одговарајуће услове:

- очување и заштита пољопривредног земљишта виших бонитетних класа од загађивања, поплава и ерозије, а посебно од претварања у друге намене, тј. непродуктивно земљиште
- повећање површине под шумама на теренима који су угрожени ерозијом или су слабијих бонитетних класа због заштите педолошког покривача и побољшања услова за пољопривредну производњу, организације ловишта на теренима који су ненасељени и неповољни за пољопривреду
- очување и заштита ресурса питке воде
- регулисање нивоа површинских и подземних вода доградњом и одржавањем водопривредне инфраструктуре и другим хидромелиорационим радовима, у зонама где је то потребно
- рационално коришћење минералних ресурса, тј. заштита од дивље експлоатације песка и шљунка у кориту и приобаљу Млаве.

- очување локалних ресурса, првенствено за тазвој пољопривреде, шумарства и за туристички развој.

Демографски развој

- у планском периоду неопходно је створити могућности за развој подручја у економском смислу и раст животног стандарда становништва, што би утицало на смањење негативних демографских токова и њихових последица; индиректно, то значи обезбеђивање оних услова живота и рада којим би мотиви пресељавања ван граница Општине били задовољени унутар њих.

- омогућити природно обнављање становништва - што значи да мере демографске политике о обнављању становништва буду усмерене ка носиоцима репродуктивне способности - младима, нудећи им (уз одговарајуће специфичне мере) елементарне услове за формирање властите породице (запослење, стан и сл.). Остваривање овог циља веома је тешко ако се узме у обзир дуготрајно деловање негативних тенденција у прошлости, еродирана старосна матрица становништва, економска стагнација / регресија у последњих десетак – петнаестак година итд.; може се истаћи да се у овом делу остваривања циљева популационе политике очекују и помоћ и мере Државе која ће са свог нивоа створити подстицајне предуслове за опстанак младих на селу и бављење просперитетним делатностима (савремена пољопривреда – воћарство, сточарство, ратарство, у првом реду, рад у производним и занатским делатностима, туризам и др.).

- повећање наталитета у руралним, депопулационим подручјима, што ће омогућити обнављање пољопривредног становништва, заустављање процеса старења и везивање за завичајна подручја.

- створити услове за брже запошљавање младих и жена чиме би се створили и економски предуслови напред наведеног циља – повећање природног прираштаја.

- процесе миграција преусмеравати путем развоја будуће мреже објеката привреде и непривреде, чиме би се омогућило њихово заустављање у границама општине, смањење депопулационих процеса, посебно у планинском делу Општине и равномернији привредни и демографски развој у простору.

- процесе емиграције ублажити до максимума имајући у виду да је њихова последица не само, апсолутни пад броја становника већ, обзиром на психофизичке карактеристике миграната, и поремећена старосна, образовна и квалификациона структура становништва, са свим последицама које они носе.

Привредни развој

Са аспекта укупног развоја, унапређење локалне економије на принципима одрживог развоја представља општи стратешки циљ.

Реализација основног стратешког циља локалне економије уско је повезана са остваривањем различитих општих и посебних оперативних циљева, који треба да омогуће одрживи развој локалне економије.

Општи циљеви се односе на:

- ефикасно функционисање локалне управе (у домену дозвола, пореза, такса и др.) и побољшање локалног пословног амбијента, између осталог стварањем институционалне и организационе основе ради подстицања локалног развоја,
- унапређење пословне сарадње на свим нивоима (локалном/општинском, међуопштинском, регионалном итд.), посебно на развоју туризма, пољопривреде, шумарства, као и изградње регионалне депоније,
- искоришћавање различитих потенцијала (пољопривредног, шумског, туристичког, минералног, водног, и др.) за развој туризма, посебно мале привреде везане за пољопривредни, шумски и грађевински потенцијал, и пружање различитих услуга,
- побољшање организационих предуслова за унапређење производње и пружање услуга, , посебно за унапређење система туристичке организације и презентације туристичког потенцијала,
- развој партнерства јавног, приватног и цивилног сектора,

- повећање капацитета људског ресурса – кроз образовање, сталну едукацију и јавност у различитим активностима управе, стручних и других организација.

Посебни циљеви односе се на:

- Организовање локалне самоуправе (секретаријати, одјељења, службе) - прилагођавање потребама формирања ефикасне администрације,
- Формирање бизнис центра - сарадња са предузетницима, едукација о бизнис предузетништву, и сл.,
- Развијање занатства и сервиса - испитивање тржишта, подстицајне мере, ефикасна администрација,
- Развијање туризма - оснивање туристичког центра, едукација, подстицајне мере, посебно за развој сеоског туризма (летњи и зимски - изградња скијалишта „Бељаница“),
- Развијање пољопривреде – поред сточарства, развој воћарства и бављење узгојем јагодичастог воћа, ораха и лешника,
- Развијање малих погона - прерада пољопривредних производа, мини фарме, развој воћарства, развој производње еко-биља и др.,
- Изградња откупних станица - за пољопривредне производе, посебно сточарске (сточне и млечне), гљиве, лековито биље и шумске плодове, и др.
- Експлоатисање воде у прехранбене и рекреативне сврхе - погон за флаширање воде, коришћење термалних извора у здравствено-рекреативне сврхе,
- Искоришћавање и експлоатација рудног и минералног богатства и осталих сировина - угаљ, камен, шљунак и др. уз предузимање свих мера заштите,
- Заустављање непланског коришћења шумског богатства - кроз интензиван узгој и пошумљавање.

Што се тиче секторског развоја привреде, дефинисани су посебни циљеви за најважније привредне гране: пољопривреду, шумарство, туризам, индустрија, мала привреда, рударство.

Пољопривреда

Полазећи од постојећег стања, оперативни циљ израде стратегије коришћења пољопривредног земљишта и руралног развоја је стварање услова за рационално коришћења простора и других ресурса, те планско усмеравање коришћења пољопривредног земљишта и руралног развоја, као просторно функционалне целине, на темељима одрживог развоја - очувања постојећих и стварања нових вредности у простору, водећи рачуна о демографском опоравку и одрживом развоју. У том смислу треба водити рачуна о стварању предуслова да овај простор буде искључиво у функцији производње здравствено безбедносни хране високог билошког квалитета дефинисаног географског порекла (хомољско јагње, хомољски сир, хомољска пастрмка, хомољски мед, хомољска ракија и сл.)

Реализација општих стратешких циљева пољопривреде претпоставља да је потребно:

- изградити одржив и ефикасан пољопривредни сектор који може да се такмичи на светском тржишту, доприносећи порасту националног дохотка,
- обезбедити храну која задовољава потребе потрошача у погледу квалитета и безбедности,
- осигурати подршку животном стандарду за људе који зависе од пољопривреде а нису у стању да својим развојем прате економске реформе,
- осигурати подршку одрживом развоју села,
- сачувати животну средину од утицаја ефеката пољопривредне производње,
- припремити пољопривреду Србије за интеграцију у ЕУ,
- припремити политику домаће подршке и трговине у пољопривреди за правила СТО.

У општини Жагубица као најважнији циљеви развоја пољопривредне производње и коришћења и заштите пољопривредног земљишта истичу се:

- формирање пољопривреде као једне од носећих привредних области општине са свим

импликацијама које такав развој подразумева; стабилан развој ове гране отвара могућност да се највећи део становништва потпуно определи за ову област и да природна производња сада често присутна код индивидуалних пољопривредних произвођача, прерасте у робну производњу.

- усклађивање обима и начина коришћења пољопривредног земљишта са природним условима и ограничењима; усмерити развој пољопривреде ка могућим новим, модерним приступима уз могућност укључивања екопољопривреде на оним просторима који испуњавају (или имају могућност да у будућем развоју испуне) строге захтеве које овакав концепт поставља.
- чување пољопривредног земљишта, заштита воде и земљиште од загађивања и нерационалне употребе; будући раст производње хране и аграрних сировина ослањати на апсолутном давању предности квалитативном напретку у области коришћења земљишта.
- спровођење мера заштите педолошког покривача.
- развијање неаграрне делатности у селима која за то имају услова и потенцирати уређење таквих села.

Шумарство

Општи циљеви газдовања шумама установљени су **Законом о шумама и Правилником о садржини и начину израде основа газдовања шумама**. Према Закону, шуме су добро од општег интереса које се морају одржавати, обнављати и користити тако да се очува и повећа њихова вредност и општекорисне функције, обезбеди трајност и заштита, као и трајно повећање приноса и прираста. Општи циљеви газдовања односе се на све шуме, без обзира на власнике или тренутног корисника и представљају општу обавезујућу норму при планирању газдовања свим шумама.

Имајући у виду напред наведено, као и одредбе Правилника, општи циљеви газдовања шумама су:

- Заштита и стабилност шумских екосистема
- Санација општег стања деградираних шумских екосистема
- Обезбеђење оптималне обраслости
- Обезбеђење функционалне трајности
- Очување трајности приноса и повећање приноса, укупне вредности шума и општекорисних функција шума.

Посебни циљеви газдовања шумама у првом реду везани су за приоритетну функцију шума (намену површина) и усклађивање осталог коришћења. Посебни циљеви газдовања шумама проистичу из општих циљева и условљени су особеностима шумског подручја.

Посебни циљеви газдовања шумама по својој природи **разврставају се на:**

- Биолошко-узгојни циљеви, који обезбеђују трајно повећање прираста и приноса по количини и квалитету, повећање укупне вредности шума у складу са потенцијалом станишта
- Производни циљеви који утврђују перспективну могућност производње шумских производа по количини и квалитету.
- Технички циљеви који обезбеђују техничке услове за остварење наведених циљева.

Посебни циљеви газдовања шумама према дужини времена потребног за остварење планираних задатака или циљева могу бити краткорочни циљеви за један уређајни период, или дугорочни циљеви (за више уређајних периода)

Појединачни циљеви газдовања шумама, везани за намену површина (приоритетну функцију) за предметно шумско подручје су следећи:

1. Максимална и трајна производња техничког дрвета најбољег квалитета
2. Производња шумског семена
3. Противерозиона заштита земљишта кроз повећање склопа и обраслост
4. Стална заштита земљишта од ерозионих процеса, састојине без газдинских интервенција
5. Заштита и очување строгих резервата

Сви наведени циљеви су дугорочни и једнаког реда значаја у оквиру приоритетне функције и припадајуће основне намене појединих комплекса овог подручја.

Индустрија, мала привреда, рударство

- Развој производње уз достизање одређеног (релевантним плановима и стратегијама) пројектованог нивоа развијености производње у Републици.
- Заснивање производње првенствено на постојећој сировинској бази, као и усклађивање индустријске производње са потребама развоја пољопривреде.
- Рационализација производње у постојећим капацитетима и увођење нових производних програма на бази коришћења природних ресурса и активирања присутног континента радне снаге.
- Подстицање заснивања и развоја малих и средњих предузећа на бази сопствених могућности, али, нарочито, на бази развојних програма које ће подстицати Држава, а засниваће се на одрживом коришћењу природних ресурса.
- усклађивање индустрије са просторно-еколошким капацитетом средине;
- енергетска штедљивост и допринос развоју ефикасних технологија;
- циљеви експлоатације минералних ресурса морају бити усклађени са захтевима заштите животне средине тј. принципима коришћења природних ресурса у складу са принципима одрживог развоја, што подразумева економично и планско коришћење ресурса на свим површинама које се користе у сврхе експлоатације минералних сировина, а посебно: обавезну рекултивацију девастираних терена по престанку експлоатације.
- спровођење мера заштите свих делова простора који могу бити угрожени услед експлоатације минералних сировина, рада индустријских погона, почевши од фаза планирања и истраживања, преко пројектовања и израда процена утицаја објекта на животну средину, примене мера заштите и контроле спровођења примене тих мера и одвијања саме производње и експлоатације.

Туризам

У складу са изнетим полазиштима за планирање као **циљеви** развоја туристичке привреде утврђени су:

- оптимална валоризација и активирање свих расположивих туристичких ресурса
- развој туристичке привреде у складу са захтевима очувања квалитетна животне средине
- остварење боље попуњености постојећих смештајних капацитета и побољшање услова смештаја
- изградња нових смештајних капацитета виших категорија
- отварање нових радних места
- побољшање квалитет услуга локалног становништва
- очување локалног идентитета и културе
- привлачење свежег капитала
- формирање жагубичког подручја као дестинације незаборавног одмора

Мрежа насеља и опремљеност

Основни циљеви будућег развоја и организације мреже насеља и центара на територији општине Жагубица су:

- развој рационалне и функционалне структуре мреже насеља;
- идентификовање насеља која могу најефикасније служити као услужни, производни и трговачки центри окружујућег подручја.
- јачање Жагубице као општинског и Крепољина као субопштинског полифункционалног центра;
- побољшање квалитета опремљености постојећег нивоа објеката јавних служби и развој комуналних делатности и инфраструктуре у насељима;
- спречавање одлива младог и способног становништва, којем ће се омогућити да ту живи и да се бави профитабилнијим делатностима;
- очување пејзажних и амбијенталних карактеристика насеља;

- потенцирање развоја насеља са специјализованим функцијама у циљу обogaћивања туристичке понуде;
- активирање пољопривредних потенцијала насељених подручја у спрези са развојем туризма;
- унапређење општинске мреже - обезбеђење доброг и лаког приступа до свих руралних насеља која имају потенцијала за развој, саобраћајницама са савременим коловозом и другим техничким карактеристикама.
- обезбеђење доступности друштвених садржаја свим становницима без обзира на место становања;
- усклађен размештај објеката образовања, културе и осталих из оквира друштвених делатности у складу са хијерархијом насеља која ће бити одређена у плану, посебним захтевима рационалне организације и прагом корисника.
- испитати и применити где је могуће и другачије видове задовољења потреба и захтева из области друштвених делатности – мобилне службе, превоз деце до школе, школовање путем интернета за специфичне наставне области, и сл.

Коришћење земљишта

Полазне основе развоја и коришћења простора општине Жагубица дефинисане су општим и посебним циљевима.

Општи циљеви се односе на:

- уравнотеженији друштвено-економски развој - подстицање развоја на руралном подручју и интегрисање локалног становништва у развојне процесе;
- одржавање, обнављање и изградња инфраструктуре, посебно на руралном подручју;
- унапређење квалитета живота - стварање услова за саморазвој и запошљавање, као и бољу доступност различитим јавним сервисима;
- одговорно управљање природним ресурсима и заштита околине - смањење конфликта посебно, између тражње за природним ресурсима (између потреба рударства и пољопривреде, између коришћења минералних сировина и туризма, рибарства и водоснабдевања, предеоних целина - шумарства - туризма) и њиховог очувања;
- рационално коришћење земљишта - заштита пољопривредног земљишта од неадекватног коришћења и изузимања из пољопривредне употребе, заштита шумског земљишта од девастације, очување природних вредности од ширег друштвеног значаја, и очување инфраструктурних коридора од бесправне изградње;
- управљање ресурсима и имовином и убирање природне (рударске, шумске, водне) али и створене ренте (од изградње и коришћења грађевинског земљишта), ради инвестирања у сопствени друштвено – економски развој.

Посебни циљеви односе се на:

- развојне центре - постизање вишег нивоа урбанитета општинског центра, Жагубице, реструктурирањем постојеће привреде, проширењем привредне матрице и постизањем веће конкурентности, и развој руралних центара. То се посебно односи на она насеља која имају услове за развој (Крепољин, Лазница, Осаница, Суви До и др.), и који треба да постану својеврсни "инкубатори" развоја руралног подручја;
- рурална подручја - побољшање у целини економских, социјалних, културних и еколошких услова, као и изградња инфраструктурних и пратећих садржаја, посебно имајући у виду специфичне функције појединих делова руралног подручја у погледу могућности развоја пољопривреде и прераде, експлоатације и прераде дрвне масе и пратећих шумских производа, развоја туризма и очувања природних вредности;
- подручја интензивне експлоатације и производње - предузимање заштитних мера од неповољног утицаја појединих привредних капацитета (експлоатација угља, камена и других сировина), подизање технолошког нивоа постојећих капацитета

(дрвнопрерађивачки и други), очување пољопривредног земљишта од даљег изузимања, заштита шумског фонда од девастирања, и

- подручја намењена развоју туризма - благовремену заштиту од ненаменског коришћења локалитета погодних за изградњу туристичких објеката и туристичке инфраструктуре, потом заштиту од неодговарајућег депоновања отпада, као и заштиту од даље девастације шумског фонда.

Један од основних циљева просторног и привредног развоја општине је рационално коришћење земљишта што би требало реализовати кроз:

- изградњу објеката у оквиру постојећих грађевинских реона насеља, погушћавањем изградње,
- забрану изградње објеката уз главне саобраћајне комуникације, због нерационалног издуживања насеља и на пољопривредном земљишту до 4. категорије.
- адекватну организацију и интензивније коришћење пољопривредних површина, за развој ратарства, воћарства, виноградарства и сточарства. Ускладити начин и врсту пољопривредне производње са квалитетом земљишта који треба штитити и унапређивати.
- како земљиште представља један од основних развоја потенцијала, његово коришћење је потребно усагласити са његовим природним погодностима, а то значи да је потребно повећати површине обрадивог и шумског земљишта, побољшати квалитет пољопривредних производа и врста дрвета и организовати интензивнију производњу на њима,
- коришћење простора у зонама посебно вредних пејзажних целина и просторима у зонама непокретних или вредних културних добара, у складу са Законом,
- у циљу рационалне организације општинске територије, потребно је обезбедити услове да се, кроз урбано и комунално опремање насеља и развој активности у оквиру овог простора (пољопривреда, индустрија, туризам, угоститељство, трговина итд.), становништво, у што већој мери, задржи у насељима,
- ускладити коришћење земљишта са захтевима, нормама и стандардима екопроизводње и статуса еколошки чистог подручја у релевантним деловима општине.

Саобраћај и инфраструктурни системи

Саобраћај

Општи циљ јесте формирање ефикасног система у циљу организованог активирања привредних потенцијала и повећање доступности природних добара, руралних рејона, центара у мрежи насеља, привредних локалитета и туристичке понуде у простору, засновано на принципима одрживог развоја.

Посебни циљеви развоја саобраћајног система су:

- саобраћајно отварање подручја остваривањем квалитетних веза са међудржавним коридорима и мрежом државних путева Републике Србије;
- побољшање квалитета путне мреже доградњом, реконструкцијом и рехабилитацијом државних путева, пре свих ДП II реда бр. 105;
- повећање саобраћајне доступности и повезаности центара у мрежи насеља, привредних локалитета и туристичке понуде реконструкцијом, доградњом и изградњом деоница општинских путева;
- побољшање квалитета и мреже линија јавног аутобуског саобраћаја и боље повезивање са железничком инфраструктуром ван подручја Плана;
- регулисање даљинских токова измештањем транзитног саобраћаја са државних путева из Жагубице изградњом обилазних саобраћајница;
- одржавање путне инфраструктуре и њене проходности током целе године;
- активирање осталих видова саобраћаја (бицикличког, пешачко-планинарског, жичара), у циљу стварања услова за повећање активности туриста;
- побољшање и модернизација туристичке сигнализације и увођење већег броја инфо пунктова;

- смањење штетних утицаја саобраћаја на животну средину и заштита коридора свих постојећих и планираних објеката саобраћајне инфраструктуре.

Хидротехничка инфраструктура - циљеви и критеријуми

Перспективни развој **водоводних** система на територији општине Жагубица подразумева следеће циљеве и критеријуме за тражење оптималних решења:

- Стриктно поштовање режима заштите изворишта подземних и површинских вода у свим извориштима постојећег комуналног и сеоских водовода.
- Очување локалних изворишта, чак и оних мањег капацитета, и након повезивања појединих насеља са вишим системима (Регионални и општински водоводни систем), ради обезбеђивања виталних функција система у кризним хаваријским ситуацијама.
- Постепено повезивање свих парцијалних водовода насеља у јединствен интеркомунални (општински) систем, што је делом и остварено и предвиђено "Генералним пројектом са претходном студијом оправданости водоснабдевања општине Жагубица", којим се остварује висока поузданост функционисања и прописан, стално контролисан квалитет воде.
- Смањивање специфичне потрошње воде у домаћинствима, политиком реалних цена воде, мерењем утрошка воде и мерама планске рационализације потрошње и смањивања употребе воде за пиће за заливање и наводњавање вртова, башти и пољопривредних култура.
- Управљачко-информационо осавремењавање водоводних система, увођењем мерног - мониторинг система, који ће омогућавати праћење динамике потрошње у свим важнијим гранама мреже, као и брзу дијагностику поремећаја и кварова током функционисања система.
- Рационализација потрошње воде кроз избор адекватног изворишта за воду за технолошке потребе у индустрији која не захтева воду квалитета воде за пиће, не може се захватати из водовода насеља, већ се потрошачи технолошке воде упућују на властите захвате површинских и подземних вода нижег квалитета (подземне воде у индустријској зони, која се не захвата за водоводе насеља) и на мере рецикулације и планске рационализације потрошње.
- Реконструкција и модернизација постојећих система чија дотрајалост и запуштеност не омогућавају поуздано водоснабдевање.

Основни циљеви и критеријуми за **каналисање насеља и реализацију постројења за пречишћавање отпадних вода:**

- Канализациони системи се развијају као дистрибуирани системи, тако да са гледишта транспорта отпадних вода и препумпавања представљају заокружене, економски оправдане целине, које се могу заокружити изградњом одговарајућих ППОВ општег типа, што је примењиво за општински центар Жагубицу и насеље Крепољин.
- Даљи развој канализације спроводи се по сепарационом систему: посебно за отпадне воде насеља и оних индустрија које се након предтретмана смеју прикључити на канализације за отпадне воде, а посебно за кишне канализације.
- По важећем критеријуму ВОС-а ППОВ се граде за сва насеља која имају више од 5.000 ЕС, међутим због демографских прилика насеља општине Жагубица, није могуће применити овај принцип, већ треба наћи прелазно решење, које ће вероватно постати трајно.
- При каналисању насеља која нису имала канализационе системе, стриктно се спроводи принцип обавезности прикључења домаћинстава, без обзира на дотадашња привремена решења. Стриктно се забрањује евакуација отпадних вода у напуштене бунаре и упојне јаме.
- Отпадне воде из индустријских погона, не смеју се упуштати у водотоке без третмана, смеју се упуштати у насељску канализацију тек након предтретмана, којим се пречишћавају до нивоа да смеју да буду усмерене према ППОВ општег типа. Посебно је забрањено уводити у насељску канализацију опасне материје и супстанце које би ометале и разбијале процес биолошког пречишћавања у ППОВ.

- Димензионисање кишне канализације треба примерити значају подручја која се њоме штити и величини потенцијалних штета од плављења делова насеља и саобраћајница. Капацитети не би требало да буду мањи од оних који су потребни за прихватање тзв. двогодишње кише, нити већи од тзв. десетогодишње кише, при чему треба узети објективне могућности амортизовања великих падавина постојећих површина насеља, и њеног ефикасног одвођења површинским системима (саобраћајнице, риголе, путни канали, блиски водотоци).
- На малим водотоцима (изворима), ако их има, уколико се исти уводе у системе кишне канализације, где год је то могуће, обликовањем терена и коришћењем зелених површина, извршити ретензирање/ублажавање великих вода пре њиховог увођења у колекторе. Ово није типично за насеља општине Жагубица, али се може појавити као потреба у будућој туристичкој зони на Бељаници.

Будући развој система за **заштиту од великих вода** на територији општине Жагубица подразумева дефинисање следећих циљева и критеријума за тражење оптималних решења:

- Обезбеђеност заштите је примерена вредности садржаја који се бране од поплава. Варира од заштите од тзв. двадесетогодишње велике воде, за заштиту пољопривредних површина ван мелиорационих подручја, до заштите од тзв. двестогодишње велике воде, за зоне општинског центра у ужем градском језгру и сва остала насеља општине.
- Заштитни системи се складно морају уклопити у урбано и остало окружење, по правилу добијајући вишенаменске функције: (а) линијски заштитни системи - као елемент урбаног уређења обала, водећи рачуна о функционалном повезивању насеља са рекама, (б) системи за одводњавање - за комплексне мелиорационе системе, (в) ретензије за ублажавање таласа великих вода - као елемент рекреационих површина насеља, а и привезиве у пољопривредној производњи.
- На бујичним водотоцима заштита се обавља, где год је то могуће, активним мерама ублажавања поплавних таласа ретензијама вишенаменског карактера и мерама које су предвиђене "Планом за одбрану од бујичних поплава и других пратећих појава штетног дејства вода".
- Повећање поузданости заштитних система реализацијом "касета", којима се евентуални пробој линија одбране локализује на мањој површини.
- Насипи се морају тако уклопити у све друге садржаје који се граде у близини, да не буде угрожена његова функција и да у његовој близини нема објеката који би могли да отежају или онемогуће његово одржавање у периодима дуготрајне одбране од великих вода.
- Одбрану од поплава и бујица усагласити и интегрисати са "Планом за проглашење ерозионих подручја и спровођење антиерозионих мера општине Жагубица".

Електроенергетски системи

Општи циљеви планирања у целини и за случај планирања енергетских објеката и постројења уз одређена прилагођавања, су:

- Постизање ефикасности: економске (постизање највећих енергетских ефеката уз најмања улагања), функционалне (усклађивање развоја некомпатибилних функција) и просторне (усклађивање некооперативних намена површина, оптимизација у размештају погона енергетско-индустријског комплекса, насеља, саобраћајница и др.),
- Постизање квалитета средине и квалитета живљења (обезбеђење, у складу са реалним могућностима, прихватљивих еколошких и амбијенталних стандарда, као и општег нивоа друштвеног стандарда, доступности урбаних сервиса и др.),
- Смањење енергетских потреба код свих потрошача енергије, путем доношења и обавезне примене стандарда енергетске ефикасности, економских инструмената и организационих мера,
- Одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојеће електропреносне, дистрибутивне и даљи развој тих система и мрежа,

- У погледу заштите животне средине велики значај ће имати интензивније коришћење нових и обновљивих извора енергије и развој централизованих система снабдевања топлотном енергијом.

Циљеви развоја електроенергетске инфраструктуре су непосредно везани за укупне циљеве развоја и дефинисане су као:

- подмиривање постојећих потреба
- стварање услова за будуће потребе развоја Општине

Телекомукациони систем

Циљеви развоја телекомукационе инфраструктуре су такође у непосредној функцији привредног развоја и мреже насеља, а захтевају успостављање такве комуникационе мреже, која ће бити способна да опслужи специфичне захтеве и омогући покривеност територије. Активности треба фокусирати на следеће:

- Трансформацију и модернизацију постојећих ПТТ јединица,
- Изградњу мреже дигиталних АТЦ, односно савремених система развоја ТТ мреже,
- Развој телематских понуда,
- Развијање и ширење мреже оптичких каблова и
- Изградњу нових базних станица.

Животна средина, природне и културно – историјске вредности

Планска опредељења у области заштите и унапређења квалитета основних елемената животне средине, односно заштите природе, природних и културних добара, заснивају се на следећим **општим циљевима**:

- обезбеђивање квалитетне животне средине, а што приоритетно подразумева чист ваздух, обезбеђивање довољних количина квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, рекреацију и производњу; очуваност пољопривредног земљишта, екосистемску и биолошку разноврсност, обезбеђивање здравствено безбедне хране, уређеност насеља и др.;
- рационално коришћење природних ресурса, а нарочито необновљивих и делимично обновљивих ресурса, односно боље искоришћавање сировина и енергија; смањење отпада и повећање степена рециклирања; безбедно депоновање комуналног, индустријског и опасног отпада, као и санација еколошких и "просторних" последица експлоатације сировина;
- заустављање даље деградације природне средине (вода, ваздух, земљиште, вегетација и др.);
- заустављање ерозионих процеса у најугроженијим подручјима;
- заштита природних предела, амбијената и пејзажа око културно-историјских споменика, односно очување природних предела посебне вредности и значаја, угрожених и ретких биљних и животињских врста, као и одржавање биодиверзитета и равнотеже очуваних и нарушених екосистема;
- очување темеља и материјалне баштине националне културе и других култура које су се развијале на територији Републике Србије; и
- реинтеграција непокретних културних добара у савремени животни простор Републике Србије.

Разрађујући наведене опште циљеве могу се дефинисати **посебни циљеви** заштите који произилазе из анализе и оцене стања, ограничења и потенцијала планског подручја, као и приоритета за решавање еколошких проблема. Посебни циљеви заштите животне средине на подручју Просторног плана општине Жагубица, поред очувања, унапређења и заштите биолошке, геолошке и предеоне разноврсности и посебних природних и културних вредности, јесу:

– **у области заштите животне средине:**

- апсолутни приоритет има заштита основних компоненти животне средине (вода, ваздух, земљиште) у њиховом изворном облику;
- заштита водних ресурса, уз примену њиховог интегралног управљања (коришћење, заштита вода, заштита од вода); заштита најзначајнијих изворишта водоснабдевања (Белосавац, Врело Млаве, Крупајско врело) од потенцијалних фактора деградације; потпуна заштита подземних вода, нарочито у карстним теренима; очување квалитета површинских водотокова у складу са захтеваном класом (IIа класа за речни ток Млаве), а посебно од негативног утицаја испуштања непречишћених комуналних отпадних вода у природне реципијенте;
- заштита и очување квалитета ваздуха, посебно у зонама интензивног саобраћаја, просторима на којима се врши експлоатација сировина, односно мањих привредних погона и локација нехиђијенских сметлишта;
- заштита земљишта, а нарочито пољопривредних земљишта виших бонитетних класа, од негативних последица природних (ерозија, поплаве, бујице) и антропогених фактора (примена агрохемиката у пољопривреди, непланско ширење грађевинских подручја насеља, изградња инфраструктуре за потребе туризма на очуваном шумском земљишту, неконтролисана експлоатација минералних сировина, итд.);
- управљање отпадом на еколошким основама, а у складу са циљевима који су дефинисани Стратегијом управљања отпадом у Републици Србији за период 2010-2019.године и са Програмом приближавања ЕУ (санација и рекултивација постојећих сметлишта на подручју општине, односно питање решавање одлагања отпада у сеоским насељима)
- уравнотежено коришћење простора са становишта животне средине и заштите природних вредности подручја;
- обезбеђење примене принципа предострожности за све активности коју у планском периоду могу имати повећан степен еколошког ризика, применом система процене утицаја на животну средину пре доношења инвестиционих одлука о развоју саобраћајних коридора, индустријских објеката и туристичке инфраструктуре;
- увођење система управљања животном средином на бази дефинисаних еколошких стандарда (ISO 14000) у свим будућим индустријским постројењима;
- унапређење едукације локалног становништва о постојећим еколошким проблемима и њихово укључивање у акције за очување и унапређење животне средине; и
- обезбеђење услова за примену и спровођење законских прописа из области заштите животне средине и законске регулативе која индиректно третира еколошку проблематику.
- планско усмеравање просторног развоја, при чему предност дати "еколошки одрживим" технологијама применом еколошких критеријума и важећих прописа при лоцирању и отварању нових производних погона, објеката инфраструктуре, одлагалишта комуналних и индустријских отпадака, туристичких насеља и центара, итд.
- успостављање контроле и праћења квалитета животне средине (воде ваздуха, тла, односно мониторинг животне средине)

– **у области заштите природе и природних добара:**

- очување биолошке разноврсности подручја, тј. специјског, екосистемског и генетског диверзитета;
- очување гео-наслеђа кроз заштиту геолошких, геоморфолошких, хидролошких, педолошких и дендролошки вредних и значајних места;
- очување посебно вредних природних простора, са специфичним пејзажним карактеристикама (Хомолске планине, Бељаница);
- ограничено и пажљиво коришћење ретких биљних и животињских врста;
- очување и пажљиво коришћење локалитета са квалитетним шумским

- састојинама;
- проглашавање нових заштићених природних подручја и успостављање режима заштите у складу са предлозима Завода за заштиту природе Србије, а након спроведених детаљних научних истраживања ових простора (клисуре Тиснице, клисура Црне реке, Горњачка клисура, Рибарска клисура, клисура реке До, виши делови планине Бељанице);
 - успостављање IUCN критеријума за ефикасно управљање посебним природним вредностима;
 - адекватна презентација и укључивање природних вредности у програме туристичког развоја општине Жагубица;
- **у области заштите културно-историјских добара:**
- спровођење интегралне заштите непокретних културних добара, која обухвата и природно очуване просторе у непосредној околини културних добара, имајући у виду присутне тенденције заштите "културног пејзажа";
 - повећање доступности непокретних културних добара, унапређењем општинске путне мреже и промоцијом њихових аутентичних вредности од стране туристичке организације општине Жагубица;
 - категоризација евидентираних културних добара и пописаних археолошких локалитета;
 - стриктна заштита непокретних културних добара од свих облика нелегалне градње, односно градње супраструктурних и инфраструктурних објеката у зонама непосредне заштите ових објеката; и
 - формирање стручне службе при општини ради адекватног управљања културним наслеђем.

3. ОСНОВНИ СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ И МОГУЋНОСТИ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ЖАГУБИЦА

Свеобухватним сагледавањем и оценом постојећег стања општине Жагубица, уочавањем развојних потенцијала, потреба, снага, слабости, могућности (шанси) и ограничења, тј претњи (опасности) за остварење укупног развоја, ослањајући се на основне развојне правце са нивоа Републике и савремене тенденције у планирању и уређењу простора, а на основу утврђених општих и посебних циљева развоја сваке појединачне области - сегмента простора, дефинисани су **основни стратешки правци и могућности развоја општине Жагубица**.

Ради елиминисања постојећих проблема кроз постизање главних развојних циљева: побољшање демографске и економске ситуације и очување вредности животне средине, у будућности је потребно форсирати следеће стратешке правце просторног развоја:

- **Развој, уређење и функционисање мреже насеља, општинског центра Жагубице и осталих центара, а посебно ревитализација села** и повећање њихове атрактивности и туристичке валоризације, уз рационално коришћење земљишта у насељима и побољшање комуналне опремљености и опремљености објектима друштвеног стандарда
- **Уређење простора - пејзажа и развој подручја на бази коришћења природних и створених ресурса у складу са принципима одрживог развоја** ради формирања и јачања значаја подручја са аспекта природних и културних вредности. У оквиру овог стратешког правца истичу се:
 - *Развој пољопривреде* на бази, у првом реду, пространих ораничних, ливадских и пашњачких, али и воћарских површина, са акцентом на производњи здраве хране и њеној примарној преради заснованој на ратарству (житарице) сточарству (свиње у првом реду, али и овце, говеда,

- живина и др.), а за углавном за сопствене потребе и воћарству (континентално воће), производњи поврћа (кромпир, пасуљ).
- *Развој туризма* на бази изузетних неискоришћених потенцијала овог подручја – природних пејзажних вредности хомољског краја, нетакнуте чисте природе Бељанице, Хомоља и Горњака, терена погодних за различите видове рекреативног, скијашког и ловног и риболовног туризма, богатства флоре и фауне, вредних културно – историјских споменика, традиционалног начина живота на селу, итд.
 - *Развој индустријске производње и производње у сектору малих и средњих предузећа* на бази коришћења природних ресурса и прераде пољопривредних производа (воће, поврће, месо, млеко,...), дрвета.
 - *Развој шумарства* на бази одрживог газдовања шумама и унапређења шумског и ловног фонда
 - *Развој експлоатације минералних сировина* на бази коришћења постојећих ресурса, првенствено угља и украсног камена
 - *Развој грађевинарства* на бази коришћења грађевинских сировина (*грађевински камен, дрво*), поготово у контексту будућег развоја *привредних и туристичких капацитета и капацитета инфраструктуре*.
- **Развој инфраструктуре** (путне инфраструктуре и других видова комуникација, електроенергетске и хидротеничке мреже водоснабдевања и каналисања отпадних вода, заштите вода и заштите од вода, комуналних објеката).
- **Свеобухватна заштита животне средине и културно – историјских споменика, заштита од елементарних непогода, техничко – технолошких несрећа и других катастрофа**, као предуслов укупног развоја, а нарочито еко-пољопривреде и еко-туризма.

4. КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ ЖАГУБИЦА – СИНТЕЗНИ ПРИКАЗ НАМЕНЕ И БИЛАНСА ПОВРШИНА

Простор општине Жагубица треба развијати у складу са принципима одрживог развоја што подразумева организовану планску употребу – коришћење, уређење и заштиту у складу са природним и створеним потенцијалима и ограничењима жагубичког краја. На основу тога, одређене су основне зоне – рејони на територији општине Жагубица:

1. Централни равничарски развојни појас до 300 м н.в. на осојним, односно до 350-400м н.в. на присојним странама Хомољске котлине. и најнижи равнији делови Крепољинског и Крупајског проширења долине Црвене реке и Крупаје. Овај рејон се првенствено користи за гајење ратарских и повртарских култура и цвећа, као и за гајење крмног билга као основне хране за развој сточарства (свињарство, у првом реду), а у мањој мери за гајење континенталног воћа, у низијском равничарском делу општине; насеља су збијена и формирана уз саобраћајнице, а у већим се формирају и радне зоне. У селима се за приоритет сматра и развој етно – туризма, односно смештајних капацитета.
2. Брдско – планински пашњачко – ливадско – шумски појас изнад 300 м н.в. на осојним странама Бељанице, односно 400 м н.в. на присојним странама Хомољских планина. Овај рејон се првенствено користи за планинско сточарство на квалитетним ливадама и пашњацима, односно а највећи део простора је под шумама и шумским земљиштем. Виши делови Бељанице планирани су за развој туризма, уз лоцирање смештајних капацитета у подбељаничким селима у долини Крупаје и Млаве и у самој Жагубици. На страни Хомољских планина туризам је оријентисан на етно- и ловни туризам, док је Бељаница са основном

оријентацијом на зимски скијалишни, ловни, риболовни, рекреативни и етно-туризам.

Ова генерална подела на рејоне, урађена са аспекта пољопривредне производње, као примарне и приоритетне делатности људи жагубичког краја, подразумева:

- да се у оквиру насеља могу формирати радне зоне за друге видове привреде, првенствено у постојећим центрима (Жагубица, Крепољин, Лазница, Суви До, Осаница и др.)
- да се насеља опремају јавним садржајима и објекти граде на основу урбанистичких правила
- да се простор инфраструктурно опрема у погледу саобраћајне мреже, хидротехничке, електроенергетске, телекомуникационе инфраструктуре, уређења локација за комуналне објекте,
- да се поједине зоне у општини користе за експлоатацију угља (оквирно рејон Сиге) и камена (локалитети за које се кроз истражне радове покаже да су рентабилни за експлоатацију)
- да се поједине зоне у општини користе за експлоатацију и флаширање воде за пиће, уколико будућа истраживања квалитета и квантитета подземних вода покажу да је исплативо
- да се поједине зоне у општини оријентишу на развој туризма
 - *Предеона целина „Запад“ А* – планинарско-алпинистичко-спелеолошки полигон и комерцијално ловиште, транзитно-туристичка и риболовна зона Горњачка клисура-Крепољин са културно - историјским споменицима и будућим водоакумулационим језерима и риболовом, термо-акватички-рекреативни/забавни и лечилишни комплекс „Топлик“ – „Бањица“ са Крупајским врелом, фарма „Бела река“ – јахање, обука и коњичке туре, скијалиште Бељаница – Речачки врх (капацитета 3.000 једновремених скијаша односно око 4.300 туриста), и лов; Ова предеона целина ослања се на Крепољин, Сиге, Милановац, Крупају, Медвеђицу, Близнак и Брезницу,
 - *Предеона целина „Средиште“ Б* – природно ловиште, већи број прихваћених излетничких пунктова и прихватних ски пунктова, нордијско скијање, спелеолошки кампови, риболов и др.. Ова предеона целина обухвата насеља: Лазницу, Селиште, Милатовац, Вуковац, Јошаницу, Осаницу, Рибаре, Изварицу, Суви До и Жагубицу и
 - *Предеона целина „Исток“ В* – планинарско-спелеолошки полигони са комерцијалним ловиштем, транзитно-туристички и излетнички пункт у зони Липа и улаза у Хомољску котлину, туристички центар „Црни Врх“ са скијалиштем, прихватни ски пунктови и ски-излетнички.
- да се спроводи интегрална заштита простора – животне средине, како би се очувао највреднији ресурс овог краја – пољопривредно земљиште, као и квалитет подземних и површинских вода.

На подручју које обухвата административна општина Жагубица, задржаће се доминантно плодно тле, које је углавном пољопривредно и шумско, а неплодне површине су највећим делом намењене становању и путевима. Становници већине села бавиће се пољопривредом (ратарством и повртарством у котлинској, воћарством у брежуљкастој зони, а сточарством на планини). Брдско планински шумовити предели Бељанице и Хомољских планина углавном остају ненасељени, уз веома контролисану градњу објеката у функцији шумарства, инфраструктуре и туризма. У селима, нарочито низијског дела, на њивама се гаје жита (највише кукуруз, пшеница), поврће (кромпир, пасуљ и др.), и др.. Терени у брежуљкастој зони користе се за гајење воћа, а највише се гаји јабука и шљива

и друго коштуњаво воће, а од јагодичастог воћа јагода, купина и малина. У котлинском делу највише се гаје свиње и живина, а у брежуљкастом и брдском овце и говеда.

Од 75,987ха простора општине Жагубица плодно земљиште (пољопривредно и шумско) чиниће око 71.700 ха или 94,35%, а остало (укључујући и грађевинско у насељима, планираним туристичким зонама, инфраструктуру, као и површине под водотоцима, неплодне површине и др.) око 4.300 ха или 5,65 %. Пољопривредно земљиште заузимаће око 36.000 ха или 47,37 % укупне територије општине. Тенденција повећавања пољопривредног земљишта на рачун ливада и пашњака треба да буде обустављена, поготово ако се ради о њивама високог бонитета у долини Млаве. Ливаде ће се највећим делом смањити због нове изградње привредних зона у долином делу, односно потребе пошумљавања или изградње туристичке инфраструктуре на пашњачким површинама у брдско- планинском делу општине.

Шумске површине се у највећој мери одржавају, изузев тамо где је неопходно проширити пут или изградити инфраструктуру и објекте у функцији туризма и скијалине инфраструктуре, или експлоатације минералних сировина, уз обавезу минималног неопходног смањења шумских површина, на основу одговарајуће документације и процена утицаја на животну средину. Убудуће ће се посебна пажња посветити мелиоративним радовима, тј пошумљавању деградираних шумских земљишта и оголелих терена, поготово оних који су угрожени ерозијом. Досадашње површине под пашњацима ће се задржати, изузев ако је потребно пошумити их ради заштите од ерозије, или ангажовати за туристичку намену, поготово у зони скијалишта на Бељаници.

Грађевинска подручја насеља одређена су као оријентационе просторне целине, које обухватају грађевинско земљиште и окућнице са обрадивим земљиштем. Нова градња у постојећим насељима планира се у оквиру граница грађевинског подручја насеља. Путна мрежа градиће се углавном на трасама постојећих локалних, шумских и некатегорисаних путева. Грађевинска подручја туристичких зона, центара и пунктова на новим локацијама представљена су графички кроз симболе, у правилима грађења дати су основни урбанистички параметри за поједине туристичке намене. Дефинисање граница тих грађевинског подручја извршиће се кроз израду одговарајућих урбанистичких планова.

Табела бр. 2: Промена структуре коришћења простора општине Жагубица 2008.-2025.год.

Ред.број	Намена - категорија	2008.година		2025.година	
		Површина ха	% од укупне површине општине	Површина ха	% од укупне површине општине
1.	Оранице и баште	8975	11,8	око 8700	око 11,45
2.	Воћњаци	2567	3,37	око 2500	око 3,29
3.	Виногради	31	0,04	око 30	око 0,04
4.	Ливаде	15932	20,9	око 15770	око 20,75
Свега 1-4:	(обрадиве површине)	27505	36,11	око 27000	око 35,53
5.	Пашњаци	9500	12,5	око 9000	око 11,84
Укупно 1-6:	Пољопривредно земљиште	37005	48,61	36000	око 47,37
7.	Шуме и шумско земљиште	36547	48	око 35700	око 46,98
8.	Остало земљиште *	2435	3,2	око 4300	око 5,65
Укупно 1-8:		75987	100,00	око 76000	100,0

* У остало земљиште укључено је и грађевинско, водно, укључујући и оно које ће бити ангажовано за будуће хидроакумулације, затим, земљиште које ће бити ангажовано за туристички развој, експлоатацију минералних сировина и сл.

В) КОНЦЕПЦИЈА, ПРИНЦИПИ И ПРОПОЗИЦИЈЕ КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

1. ЗАШТИТА, УРЕЂЕЊЕ И РАЗВОЈ ПРИРОДЕ И ПРИРОДНИХ СИСТЕМА И КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА

Анализа комплекса природних чинилаца територије општине Жагубица, показала је да су основни природни потенцијали овог подручја:

1. Пољопривредно земљиште, посебно ливаде и пашњаци
2. Шумом обрасла земљишта
3. Површинске и подземне воде
4. Појаве и налазишта минералних сировина
5. Релативно очувана природна средина
6. Посебан очуван склоп природних вредности и лепота које представљају добру основу за развој туризма.

За сваки од њих дефинисани су и **услови коришћења, уређења и заштите природних ресурса**:

1. Интензивније коришћење обрадивог пољопривредног земљишта до III бонитетне класе, на надморској висини до око 350 м, и на нагибима до 20%, хидромелиорације пољопривредних површина у алувиону Млаве, квантитавно и квалитативно унапређење воћњака, мелиорације и обогаћивање травним врстама ливада и пашњака на теренима ниже бонитетне класе са нагибом до 25% без обзира на надморску висину, регулисање и умиривање бујичних и ерозионих подручја.
Потребно је плански спроводити комасацију и арондацију земљишта у зонама интензивне пољопривреде, иницирати и подржати развој других комплеметарних функција са пољопривредном производњом (прерада пољопривредних производа) и обезбедити могућност за производњу оних врста које имају извозни потенцијал (лековито биље). Осим тога, треба регулисати и умирити бујична и ерозиона подручја итд.
2. Коришћење пашњачких и ливадских површина за планинско сточарство у брдском делу, а примена стајског сточарства у низијском делу територије
3. Интензивније гајење и експлоатација шума и то дрвене масе и споредних шумских плодова што подразумева већу отвореност шума (изградња шумских комуникација), али и примену интензивнијих мера неге и обнове шумског фонда.
 - Интензивнија експлоатација шума подразумева, такође, примену проградационих мера за превођење ниских (изданачких) шума у категорију високих, пошумљавање свих необраслих шумских земљишта и нагнутих терена преко 25% и сл.
 - У циљу очувања природног амбијента, све мере и интервенције морају се заснивати на коришћењу аутохтоних врста на целој територији, посебно на Бељаници и Хомољским планинама и на теренима уз Млаву и њене притоке.
 - С обзиром да шуме чине и основ за ловни туризам брдског дела овога краја планској и рационалној експлоатацији шумског фонда усклађеној са саморепродуктивним потенцијалом овог екосистема, треба посветити пажњу.

Потребно је усмерити неконтролисану експлоатацију овог ресурса у складу са принципима одрживог развоја, унапредити дрвну индустрију у складу са увођењем капацитета за прераду и финалну производњу, али и применити интензивније мере

неге и обнове шумског фонда.

4. Коришћење водног потенцијала за водоснабдевање и у сврхе производње флаширане минералне воде за пиће - богатство општине водом је релативно у квантитативном и квалитативном погледу, јер је овај потенцијал неравномерно распоређен у простору, веома подложен деградацији и зато га треба рационално користити, заштитити и унапредити. Повећање корисног водног биланса заснива се на успоравању брзине отицања површинске воде и њеном задржавању у земљишту, и на умиривању бујичних токова. Основна просторна мера заснива се на пошумљавању сливова водотока и бујичних токова, терена подложних ерозији и на већим нагибима.
- Поред проширивања површина под природном или културном вегетацијом, убрзано отицање воде са територије општине треба регулисати уређивањем речних корита и обављањем хидромелиорационих радова и уређења сливова;
 - Неопходно је и очување квалитета вода (захтевана IIа подкласа за Млаву – може се користити или употребљавати за снабдевање насеља водом за пиће, за купање и у прехрамбеној индустрији) пречишћавањем употребљених комуналних и индустријских вода, изградњом стандардних (санитарно-хигијенских) септичких јама у селима, успостављањем зона санитарне заштите око изворишта водоснабдевања и режима коришћења простора унутар ових зона, организовање прикупљања и депониовања отпада (изван домаћаја површинских и подземних вода) и савремен третман смећа.

Потребно је обезбедити очување квалитета вода и стриктно поштовање режима заштите изворишта подземних и површинских вода у свим извориштима постојећег комуналног и сеоских водовода, очување локалних изворишта и повезивање свих парцијалних водовода насеља у јединствен систем. Поред тога, ради очувања водног биланса и заштите терена од ерозије основна мера заснива се на пошумљавању сливова водотока и бујичних токова, терена подложних ерозији и на већим нагибима.

5. Експлоатација минералних сировина - појаве и налазишта минералних сировина за које је досадашњим истраживањем утврђено да постоје су, првенствено, лежишта и појаве угља и украсног камена. Даља експлоатација ових и других сировина за које се утврде да постоје, обављаће се уз обавезно спровођење детаљних истраживања на површинама које су предвиђене за интензивну експлоатацију на бази перспективности и рудоконтролних елемената;
6. Развој туризма - очуван природни амбијент, пашњаци, шуме, посебно брежуљкаст рељеф, климатске прилике, указују на специфичне могућности развоја туризма, пре свега еко – етно туризма и ловног, али и зимског скијалишног туризма на Бељаници, и других, као и свих основних и пратећих привредних делатности. Развој туризма мора бити заснован на принципима одрживог развоја, односно усклађен са захтевима очувања природних амбијената, пашњака, шума, специфичности рељефа, разноврсности предела, климатских прилика, и др.

У условима све веће деградације природе, очувани предели постају све вреднији, те их је, у овом случају, већ сада могуће штитити на основу планирања потребних мера и средстава у свим постојећим и будућим програмима развоја.

Очување предела се заснива на свим мерама предвиђеним у делу заштите и коришћења пољопривредних земљишта, шума, вода и др. природних ресурса.

На основу утврђених критеријума и вредновања територије општине Жагубица за поједине намене, на основу синтетизовања деловања укупних природних и створених чинилаца за избор оптималних просторно - планских решења, опредељују се следећи посебни **плански критеријуми коришћења површина:**

1. Концентрација и ограничење изградње стамбених и осталих пратећих објеката - на теренима до 15% нагиба (стабилним и добро носивим), добро оријентисаним – погодним за изградњу

2. Рационална пољопривредна производња – ускладиће се са стварном (природном) производном способношћу у складу са климатским, хидролошким и педолошким приликама. Развој интензивне пољопривредне производње, на земљиштима до III

бонитетне класе на нагибима до 15% (ратарство), а на нагибима до 30% развој воћарства. Развој интензивне пољопривредне производње, сточарства на пространим пашњачким и ливадским површинама, ван терена погодних за ратарство. као и на посебно подигнутим сточним фармама.

3. Изградња индустријских објеката - на теренима нагиба до 3%, односно до 8% за мање објекте (стабилним и добро носивим), сеизмички мање повредљивим, изван правца дувања доминантних ветрова, нарочито када се ради о производњи која може бити извор загађивања околине; изградња индустријских објеката (којима је вода специфичан локациони захтев) на локацијама на којима се може обезбедити снабдевање квалитетном водом као и евакуација отпадних вода прихватљива са хигијенског становишта; избор одговарајућих привредних активности које треба да омогуће трајни развој подручја уз минимизирање негативних ефеката на квалитет животне средине.

4. Изградња саобраћајница - планираће се на теренима који обезбеђују максималну доступност и проходност за постављање траса, али истовремено гарантују и сигурност у експлоатацији и безбедност у случају акцидента

5. Интензивнији развој туризма и рекреације - планираће се на постојећим локалитетима, али и на свим перспективним који ће овим планом бити утврђени (етно, спортско рекреативни, ловни и др.)

6. Заштита, уређење и унапређење постојећих зелених површина и проширивање површина под зеленилом, озелењавањем свих нестабилних, плавних и деградираних терена, као и терена на нагибима већим од 15%

7. Уређивање бујичних токова на територији општине

8. Заштита свих постојећих изворишта у контактної зони кречњака и водонепропусних слојева (стварањем заштитног појаса и дефинисањем режима њиховог коришћења)

9. Лоцирање објеката и површина који могу бити потенцијални загађивачи животне средине искључиво на основу детаљних истраживања терена и услова локације и њеног окружења; подразумева се обезбеђење одговарајућег пројектовања услова лоцирања и изградње, технолошког поступка и мера заштите у складу са еколошким принципима и уз поштовање законских прописа (како при изради техничке документације, изградњи, тако и при експлоатацији односно раду објеката у редовним и акцидентним ситуацијама, како би се избегле последице евентуалних техничко – технолошких несрећа).

Природни ресурси на подручју општине Жагубица, првенствено плодно земљиште, ресурси питке воде, природне вредности и лепоте, минералне сировине, шумско богатство и ловна дивљач, и др., користе се у складу са правилима која обезбеђују њихово одрживо коришћење, уз максимално очување и заштиту. Планом се посебно прописују **правила коришћења простора** која обезбеђују да се пољопривредна производња, изградња насеља, привредних објеката, саобраћајница, привредних, туристичких и других објеката одвија у складу са циљевима коришћења и заштите природних ресурса панског подручја.

Правила коришћења простора са аспекта погодности терена за пољопривредну производњу

На основу критеријума за издвајање терена погодних за пољопривреду (педолошки покривач, висина подземних вода, степен ерозије, климатски услови, нагиб и надморска висина, као основни критеријуми и експозиција, као допунски фактор) извршено је оквирно зонирање терена за поједине видове пољопривредне производње, за која се прописују следећа правила.

Зоне повољне за оранице и баште

- Најповољнији терени су најраспрострањенији у котлинском делу општине – у зонама поред Млаве и њених притока до 300 мнв, на земљиштима до IV катастарске класе, са углом нагиба до 3°, без појаве ерозије и клизишта, без могућности плављења, топлих експозиција (S, SW, SE), као и неекспониране површине. На подручју Општине земљишта најповољнија за пољопривреду простиру се у средишњем делу општине, нарочито на речним терасама реке Млаве и њених притока. Најповољнији терени су нижим зонама атара Сувог Дола, Изварице, Жагубице, Лазнице, Селишта, Милатовца, Вуковца,

61

Јошанице и Осанице, као и Сига, Милановца и Крупаје, а потребним наводњавањем се постиже потребан хидролошки режим за производњу појединих култура које мање трпе неповољне хидролошке услове. На овим просторима постоје услови за гајење житарица, крмног биља, поврћа, јагодичастог и коштуњавог воћа, цвећа и других култура, а потребно наводњавање је једини услов за несметано одвијање пољопривредне производње на вишљим оцедитијим теренима. У овим зонама производњу поврћа, цвећа и др. могуће је организовати и у пластеницима и стакленицима, чиме се постиже независност приноса од метеоролошких прилика.

- Условно повољни терени за оранице и баште се налазе на висинама од 300 до 350 мнв, на земљиштима слабијег квалитета и већег нагиба до око 8°, са слабијом ерозијом или акумулацијом, углавном у средишњем делу територије општине, као и на нижим теренима уз Млаву и Крупајску реку који су повремено плављени површинским и подземним водама. Услови тла и нагиба и хидролошки режим условљавају избор пољопривредних култура, примену одређене врсте ђубрива, као и одређен начин обраде ради спречавања ерозије, уколико се користе као оранице и баште. Главна ограничења у коришћењу су слабији квалитет земљишта, па се њихов квалитет може побољшати применом одређене врсте ђубрива, избором адекватних пољопривредних култура прилагођеним овим типовима земљиштима, обезбеђењем одговарајућег хидролошког режима тла, и др.. У овим зонама пољопривредну производњу могуће је организовати и у пластеницима и стакленицима, уз обавезу хидромелиорација тла. Ови терени су повољнији за оранице, посебно за гајење кукуруза, крмног биља, за воћарство, повртарство итд..

- Терени неповољни за оранице и баште окружују Жагубичку и Крепољинско – крупајску котлину; представљају их углавном шумовита подручја Хомољских планина, бељанице и црног Врха и стрми терени Горњачке клисуре на висинама преко 350 -400 мнв, стрмијих нагиба, неповољних карактеристика тла, а уколико су без шуме, склони су еродовању.

Зоне повољне за воћњаке

- Најповољнији терени за воћњаке су терени побрђа од 250 до 350 мнв, оцедити, на земљишту до IV бонитетне класе, топлих експозиција и повољних нагиба. Налазе се на благим падинама атара скоро свих села општине Жагубица која захватају делове котлина. Јагодичасто и коштуњаво воће предњаци у избору воћњачких култура.

- Повољне терене за воћњаке представљају терени на умереним експозицијама и стрмијем нагибу у вишим зонама, који су углавном заступљени на мањим површинама и често представљају воћњачке енклаве у оквиру шумских површина. У избору култура предњаче разне врсте коштуњавог воћа.

- Терени неповољни за воћњаке су на хладним експозицијама, влажном терену или већем нагибу; представљају их углавном шумовито планинско подручје на висинама преко 350 – 400 мнв, стрмијих нагиба, неповољних карактеристика тла, а уколико су без шуме, склони су еродовању.

Ова подручја су у планинском делу општине најчешће под шумом или су прокрчене некадашње шумске површине, док су у средишњим зонама и близу насеља угрожене градњом. Ако су слободна, најповољнија су за за воћњаке и ливаде.

Повећање површина под воћњацима захтева посебне интервенције у циљу побољшања квалитета педолошког слоја и предузимање ефикасних мера унапређења нископродуктивних и деградираних земљишта, и то увођењем одговарајућег плодореда, применом одговарајућих агротехничких мера, већом употребом стајског, као и других органских ђубрива, коришћењем минералних ђубрива у складу са хемијским својствима појединих типова земљишта и принципима производње здраве хране, и на друге начине.

Потребан је добар одабир аутохтоних - еколошких врста воћног расада које на овим просторима дају боље приносе и успевају и на већим надморским висинама. Одговарајућом терасастом обрадом земљишта превазилазе се и већи нагиби, а самим тим и зауставља ерозија на тим површинама.

Зоне повољне за ливаде и пашњаке

- Најповољнији су терени Бељаницеи Хомољских планина, непошумљени, изнад 300 мнв, стрмији и са педолошким супстратом лошијих карактеристика, на земљиштима преко IV

катастарске класе. Налазе се у брежуљкастом и планинском делу општине и због склоности еродовању искључени су за узоравање, те, као такви, погодни за сточарство.

- Повољне терене за ливаде и пашњаке представљају стрмији терени за које се, као вид заштите тла од ерозије, планира затрављивање аутохтоним врстама трава (које у овим крајевима дају најбоље приносе, а добра су подлога за развој сточарства), уз побољшање квалитета педолошког покривача и адекватан начин њихове експлоатације. У ову категорију сврставају се и нижи терени који су због неповољног хидролошког режима често плављени и, као такви, мање повољни за оранице и баште, али је формирање ливада на њима предуслов за сточарску производњу.

- Терени неповољни за ливаде и пашњаке су претежно под шумама на стрмим нагибима или јако еродованом или огољеном земљишту, каква се срећу у клисурама и камењарима на Бељаници и Хоољским планинама.

Зоне неповољне за пољопривредну производњу - терени са неповољним природним условима су земљишта од V-VII бонитетне класе, на стрмим земљиштима и сл. Најзаступљенија су у планинском делу подручја Општине. На овим локалитетима ограничавајући фактор је лош педолошки супстрат. Ова подручја је **најрентабилније пошумити или се могу ангажовати за градњу.**

Поред поменутих терена, терени који се налазе у оквиру заштитне зоне изворишта водоснабдевања су предодређени за шумарство и екопољопривреду са строго контролисаном употребом хемијских средстава у складу са режимима коришћења простора у појединим санитарним зонама заштите. Напомиње се да се као непродуктивни терени издвајају све изграђене површине, мада се у насељима у оквиру окућница јављају баште у којима се углавном гаји поврће и воће на квалитетном пољопривредном земљишту.

Правила коришћења простора са аспекта погодности терена за насељавање – изградњу објеката

Критеријуми за оцену погодности терена Општине за насељавање, дефинисани су у складу са глобалним захтевима и потребама смештаја насељених функција и обухватају: морфологију терена, стабилност терена, носивост терена, климатске особености, ниво подземних вода, плавност терена, сеизмичност итд. На основу њих прописана су следећа правила за насељавање – изградњу насеља у појединим зонама са различитим нивоом погодности и мањим или већим ограничењима за просторни развој и насељавање (становање, привређивање – рад и комуницирање):

I - Први тип терена чине погодни терени за просторни развој и насељавање без ограничења за насељавање. Ово су равни или благо нагнути терени (до 10-15%), у котлинском подручју алувијалних равни и речних тераса Млаве и Крупајске реке и њихових притока, стабилни, добро носиви, оцедити и добро експонирани. Поред алувиона и долињска проширења брдско – планинских токова спадају у ове терене и они захватају и више делове долињских страна притока и површине по ободу котлина. Микроклиматски услови на овом подручју су повољнији, с обзиром на надморску висину, морфолошке карактеристике и сл.

Могуће је лоцирати породично и вишепородично становање, изградњу јавних садржаја и привредних капацитета, али искључиво у зонама уз саобраћајнице, како би дошло до минималне деградације плодног тла, односно заштите земљишта и подземних вода у алувиону реке Мораве, Каленићке, Јовановачке и др. река у доњим деловима токова.

Због повољних инжењерских, геомеханичких карактеристика терена, трошкови фундарања, земљани и грађевински радови су релативно мали. Ови терени се користе за пољопривредну производњу (гајење жита, поврћа, воћа), јер су то углавном земљишта II - IV катастарске класе.

II - Други тип терена чине условно погодни простори за насељавање са мањим или већим ограничењима за насељавање. Овом типу терена припадају равни или благо нагнути терени (до 15%) или више нагнути (до 30%), у висинској зони до 350 м, углавном стабилни

или са појавама клижења, добро носиви. Као већа ограничења локално се јављају нагиби терена од 20-30%, појаве клижења и нестабилности, или плављење уз речне токове. Ова природна ограничења захтевају мање или веће материјалне трошкови при савладавању (заштита од плављења, заравњавање, стабилизација клизних терена, низ техничких мера при земљаним радовима, трасирању инфраструктуре и саобраћајница). Ови терени захватају долињске стране притока Млаве. Користе се углавном као воћњачке и ливадске површине, а делом су пошумљени. Осим воћарства, ови терени могу да се користе и за екстензивно гајење жита, сточарство, шумарство итд.

На овим теренима је могуће лоцирати индивидуално становање, изградњу мањих привредних капацитета итд.

III - Трећи тип има најмање повољне услове у поређењу са осталим типовима за било коју намену коришћења. Ове терене карактеришу веома стрми нагиби (> 30%), нестабилност у природним условима и при изградњи, клижења, еродовани терени. Овим теренима припадају простори изнад 350 м.н.в.. На овим теренима се развија шумарство, сточарство са обзиром да их углавном чине шумске и ливадско - пашњачке површине. Због велике пошумљености и локалних морфолошких ограничења, непогодни су за насељавање. Могуће их је користити искључиво за шумске, пашњачке површине, односно за узгој шума, сточарство, као и за развој планинског туризма (највише ловног и излетничког, а на Бељаници и Црном врху и скијалишног).

Апсолутно неповољних терена за насељавање – изградњу са аспекта природних услова скоро да и нема: то су водене површине, а као ограничавајуће на ширим просторима се може навести простирање пољопривредних и шумских површина, површина под ловиштима и зоне изворишта водоснабдевања.

При изради планске и техничке документације без обзира на тип терена обавезно је истраживање са аспекта геологије, кроз израду елабората геолошких и геотехничких истраживања.

При планирању и пројектовању, као и изградњи и коришћењу објеката **у свим зонама повољним за туризам** (планинске зоне Бељанице и Хомољских планина, подручја око вредних природних зона, објеката и целина, апоготово оних који су под заштитом, Горњачка и друге клисуре, простори око непокретних културних добара, подручја ловишта и др.), овабезно је поштовати све мере заштите природних ресурса и правила коришћења простора и грађења прописана овим Планом.

При пројектовању саобраћајница у простору развића алувијаних и терасних седимената у зонама ближе водотоцима, где је постељица тла је неподобна за изградњу коловозне конструкције, или је потребно савладати локалне денивелације, неопходна је израда насипа, са поправкама тла и израдом тампонских слојева; јужне падине Хомољских планина у којима се јављају локалне нестабилности падина представљају зоне у којима се одабир трасе мора пажљиво спровести; у свим теренима обавезно је пројектовање заштитних косина, евентуално заштитних објеката, објеката хидротехничке регулације и заштите од падавина, бујица и ерозије. Благовремена процена стабилности терена је услов свих планирања саобраћајних траса.

Критеријумима за одабир траса саобраћајница морају бити обухваћени и технички пројектантско-извођачки услови: услови за трасе и мостовске деонице дефинишу се параметрима тла и стена, потребама санације, мелиорације и ојачања, условима ослањања мостовских темеља.

При пројектовању и извођењу различитих видова и саобраћајница у теренима са ресурсима питке воде и зонама санитарне заштите око изворишта и објеката водоснабдевања, потребне су посебне мере заштите тла и подземних вода од загађења при редовном саобраћају, а посебно при акцидентним ситуацијама.

2. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И ДИСТРИБУЦИЈА СТАНОВНИШТВА, МРЕЖЕ НАСЕЉЕНИХ МЕСТА И ЈАВНИХ СЛУЖБИ, ОДНОС ГРАДСКИХ И СЕОСКИХА НАСЕЉА И РАЦИОНАЛНО КОРИШЋЕЊЕ ПРОСТОРА

2.1. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ МРЕЖЕ НАСЕЉА И ДЕМОГРАФСКА ПЕРСПЕКТИВА ОПШТИНЕ ЖАГУБИЦА

2.1.1. ДЕМОГРАФСКИ ОКВИР И ПЕРСПЕКТИВЕ

У циљу побољшања демографске ситуације - заустављања емиграционих процеса и заустављања депопулације, повећања наталитета, итд. неопходно је створити услове за запошљавање - нова радна места и ангажовање радне снаге кроз активирање привредних грана на бази валоризације постојећих ресурса Општине.

Процене кретања становништва и стратешке смернице за искоришћавање и унапређење демографског потенцијала општине Жагубица³

У том смислу, може се прихватити хипотеза да би се без радикалних промена у општинској политици у смислу демографског опоравка, економског развоја и унапређења јавних служби и инфраструктуре, и у будућности могао наставити исти негативни тренд кретања броја становника и домаћинства.

Табела бр3.: Пројектовани број становника – аналитичка метода

НАСЕЉЕ	Попис-нова методологија		Број становника по годинама			
	1991	2002	2010	2015	2020	2025
Близнак	419	361	342	331	315	300
Брезница	250	211	195	186	176	170
Вуковац	557	492	465	444	390	375
Жагубица	3070	2823	2780	2730	2650	2620
Изварица	431	376	352	330	310	290
Јошаница	732	671	645	605	560	525
Крепољин	1922	1696	1615	1545	1480	1410
Крупаја	741	649	630	625	610	605
Лазница	2299	2063	1980	1850	1670	1645
Липе	29	15	14	14	6	6
Медвеђица	59	44	42	40	37	35
Милановац	547	445	420	392	370	355
Милатовац	818	828	792	755	740	730
Осаница	1329	1187	1150	1132	1095	1050
Рибаре	556	485	453	426	380	370
Селиште	518	453	405	345	342	340
Сиге	881	704	680	623	595	570
Суви До	1540	1320	1245	1190	1110	1090
Општина укупно	16698	14823	14205	13563	12836	12480

Изнете процене броја становника представљају сценарио који не претпоставља значајне промене у друштвено-економској структури становништва. Уколико, међутим, дође до

³ Извор: Студија демографског развоја општине Жагубица 2005.-2025.год, Инфоплан, Аранђеловац, 2005.

значајнијег социо-економског развоја, одступања у односу на овај сценарио десифе се у правцу опоравка стопе наталитета, веће пољопривредне специјализације и побољшања кадровске структуре за рад у секундарном и терцијарном сектору и, с тиме у вези, прерасподеле у структури делатности запосленог становништва. За такве промене највећи демографски потенцијал има општински центар. У погледу осталих насеља релативан демографски потенцијал имају насеља Крепољин, Лазница, Осаница и Суви До, затим насеља у којима је удео примарног сектора испод 50% (Жагубица) и насеља у којима је удео терцијарног сектора изнад 10% (Брезница, Вуковац, Изварица, Крепољин, Крупаја, Лазница, Милатовац, Рибаре, Селиште и Суви До). У случају негативних промена, процес демографског старења би се интензивирао, структура делатности остала немодернизована док би се постепено смањивао обим радног контингента. Овакав сценарио највише прети насељима са малим бројем становника, а великим уделом старог становништва и примарног сектора привреде⁴.

Промене у структурама становништва до 2025.године:

Број становника у радном добу ће наставити тренд опадања, са 8171 у 2002.години, на 6400- 2025.године, како због смањења укупног броја становника тако и због старосне структуре становништва односно, високог удела старих становника, преко 60 година односно преко 65 година.

Број активних становника ће наставити тренд опадања, са 6613 у 2002.години, на 5600 у 2025.години.

Питање неписмености ће бити решено до краја планског периода, како активностима у образовању, тако и биолошким кретањима, јер по попису обављеном 2002.године од 1343 неписмених 1211 односно преко 90% становништва чине старе особе преко 60 година, односно преко 75% неписмених на територији општине чине жене старије од 65 година.

Број домаћинстава ће наставити тренд благог смањења, без обзира на наставак процеса раслојавања породица и треба очекивати ниво од 4600 домаћинстава до краја планског периода (по новој методологији пописа примењеној 2002.године).

Закључак у вези демографске перспективе општине Жагубица

На основу п потенцијала и тенденција демографског развоја Општине, процењује се да ће се број становника општине Жагубица, кретати као у претходној табели.

Кретање броја становника, као основног покретача развоја, у случају наставка развојних трендова, стагнације ће бити негативно, и довешће до смањења броја становника у циљној 2025. години, које би, уз остварење планираних развојних активности на привредном плану, било минимално и број становника би се кретао око 12480. Број домаћинстава ће такође опадати, као и просечан број чланова.

Смањење броја становника у читавом периоду до 2025.године последица је сталног пада наталитета и раста морталитета, који ће у наредном периоду задржати наведене трендове, али са мањом стопом промена него у периоду 1981-2002.година.

Миграциона кретања која су увек бележила негативан салдо на овим просторима, треба очекивати и у наредном периоду уз ублажавање његовог интезитета. Економски мотиви миграција биће пресудни у наредном периоду.

⁴ Нарочито се наглашава потреба спровођења мера и политика развоја за насеља која имају веома мали број становника и изразито лошу демографску перспективу: Медвеђица и Брезница (насеља која скоро да не постоје), а поготово Липе (насеље које практично не постоји иако је према Попису 2002.године имало 15 становника). Улога и помоћ Државе у очувању ових изразито депопулацијских простора је нарочито важна (туризам и пољопривреда је комбинација избора за развој ових подручја, а поједине зоне у близини пута Пожаревац – Жагубица – Бор, посебно у Липама могу бити атрактивне и за викенд изградњу).

Осим забрињавајућег обима биолошке депопулације, негативни миграциони салдо који се бележи у дугом временском периоду, је изазван пре свега, економским разлозима. Разлика у квалитету живота између градских центара и села се продубљава, а тиме опада и мотивација младих да се задрже на селу.

Демографска кретања у наредном планском периоду искључиво ће зависити од економског активирања, кроз овај план исказаних, привредних потенцијала. Ако тај развој буде ишао по планираној варијанти онда ће сада негативни демографски трендови (смањење броја становника, природна депопулација и физичка депопулација, односно миграција на друга подручја) бити заустављени.

У складу са анализом и оценом стања, утврђеним потенцијалима и ограничењима, као и пројекцијама становништва предлажу се следеће **стратешке смернице демографског развоја** општине Жагубица:

➔ **Адекватна валоризација утврђених потенцијала**

- Унапређење квалитета становања, инфраструктуре, јавних служби и услужног сектора у насељима са већом концентрацијом становништва;
- Унапређење образовања и обуке за различите профиле који су неопходни за повећање атрактивности Општине (рад у јавним и комуналним службама, профитабилна пољопривредна производња, сеоски и агро-туризам);
- Специјализација пољопривреде уз увођење еколошких стандарда, пољопривредне инфраструктуре и агро-туристичких услуга;
- Потенцијал становништва ових простора који се налазе на раду и боравку у иностранству сигурно је сегмент активности на који треба дати акценат у наредном периоду.

➔ **Превазилажење утврђених ограничења**

- Утврђивање демографске политике Општине са конкретним смерницама за њену имплементацију и посебним сегментом за најугроженија насеља;
- Развој основне инфраструктуре и унапређење јавних услуга у свим депопулацијским насељима;

Обука за рад у секундарном и терцијарном сектору у свим деловима Општине где су утврђени пољопривредни, туристички и други развојни потенцијали

2.1.2. РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ МРЕЖЕ НАСЕЉА И ОДНОС ЖАГУБИЦЕ И СЕОСКИХ НАСЕЉА

Концепција развоја мреже насеља и центара је резултат комплексних анализа целокупног простора општине, поготово са аспекта природних и створених предности, привредно-економских и демографских карактеристика општине, саобраћајне инфраструктуре, као и различитих гравитационо-функционалних веза између појединих насеља и пројекција њиховог даљег свеукупног развоја.

Основу концепције чине заједнице насеља (групације насеља у гравитационој зони већег и значајнијег сеоског или градског насеља), које омогућавају стварање комплементарних интереса за развој читавог подручја. У оквиру ових заједница насеља поједина насеља су се (на основу повољнијег саобраћајно – географског положаја, вишег нивоа опремљености објектима јавних служби и концентрације привредних и непривредних делатности и становништва) већ издвојила као центри којима околна села гравитирају.

На подручју општине Жагубица оваква концепција формирања и даљег унапређивања заједница насеља и центара се развија и у будућности са циљем да се постигне

децентрализација подручја и задржавање становништва у руралним, посебно од општинског центра удаљенијим деловима општине, ради постизања хијерархијски хомогеног система насеља и ценатара са могућношћу међусобне добре интеграције насеља у јединствен систем.

Структурна и комунална опремљеност територија заједница насеља треба да буде квалитетна да би на целом подручју, без обзира на концентрацију насељавања и рада у појединим деловима територије, пружила потребне саобраћајне везе, комуналну опремљеност, минималну опремљеност објектима друштвеног стандарда итд.

Према функционалној подели сва насеља у мрежи сврставају се у оквиру пет рангова **центра и насеља**:

- општински центар (Жагубица)
- субопштински центар (Крепољин)
- локални центри (Лазница, Милановац)
- развијеније и популационо веће сеоско насеље (Осаница и Суви До)
- примарна сеоска насеља (сва остала насеља).

За општину Жагубица свакако највећи значај има развој општинског центра тј. јачање свих његових функција. Осим насеља Жагубица потребно је јачати и субопштински центар и све веће центре општине. Лоша демографска слика је велики проблем, па је потребно спровести мере демографске политике, како би се успорио стални пад броја становника. Те мере би подразумевале нпр. подстицање нових (просперитетнијих) занимања за младе (кроз лакше одобравање донација и кредита). Велики проблем је и комунална опремљеност насеља, лоши путеви, проблеми са водоснабдевањем, еколошки проблеми и сл.

Просторна концепција мреже насеља захтева да се **заједнице насеља** образују у границама лаке приступачности сваког насеља припадајућем центру заједнице насеља.

- група насеља Жагубица у којој се поред општинског центра налазе и примарна сеоска насеља: Јошаница, Вуковац, Милатовац, Липе, Изварица, Рибаре, селиште и локални центар Лазница, као и развијенија и популационо већа насеља Суви До и Осаница. Сва насеља налазе се у котлинској зони до 350 -400м надморске висине, сви директно гравитирају општинском центру Жагубици.

Њихов развој базираће се на услужно-производним делатностима у самој Жагубици (погони лаке индустрије мањих капацитета, прерада пољопривредних производа, образовне институције, угоститељство, производно занатство, туризам, ...) и производним прерађивачким капацитетима у Лазници, Сувом Долу, Осаници и различитим типовима пољопривредне производње и прераде (превасходно ратарство, повртарство у равници, а воћарство и сточарство на падинама) у сеоским насељима.

У оквиру групе насеља Жагубица, посебно се издвајају Лазница и Селиште оријентисани на локални центар у Лазници, а привредна оријентација ових насеља је и даље ратарство, повртарство, у котлини, а воћарство и шумарство, као и излетничке активности на падинама Хомољских планина. Унапређење рада јавних служби и централних садржаја у Лазници омогућиће бољу снабдевеност и задовољавање потреба становништва, а у оба насеља могуће је отварање погона мале привреде и производње.

Остала насеља ове заједнице гравитирају директно Жагубици, мада се међу њима издвајају Осаница и Суви До, као развијенија и популационо већа насеља. У првом данас ради више погона за прераду дрвета - пилана, а у будућности је овде, или у Жагубици, могуће организовати и производњу дрвених производа, специфичног дрвеног намештаја, столарије и сл., као и смештајне капацитете у домаћој радиности за ловце и посетиоце који обилазе природне лепоте и вредности Хомољских планина. У Сувом Долу, као подбељаничком насељу одакле је најкраћа веза са скијалиштима у зони Бељанице, очекује се и развој смештајних капацитета и друге угоститељске услуге, као и организовање прераде пољопривредних производа, рекреативне активности, производња флаширане воде за пиће и др.

Напомиње се да се у овој заједници насеља издваја локални центар у формирању у Вуковцу, где се у зони раскрснице државног пута II реда и општинских путева ка Јошаници, Вуковцу и Изварици, већ концентришу делатности и услуге за становништво из околних веома блиских насеља, с обзиром на лаку саобраћајну доступност.

Насеље Рибаре у будућности је могуће развијати у контексту туристичких активности Рибарској клисури и клисури Осаничке реке, као и амбијенталних вредности самог места, скровитог међу стрмим долинским странама изнад Млаве и Осаничке реке.

- група насеља Крепољин, коме поред центра заједнице насеља Крепољин, припадају и два примарна сеоска насеља Брезница и Медвеђица, као и локални центар Милановац са припадајућим сеосима насељима Крупајом и Близнаком, док Сиге истовремено гравитирају и Крепољину, а и саме су највећим делом везане за рудник угља. Крупаја, Милановац и Сиге су типично долинска насеља настала у долинским проширењима Крупајске реке, Крепољин се налази изнад ушћа ове реке у Млаву, а Брезница и Медвеђица у долинским проширењима речица Брезнице, односно Медвеђичке реке. Близнак је типично брдско насеље. Осим насеља у долини Крупајске реке, сва насеља се налазе у котлинском и брдско – брежуљкастом појасу од 250 до 400 м надморске висине (атари залазе и у вишље зоне) па су услови за бављење пољопривредном производњом, нарочито воћарством, али и сточарством, као и шумарством, изузетно повољни, те ово и даље остају оптималне делатности становништва овог краја. Осавремењавањем државних и општинских путева, отвориће се нове могућности за запошљавање локалног становништва, пре свега у оквиру туристичко-услужних делатности. Поред тога, становништво ће бити оријентисано ка формирању и одрживом развоју агротуристичких фарми. Посебно се наглашава могућност увођења туристичких капацитета, као услова за пружање комплетнијих услуга туристима у овој зони, комплементарно са понудом скијалишних зона на Бељаници.

У оквиру групе насеља Крепољин, посебно се издвајају Крупаја и Милановац чија је привредна оријентација ових насеља и даље ратарство, повртарство, воћарство на падинама изнад насеља, сточарство у вишим зонама, а производња рибе у рибњацима уз Крупајску реку, као и мини – погони на бази паковања и прераде примарних пољопривредних производа и др. Посебно и перспективно развијаће се туризам у оквиру развоја агро-хотела и формирања смештајних угоститељских капацитета у оквиру домаћинства. Унапређење рада јавних служби и централних садржаја у Милановцу омогућиће бољу снабдевеност и задовољавање потреба становништва, поготово што је део ове групација насеља просторно удаљен од Крепољина, иначе слабије развијеног центра. У наредном периоду, са побољшањем саобраћајне везе према Деспотовцу очекује се и двојна гравитација, како ка Крепољину и Жагубици, тако и ка Деспотовцу. Побољшање саобраћајне везе биће нарочито важно за развој туризма овог дела Општине.

*У општини Жагубица једино градско насеље Жагубица је и општински центар, субопштински центар Крепољин је урбанизовано насеље, док су остали центри нижег ранга - сеоска насеља. За сваки од њих утврђују се пропозиције развоја. Наглашава се да у перспективи треба подстицати развој насеља која су се већ издвојила као **центри** за околни простор:*

Општински центар Жагубица (којој директно гравитирају Осаница, Јошаница, Вуковац, Милатовац, Лазница, Суви До, Изварица, Рибаре, Крепољин), је насеље са најразвијенијим терцијарним сектором делатности у општини (41%) и постоји могућност за његов даљи развој. Зато се у наредном периоду планира већи развој услужних делатности, а посебно оних које се односе на саобраћај, угоститељство и личне услуге уз ангажовање резервне радне снаге. То је могуће и због делимично повољне структуре фертилног контингента (иако је старосна структура веома неповољна), која може повољно да утиче на демографски развој.

Крепољин (субопштински центар којем гравитирају Брезница, Медвеђица, Близнак, Крупаја, Сиге, Милановац) је насеље у којем је пољопривреда најзаступљенија

делатност. Планира се даљи развој секундарног и терцијарног сектора (посебно активност у вези са некретнинама, државне управе, комуналне и личне услужне активности, угоститељство, здравство и образовање). Осим тога, постоји велики потенцијал за развој сеоског туризма, пошто се у близини овог насеља налази велики број салаша (у Равништу), које је потребно уредити за потребе туризма. Такође, овај крај је познат по развијеном сточарству (фарме оваца и живине), које и у будућности треба да се развија.

Лазница (локални центар за Лазницу, Селиште и Липе) је друго насеље по величини у Општини и карактерише је пољопривреда као најзаступљенија привредна делатност (55,8%), док постоји потенцијал за даљи развој секундарног и терцијарног сектора (посебно вађења руде и камена, прерађивачка индустрија, трговина и оправке, грађевинарства, услуга, комуналних делатности, образовања итд.). Лазница представља и зону гравитације за насеља Селиште и Липе, чији велики број становника има салаше у тим насељима.

Осаница и Суви До представљају развијенија и популационо већа насеља Општине (оба имају преко 1000 становника). Осаница је претежно пољопривредно насеље са такође развијеним секундарним сектором (прерађивачка индустрија). Потребно је ојачати терцијарни сектор делатности, посебно угоститељство, образовање, здравство, комуналне и друге услуге, а и даље развијати пољопривреду и прерађивачку индустрију. Суви До је четврто насеље по величини. Карактерише га разноврсност делатности (најзаступљенија је пољопривреда). Као и у Осаници, развијена је прерађивачка индустрија, док је потребно више развити терцијарни сектор. Такође, треба развити сеоски туризам уз изградњу инфраструктурних и других пратећих објеката.

Мањи зачети центар уз државни пут II реда бр. 105 у зони раскрснице општинских путева ка Вуковцу, Јошаници, Изварици (условно назван "**Вуковац**"), без обзира што до сада није значајније заживео и развијан, у перспективи има потенцијала да постане атрактивна зона за лоцирање делатности и услуга, за насеља централног дела општине, на средокраћу између Жагубице и Крепољина.

Осим наведених насеља постоји потреба за стварањем јачег локалног центра у западној зони Општине. Иако до сада није представљао потенцијално подручје, насеље **Милановац** би у будућности могло да добије тај статус. Разлог за то је његов положај (централно насеље коме би могли да гравитирају насеља Крупаја, Сиге, Близнак), налази се на државном путу II реда Крепољин - Деспотовац (који треба реконструисати) и представља велики туристички потенцијал (због близине Крупајског врела). Као и код осталих насеља, потребно га је боље инфраструктурно опремити с обзиром на то да тренутно нема ни канализацију ни сточно гробље, а у сушном периоду насеље има проблема са снабдевањем водом за пиће.

Насеље Липе (најизолованије насеље Општине), где је изражено демографско гашење, могуће је у потпуности уредити као викенд насеље становника из суседних насеља (углавном Селишта и Лазнице) или као локално излетиште за путнике у транзиту. Насеља Медвеђица и Брезница су такође популационо веома мала и прети им даље смањење становништва, па и гашење, Медвеђица је одавно насеље старије популације, мада са могућностима за смештај радника рудника угља, а слична акција као у Липама могућа је и у Брезници која је близу пута, при чему је у атрактивној речној долини могуће је уређење појединих локалитета (воденице, трим стазе и пратећи објекти и сл., полазне тачке за, ловце, излетнике и авантуристе који посећују природне лепоте и ловна подручја Хомољских планина).

2.1.3. КОНЦЕПЦИЈА И МОГУЋНОСТИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА ОПШТИНЕ И ЕЛЕМЕНТИ ПОЛИТИКЕ КОРИШЋЕЊА И УРЕЂЕЊА ЗЕМЉИШТА

У оквиру општине Жагубица постоје значајни развојни потенцијали који ће подстаћи бржи и квалитетнији развој општине, мреже насеља и центара. Као основни циљ просторног развоја општине, поставља се обезбеђивање функционисања и оптимизација коришћења простора за поједине намене, мреже насеља, повезаности територије саобраћајним и другим комуникацијама, материјалне основе развоја, равномернијег размештаја становника.

Усклађивање ових елемената потребно је због бржег и квалитетнијег развоја, подизањем нивоа развијености општине, нивоа урбанизованости територије итд.

Просторни развој општине Жагубица, у наредном периоду, усмерен је на равномернији развој општинског подручја и задржавање становништва у сеоским насељима, пре свега кроз развој еко, излетничког, спортско - рекреативног и ловног туризма али и изградњу привредних капацитета у центрима (Крепољину, Лазници, Милановцу, Осаници, Сувом Дољу, Милановцу и др., а посебно на проширење и заокруживање радних зона западно од Жагубице). Потребно је сва насеља опремити квалитетним садржајима објеката друштвеног стандарда и комплетирати и осавременити инфраструктурну мрежу и објекте у њима (приступни пут, електро-мрежа, ПТТ, локални водовод). Од посебног је интереса јачање пољопривреде, укључујући и организован откуп, сервисе за поправку пољопривредних машина итд. На тај начин створиће се погодни услови за разномернији развој територије општине.

Један од основних циљева просторног развоја општине је рационално коришћење земљишта, што би требало реализовати кроз:

- изградњу објеката у оквиру постојећих грађевинских реона насеља, погушћавањем изградње,
- забрану изградње објеката уз главне саобраћајне комуникације, због нерационалног издуживања насеља, и изузимања често пољопривредног земљишта
- како земљиште представља један од основних развојних потенцијала, његово коришћење је потребно усагласити са његовим природним погодностима, а то значи да је потребно организовати интензивнију производњу на плодном пољопривредном земљишту. Адекватну организацију и интензивније коришћење пољопривредних површина, за развој ратарства, повртарства, воћарства и др.. У наредном периоду потребно је омогућити оптимално коришћење обрадивих површина, а нарочито ораничних, повећати површине под воћем, где за то постоје услови, применом разних мера. Такође је потребно унапредити шумске површине и квалитет врста дрвета, у циљу бржег развоја шумарства и заштите земљишта од ерозије.
- у циљу рационалне организације општинске територије, потребно је задржати становништво у насељима, кроз урбано и комунално опремање насеља, развој у оквиру овог простора (пољопривреда, производња, туризам, угоститељство, трговина итд.),
- за потребе смештаја радних зона - производних погона и складишта на подручју општине потребно је предвидети простор у оквиру општинског центра Жагубице и осталих центара Крепољина, Лазнице, Сувог Дола, Осанице, али и осталих насеља уколико се јави интерес инвеститора.

2.1.4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И УРЕЂЕЊЕ РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА

Просторни развој и уређење сеоских териорија ће се заснивати на основним планским акцијама руралног развоја општине Жагубица које имају основни задатак да обезбеде заустављање депопулације, посебно руралног становништва којем треба обезбедити

обезбедити савремен квалитет живљења, тј. достизање актуелног нивоа животног стандарда.

Основне мере за подстицање ревитализације села и могуће планске акције обухватају:

- Подстицање развоја малих и средњих предузећа првенствено у општинском и центрима нижег ранга али и осталим насељима, како би се обезбедио развој централних насеља. Акцент дати производњи здраве хране, преради пољопривредних производа, флаширању минералне воде и воде за пиће, преради дрвета и др.
- Подстицање развоја услужног сектора, посебно у области етно туризма, ловног и излетничког туризма.
- Опремање насеља неопходним комуналним садржајима.
- Планско усмеравање рационалног коришћења земљишта и изградње објеката, уз очување амбијенталних вредности и коришћење елемената традиционалне архитектуре.

Приказане сумарно, планске акције које ће допринети оживљавању насеља, односно унапређењу демографске слике, друштвених делатности и привреде су:

Табела бр. 4. Планске акције које ће допринети оживљавању насеља

Планске акције	Насеља
Јаке државне и локалне мере демографске политике (национални програми, државне и општинске субвенције за рађање, смањење животних трошкова и сл.) у комбинацији са државним и локалним мерама за економски и друштвени развој (субвенције и подстицаји за развој јавних служби и услуга)	Близнак, Брезница, Вуковац, Жагубица, Изварица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница, Липе, Медвеђица, Милановац, Милатовац, Осаница, Рибаре, Селиште, Сиге, Суви До
Брига о старима (здравствена заштита, помоћ у кући)	Близнак, Брезница, Вуковац, Жагубица, Изварица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница, Липе, Медвеђица, Милановац, Милатовац, Осаница, Рибаре, Селиште, Сиге, Суви До
Државне и локалне мере демографске политике у комбинацији са локалним економским и друштвеним развојем	Близнак, Брезница, Вуковац, Жагубица, Изварица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница, Липе, Медвеђица, Милановац, Милатовац, Осаница, Рибаре, Селиште, Сиге, Суви До
Валоризација пољопривреде (интензивирање производње, увођење стандарда, промоција аутохтоних производа, маркетинг, пласман)	Близнак, Брезница, Вуковац, Изварица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница, Липе, Медвеђица, Милановац, Милатовац, Осаница, Рибаре, Селиште, Сиге, Суви До
Иницијални развој јавних служби	Изварица, Рибаре, Милановац, Сиге, Селиште, Суви До
Унапређење, диверзификација и модернизација јавних служби	Вуковац, Жагубица, Изварица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница, Милановац, Милатовац, Осаница
Иницијални развој услужног сектора	Близнак, Брезница, Изварица, Медвеђица, Милатовац, Осаница, Селиште

Планске акције	Насеља
Унапређење, диверзификација и модернизација услужног сектора	Вуковац, Жагубица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница, Милановац, Рибаре, Сиге, Суви До
Иницијални развој угоститељства	Близнак, Изварица, Рибаре, Сиге,
Унапређење угоститељства	Вуковац, Жагубица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница, Липе, Медвеђица, Милановац, Милатовац, Осаница, Рибаре, Селиште, Суви До
Развој агро-туризма	Близнак, Вуковац, Изварица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница, Липе, Медвеђица, Милановац, Милатовац, Осаница, Рибаре, Сиге, Суви До
Развој осталих туристичких услуга	Близнак, Брезница, Вуковац, Жагубица, Изварица, Јошаница, Крепољин, Крупаја, Лазница, Липе, Медвеђица, Милановац, Милатовац, Осаница, Рибаре, Селиште, Сиге, Суви До

Јаке државне и локалне мере демографске политике (национални програми, државне и општинске субвенције за рађање, смањење животних трошкова и сл.) у комбинацији са државним и локалним мерама за економски и друштвени развоје (субвенције и подстицаји за развој јавних служби и услуга) неопходне су за насеља која имају веома неповољну старосну структуру становништва, односно за насеља у којима је удео младих старости 0-19 година мањи од 20%, а удео старих 60 и више година изнад 20,0%.

Брига о старима подразумева обезбеђивање здравствене заштите уз помоћ стационарних и/или мобилних здравствених служби, помоћ у кући, доставу лекова и намирница, као и друге личне услуге за стара лица. Овај вид личних услуга у Европској унији је све присутнији и, поред збрињавања старих лица, он доприноси и запошљавању. У табели су наведена насеља у којима удео лица старих 60 и више година износи преко 30%.

Државне и локалне мере демографске политике у комбинацији са локалним економским и друштвеним развојем омогућују да се у оквиру националних и локалних програма демографског опоравка иде више на подстицајне мере него на субвенције. Оне су у овом случају примењиве на насеља са неповољном демографском структуром, односно на насеља у којима је и удео лица старих 60 и више година и удео младих старости 0-19 година већи од 20%, или где је релативни удео старих већи од удела младог становништва.

Валоризација пољопривреде подразумевала би не само интензивирање пољопривредне производње (пре свега, ратарства, повртарства, воћарства, виноградарства, сточарства) већ и све оне активности које би допринеле бољем пласирању пољопривредних производа на тржишту, као и оне радње које би допринеле стварању јединственог имиџа локалних производа и локалне средине (увођење стандарда, промоција аутохтоних производа, маркетинг, и сл.). Као насеља у којима би се требало фокусирати на валоризацију пољопривреде изабрана су она која имају преко 50% активног становништва које обавља занимање у пољопривреди (сва сеоска насеља).

Иницијални развој јавних служби подразумева организацију јавних служби у насељима у којима оне сада нису заступљене или се њихов број креће од 1 до 2 у структури делатности активног становништва које обавља занимање, док број становника оправдава већу заступљеност. Под јавним службама подразумевају се следеће делатности у структури активног становништва које обавља занимање: снабдевање електричном енергијом, гасом и водом, саобраћај, складиштење и везе, државна управа и одбрана; обавезно социјално осигурање, образовање и здравствени и социјални рад.

Унапређење, диверзификација и модернизација јавних служби подразумева даљи развој јавних служби у насељима у којима постоје три и више јавне службе.

Иницијални развој услужног сектора подразумева организацију услуга у насељима у којима оне сада нису заступљене или се њихов број креће од 1 до 2 у структури делатности активног становништва које обавља занимање, док број становника оправдава већу заступљеност. Под услугама се подразумевају следеће делатности у структури активног становништва које обавља занимање: трговина; оправка моторних возила, мотоцикала и предмета за личну употребу и домаћинство, финансијско посредовање, активности у вези са некретнинама, изнајмљивање и пословне и остале комуналне, друштвене и личне услужне активности.

Унапређење, диверзификација и модернизација услужног сектора подразумева даљи развој услуга у насељима у којима постоје три и више услуге.

Развој угоститељства предвиђа се у првенствено у већим насељима у којима већ постоје централни садржаји, затим у насељима која имају активну радну снагу запослену у овом сектору, али и у насељима која се налазе у близини културних и природних атракција, а која треба накнадно утврдити.

Развој агро-туризма приоритетно треба развијати у насељима брдско – брежуљкастог дела општине где је пољопривреда (посебно сточарство, али и воћарство) апсолутно доминантна делатност (удео у делатностима које обавља активно становништво које обавља занимање 70 и више процената), а посебно у насељима са будућим екопољо-етнотуристичким фармама.

Развој осталих туристичких услуга подразумева информативне пунктове и туристичке објекте у насељима лоцираним у близини природних и културних вредности, као и у местима око којих ће се развијати туризам. Пунктови и објекти који ће се налазити ван насеља треба да буду лоцирани у односу на расположиву радну снагу која се налази у непосредној близини или која може лако саобраћати између места живљења и места рада.

У руралним подручјима ће се према приоритетима спроводити следеће акције:

1. У периоду до 2014. године:

- планско усмеравање развоја насеља подразумева израду планске документације за Крепољин и Жагубицу, као и туристичких зона на Бељаници и Црном Врху, у првом реду
- унапређење насељских саобраћајница (реконструкција);
- унапређење спектра јавних услуга (реконструкција и опремање постојећих објеката и изградња нових);
- унапређење комуналне инфраструктуре сеоских насеља, што је посебно важно у брдском делу општине чије опремање захтева већа улагања, али се њиме обезбеђује виши квалитет становања)
- развој привредних делатности које се заснивају на коришћењу локалних ресурса (изградња малих и средњих индустријских погона за прераду пољопривредних производа, погона за експлоатацију камена, развој занатства, сервисних услуга, туризма, домаће радности);
- организовање едукације пољопривредника за производњу здраве хране (повећање приноса пољопривредних производа, пласирање на тржиште, упознавање

74

пољопривредника са коришћењем агрохемијских производа, специјалистичка производња, итд);

- стимулисање приватне иницијативе и предузетништва у улагање у пољопривредну производњу, првенствено у допунским пољопривредним активностима (сервиси за поправку механизације, набавка ђубрива и других средстава...);
- увођење културних садржаја, са организовањем културних, етно или спортских манифестација.
- стална брига о заштити животне средине и очувању природних вредности и ресурса, као и неговање амбијенталних и етно – обичаја и културне традиције (организовање културних манифестација).

Напомиње се да ће се **у периоду после 2014. године** наставити започети трендови уз контролисан развој, а приоритет је даља израда планске документације (поготово за остале насељске центре и туристичке зоне) како би се спречило стихијско ширење насеља, првенствено оних уз главне саобраћајне правце:

- села по ободу котлине (Суви До, Лазница) која су просторно највећа или функционално важна (Милановац, Осаница);
- остала села и туристичке и привредне зоне по потреби (Сиге, Милатовац, Рибаре, мањи развојни центар "Вуковац"...) – у овим селима ће се развијати широк спектар услужних делатности (трговинско-угоститељски објекти, мотели и апартмани, откупне станице пољопривредних производа, бензинске пумпе, сервиси за поправку аутомобила, рекламни пунктови за ловишта, планину Бељаницу, сеоски туризам, итд.);

2.2. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ УСЛУЖНИХ ДЕЛАТНОСТИ И ЈАВНИХ СЛУЖБИ И СТАНОВАЊА

2.2.1. РАЗВОЈ И ОПРЕМАЊЕ НАСЕЉА

Основни циљ социјалног развоја на територији општине Жагубица је побољшање квалитета живота грађана, а посебно се односи побољшање квалитета услуга и доступности јавним службама.

Развој јавних служби одвијаће се у складу са постојећом мрежом објеката, у зависности од будућих потреба заједница насеља и у складу са новим улагањима, са циљем даљег развоја центара у мрежи насеља Општине. Поред општинског центра, приоритет у том смислу имају субопштински центар, локални центар и развијенија и популационо већа сеоска насеља.

Лоцирање објеката јавних служби у субопштински и локални центар, односно развијенија и популационо већа сеоска насеља на нивоу Општине одвијаће се са циљем обезбеђења квалитетних услова за живот и задржавања становништва у руралном подручју.

Основна планска / стратешка опредељења при решавању проблема и даљег развоја јавних служби у Општини су следећа:

1. У субопштинском и локалном центру и развијенијим и популационо већим сеоским насељима, до краја планског периода, би требало обновити постојеће објекте и опремити их следећим садржајима и објектима јавних служби:
 - матична основна школа са физкултурном салом и компјутерском опремом,
 - здравствени пункт са апотеком,
 - предшколска установа,
 - дом културе са библиотеком и мањом салом,
 - терен за мале спортове,
 - верски објекат по потреби.
2. Школе са малим бројем одељења, односно малим бројем ученика по одељењу не би требало затварати, а уколико до тога дође проблем се може решити организовањем

- превоза до матичних или других подручних школа. Осавремењавање школске наставе оствариће се изградњом, фискултурних сала и других спортских терена, унапређењем компјутерске опреме, библиотека и слично,
3. Стручну средњетехничку школу развијати у складу са тежњама и потребама омладине за одређеним образовањем, као и потребама за одређеним кадровима. Потребно је размотрити побољшање комуналне опреме у свим образовним објектима.
 4. Здравствене станице, у субопштинском и локалном центру и развијенијим и популационо већим сеоским насељима, као и амбуланте у селима, треба да имају лекара опште праксе у обе смене, али и могућности за специјалистичке прегледе, док за најудаљенија насеља, треба предвидети мобилне амбуланте. Ако постоје услови - стоматолошке службе треба формирати у матичним основним школама и у средњој техничкој школи. Апотеке лоцирати у оквиру здравствених станица и амбуланата у субопштинском и локалном центру и у развијенијим и популационо већим сеоским насељима, уз могућност да се ова делатност уступи и приватној иницијативи у свим насељима. Неопходно је што пре санирати и боље комунално опремити објекте у свим здравственим пунктовима у Општини.
 5. За потребе дечје заштите и социјалног старања могу се користити и основне школе или други објекти уз адаптацију и промену намене. Осим тога, потребно је подржати отварање приватних обданишта не само у развијенијим и популационо већим сеоским насељима, него и у другим сеоским насељима где се за то укаже потреба. Бригу о старима омогућити евентуалним планирањем Геронтолошког центра.
 6. Димензионисање садржаја културе заснивати на принципу да се на нивоу сваког развијенијег и популационо већег сеоског насеља за 1.000 становника обезбеди најмање 180m² изграђеног простора за културне и друштвене потребе, уз коришћење расположивог простора у постојећим објектима културе и неопходну реконструкцију. Ове просторе прилагодити различитим културним и друштвеним активностима везаним за потребе становништва (на пример да обезбеде биоскопску, односно камерну представу, као и друге културне манифестације). За то је могуће користити следеће модалитете: мобилни биоскопи, библиотеке и позоришта; употреба типских - монтажних објеката; узимање просторија у закуп, вишенаменско коришћење објеката и друго.
 7. Спроводити сталне акције са циљем развоја спортских активности и манифестације у складу са тим дограђивати и обнављати терене за мале спортове у насељима и развијенијим и популационо већим сеоским насељима.

Предложена правила за планирање јавних служби у општини Жагубица се односе на следеће:

- даљи развој Жагубице, као општинског центра, и примарног центра за развој здравства, образовања, културе, социјалног старања, и друго,
- снажнији развој објеката јавних служби у субопштинском центру Крепољин, локалном центру Лазница, и развијенијим и популационо већим сеоским насељима Осаница и Суви До,
- подизање нивоа квалитета објеката јавних служби у свим осталим насељима, што ће се постићи санацијом, адаптацијом и реконструкцијом постојећих објеката или изградњом нових објеката,
- обезбеђивање ефикасније доступности корисника објектима јавних служби, организовањем нових, прилагођених форми услуга (формирање мобилних служби), односно побољшањем саобраћајница и боље организованог јавног превоза грађана, а посебно ученика средње школе,
- стимулисање (пореским олакшицама) приватног сектора на локалном нивоу, како би понудио нове програме у раду јавних служби,
- омогућавање јединственог функционисања приватног и јавног сектора нарочито у руралном подручју, уз подршкулокалне самоуправе,
- успостављање равнотеже у пружању услуга становништву општинског средишта и руралних насеља, нарочито кад су у питању обавезне установе јавних служби,

Планска решења у области јавних служби обухватају:

- ⇒ одржавање и обнављање објеката основног образовања у сеоским срединама
- ⇒ обезбеђивање бољег ђачког превоза уз задржавање постојећих подручних одељења са увођењем нових програма – мобилне наставне екипе специјализоване за поједине програме, изградња станова за наставно особље,
- ⇒ организовање специјалног школовања и осавремењавање дневног боравка за децу ометену у развоју (са групама од по 6 до 10 корисника),
- ⇒ повећавање гравитационог подручја средњих школа (бољом опремом школа, организованијим смештајем ученика укључујући и приватни сектор, увођењем приватних школа са проширењем профила, подстицањем донаторства и давањем стипендија),
- ⇒ обезбеђивање услова за отварање приватне здравствене праксе (приватне ординације),
- ⇒ обезбеђивање услова за финансирање приватне иницијативе и различитих фондација у развој средњег образовања, са циљем заустављања континуиране депопулације.

За остале јавне службе, посебно службу социјалног старања је потребно:

- ⇒ укључивање приватног сектора у отварање предшколских установа, нарочито у сеоским насељима (у оквиру стамбених просторија), уз субвенционiranу цену, јасно дефинисаним програмима у које ће бити укључена локална власт,
- ⇒ повезивање развоја физичке културе са осталим функцијама, како би се добили комплекси комбинованог садржаја (рекреативно-спортски, туристичко-спортски).
- ⇒ обезбеђивање трајног смештаја (у парковском окружењу, у близини здравственог пункта, а и у зони доступности могућим центрима рада) за особе којима из разних разлога није даље омогућен боравак у породици,

Спровођење наведених планских решења представља **перманентне активности, истог су приоритета**, њихова реализација почиње одмах и примењују се у току целог планског периода.

Принципи и нормативи за планирање и димензионисање објеката јавних служби

На основу анализе постојећег стања и утврђивања могућности за развој на територији Општине Жагубица, потребно је користити предложене нормативе и то као препоруке за остваривање потребног нивоа опремљености и квалитета објеката, којима би се обезбедили задовољавајући услови њиховог функционисања.

Предшколско образовање

Препоруке за организацију и домензионисање објеката предшколског васпитања:

- Површина парцеле - мин. 10м² по детету ;
- Површина објекта - мин. 6,5м² БГП по детету;
- Радијус гравитације - 600 – 1000м од места становања.

У планском периоду треба користити могућности реконструкције и адаптације појединих објеката, затим коришћење просторија у оквиру месних заједница, формирање мањих група у закупљеним просторијама или приватним становима, који морају бити опремљени у складу са важећим прописима из ове области.

Основно образовање

Препоруке за организацију и димензионисање основних школа:

- Површина парцеле - мин. 15м² по ученику ;
- Површина објекта - мин. 6,0м² БГП по детету;

- Учионички простор - 2,0м² по ученику;
- Број ученика у одељењу - 25 до 30;
- Број запослених - 1 запослени на 15 ученика;
- Радијус гравитације – 1500м од места становања.

У планском периоду посебан проблем могу представљати мале сеоске школе, које су по правилу старе и дотрајале. Школе са једним до два одељења и са мање од 20 ученика су нерационалне, па се препоручује обезбеђивање организованог превоза до већих централних односно подручних школа. Неопходно је напоменути, да је организовани превоз ученика (посебно нижих разреда) обавезан уколико су дистанце од места становања веће од 1.500м.

Обезбеђивање рационалне и уравнотежене мреже објеката основног образовања захтева првенствено подизање квалитета постојећих објеката, кроз реконструкцију, адаптацију, доградњу или надградњу, а могуће је и превођење неких четвороразредних школа у осморазредне. Изградњу нових школских објеката на територији Општине, планирати у складу са демографским кретањима.

Средњошколско образовање

Постизање обухвата од 75 - 80% генерације средњег образовања доприноси потпуном укидању неквалификованог и обезбеђивању стручно образованог кадра. Међутим, потребно је водити рачуна о томе да се школовање одређених кадрова усклади са потребама Општине Жагубица за одређеним стручним профилима. Будући развој у овој области треба посебно усмеравати на подизање квалитета постојећих објеката (реконструкцију, адаптацију, доградњу или надградњу). Због тога треба задржати постојећу средњу техничку школу и у оквиру ње, поменути интервенцијама, остваривати предложене нормативе.

Изградњу нових средњих школа планирати само уколико се на нивоу Општине утврди одређена рационалност, већа заинтересованост омладине или потреба локалне привреде за појединим стручним профилима.

Препоруке за организовање средњошколског образовања:

- Постизање 75 - 80% обухвата генерације 15 - 19 година ;
- Површина парцеле - мин. 30м² по ученику ;
- Површина објекта - мин. 10,0м² БГП по ученику;
- Учионички простор - 2,0м² по ученику;
- Број ученика у одељењу - 25 до 30;
- Број запослених - 1 запослени на 15 ученика;
- Радијус гравитације – 1500м од места становања.

Социјална заштита

Развој установа из области социјалне заштите захтева запошљавање потребног броја стручњака - социјалних и медицинских радника, али такође и укључивање одређеног броја волонтера. На овај начин се стварају могућности за ефикасно задовољавање потреба социјално угроженог становништва. Препоруке за организовање објеката ових намена су следећи:

1. Дом за смештај особа са функционалним и менталним сметњама:

- Површина парцеле - мин. 30м² по кориснику ;
- Површина објекта - мин. 20м² БГП по кориснику;

2. Дом за смештај деце без родитељског старања:

- Површина парцеле - мин. 35м² по детету ;
- Површина објекта - мин. 15м² БГП по детету;

3. Дом за пензионере:

- Површина парцеле - мин. 45м² по кориснику ;
- Површина објекта - мин. 20м² БГП по кориснику.

Здравствена заштита

Препоруке и критеријуми рационалности за формирање установа основне здравствене заштите:

1. Дом здравља:

- Гравитацијоно подручје - око 12.000 становника;
- Површина парцеле - 0,2м² по становнику ;
- Површина објекта - мин. 0,11м² БГП по становнику;

2. Здравствене станице и амбуланте:

- Гравитацијоно подручје - око 1.500 становника за амбуланту и
3.000-5.000 становника за здравствену станицу;
- Површина парцеле - 0,005м² по становнику ;
- Површина објекта - мин. 0,003м² БГП по становнику.

Неопходно је напоменути да квалитетна основна здравствена заштита подразумева и развој у области медицине рада, који треба организовати у предузећима и то онима која имају више од 300 запослених. Потребно је такође организовати стоматолошке службе у свим школама. Апотеке предвидети у оквиру домова здравља и здравствених станица, али и у приватној иницијативи.

Култура

Препоруке за организовање објеката културе се односе првенствено у општинском центру - Жагубици. Библиотеке и читаонице предвидети такође и за поједина саска насеља (или групу насеља) и то у оквиру школа или просторија месних заједница.

1. Библиотеке и читаонице:

- Број књига - 3 - 4 књиге по становнику;
- Потребна површина - 0,001м² БГП по књизи;
- Број запослених - 1 запослени на 1.000 књига;

2. Биоскопи:

- Капацитет - 20 корисника на 1.000 становника;
- Површина објекта – 2м² на 1 седиште;
- Број запослених - 1 запослени на 50 седишта;

3. Универзална сала:

- Капацитет - 10 седишта на 1.000 становника;
- Површина објекта - min. 4,6м² БГП по кориснику;

4. Позориште:

- Капацитет - 6 - 10 седишта на 1.000 становника;
- Површина објекта – 8м² на 1 седиште;
- Број запослених - 1 запослени на 10 седишта;

5. Културно уметничка друштва:

- Капацитет - 20 чланова на 1.000 становника;
- Потребна површина - min. 1,35м² БГП по члану.

Решавање проблема из области ликовних и музичких установа, галерија, средстава масовних комуникација, издавачке делатности и слично, захтева организовање одговарајућих објеката или простора за ову намену, у неким случајевима и репрезентативног карактера и на посебно одабраним локацијама.

Димензионисање културних садржаја у сеоским насељима треба да се базира на принципу да за сваких 1.000 становника треба обезбедити најмање 180м² изграђеног простора ра различите културне и друштвене потребе. Поменути простори треба да буду флексибилни, како би се прилагодили различитим културним активностима. Дворане димензионисати тако, да се у њима може одиграти уобичајена биоскопска, односно камерна позоришна представа. Такође треба предвидети могућност увођења мобилних библиотека, биоскопа или камерних сцена односно вишенаменско коришћење објеката.

Физичка култура, спорт и рекреација

Просторе намењене спорту и рекреацији планирати на основу следећих препорука и норматива:

- Површина парцеле (комплекса) - мин.10м² слободних отворених површина по становнику;
- Површина објекта - мин. 0,25м² БПП по становнику.

Објекте и пратеће садржаје планирати у Жагубици и свим насељима, али тако да се највећи број спортских активности може обавити у месту становања. На овај начин ће се што већи број становника активније бавити спортом. У сеоским насељима зоне спорта и рекреације треба ускладити са локалним потребама, што се посебно односи на врсту спорта, капацитет објеката и начин обраде терена.

2.2.2. КОНЦЕПЦИЈА И СМЕРНИЦЕ РАЗВОЈА СТАНОВАЊА

Развој и уређење насеља један је од примарних задатака коме треба приступити због побољшања општих услова живота и рада у њима, а потом и спречавања даљег иселавања становништва. Због тога је потребно приступити интегралном уређивању и развоју, како самих насеља, тако и припадајућег атара. Основа за планирање, уређење и изградњу у насељима општине Жагубица, треба да буду јасно конципирани средњорочни програми уређења простора, а потом и услови за уређење појединачних просторних целина (локација и грађевинских парцела). Средњорочним програмима уређења простора треба јасно дефинисати развој у следећим областима:

1. изградње објеката супраструктуре и комуналне инфраструктуре,
2. уређења земљишта (пољопривредног, шумског, водног и грађевинског)
3. реконструкције и санације постојећег грађевинског фонда и
4. заштите природних и створених вредности.

У складу са наведеним дефинисане су основне планске смернице за будуће интервенције, које се односе на будућу организацију грађевинских реона, а које је могуће остварити:

- повећањем урбанстичких коефицијената,
- дефинисањем услова за атрактивнију изградњу,
- дефинисањем услова за уређење јавних површина (изградња приступних саобраћајница, организовање неопходних јавних насељских садржаја, уређено јавно зеленило, неопходна комунална инфраструктура)
- обезбеђивање услова за легализацију бесправне градње и
- постепено активирање приземља објеката терцијарним садржајима комплементарним становању (услуге, трговине, индивидуално привређивање).

Једино поштовањем правила уређења и грађења у планској документацији могуће је спровести грађење и обављање других радова којима се мења стање у простору. Локацијска дозвола урађена у складу са Просторним планом општине је основа за израду техничке документације за изградњу инвестиционих објеката и може се издати на основу просторног и урбанистичких планова за поједине зоне.

Смернице за развој и уређење насеља

Због повећања продуктивности пољопривредне производње, потребно је насеља развијати периферно у односу на површине пољопривредног земљишта. Значајну ваннасељску инфраструктуру је такође неопходно пажљиво планирати и пројектовати, како би се у најмањој могућој мери реметила постојећа организација пољопривредних и шумских површина.

С обзиом да је у општини Жагубица највећим делом заступљена индивидуална изградња, приликом планирања развоја и уређења насеља, кроз нову изградњу (стамбену и нестамбену) неопходно је ускладити следеће услове и аспекте:

- a) физичке карактеристике земљишта:
величина и облик парцеле (минимална површина грађевинске парцеле), врста земљишта, носивост и друге геомеханичке особине терена (стабилни нагиб до 20°), терени врло слабе до средње јаке ерозије,
- b) економске карактеристике земљишта:
цена земљишта, услови прибављања земљишта, услови коришћења, услови одступања,
- c) локација и инфраструктурна опремљеност:
однос према околини, услови приступачности, опремљеност комуналном и саобраћајном инфраструктуром,
- d) социјално – демографски услови:
привлачност околине, близина радног места или потрошње, демографска и социјална структура.

Стамбене потребе су дефинисане у складу са природним прираштајем и квалитетом наслеђеног стамбеног фонда. За прорачун потребног проширења стамбеног фонда типично домаћинство рачунати са 3-4 члана, а одговарајућа типична стамбена јединица 60-80м² (3-4 собни стан).

Посебне напомене у вези кућа за одмор

Становање у зонама у којима се предвиђа изградња кућа за одмор у жагубичкој општини заступљено је, углавном, у грађевинским рејонима постојећих насеља и на појединачним приватним имањима, углавном уз већ постојеће старе објекте који се замењују новим или реконструишу. У свим насељима изражена је изградња кућа које служе углавном за одмор људи који нису стални становници, већ се налазе на привременом раду у иностранству. Ово су добро опремљене, често луксузне куће. Мање групације викенд-кућа срећу се на падинама изнад Жагубице.

Тренд изградње кућа за одмор у погледу лоцирања унутар грађевинских рејона села треба, апсолутно, наставити. Изградња оваквих објеката није дозвољена на шумовитом планинском подручју, ловиштима и у зонама заштите природних вредности и изворишта водоснабдевања.

Предложени урбанистички параметри за поједине типове насеља

Општински центар

Анализе природног прираштаја и демографских трансформација у Жагубици показују да се до краја планског периода неће знатно повећати стамбене потребе. Ради њиховог задовољења треба користити постојећи непотпуно искоришћен стамбени фонд, а некавалитетне стамбене објекте треба санирати, реконструисати и стандардно опремити инсталацијама водовода, канализације, електричне енергије, ТК и грејања. У погледу искоришћености земљишта урбани параметри треба да буду следећи:

- индивидуално становање:
 - густина становања 50-100 становника/ха
 - индекс изграђености: 1000-2000м² нето стамбене површине/ха
- колективно становање:
 - густина становања 100-250 становника/ха
 - индекс изграђености: 2000-5000 м² нето стамбене површине/ха

Субопштински центар, локални центар, развијенија и популационо већа сеоска насеља и остала насеља полуурбаног типа

У погледу стамбеног фонда, имајући у виду два присутна тренда – умерени суфицит као последицу емиграционих токова и знатно учешће фонда лошег бонитета, препоручује се даљи развој полуурбаног типа становања у мањим породичним кућама ниже спратности (до П+1+Пк), на парцелама површине 400-1.000м², у комбинацији са занатима и угоститељством и потпуно чистом кућном економијом, по правилу организованом у дубини парцеле иза стамбеног дворишта са обавезном предбаштом, посебно за парцеле уз државне путеве. Насеља делимично опремљена комуналном инфраструктуром, опремити у потпуности неопходним инсталацијама (водовод, електрика, телефон, етажно грејање, канализација). У погледу искоришћености земљишта урбанистички параметри треба да буду следећи:

- индивидуално становање:
 - густина становања 50-100 становника/ха
 - индекс изграђености: 1.000-2.000м² нето стамбене површине/ха
- рурално индивидуално становање:
 - густина становања 40-60 становника/ха
 - индекс изграђености: 800-1.200м² нето стамбене површине/ха.

Остала сеоска насеља

У осталим сеоским насељима постоји изражена потреба за заменом и обновом неодговарајућег и неквалитетног грађевинског фонда. Процес обнове, замене или реконструкције постојећих кућа у појединим селима ће се спонтано дешавати, брже или спорије. Посебан импулс овом процесу може дати добро организовани развој сеоског, ловног туризма и зимских спортова, посебно у зони туристичког центра „Црни Врх“, „Горњак“, врело Млаве.

Становање у овим насељима, које је класично рурално са припадајућом кућном економијом, организовати тако да се обезбеде задовољавајући хигијенско – технички услови у погледу водоснабдевања и канализације отпадних вода до хигијенске јаме. Куће треба да буду традиционалне приземне, са косим кровом, на парцелама површине 1.500-2.500м². У погледу искоришћености земљишта планирани урбанистички параметри треба да буду следећи:

- рурално индивидуално становање:
 - густина становања 20-40 становника/ха
 - индекс изграђености: 400-800м² нето стамбене површине/ха.

2.2.3. ЗАКЉУЧЦИ У ВЕЗИ РАЗВОЈА МРЕЖЕ НАСЕЉА И ЦЕНТАРА И ЊИХОВЕ ОПРЕМЉЕНОСТИ ЈАВНИМ СЛУЖБАМА И ОСТАЛИМ САДРЖАЈИМА

Елементи уређења области становања и станоградње на територији општина Жагубица треба да се базирају на неколико основних тачака:

- повећању густине насељености и концентрисању изградње унутар насеља, са циљем заустављања даљег ширења грађевинских реона, заштите пољопривредног земљишта и смањења трошкова инфраструктурног опремања насеља,
- стимулацији повећања квалитета становања реконструкцијом постојећих објеката, нарочито у зони ужег и ширег насељског центра и претварању делова стамбених објеката у пословни простор, како би се и капацитет и услови његовог коришћења приближили потребама становника насеља,
- очувању квалитетних наслеђених амбијенталних карактеристика, подржавањем специфичних облика градње и формирањем визуелно квалитетних целина, потеза и вредних насељских амбијената,
- примени, на свим нивоима планирања, правила и прописа који хендикепираним особама омогућавају кретање, сналажење, боравак у слободном простору,
- утврђивању јединствених и специфичних услова за подручја са неквалитетним становањем (зоне бесправне градње, безусловни станови према урбанистичким критеријумима и слично),

- стварању могућности за развој компатибилних садржаја на стамбеним парцелама у већим насељским центрима, кроз планирање комерцијалних садржаја за потребе снабдевања и индивидуалног привређивања (услужно и производно занатство) које не угрожава животну средину и
- планирању садржаја за потребе некомерцијалног бављења пољопривредом и сточарством (за индивидуалне и породичне потребе), у мањим сеоским насељима.

Такође је у планском периоду неопходно формирање оптималне мреже насеља, планирање њиховог развоја и програмирање нивоа њихове опремљености, пре свега нестамбеним садржајима, које ће знатно утицати на слабљење, заустављање и спречавање процеса депопулације на територији општине Жагубица. Насеље Жагубица ће се, у складу са овим планом и у будуће развијати као центар Општине. У осталим насељима је потребно посветити посебну пажњу њиховом уређењу и правилном развоју. Нарочито је потребно организовано и трајно утицати на заустављање неповољних демографских кретања и смањење диспропорције између развијености Општинског центра и осталих насеља на територији Општине. У зависности од ранга насеља, потреба становника и просторних могућности локације, неопходно је планирати боље инфраструктурно опремање и нестамбене садржаје за задовољавање свакодневних и повремених потреба уз поштовање Законом задатих норматива.

Табела 5.: Основни ниво опремљености центара јавним службама и осталим садржајима

Општински центар Жагубица
<ul style="list-style-type: none"> - управа администрације и судство: зграда скупштине Општине, Општински Суд, Управа јавних прихода, Пореска управа, Јавно предузеће "Дирекција за изградњу и развој општине Жагубица", Јавно комунално предузеће, Геодетски завод, - финансијске и сличне установе: банка, - образовање и култура: основна школа, средња техничка школа, културно – просветни центар, - здравствена заштита: дом здравља, - Црква, - Социјалнаи дечја заштита: центар за социјални рад, - трговина: самослуге, робна кућа, специјализоване продавнице (прехранбених и непрехрамбених производа, књижаре, киосци...), - разноврсне занатске услуге (аутомеханичарске, свећарске, обућарске, фризерске, шнајдерске, столарске...), - туристичко-угоститељски објекти: мотел, кафане, кафићи и др., - остали комунални објекти: пошта, полицијска станица и др., - Фудбалски терен, спортска дворана, терен за мале спортове,
Субопштински центар Крепољин
<ul style="list-style-type: none"> - пошта, бензинска пумпа, зелена пијаца, сточна пијаца, - дом културе и пратећи садржаји, - продавнице мешовите робе, прехранбена и непрехрамбена производња, - здравствена станица, ветеринарска станица, - осморазредна основна школа, - дирекција рудника и сзр за грађевинарство, - угоститељско-туристички објекти (мотел, кафана, кафићи), - разноврсне занатске услуге намењене задовољењу личних услуга и услужних капацитета (фризерски салон, лимарска радња, месара, ужарска радња, конфекција), - Трговина: продавнице прехранбене робе, пекарне, месара и др., - земљорадничка задруга, млин, откупна места са магацинима (млеко), - већи број пољопривредних газдинстава, пре свих овчарства, - Фудбалски терен, терен за мале спортове,
Локални центар Лазница, Милановац
<ul style="list-style-type: none"> - осмогодишња основна школа, - здравствена станица, - дом културе, - пољопривредно предузеће, земљорадничка задруга, - пољопривредна апотека, стовариште, - откупна места са магацинима и складишта, млекара, - продавнице мешовите робе, пекарне, - Кафане, - Фудбалски терен,
Развијенија и популационо већа сеоска насеља: Осаница, Суви До
<p>Осаница:</p> <ul style="list-style-type: none"> - четвороразредна осмогодишња школа, - здравствена станица, - дом културе, читаоница, - пошта, бензинска пумпа, зелена пијаца,

- приватна агробизнис фирма,
- фарма крава, млин,
- продавнице мешовите робе, пекаре,
- кафане,
- фудбалски терен,

Суви До:

- четвороразредна осмогодишња школа,
- амбуланта,
- дом културе,
- пошта,
- производња хлеба и пецива, млин,
- приватна агробизнис фирма, пољопривредна апотека,
- продавнице мешовите робе, пекаре,
- кафана,
- фудбалски терен,

Примарна сеоска насеља: Брезница, Близнак, Сиге, Медвеђица, Милатовац, Крупаја, Рибаре, Изварица, Јошаница, Вуковац, Селиште, Липе

- продавница мешовите робе,
- подручно одељење основне школе,
- остали објекти према потреби

Посебна напомена: мањи зачети центар (условно назван "Вуковац") у зони раскрснице државног пута бр. 105 и општинских путева за Вуковац, Јошаницу, Изварицу и даље ће бити зона концентрације делатности и услуга за становништво околних насеља

3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ ЕКОНОМИЈЕ, ДИСТРИБУЦИЈЕ АКТИВНОСТИ И УПОТРЕБЕ ЗЕМЉИШТА

3.1. ПЕРСПЕКТИВЕ УКУПНОГ РАЗВОЈА – ОПШТА КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА И АКТИВИРАЊА ПОДРУЧЈА

Основни концепт будућег развоја локалне економије Општине Жагубица заснован је на одређењу да се развој усмерава и подстиче ка формирању препознатљиве и на принципима одрживе економије, засноване на коришћењу свих ресурса који треба да обезбеде веће запошљавање, вишу доходност и смањење сиромаштва, равномернији развој општинске територије и заштиту животне средине као кључног фактора развоја.

Наведени концепт подразумева да ће Општина Жагубица нужно започети значајније отварање према сектору услуга посебно туризму, с обзиром на несумњиве природне потенцијале, не занемарујући пољопривреду, значајан ресурс за локално становништво али и за заснивање прераде и задовољавање различитих туристичких потреба.

Стратегија привредног развоја општине

Основна карактеристика стратегије економског развоја Општине Жагубица је формирање доминантног кластера који чине туризам, пољопривреда и различите услуге угоститељске, трговинске, сервисне, и сличне) уз шумарство, саобраћај и комуникације. Стратегија друштвено-економског развоја је великим делом условљена постојањем природних ресурса, који реално могу да се активирају и користе на економским принципима односно да омогуће бржи развој, пре свега туризма и пољопривреде.

У том погледу, специјализација и проширење привредне структуре треба да се одвија у следећим секторима и делатностима:

- у пољопривреди, интензивирањем развоја - од примарне фазе до фазе финализације производа на основу одрживог коришћења природног потенцијала (примарна производња, посебно сточарство и воћарство, откуп и прерада млека, меса и воћа, пчеларство и сл.), као и повезивањем са планираном туристичком активношћу, односно стварање заједничке агро-туристичке функције,

- у туризму - развојем специјализованих видова туристичке понуде/производа као што су сеоски, планински, планинарење, спелеологија, здравствено-рекреациони, излетнички, спортски риболов, ловство, манифестациони и други видови туризма,
- у шумарству – од експлоатације до прераде, посебно увођењу нових програма финализације у дрвнопрерађивачком сектору; експлоатације, откупа и прераде шумских плодова, јестивих гљива, лековитог биља и др. шумских производа,
- у рударству – истраживање (угаљ, грађевински материјал, украсни камен и др.), експлоатација и прерада до финалне фазе,
- у услужном сектору – од услуга вишег нивоа (информатичке, пословне, финансијске, инжењерске, консалтинг и др.), до услуга који задовољавају потребе различитих корисника, и то: становништва (трговинске, занатске, угоститељске, туристичке – смештајне, прехранбене, водичке и сличне услуге), привреде, посебно пољопривреде (откупне станице, пољопривредни сервиси, ветеринарске услуге) и туризма односно посетиоца, туриста и других корисника простора (туристички центри, туристички бирои, информативни центри, изнајмљивање смештаја и опреме, агро-туристичке задруге, грађевинске услуге и сл.).

Запошљавање је један од кључних интереса сваке средине, јер је значајан индикатор економског и социјалног стања. На подручју општине Жагубица акценат је на отварању радних места, пре свега у услужном сектору, кроз подстицање малих капацитета (породични/домаћински бизнис посебно у области пружања туристички и пољопривредних услуга, потом мали прерађивачки погони, мини фарме, сервиси и сл.), што је у складу са оријентацијом на одржив развој локалне економије односно равномернији развој општинске територије као и јачање социјалне кохезије.

Очекивани ефекти на коришћење простора

Имајући у виду просторну распрострањеност природних ресурса, оријентацију на њихово активирање на целом општинском подручју и развој предузетништва (породични бизнис, мали прерађивачки капацитети, мини фарме, и сл.) реално је очекивати равномернији територијални развој односно постизање нивоа одрживог развоја на целом односно великом делу општинске територије. Претходна очекивања заснована су на следећим опредељењима у погледу коришћења општинског простора:

- Пољопривредна производња и прерада – оријентација на рурално подручје и центре, и то за:
 - сточарство: северни и јужни планинско-брдски делови општине
 - воћарство: у брдским деловима
 - ратарство – средишни, котлински, део
 - прераду: већи број руралних насеља (Крепољин, Жагубица, Осаница, Лазница, Милатовац, Изварице и др.)
 - откупне станице и сточне пијаце: у центрима месних заједница
- Шумарство - експлоатација и прерада дрва и шумских нуспроизвода – рурално подручје/ рурални центри, и то за:
 - експлоатацију шума: северни и јужни планинско-брдски делови општинског подручја
 - прераду: Лазница, Осаница, Рибари и др.
 - сакупљање и прерада шумских производа: рурално подручје
- Туризам и угоститељство – општинско подручје/предеоне целине/рурални центри:
 1. Предеона целина „Запад“ А – планинарско-алпинистичко-спелеолошко полигон и комерцијално ловиште, транзитно-туристичка и риболовна зона Горњачка клисура-Крепољин са културно - историјским споменицима и будућим водоакумулационим језерима и риболовом, термо-акватички-рекреативни/забавни и лечилишни комплекс „Топлик“ – „Бањица“ са Крупајским врелом, фарма „Бела река“ – јахање, обука и коњичке туре,

- скијалиште Бељаница – Речачки врх (капацитета 3.000 једновремених скијаша односно око 4.300 туриста), и лов;
2. *Предеона целина „Средиште“ Б* – природно ловиште, већи број прихваћених излетничких пунктова и прихватних ски пунктова, нордијско скијање, спелеолошки кампови, риболов и др.. Ова предеона целина је демографски највећег капацитета, припадају јој насеља: Лазнице, Селиште, Милатовац, Вуковац, Јошаница, Осавина, Рибаре, Изварица, Суви До и Жагубица, са 10.698 становника, и
 3. *Предеона целина „Исток“ В* – планинарско-спелеолошки полигони са комерцијалним ловиштем, транзитно-туристички и излетнички пункт, туристички центар „Црни Врх“ са скијалиштем, прихватни ски пунктови и ски-излетнички. На подручју ове предеоне целине се налази само насеље Липе, које је и најмање – има само 15 становника.
- Рударство, индустрија и мала привреда:
 - рударска лежишта – рудници и каменоломи (угља, камена и др.)
 - производни центри: Жагубица, Крепољин,
 - Услужни сектор - у Жагубици и руралним центрима
 - туристичке, информатичке, пословне, финансијске, прометне, послови са некретнинама и др.: Жагубица, Крепољин
 - услужни сектор подређен развоју пољопривреде, шумарства, туризма и мале привреде: у већим руралним центрима, као што су: Осаница, Лазница, Суви До и др..

Очекивани ефекти на развој локалне економије

Стратегија запошљавања, у складу са визијом дугорочног развоја, заснива се на отварању што већег броја квалитетних радних места заснованих на предузетништву и приватним иницијативама за коришћење расположивих ресурса.

Од туристичког развоја се очекују бројни позитивни ефекти на унапређење локалне економије. Поред повећања прихода и запослености у оквиру туристичке делатности, туризам ће допринети развоју многих области и грана које су непосредно у функцији развоја и опслуживања туристичке привреде, као што су: пољопривреда односно производња и снабдевање заинтересованих здравом храном, гастрономским специјалитетима, различите услуге и сервиси (трговински, занатски, саобраћајни, финансијски и други) и мала привреда.

За будући развој овог подручја врло су значајни директни ефекти од туризма, посебно за повећање прихода и запошљавања.

Прво, реално је очекивати да ће се интензивирањем развоја туризма, вишеструким повећањем броја и подизањем квалитета смештајних и других услуга (изградњом нових и реконструкцијом постојећих), проширивањем и обogaћивањем туристичке понуде, као и продуживањем туристичке сезоне (зимске и летње) повећати рентабилност и ефикасност коришћења смештајних капацитета. Анализа туристичког тржишта (из гравитационе зоне) показала је да постоје могућности за привлачење око 100.000 гостију, односно 10.000 гостију/лежаја/једновремено односно остварење 1.224.000 пансион дана/преноћишта/годишње, што би омогућило ангажовање око 5.100 лица – од којих би значајан део био упослен на пружању различитих услуга. Највећи део смештајних потреба (око 60%) би се задовољавао у сеоским домаћинствима.

Друго, поред директних утицаја, организовано повезивање са пољопривредом, малом привредом услугама и сервисима, отвара могућности за нова радна места и развој породичне привреде. На тај начин стварају се услови за одрживи развој односно развој локалне економије базиране на рационалном и одрживом коришћењу локалних потенцијала, а која истовремено омогућава коришћење локалне радне снаге, посебно руралног становништва.

3.2. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И РАЗМЕШТАЈ ОСНОВНИХ ГРАНА И СЕКТОРА

3.2.1. ПОЉОПРИВРЕДА

- на бази, у првом реду, пространих ораничних, ливадских и пашњачких, али и воћарских површина, са акцентом на производњи здраве хране и њеној примарној преради заснованој на ратарству (житарице) сточарству (свиње у првом реду, али и овце, говеда, живина и др.), а за углавном за сопствене потребе и воћарству (континентално воће), производњи поврћа (кромпир, пасуљ)

ЕЛЕМЕНТИ РЕОНИЗАЦИЈЕ

Природни услови представљени карактеристичним планинско-котлинско-долинским рељефом, условно су повољни за пољопривредну производњу, и ослањају се на алувијалне равни Млаве и њених главних притока дуж Жагубичке котлине на истоку и Крепољинско - крупајске котлине на западу, изнад којих се издижу виши предели покривени ливадама и пашњацима (на северу Хомољске планине - 940м, на југу венац Бељанице - 1339м, на истоку масив Црног Врха -1043м и на западу Горњачке планине - 825м). То условљава регионалну специјализацију централног дела општине за ратарство, повртарство, виногадарство и сточарство и северног и јужног брдско-планинског за екстензивнију, одрживу пољопривреду и сточарство. Вишевековна традиција пољопривреде, формиране производне преференце, агролошки, климатски и едафски услови омогућавају потпунију економску валоризацију простора, према следећим пољопривредним микрореонима:

- **брдско-планински (Хомољских планина, на северу, те Бељанице на југу) пашњачко-ливадско-шумски појас** са разбијеним типом сеоских насеља и делом Крепољско-крупајске котлине. Доминантност производног простора чине пашњачко-ливадно-шумска намена коришћења земљишта, уз делимично простирање ратарско-воћарско-повртарске производње у правцу север-југ. На овим просторима интегралним приступом треба омогућити услове за развијање сточарства: говедарства, овчарства и козарства ради производње млека и меса. Ово је могуће променом расног састава крава, оваца и коза, те побољшањем њихове исхране и услова смештаја, градњом сточарских фарми, повезивањем привредних субјеката пољопривреде и породичних газдинстава. И код ове произвојде маркетиншки треба подржати производе дефинисаног географског порекла (Хомољски, Бељанички, Горњачки, Црновршки, и сл.) Овај простор одликује и повољност природних услова за производњу аутохтоног и плантажног лековитог биља, гљива, сакупљање шумских плодова и сл. Да би се покренула ова производња потребно је организовати перманентну обуку сакупљача, формирати откупне, а у неким случајевима и прерађивачке центре.

На овим просторима постоје услови за развој пчеларства, и у том смислу важно је обновити пчелињи фонд и подстакнути занимање за пчеларством код младих људи. Такође је важно настојати да се у сваком насељу где постоји барем један пчелар (предузетник, професионалац) организује откуп пчелињих производа. Лоша инфраструктурна опремљеност и изразито демографско пражњење села представљају основна ограничења руралном развоју а адекватној пољопривредној производњи.

- **Централни равничарски развојни појас** - Најплодније, земљиште је заступљено у долинском појасу Жагубичке котлине са сливним подручјем и алувијалним равницама Млаве, Тишнице и доњих токова притока које оивичавају насеља Рибаре, Изварица, Суви До, Жагубица, Лазница, Селиште, Милатовац, делом низводно у равницама

испод насеља Вуковац, Јошаница, Осаница, као и долински појасеви насеља Крепољин и делом Брезница Сиге, Милановац и Крупаја. Ово је простор где се мора водити рачуна ерозији у појасу око тока реке Млаве, где је углавном присутно алувијално земљиште. Десна обала реке Млаве и Тиснице углавном има повољну експозицију, југоисточну и јужну, док је лева обала супротно, тј. неповољно експонирана. Овај простор подсеђује карактеристике ратарско-сточарског реона у коме преовлађује плодно земљиште. То су простори повољни за вођење економске ефикасне разноврсне пољопривредне производње. Становници се углавном баве ратарском, повртарском и сточарском производњом, мада је у последњој деценији запажена тенденција запостављања сточарства. У том смислу плански приоритет је поновно успостављање тесне везе између развоја биљне и сточарске производње, са ослонцем на обезбеђење сопствене крмне базе и редеофинисање основних тржишних производа. На овом подручју подршка треба да буде усмерена на укрупљавање поседа и повећање количине производње. Најбољи природни услови (пре свега са аспекта наводњавања) за развој повртарства, су заступљени на алувијалној равни Млаве. Просечи и укупни приноси последњих деценија имају изражени варијациони тренд, што је директно повезано за «сушне» године и године ја појачаним дејством бујица, најозбиљније показује на потребе наводњавања-одводњавања на просторима. Производња поврћа захтева велики ангажман људског рада, али на малим поседима (од 1 ha), према неким проценама, може се обезбедити доходак једнак оном са имања која имају више од 20 ha ратарских усева и двадесетак услових грла стокe. Последњих година ова производња се сели из великих производних комплекса на породична пољопривредна газдинства, чиме се мења и досадашње поимање концепта чувања поврћа. Због тога јавља се потреба изградње мреже заједничких хладњача за воће и поврће, чиме се породичним пољопривредним газдинствима донекле пружају услови за конкурентско понашање на тржишту. Импулс развоју повртарства представљала би изградња капацитета за производњу и прераду (конзервисање, сушење и смрзавање) поврћа. Производња поврћа и цвећа (посебно хризантема, по којој је овај крај традиционално познат, из чега су произлашала туристичко-такмичарска манифестација Дани хризантема) показује технолошке и економске (компаративне) предности, посебно под пластеницима и стакленицима.

Посебну пажњу треба обратити специјализацији пољопривреде уз увођење еколошких стандарда, пољопривредних и агро-туристичких услуга, инсистирајући на дефинисаном географском пореклу производа и дугогодишњој традицији, као основном компаративном предношћу овог простора (Хомољско, Бељаничко, Горњачко, Јошаничко и сл.).

Ово је простор где је пољопривредно земљиште најозбиљније угрожено узурпацијом од стране других корисника (проширење насеља, претварање у грађевинско земљиште, индустрија и сл.). Пољопривредну производњу у атарима тих села треба усмерити и охрабрити у працу финализације пољопривредне производње и развоју прерађивачких капацитета. Посебна пажња мора се посветити развоју стручних служби и њиховој саветодавној функцији.

Слика 1: Намена површина у непосредном оружењу Жагубице

Одговорни рурални развој мора се заснивати на укоренејој традицији. Део културне баштине народа Хомоља су кућна радиноост, занати, норочито уметнички, израда сувенира, народна ношња и фолклор. Дугу традицију имају и манифестације које су у функцији развоја туризма овог краја. Једна од њих је свакако “Врела Хомоља”. Ту су још: “Хомољско посело”, “Златне руке Хомоља”, као и изложба ловачких и уметничких фотографија са мотивима Хомољског краја.

Основни развојни приоритети су:

- стварање услова за прилагођавање пољопривредне политике стандардима ЕУ;
- усмеравање на коришћење међународних програма и фондова за рурални развој и хармонизацију техничке регулативе ЕУ земаља Централне и Југоисточне Европе и сл.;
- усклађивање развоја пољопривреде и руралног подручја са регионалним развојем и међународним окружењем;
- равномернији развој, тј. подстицање слабије развијених простора;
- оптимална употреба расположивих ресурса ради постизања максималне економске ефикасности;
- стварање задовољавајућег квалитета живљења породичних пољопривредних газдинстава као носиоца развоја руралног простора и свих његових вредности;
- подстицање преноса власништва над земљом и другим пољопривредним ресурсима са породичних газдинстава који губе или немају интерес, вољу и снагу за бављење пољопривредом на витална породична газдинства;
- изградња препознатљиве слике пољопривреде општине Жагубице као дела регионалне специјализације пољопривреде Хомоља, источне Србије, Карпатске Србије, сл.;
- очување природних, културних и традиционалних вредности руралних простора;

Међу специфичним приоритетима истичу се:

- Развој пољопривредне производње и прераде, хармонизован са основним оперативним циљем, усклађен са основним еколошким принципима, што подразумева да сви производни и прерађивачки сегменти уважавају еко принцип;
- тежиште развоја пољопривреде на производњи и преради типичних, специфичних култура (еко производа, хомољског сира, хомољске овце, хомољског меда и сл.);
- подстицање одрживе и еколошке пољопривреде; али и очување животне средине од утицаја негативних ефеката пољопривредне производње (ђубрива, пестицида, животињског отпада и др.);

- развијање малих погона - прерада пољопривредних производа и развој производње еко-билга и др.,
- изградња откупних станица - за пољопривредне производе, посебно сточарске (сточне и млечне), гљиве, лековито биље и шумске плодове, и др
- повећање површине квалитетног земљишта по једном активном пољопривреднику;
- заштита од сувишних вода и проширење система наводњавања земљишта у том сислу. Системе на најнижим котата терена развијати као двонаменске, тако да се могу користити и за одводњавање и за наводњавање.
- подршка малим и средњим производним, прерађивачким и услужним предузећима (мини кланице, млекаре, сушаре, млинови, мешаоне, ветеринарске амбуланте, пољопривредне апотеке, мала предузећа за путнички и теретни саобраћај исл.)
- подстицање бржег руралног развоја увођењем допунских делатности (сеоског туризма, кућне радности, трговине, малих и средњих погона и сл.);
- заинтересовати становнике у дијаспори за рентирање вила у сврху развоја сеоског туризма, и адекватним мерама усмерити их на инвестирање у пољопривреду
- подстицање атрактивности пољопривреде и насељавања на руралним подручјима ради привлачења младог становништва и оног који је већ дужи низ година у иностранству;

Са аспекта развоја ширег подручја Бељанице, Стига и Кучајских планина, према основним постулатима Мастер плана «Стиг - Кучајске планине - Бељаница» умрежавање туризма са пољопривредом треба да има значајну улогу у реализацији дефинисане стратегије развоја туризма на читавом подручју . У овом домену се предлаже специфичне стратешке активности:

- производња здраве хране која је карактеристична за овај регион и која треба да се повеже са хотелским кућама и ресторанима;
- изградња брендова који су карактеристични за пољопривреду на овом подручју;
- развој свих осталих видова агротуризма у функцији изградње уникатне понуде агропроизвода у специјализованим ресторанима хране и пића, као што су: специјалитети дивљачи, органске и дијетне хране итд. и
- потребно је подстицајном политиком да се врши промоција и подстицање наших радника на привременом раду у иностранству да развијају породичне агро-туристичке бизнис програме.

Основни принципи и правила коришћења пољопривредног земљишта

Прихваћене стратешке смернице могу се остварити поштовањем правила коришћења пољопривредног земљишта уважавајући следеће постулате:

- Успостављање правне сигурности власништва над некретнинама осигурањем тачне, поуздане и ажурне катастарске евиденције засноване на стварном стању и усклађене са земљишним књигама
- успостављање пољопривредног информационог система ради ефикаснијег управљања земљиштем
- Ефикаснија употреба пољопривредног земљишта кроз успостављање функционисања пољопривредног земљишног тржишта (продаја, куповина, закуп)
- Подстицање тржишта земљиштом а мање закупом, јер закупи су најчешће краткорочни и не охрабрују средњерочно и дугорочно улагање, нити развој земљишне и пољопривредне инфраструктуре.
- повећање површине пољопривредног земљишта по активном пољопривреднику и стимулисање рационалнијег коришћења пољопривредног земљишта укрупњавањем просечних парцела
- Пољопривредно земљиште од I до IV катастарске класе само се у изузетним случајевима може предвидети за друге намене, и то:
 - код припајања делова рубних катастарских честица које се већим делом већ налазе у грађевинском подручју

- када је потребно заузети одређену површину за развој насеља, а у близини нема земљишта нижег квалитета (катастарске класе)
- када се ради о лоцирању другог корисника од интереса за општину и државу
- Маргинална ораница под VII и VIII катастарском класом могу пренаменити у шумско земљиште
- Земљишта трајно непогодна за обраду могу се користити:
 - земљишта која заузимају најниже рељефне положаје и најизложенија су прекомерном влажењу поплавног, сливеног и подземног водом, а због тешког механичког састава на њима не би било исплативо извођење хидротехничких мелиорација због заштите и очувања еколошке стабилности пожељно је пошумљивати, а нека од њих могуће је користити за рибањаке;
 - неке од тих површина могу се користити за узгој лековитог и зачинског биља.
- Пољопривреда заснована на тржишним начелима најчешће се одвија изван граница грађевинског подручја, а обзиром да је везана за коришћење знатних површина квалитетног пољопривредног земљишта, на том се земљишту изузетно може дозволити само градња објеката за потребе пољопривредне производње. Захвате градње стамбених и привредних објеката за потребе пољопривредне производње породичног пољопривредног газдинства (фарме), те разних видова руралног туризма треба планирати под условом да ти објекти буду искључиво у функцији обављања пољопривредне делатности.
- Приликом планирања градње објеката нових пољопривредних газдинстава изван грађевинских подручја, те планирања градње у сврху проширивања постојећих газдинстава, треба постицати обједињавање честица пољопривредног земљишта у функционалну целину одговарајуће величине да би се на њему могла засновати рентабилна, тржишна производња.
- Изградња рибњака и пратећих објеката за потребе узгоја рибе (спремишта за храну, возила, уређаји и др.) дозвољена је на пољопривредном земљишту катастарске културе мочвара, бара те на земљиштима непогодним за обраду. Уз рибњаке могуће је градити стамбене грађевине за чланове пољопривредних газдинстава који се баве рибњачарством. Приликом градње рибњака, потребно је осигурати непропусну подлогу, довољне количине воде те заштити грађевине од поплаве. Приликом изградње ископани материјал потребно је депонирати и користити за уређење околине, како би се простор у случају напуштања могао вратити у првобитно стање.
- у случају предвидивих опасности за важне функције земљишта предност треба дати његовој заштити а не корисничким интересима

Програмски и пројектни задаци

Актери реализације стратегије пољопривреде општине Жагубица произилазе из концептираних активности и представљају: Влада Републике Србије, ресорна Министарства, Србијаводе, Србијашуме, становништво Општине, породична пољопривредна газдинства, локална самоуправа, месне заједнице, разни заинтересовани пословни субјекти, друштвене, политичке и невладине организације и сл. Како би се поменуте стратешке смернице реализовале потребно је дефинисати следеће програмске и пројектне задатке.

Планска решења остварива до 2015. године

- Програм развоја мултифункционалне пољопривреде у циљу стварања брэнда «Хомоље»
- Програм сакупљања и дораде шумских плодова, ароматичног, лековитог биља и печурака
- Стварање огледних породичних пољопривредних газдинстава - полигона за стручно и практично усавршавање
- Оспособљавање пољопривредника за задружне, привредне и остале облике удруживања

Планска решења остварива у континуитету до 2025. године

- Подршка реформи катастра и земљишних књига
- Повећање производне способности пољопривредног земљишта Жагубичке котлине и Крепољинско - крупајске котлине

3.2.2. РАЗВОЈ ТУРИЗМА

на бази изузетних неискоришћених потенцијала овог подручја – природних пејзажних вредности хомољског краја, нетакнуте чисте природе Бељанице, Хомоља и Горњака, терена погодних за различите видове рекреативног, скијашког и ловног и риболовног туризма, богатства флоре и фауне, вредних културно – историјских споменика, традиционалног начина живота на селу, итд.

Компаративне предности простора жагубичке општине усмеравају развој туризма у правцу више могућих различитих и међусобно компатибилних активности:

1. **Сеоски туризам** има изузетне могућности развоја у посматраној регији. У оквиру развоја овог вида туризма радиће се на активирању постојећих локација, туристичком и комуналном опремању села као и на активностима развоја специфичних (еколошких, етно...) програма угоститељства, услуга и производње, развоју еколошке пољопривреде, развоју специфичних облика привремених и стационарних смештајних капацитета (етно, сеоски туризам, еко кампови...), развоју пратећих културно-забавних садржаја и програма, развоју специфичних манифестација везаних за село (кампови, вашари, фолклорно оживљавање села), развоју саобраћајне инфраструктуре, едукацији домаћина. Сеоски туризам има скоро неограничене могућности у погледу обогаћивања понуде, јер садржаји и догађаји могу бити из свакодневних радова: косидба, сетва, жетва, посела, сведбе, славе, разни обичаји, што представља нов квалитет за туристичку презентацију земље као и обогаћивање већ постојеће стереотипне туристичке понуде.

2. **Излетнички туризам** је део туристичке тражње која има велике могућности за развој у оквиру општине. То су, пре свега посета природним реткостима (прерасти, пећине, клисуре...). Услови за реализацију су уређивање и опремање излетишта и рекреативних стаза, изградња угоститељских садржаја, одређивање могућих локација и садржаја информативних пунктова за поједине делове према специфичностима, све у функцији квалитетније туристичке понуде.

3. **Еко туризам** може да се развија на читавом простору с обзиром на постојеће потенцијале. Нарочито се мора водити рачуна о развоју рекреативно-едукативних програма којима се афирмишу природне и створене вредности подручја, презентација објеката и целина од културног и историјског значаја уз предузимање неопходних мера за уређивање њихове околине, одређивање могућих локација и садржаја информативних пунктова према специфичностима, развоја специфичних облика привремених и стационарних капацитета (етно, сеоски туризам, еко кампови...), развој специфичних еколошких програма угоститељства и услуга, све у циљу популаризације еко туризма.

4. **Ловни туризам** захтева израду програма посебних мера заштите, изградње и уређивање ловачких домова и ловачких чека, уређивање и опремање излетишта.

5. **Риболовни туризам** захтева израду програма посебних мера заштите, изградњу, уређивање и опремање простора за риболов, уређивање и опремање излетишта, утврђивање посебних риболовних режима у пастрмским водама, како би се направио идеалан однос природе и туризма.

6. **Бициклизам** се развија према посебним програмима и стазама унутар општине Жагубица а у сарадњи са осталим општинама региона;

7. **Пешачење** је изузетно развијен део туристичке тражње како на домаћем тако и на иностраном туристичком тржишту. Посебно обележавање пешачких стаза је основа даљег развоја овог вида активности туриста

8. **Научно – истраживачки туризам** који обухвата истраживање природних вредности, посебно геолошких специфичности, спелеолошких објеката и хидролошких објеката, као и биодиверзитета овог краја.

9. **Бањски, здравствено-лечилишни туризам** на постојећим локацијама. Услов за реализацију представља адекватна опремљеност и уређеност туристичког центра (здравствени центри, смештајни и угоститељски капацитети, пратећи рекреативни, забавни садржаји, етно-програми), а уређењем рекреативних стаза и излетишта пружа се комплетна услуга постојећим и потенцијалним туристима.

10. **Конгресни туризам** могуће је развијати завршетком градње хотелског комплекса на Црном врху који је и био намењен за пословне госте. Услови за реализацију овог вида туризма је адекватна опремљеност и уређеност туристичког центра са акцентом на: конгресне просторе, техничке уређаје и опрему, саобраћајне услове, конгресне бироје).

11. **Културно-манifestациони туризам** могуће је развијати сходно постојећем стању. Услови за реализацију су побољшање и диверзификација постојећих смештајних капацитета, изградњом нових и адекватном опемљеношћу и уређеношћу простора (сале, угоститељски капацитети, пратећи рекреативни, забавни и етно програми и садржаји). Такође, неопходно је извршити категоризацију објеката.

12. **Спортско-рекреативни туризам обилује потенцијалима за развој на овом подручју.** Услови за његову реализацију су обезбеђење рекреативних простора (уређење и изградња скијалишта, спортских, рекреационих и других садржаја), као и уређење простора за лов и риболов, спортских и еко-кампова, чине неопходну туристичку понуду.

13. **Дечји и омладински туризам** може да се развија на читаво подручју. Услови за и развој овог дела тржишта је изградња нових, увећање и диверзификација постојећих смештајних капацитета, уређење центара слободног времена као полифункционалних целина са концентрацијом различитих рекреативних садржаја, уређење спортских и еко кампова, простора за школе, радионице и ликовне колоније, увођење и развој рекреативно-едукативних програма којима се афирмишу природне и створене атрактивности, све у циљу увећања туристичке атрактивности подручја.

Развојна политика у области туризма ће бити усмерена тако да омогући равномернију просторну дистрибуцију туриста унутар дестинације. На овај начин ће се остварити следеће:

- Смањење притиска на критична подручја у којима су лоцирани кључни туристички мотиви што може довести до низ еколошких проблема .
- Подстиче се туристичка потрошња у новим зонама и локалитетима, чиме се отварају нове пословне могућности, доприноси привредном развоју периферних делова дестинације и повећава запосленост домицилног становништва;
- Политиком дисперзивног туристичког развоја могу се промовисати нове, неоткривене или недовољно валоризоване вредности туристичких дестинација
- Политика дисперзивног туристичког развоја заснива се на разумевању мотивације туриста, анализи коришћења простора од стране туриста,
- Посебно значајан је приступ развоју промоција и искоришћавања ресурса од стране локалне заједнице са циљем привлачења туриста према одређеној дестинацији.
- Оваквом политиком коришћења простора настају разнолике могућности за развој различитих видова туризма: транзитни, конгресни, културно-манifestациони, спортско-рекреативни, излетнички, еко-туризам, сеоски, ловни, риболовни и др.

Развојни програми по предеоним целинама⁵

Просторним планом општине Жагубица издвојена су три подручја за развој туризма, и то: **запад, средиште и исток.**

Предеона целина "Запад"

1. Планинарско-алпинистичко-спелеолошки полигон и комерцијално ловиште ослоњено на терене Велики Врањ, Велики Суморовац и остале Горњачке планине северно од Млаве. Планинарски камп/сеоска домаћинства.

2. Транзитно туристичка и риболовна зона Горњачка клисура - Крепољин са културно-историјским објектима (Рим, српски Средњи век), реком Млавом (риболов) и будућим језерима водоакумулације "Витман" и "Градац" са рибарском клисуром (риболов), ослоњено на Крепољин, села Сиге и Медведица. Риболовни ауто камп Влашко Поље, мотел Горњак сеоска домаћинства.

3. Термо-акватички-рекреативни/забавни и лечилишни комплекс "Топплик" -"Бањица" са Крупајским врелом, ослоњено на села Милановац и Крупаја са пратећим програмима понуде у простору. Стационар - сеоска домаћинства.

4. Фарма "Бела Река" испостава ергеле Љубичево - обука јахања, коњичке туре. Ослоњац на села Медведица, Близнак - смештај на фарми -(коњичко насеље), сеоска домаћинства.

5. Сви активирани туристички потенцијали Крепољинско-Крупајске котлине у зимској сезони усмерени су ка скијалишту Бељаница-Речачки врх 1183/900 мнм, новим путем од превоја Трешњевице до локалитета Тиквице преко Пагара и Збеговишта у дужини од 10 км. (Ски стадион). Капацитет овог дела скијалишта Бељанице износи 3.000 једновремених скијаша, односно око 4.300 туриста од којих стационарних око 2.600 и 1.700 излетника. Прихватни ски пункт "Тиквице", смештај сеоска домаћинства.

6. Лов је стандардна понуда Хомоља која ће се нудити и организовати по програмима управљача ловиштима, и нема већег утицаја на ритам туристичких сезона.

Предеона целина "Средиште"

Подцелина "Север"

1. Планинска трансверзала Хомоља са простором природног ловишта са прихватним планинарско/ловачким објектима код Купинове главе (923 мнм) и Врха Штубељ (940 мнм)
2. Прихватни излетнички пункт код Осаничке Прерасти/клисура реке Осанице
3. Прихватни излетнички пункт код Хомољске потајнице / клисура реке Ваља Мори
4. Камп трагача за златом на реци Осаници
5. Камп трагача за златом на реци Јошаници
6. Прихватни излетнички пункт "Собрашница" код Тршке цркве
7. Риболовни камп код цркве Шупљаје са прихватним излетничким пунктом "Собрашницом" код цркве Шупљаје.

Подцелина "Југ"

1. Прихватни излетнички пункт код Изваричког врела
2. Прихватни излетнички пункт код Суводолског врела
3. Мотел код Жагубичког врела
4. Истраживачки спелео-палеолошки камп "Тисница"
5. Планинарско спелеолошки камп "Пониква" са оријентиринг полигоном "Бељаница".
6. Прихватни ски пункт "Тиквице" скијалишта Бељаница/Полом са техничком базом скијалишта
7. Прихватни ски пункт "Бусовата" скијалишта Бељаница/Стењкин камен

⁵ Развојни програми су дефинисани у складу са републичким стратешким опредељењима у правцу развоја сеоског туризма, Предлогом стратегије развоја туризма општине Жагубица (2006-2025.г.), Инфоплан, Аранђеловац, 2006., руководилац радног тима: арх. Слободан Митровић и Мастер плана "Стиг – Кучајске планине – Бељаница", Научно – истраживачки центар Економски факултет, радна верзија 2006.

8. Нордијско скијалиште "Предео" са прихватним ски пунктом, испод Тикиног Брега
9. Прихватни излетнички пункт Бук
10. Прихватни ски пункт "Речке" скијалишта Стража
11. Прихватни ски пункт "Равна Река" са техничком базом скијалишта Кулмија
12. Прихватни ски пункт испод Великог Крша.
13. Прихватни ски пункт "Тисавац"
14. Прихватни излетнички пункт "Мала Тисница" у близини пераста "Самар" и две пећине - извор речице Пераст
15. Прихватни излетнички пункт у клисури Суви До - место "Козила"
16. Прихватни излетнички пункт у клисури Тиснице испод врха Велика главица.

Предеона целина "Исток"

1. Планинарско-спелеолошки полигон са комерцијалним ловиштем са планинарским кампом "Дубашница" на источном делу планинарске трансверзале Хомоља и планинарско ловачким домом "Дубашница"
2. Транзитно-туристички и излетнички пункт "Обршја Липе" "Капија Жагубичког Хомоља"
3. Туристички центар Црни Врх са техничком базом скијалишта Црни Врх
4. Прихватни ски пункт "Опсерваторија" / Оманов поток
5. Прихватни ски пункт "Шиљата Глава"
6. Прихватни ски-излетнички пункт "Мало Црно Језеро"

Потребно је дефинисати програмска решења наведених програмских целина са претходном студијом оправданости за сваку од њих, како би се могле презентирати, како по садржају тако и по планираној инвестиционој вредности. Уређењем и опремањем ових програмских целина, активира се комплетан туристички потенцијал општине Жагубица.

Претходне активности за организовано управљање процесом територијалног развоја, на начин како је то овим ППО планирано, су:

- ✓ организовање мештана за сеоски туризма;
- ✓ организовање услуга туристичког саобраћаја;
- ✓ организовање услуга на туристичким локалитетима;
- ✓ организовање услуга понуде у планинским просторима;
- ✓ организовање маркетиншке активности, које представљају кључ успешности планираног развоја.

Оквирни планирани капацитети и могућности сеоског туризма. Проблем развоја туризма на територији општине Жагубица није у инвестицијама за смештајне капацитете, већ у организацији мештана за коришћење квалитетних, постојећих објеката за становање, односно за развој сеоског туризма. Смештај ће се остварити у постојећим смештајним капацитетима (мотел "Врело" у Жагубици), планираним новим смештајним капацитетима (комплекс "Јелен" на Црном врху, рисорт "Бусовата, домаћа радиност у Жагубици и Крепољину и организована сеоска домаћинства за бављење угоститељском делатношћу у селима по принципу агро – хотела).

У том смислу, поред постојећих смештајних капацитета у Мотелу "Врело" у Жагубици (150 лежаја), планира се да у зони локалитета "Бусовата" буде нових 500 лежаја, односно у зони Црног врха (за локалитет "Јелен" који је у изградњи и налази се на простору жагубичке и борске општине планирано је укупно 1000 лежаја), а да у зонама Жагубице и Крепољина буде још по 100 лежаја у домаћој радиности, као и да се у селима смештај у домаћинствима омогући по принципу организације домаћинства у јединствену структуру агро – хотела (са минимум 80 лежаја укупно по селу, односно 6 лежаја у домаћинству, односно укупно око 1000 лежаја у жагубичким селима).

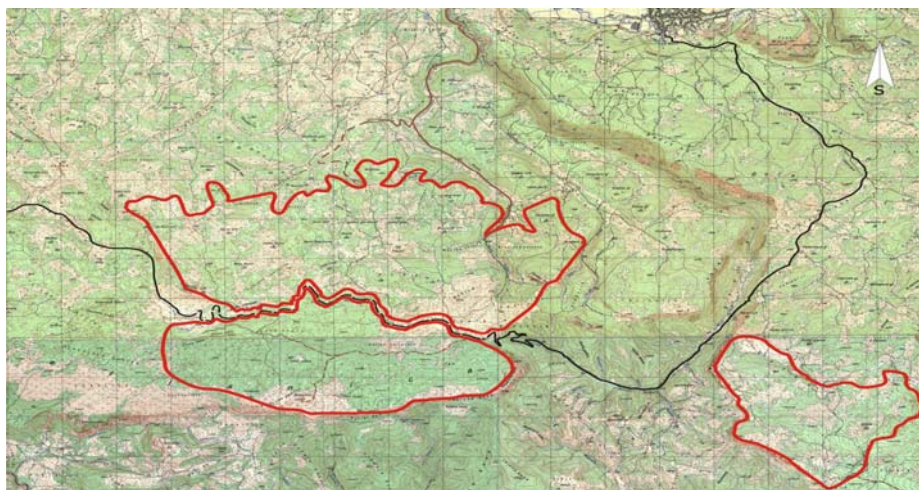
Суштину инвестиционих улагања ће чинити финансијска средства за уређење и опремање простора туристичких ресурса.

➤ **Специфични програми, планови и пројекти развоја планинског туризма**

Према Мастер плану "Стиг – Бељаница – Кучајске планине" за овај регион предвиђен је развој планинског туризма на потезу Бељаница и Хомољске планине. Бељаница је типична кречњачка планина асиметричног изгледа. На северу се постепено спушта према жагубичкој котлини, а на југу према Ресави. По својим повољностима за развој туризма издвајају се локалитети Бусовата и Речке. Процењује се да на површини од 510 ха постоје потенцијали за 11.000 скијаша. Поред тогана на истоку сеналази зона Црног врха, са туристичким комплексом у изградњи, који се простире на подручју жагубичке и борске општине.

Туристички центар Бусовата

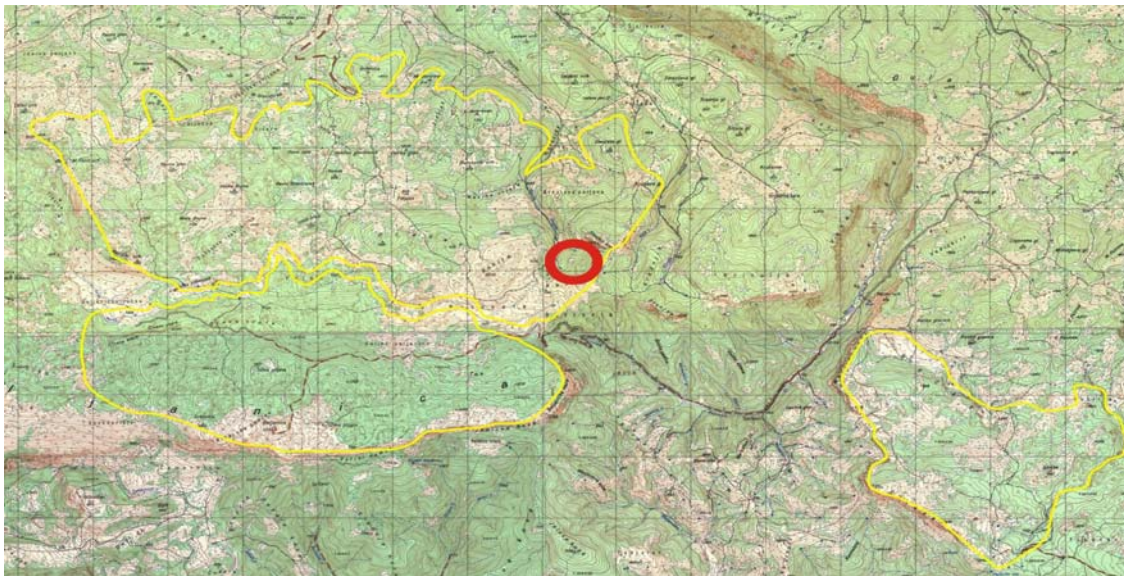
Туристички локалитет **Бусовата** налази се у средишњем делу Бељанице око 20 км од Жагубице. Ту су изузетно погодни терени за скијање, с тим да још увек не постоји инфраструктура. Локалитет Бусовата функционално је повезан са локалитетом Речке који се налази северозападно, а удаљен је 24 км од Жагубице, на оба локалитета налазе се атрактивне потенцијалне скијалишне зоне, а источно од локалитета Бусовата налази се зона Велике Тресте са потенцијалном скијалишном зоном Стража – Кулмија.

Слика бр.2 Скијалиште Бељаница

Скијалиште Бељаница, за које је урађено Генерално решење (Факултет за примењену екологију "Футура", Београд, 2008) захвата простор од 12 км² на коме се планира изградња стаза за алпске и нордијске дисциплине. Земљиштем управља Ј.П. Србија шуме и оно је у државном власништву. Предвиђене ски стазе и трасе жичара обухватају простор од 200ха, а нордијско скијалиште је на платоу површине око 3 км² при врховима .

На овом простору се предвиђа изградња 11 жичара; 30 км алпских ски стаза од 50 м ширине; 18 км нордијских ски стаза (3км, 5км,10км) ширине између 6 и 8 метара. Од угоститељских капацитета планирани су излетнички ресторани (7) и ресторани видиковци (5). Ови ресторани су планирани као приземни објекти са капацитетом до 150 места. За све ове радове планиране су инвестиције од 15.000.000 ЕУР-а до 2020 године.

Слика бр.3 Скијалиште Бељаница – туристички центар Бусовата

Овај туристички центар се налази у зони скијалишта Бељаница-Бусовата на надморској висини од 1050м. Терен је још увек слободан а планира се изградња смештајних капацитета од 300 лежаја чија ће категорија бити 3 и 4 звездице. Ту је планирана изградња хотела, пансиона и етно села чија ће изградња коштати око 3.900.000 ЕУР-а

Осим стаза, смештајних и угоститељских капацитета, изузетно је важна и планска изградња паркиралишта, како за госте који бораве на овом простору, тако и за излетнике и транзитне госте. Целокупна изградња мора поштовати еколошке стандарде и принципе и не сме бити супротна постојећим природним визурама.

С обзиром да ови терени треба да буду доступни и повезани са ужим и ширим подручјем треба разрадити и несметане везе и слободан проток гостију. То се може остварити на следећи начин:

- Веза Крепољинско-Крупајске котлине са скијалиштем Бељаница
од Трешњевице (455 мнм) превоја изнад Крупа испод Пољанске главе (543 мнм) и седлом између в.Смрданског Врха (816 мнм) и врха Метина 966 долином Збеговишта до површи Тиквице испод Речићског врха (1183 мнм) на чијим падинама почиње скијалиште Бељанице (са западне стране). Укупне дужине 10 км 465 м висинске разлике (455-920 мнм)
- Веза Жагубице са скијалиштем Стража/Кулмија и скијалиштем Бељаница
постојећим макадамским путем до места званог "Водица" (777 мнм) од Жагубице (315 мнм) Врело Млаве 8,5 км, па између Речких глава у долину Речке до коте 948 мнм - постојећим сеоским путем (модернизација) 3,5 км. Укупно 12 км са висинском разликом (315-948 =633 мнм на 12.000 км дужине). Од места званог "Водица" (777 мнм) до површи Бусовата (1050 мнм постојећим макадамским путем још 8,5 км, значи укупно од Жагубице / Врело Млаве до скијалишта Бељанице 17 км. Кроз Бељаницу од Бусовате 5 км измештањем пута са ски терена.

Очигледно је да постоји потреба за изградњом боље инфраструктуре. Ту се пре свега мисли на саобраћајнице са модерним коловозом, које би повезале овај део земље са изворима туристичке тражње.

Табела број 6: Скијалишта Бељанице /Речички врх, Бусовата, Предео, Стењкин камен – оријентациони подаци за жичаре

р.бр	Назив жичаре	L'-m'	доња станица мнм	горња станица мнм	вис.разл. м
1.	Оштри врх	1.600	920	1180	260
2.	Ломови	1.500	900	1170	270
3.	Рачићи врх	1.400	1010	1183	173
4.	Мала Бојна	1.400	890	1130	120
5.	Велика бојна	1.000	885	1085	200
6.	Бојна - везна	500	990	1080	90
7.	Полом - везна	400	990	1090	100
8.	Рибарска падина	1.400	1110	1312	202
9.	Бељаница	1.400	1050	1312	262
10.	Полом - 1	1.700	1020	1329	309
11.	Полом - 2	1.100	1060	1300	240
12.	Бусовата	1.300	1040	1280	240
13.	Бељаничка капа	1.300	1060	1285	225
14.	Предео	1.500	880	1135	255
15.	Буковички врх	1.200	860	1130	270
16.	Стењка	1.000	850	1120	270
17.	Стењкин камен	1.400	840	1158	318
18.	Стенчете глава	1.000	860	1150	290
19.	Крушева	1.200	850	1150	300
20.	Кривуља	1.100	920	1140	220
21.	Бусовата - Стењка 1	400	980	170	190
22.	Бусовата - Стењка 2	700	980	1112	132
укупно висинска разлика					4.936 м

Извор: предлог стратегије развоја туризма Жагубице,

Планирано је да скоро све стазе буду дуже од 1км што је врло повољно због могућности дужег скијања и повећања капацитета стаза. Осим тога, ове стазе су планиране на надморским висинама изнад 800 метара са најчешћом разликом у надморској висини од преко 200метара. На тај начин се овде могу скијати све категорије кијажа, од рекреативаца до искусних спортиста. То се може видети и код следећих стаза:

Табела број 7: Скијалиште Стража/Кулмија – оријентациони подаци за жичаре

р.бр	Назив жичаре	L'-m'	доња станица мнм	горња станица мнм	вис.разл. м
1.	Стража 1	1.700	958	1223	265
2.	Речке	1.400	900	1180	280
3.	Стража 2	1.000	998	1170	222
4.	Стража 3	1.100	948	1145	197
5.	Стража 4	900	920	1145	225
6.	Бигар	1.100	1020	1256	236
7.	Велика Треста	1.300	1020	1248	264
8.	Суви Тисавац	800	880	1030	150
9.	Тисавац	1100	970	1130	160
10.	Извор	600	970	1080	110
11.	Мали Лисац	1.100	900	1054	154
12.	Дубашница	600	950	1060	110
13.	Велики Лисац 1	1.400	800	1117	317
14.	Велики Лисац 2	600	940	1117	177
15.	Равна Река	700	860	1130	270
16.	Тилва Маре 1	1.100	780	1010	230
17.	Тилва Маре 2	800	860	1010	150
18.	Велики Крш	900	980	1185	205
19.	Седло	1.100	980	1110	130
20.	Тригонометар	1.100	980	1135	155
Нордијски ски полигон укупне дужине око 4 км					

Извор: Предлог стратегије развоја туризма Жагубице

Приликом планирања стаза за скијање треба користити средњи капацитет коришћења, што износи 1500 особа/час. Коефицијент учесталости коришћења жичара износи 3, односно 500 особа/час по једној жичари. По скијалиштима могући капацитет је: за

скијалиште Бељаница 11.000 скијаша истовремено, а за скијалиште Стража/Кулмија овај капацитет износи 10.000 скијаша.

Туристичка валоризација скијалишта подразумева дневно коришћење ски терена, инфраструктуре и угоститељских објеката и смештајних капацитета. Овде могу бити заступљене две сезоне (зимска и летња), а посетиоци могу боравити дуже (боравични туризам) или краће (излетници) . развојем туризма овај део Србије може остварити значајне приходе кроз пласирање:

- карата за превоз ски/бус-ом
- ски пасова (дневни, викенд, седмодневни, сезонски)
- едукативних услуга ски школе
- услуга хране и пића на скијалишту
- услуга водича на трекинг ски турама
- услуге најма мото санки
- услуга службе спасавања на скијалишту
- услуга продаје ски-козметике и опреме
- услуга најма и сервисирања ски опреме.

Развојем ових центара ски туризма, општина Жагубица би у многоме допринела побољшању животног стандарда локалног становништва, као и оживљавању пољопривреде и осталих услужних делатности. На тај начин би се створила основа и за повратак радно способног становништва на подручје општине Жагубица.

Туристички комплекс "Јелен" на Црном врху

Туристички комплекс "Јелен" простире се на територији жагубичке и борске општине. Налази у зони скијалишта Бељаница-Црни врх на надморској висини од 850-1000м. Комплекс је у изградњи, а када буде завршен располагаће укупно са око 1000 лежаја у хотелском и апартманском смештају и коначима. У скијалишној зони планирана је изградња жичара и уређење скијашких стаза, као и изградња мање акумулације за вештачки снег на Црној реци. Изградња туристичког комплекса обухвата, поред стаза, смештајних и угоститељских капацитета, и изградњу паркиралишта, за стационарне и транзитне госте и излетнике. Целокупна изградња мора поштовати еколошке стандарде и принципе и не сме бити супротна постојећим природним визурама.

Планира се да се веза скијалишта и комплекса на Црном врху са скијалишним зоноама Стража – Кулмија - Бељаница – Речке оствари са постојећег макадамског пута до Црног врха ка Кучајским планинама / Деспотовцу испод врха Тилва Маре (1010 мнв) до површи Равна рела 2,5 км постојећимсеоским путем, који захтева модернизацију. Од скијалишта Црни врх испод врха Моран до скретања за Равну реку – 5 км постојећим макадамским путем (поред улаза у клисуру М. Тишнице и Пераста).

Потреба за изградњом боље инфраструктуре је очигледна, пре свега за саобраћајницама са модерним коловозом, које би ову зону преко државних путева повезале са изворима туристичке тражње.

Табела број 8 : Скијалиште Црни врх – оријентациони подаци за жичаре

Р.бр	Назив жичаре	L'-m'	доња станица мнм	горња станица мнм	вис.разл. м
1.	Голо Брдо	1.500	830	1043	213
2.	Оманов Поток	1.250	850	1043	193
3.	Црни врх 1	1.250	830	1043	213
4.	Црни врх 2	1.200	835	1030	200
5.	Црни врх 3	1000	830	980	115
6.	Црна Река	1.200	850	1026	176
7.	Шилјата глава	1.000	890	1050	160
8.	Моран 1	1.100	850	1050	200
9.	Моран 2	1000	890	1050	160
укупно висинска разлика око 1.160м					

Извор: Предлог стратегије развоја туризма Жагубице

Специфичност овог комплекса је и његова потенцијална ексклузивност и могућност организације различитих садржаја, од скијалишног зимског, до летњег, авантуристичког туризма са посетама околним туристичким атрактивностима и природним вредностима, до конгресног туризма и др.

Према карактеристикама жичара и скијалишта на простору Црног Врха оријентационо је могуће остварити око 4.500 једновремених скијаша.

Приоритети развоја туризма и закључна разматрања

Констатовано је да се већина природних и антропогених потенцијала за развој туризма, налазе на целом подручју општине. Пошто се Концептом не предлажу потези који би угрозили природну, животну средину и културну баштину, прихватљиви су сви режими и сва ограничења која произилазе из закона и других прописа. Принцип, да се што мање мења постојеће стање могуће је остварити применом модела сеоског туризма у већ постојећим насељима. На тај начин спречава се стихијска градња која редовно прати развојне процесе. Капацитет од око 2.600 нових лежаја у комерцијалном туризму моћи ће се држати под контролом. Део туристичке понуде предвиђа се и ван територије општине Жагубица и иницира међуопштинску сарадњу.

Приликом разматрања стања и могућности развоја туризма изузетно је важно да се одреде реални приоритети плана развоја. На тај начин ће се средства усмерити према остварљивом циљу. То је, у овом случају, понуда уређених и за експлоатацију припремљених атрактивних туристичких мотива. Критеријуми за избор приоритета развоја треба да буду : карактер понуде, захтеви туристичке тражње, масовност тржишта тражње; ниски експлоатациони трошкови; лака доступност; повољне цене услуга...

Основни приоритет развоја туризма ове општине треба да буде санација, реконструкција и доградња свих постојећих објеката који могу бити стављени у функцију туристичке понуде; саобраћајница и друге инфраструктуре.

Други приоритет развоја туризма треба да буде уређење и опремање свих туристичких атрактивних природних и антропогених локалитета и објеката за презентацију знаменитости општине Жагубица и комерцијални пријем посетилаца.

Трећи приоритет развоја туризма треба да буде активирање свих природних и демографских потенцијала за реализацију туристичке понуде у летњој и зимској сезони .

Предложени приоритети развоја туризма према предеоним целинама су:

I. Предеона целина Запад

Први приоритет:

1. Бањско рекреативни и лечилишни комплекс "Топлик - Бањица" уз активирање руралног туризма.
2. Пут од Трешњице до Тиквице - 10 км са потребном инфраструктуром за скијалиште.
3. Скијалиште Речички врх - Бељаница (1. етапа жичара и ски стаза).

Други приоритет:

1. Транзитно-туристичка и риболовна зона Горњачка клисура - Крепољин са мотелом Горњак, ауто-кампом у Влашком пољу и активирањем сеоског туризма.
2. Фарма "Бела Река" са испоставом ергеле "Љубичево" - коњичко насеље, смештај код локалног становништва
3. Комерцијално ловиште Горњак.

Трећи приоритет

1. Планинарски камп Погана пећина са планинарско-спелеолошким полигоном и комерцијалним ловиштима.
2. Сеоски туризам у селу Брезница
3. Уређење, опремање и маркирање Хомољске трансверзале.

II. Предеона целина Средиште

Први приоритет:

1. Пут до Речке са потребном инфраструктуром за скијалиште "Стража" (прва етапа жичара и ски-стаза), 8,5 км модернизације, 3 км новог пута = 11,5 км пута.
2. Мотел "Врело" - санација, реконструкција и доградња.
3. Бањско -рекреативни комплекс "Бања" Суви До.

Други приоритет:

1. Наменски кампови (5 локалитета).
2. Прихватни излетнички пунктови код свих репрезентативних туристичких локалитета (8 локалитета).
3. Уређење, опремање и маркирање Хомољске трансверзале.

Трећи приоритет

1. Рурални туризам у свим селима
2. Уређење оријентирунг полигона Бељаница.

III. Предеона целина Исток

Први приоритет:

1. Транзитно-туристички и излетнички пункт "Обршја Липе" - Капија Жагубичког Хомоља
2. Завршетак туристичког центра "Црни врх".
3. Део Хомољске трансверзале са планинарско-спелеолошким полигоном, ловиштем и планинарско-ловачким домом "Дубашница".

Други приоритет:

1. Изградња пута клисуром Тишнице и Црне реке до туристичког центра "Црни врх".
2. Изградња водоакумулације "Мало Црно језеро" са системом за прављење вештачког снега.
3. Уређење, опремање скијалишта "Црни врх" (прва етапа).

Трећи приоритет

1. Припремни радови на уређењу ски-стаза и траса жичара на свим скијалиштима.

Поред ових приоритета развоја посебно треба водити рачуна о финансијским улагањима. Правилно усмеравање финансијских средстава је изузетно важно са аспекта успешности пословања. Улагања треба , превасходно, усмерити на:

- Унапређењу имиџа региона као туристичке дестинације
- Едукацију зпслених у туризму
- Унапређењу функционисања туристичких дестинација
- Бољу приступачност туристичких атракција
- Развој нових туристичких производа

Индикатори којима ће се мерити успешност ових улагања су:

- Остварени приход и добит.
- Годишњи пораст броја посетилаца и ноћења;
- Процент стварања и побољшања смештајних капацитета;
- Процент корисника који су успешно завршили обуке;
- Постојање информационог система о туристичкој понуди;
- Допринос туризма и промене у његовој структури;
- Број нових смештајних капацитета или њихово побољшање;
- Број новосаграђених хотела;
- остварена додатна вредност;
- годишње створена или обезбеђена радна места

Да би се развили регионални потенцијали, како нови тако и постојећи туристички производи, потребно је да постоји обликована визија и стратегија. Општина има велики

потенцијал за развој појединих видова туризма (бањски, транзитни, манифестациони, зимски туризам, сеоски туризам и историјски споменици) на основу богатог и нетакнутог окружења са одређеним јединственим карактеристикама (гастрономија, обичаји, архитектура, итд), спортским објектима, историјским наслеђем. С обзиром да је у свету присутан растући тренд потражње за таквим облицима туризма, ове могућности треба да се искористе.

У том смислу, неопходно је предузети хитне мере за изградњу основних елемената инфраструктуре и туристичке сигнализације и обележавања туристичких локалитета који су неопходни за унапређење видљивости и приступачности туристичких атракција.

Општина Жагубица је недовољно промовисана у смислу стварања посебног имиџа по којем се регион може препознати, како на домаћем тако и на иностраном туристичком тржишту. У том смислу се мора успоставити јака регионална сарадња између Туристичких организација, општина и туристичке индустрије са циљем стварања препознатљивог туристичког производ и ефикасног система промоције намењеног циљним категоријама туриста.

Квалитетна туристичка понуда подразумева сигурне путне правце, а у руралним подручјима сигурне пролазе, изграђену информациону и кабловску инфраструктуру, здраву пијаћу воду, заштићене вредности и имовину, примену модерних средстава комуницирања и изграђен систем интернет-центра за резервације смештаја...

Промоција туризма општине Жагубица је једна од најслабијих тачака, чак и унутар региона. Веома је тешко промовисати производ без интегрисаног, тржишно усмереног пакета понуде. У том смислу, повезивање најважнијих манифестација, заједно са организованим посетама најважнијим атракцијама, праћени специфичном понудом и заједничким тржишним наступом у смислу заједничких регионалних Инфо-центра, брошура, интернет презентација, заједничког наступа на медијима и сајмовима, мора бити успостављено као резултат добре интеграције и сарадње свих кључних регионалних чинилаца.

У наредном периоду је потребно уложити више напора на изради квалитетног промотивног материјала, осмишљавању боље туристичке понуде, и валоризацији туристичких ресурса. То се може постићи развојем информационог система о туристичкој понуди региона, организовањем центра домаће радиности те сталних и мобилних продајних изложби, израдом промотивног туристичког материјала, обележавањем туристичких атракција у региону и израда мапе; израдом веб-сайте-а о туристичкој регионалној понуди, израдом промотивног материјала за сеоски туризам, као и организовањем сајма ради промоције домаћих јела.

Брендинг општине Жагубица као препознатљиве туристичке дестинације може проистећи из свих напред наведених напора за стварање квалитетних туристичких производа. Општина Жагубица треба да искористи своју разноликост и специфичност и трансформише их у јак и препознатљив регионални бренд, који се мора подржати високим нивоом квалитета са циљем задовољавања префињених захтева туриста. Потенцијална туристичка категорија која даје јаку основу за брендирање је **рурални или етно туризам**, који се уклапају и у националну стратегију туристичког брендинга.

3.2.3. РАЗВОЈ ШУМАРСТВА И ЛОВНЕ ПРИВРЕДЕ

на бази одрживог газдовања шумама и унапређења шумског и ловног фонда

Главни правци развоја ШУМАРСТВА у целини треба да буду: очување шумског фонда, јачање и проширење шумског фонда и повећање приносних могућности шума.

Јачање и проширење шумског фонда вршиће се пошумљавањем голих површина шумског земљишта, радовима на мелиорацијама деградираних шума и шикара и осталим шумскоузгојним интервенцијама.

Стратешки – плански оквир развоја шумарства (у складу са шумско привредном основом) је, коришћење производног потенцијала шумских зељишта за одрживу производњу дрвне масе у економским шумама, односно прираст у складу са плановима шумских газдинстава према шумско – привредној основи.

Претпоставка за овакав домет је интензивирање газдовања (израда шумских путева, максимално коришћење сечивог етата, пошумљавање необраслих шумских површина одређених за шумарство).

Концепт заштите и коришћења шума заснива се на унапређењу стања и повећању површина под шумама, изради планова и програма газдовања шумама и пошумљавања, као и на обезбеђењу средстава од ресорних министарстава за остваривање мера заштите шума, заштите од ерозије и заштите природних вредности.

Планска решења до 2014.године:

- ⇒ спровођење радова на простој и проширеној репродукцији шуме који су предвиђени шумско – привредном основом;
- ⇒ спровођење радова на интензивирању газдовања (израда шумских путева, максимално коришћење сечивог етата, пошумљавање необраслих шумских површина одређених за шумарство) шуме који су предвиђени шумско – привредном основом;
- ⇒ предузимање радова на мелиорацији деградираних шума;
- ⇒ спровођење интензивних мера за заштиту и негу постојећих шума у свим фазама развоја, и то мера унапређења стања шума, мера заштите од ерозије и мера заштите природних вредности, у складу са важећим шумско – привредним основама за шуме у државном власништву и програмима газдовања приватним шумама;
- ⇒ селективно пошумљавање на површинама које су издвојене као изворишта вода, поред акумулација и речних токова, на еродираним површинама; поред мелиорације постојећих шума извршити пошумљавање голети и подизање заштитних шума у зонама саобраћајница, индустријских постројења и зонама предвиђеним за туристички развој;
- ⇒ стимулација развоја приватних шума и пошумљавање терена угрожених ерозијом који су у приватном власништву.

Планска решења после 2014. године:

- ⇒ наставак спровођења интензивних мера за заштиту и негу постојећих шума у свим фазама развоја и других активности започетих пре 2012.године у складу са важећим шумско – привредним основама за шуме у државном власништву и програмима газдовања приватним шумама;
- ⇒ одржавање и по потреби повећање постојећих шумских комплекса.

ЛОВ И РИБОЛОВ.

Планом се потврђује зона ловишта "Хомоље" која обухвата читав простор општине Жагубица, са приоритетним просторима у зонама Бељанице и Хомољских планина, у складу са расположивим потенцијалима и економским капацитетом.

Зоне дуж Млаве и притока, предвидеће се за риболовна подручја, при чему се истиче обавеза спровођења контролисаног улова и заштите и обнављања рибљег фонда.

Плански концепт узгоја дивљачи и риболовне фауне заснива се на решењима ловних основа и подразумева:

- заштиту, гајење и рационално коришћењу дивљачи;
- активну заштиту неловне дивље фауне, као дела шумског екосистема;
- постизање оптималне бројности популације;
- постизање што вреднијих трофеја основних гајених врста;
- професионално организовање ловних и риболовних подручја;
- професионално организовање ловног и риболовног туризма;
- едукацију ловних стручњака и др.

Предлог планских решења у току целог планског периода:

- ⇒ У целокупном планском периоду неопходно је спровођење мера за заштиту, гајење и рационално коришћење дивљачи у складу са планским концептом узгоја дивљачи и развојем ловног и еко-туризма и принципима одрживог развоја шумских и осталих екосистема

3.2.4. РАЗВОЈ ИНДУСТРИЈЕ И МАЛЕ ПРИВРЕДЕ

на бази коришћења природних ресурса и прераде пољопривредних производа, дрвета, а посебно специфичан вид производње флаширане минералне воде за пиће

➤ **ОСНОВНА ПРАВИЛА УСМЕРАВАЊА РАЗВОЈА И РАЗМЕШТАЈА ИНДУСТРИЈЕ И МАЛЕ ПРИВРЕДЕ**

- Развој индустрије и мале привреде на подручју општине Жагубица темељи се на коришћењу природних ресурса и прераде пољопривредних производа, дрвета, производњи флаширане воде за пиће, као локалним сировинама, али и преради и производњи на бази увозних сировина за које не постоји локална сировинска база (електронска, металопрерађивачка, текстилна и др. индустријске производње у складу са Концептом ППО).
- Индустрију и малу привреду (МСП - мала и средња предузећа) првенствено треба лоцирати у мање или веће просторно обједињене зоне због постизања економичности опремања и уређивања земљишта, као и функционисања погона; изузетак су погони са специфичним локационим захтевима (везаним нпр. за зоне експлоатације минералних сировина и сл.), али је њихово лоцирање и функционисање обавезно обављати у складу са захтевима заштите животне средине; посебну предност има коришћење постојећег грађевинског фонда и инфраструктуре фирми које сада не раде.
- Постојећи производни фонд потребно је функционално оспособити, инфраструктурно квалитетно опремити, технолошки осавременити или заменити производним линијама које задовољавају захтеве економичног пословања и заштите животне средине; посебно се наглашава потреба дислоцирања појединих еколошки неприхватљивих намена и програма из насељених стамбених зона, или зона са објектима јавних садржаја, уколико их постојећи програми угрожавају буком, аерозагађењем и сл.
- Формирање индустријских предузећа, како већих, а нарочито малих и средњих могуће је првенствено у општинском и осталим центрима на територији Општине, а планом се предлаже више локација за **веће радне зоне** у постојећим насељима, било у оквиру постојећих, али и новопланираних радних зона, првенствено уз постојеће и планиране јавне путеве, при чему развој (уређивање и функционисање) ових зона треба да буде усклађен са развојем саобраћајне мреже и мрежа техничке инфраструктуре. Лоцирање **мањих производних погона** у оквиру мале привреде могуће је и ван ових зона, уз поштовање захтева заштите животне средине, односно под условом да је активност која се спроводи при производњи, складиштењу, односно транспорту производа и сировина таква да не угрожава постојећи квалитет животне средине и функционисање простора.
- Приликом израде планске и техничке документације потребно је обезбедити примену Закона о процени утицаја на животну средину за све објекте на које се овај закон односи уз одговарајуће уклапање објеката у околни простр у складу са правилима грађења дефинисаним у овом ППО.

➤ **ПРОСТОРНА ОРГАНИЗАЦИЈА РАДНИХ ЗОНА**

Просторна организација радних зона у којима се јављају различита предузећа (индустрија, складишта, грађевинаство и сл.), као и различите делатности које се уобичајено карактеришу као „мала привреда“ (на нивоу малих и средњих предузећа), али и друге делатности које захтевају локације већих површина и за које је пожељно и

практично да се нађу у оквиру инфраструктурно опремљених и организованих радних зона, у општини Жагубица је следећа (површине су оријентационе):

Радна зона Жагубица запад на путу ка Крепољину простире се са обе стране пута. Чине је површине око већ зачетог нуклеуса ове зоне (комплекса "ФОЖ", Фабрика воде, расадник, Ад Тисница). Ослања се на државни пут II реда 105 и планирану обилазницу Жагубице. Ова зона има приоритет у погледу лоцирања производно - прерађивачких и складишних капацитета, МСП из области складишта, производње, занатства и др. Захтеви уређења се односе на подизање укупног нивоа комуналне опремљености, изградњу обилазнице са северне стране Жагубице, обезбеђење интерних комуникација и подизање заштитног зеленила према осталим околним функцијама и елементима у простору (стамбене и рекреативне зоне Жагубице, пољопривредне површине, јавни путеви и сл.). Тенденција ширења је ка западу.

Радна зона Жагубица север са пианом западно од државног пута II реда 104 и зоном "Стара кланица" уз јужну ивицу планиране обилазнице око Жагубице. Локације су делимично уређене, уз могућност доброг саобраћајног и комуналног опремања. Сам прилаз се сада обавља кроз центар што неповољно утиче на квалитет животне средине у околним улицама. Неопходно је даље уређење зоне, увођење савремених врста производње и примена мера заштите животне средине.

Радна зона Жагубица исток у долини Тиснице обухвата зону погона за експлоатацију минералних сировина "Мермер". Налази се ван изграђених насељских површина али у њиховој близини, због није предвиђено просторно ширење постојећих радних погона. Уређење подразумева примену мера заштите животне средине, подизање заштитног зеленила и потпуно комунално опремање постојећих објеката и површина. Саобраћајни приступ је из правца садашњег државног пута II реда 105.

Радна зона Суви До уз постојећи ОП-1.1. је лако доступна и погодна за лоцирање погона прераде, препоручује се пољопривредних производа, у првом реду, али и складишта истих или других производа. Потребно је уређење зоне, комплетно комунално опремање и обезбеђење паркиралишта.

Радна зона Лазница представља потенцијалну празну локацију у близини државног пута II реда бр. 104 на којој је могуће лоцирање МСП из домена производње, занатства, складишта и сл. Потребно је комунално опремање и обезбеђивање паркирања унутар комплекса, а приступ је могућ са поменутог државног пута.

Радна зона Вуковац, на раскрсници државног пута II реда 105 са ОП-9, ОП-10 је у зачетку, а веома је погодна за лоцирање производних, складишних и трговинских погона, с обзиром на добар саобраћајни приступ. Неопходно је комунално опремање, уређење и обезбеђење паркирања на парцели предузећа ван земљишта јавног пута. Будући садржаји не смеју да угрожавају ометање саобраћаја на државном путу.

Радна зона Осаница је зона постојећих погона пирана и прераде дрвета и могуће је проширивање капацитета, уз услов да се не смеју угрозити стамбене површине и функционисање насеља Осаница.

Радна зона Крепољин је оријентационо, а положај ће се одредити кроз одговарајућу урбанистичку документацију нижег реда. За сада се у Крепољину налазе управни објекти Рудника угља, али је овде могуће поново активирати погоне конфекције, као и зону складишта. Неопходно је уређење и савремено комунално опремање, озелењавање комплекса чија делатност не сме да угрози квалитет животне средине у Крепољину.

Радне зоне везане за погоне експлоатације минералних вода (Белосавац) и минералних сировина су локационо зависне од позиције ресурса, те се тако поред постојећих (зона рудника угља - РУ "Јасеновац" код Сига, зона Потај Чуке у близини државног пута II реда бр 105, зона Кочман код Милатовца), у будућности могу активирати и зоне Краку Петруњ,

Ваља Стреж, Ваља Мика, Црна река, Топлица и др, за које истраживања оверених резерви постоје или се у будућности резерве овере и кроз одговарајућу документацију покаже да је рентабилно експлоатисати их. Услов за активирање зоне је сва одговарајућа геолошка и рударска документација, сагласности и процене утицаја у складу са Законом.

Појединачни локалитети са малим погонима дисперзно размештеним у градским и сеоским насељима на територији општине. Могућ је развој малих прерађивачких капацитета компатибилних са осталим околним садржајима у већ постојећим или новим објектима или сада неискоришћеним локацијама (некадашња складишта, откупне станице, домови и сл.), у стамбено – пословним објектима или на новим локацијама у складу са планираним правилима и плановима за поједине целине, као и мерама заштите животне средине.

У периоду до 2014.год. вршиће се резервација простора, у складу са потребама потенцијалних и садашњих корисника простора. За локације за које се исказе интерес обезбедиће се уређење и опремање земљишта и израда планске документације средствима општинског буџета, фондова, донација и кредита, као и приватних инвеститора.

➤ ПРЕДУСЛОВИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ

- ⇒ завршетак процеса приватизације и унапређења програмске структуре у постојећим привредним субјектима
- ⇒ оснивање агенције или стручне службе за локални економски развој са примарним задатком обједињавања активности промоције предузетништва, маркетинга локација, кадрова, коопераната и тесном сарадњом са општинским службама за запошљавање и дошколовавање кадрова.
- ⇒ изградња саобраћајница, посебно обилазнице Жагубице, који су важни за несметано функционисање радних зона и осталих садржаја.
- ⇒ унапређење комуналне опремљености и животне средине постојећих локација и њихове околине
- ⇒ израда планских докумената за централна насеља општине, а посебно за планиране радне зоне, као и резервација простора за њих.

3.2.5. РАЗВОЈ ЕКСПЛОАТАЦИЈЕ МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА

на бази коришћења постојећих ресурса, првенствено угља и камена

Основни концепт развоја експлоатације минералних сировина

Експлоатација камена на више локација и зона у жагубичкој општини, као и угља у зони Сига и Крепољина (Рудник мрког угља "Јасеновац") перспективна активност за општину Жагубица, која се у будућности мора одвијати плански, уз поштовање захтева заштите животне средине. С обзиром да су присутни видови експлоатације камена прихватљиви са еколошке тачке гледишта, концептом се потенцира овећање степена прераде стенске масе, по могућности до финалног производа .

Обавезно је поштовање пројектованог начина експлоатације и рекултивације простора, као и транспорта и складиштења експлоатисаног материјала, уз обавезу израде одговарајуће планске и техничке документације и студија процена утицаја на животну средину у складу са Законом.

Планом се дефинишу приоритетне зоне за експлоатацију, и то:

- 1) експлоатација питких минералних вода (зона изворишта "Белосавац" код Сувог Дола и извора "Бањица" код Сига) и

2) експлоатација минералних сировина:

постојеће:

- зона рудника мрког угља - РУ "Јасеновац" – локалитет Јасеновац,
- локалитет Тисница код Жагубице - мермер
- зона Потај Чуке у близини државног пута II реда бр 105 - мермер, калцит
- зона Кочман код Милатовца – гранит
- Ваља Стрж – бакар

потенцијалне у којима се експлоатација у будућности може активирати:

- зоне металних сировина Црног Врха (бакар, злато), Осанице (антимон, волфрам и др.) и Лазнице (манган)
- зона Ваља Стрж – гранодиорит
- зона Ваља Мика – гранит
- зона Црна река – андезит
- зона Топлица – габро,
- локалитет Ченак – украсни камен габро
- локалитет Речке – кречњак
- зона Краку Петруњ

и др, за које истраживања оверених резерви постоје или се у будућности резерве овере и кроз одговарајућу документацију покаже да је рентабилно експлоатисати их.

На графичком прилогу су дате оријентационе локације појединих већих и значајнијих зона у којима су дата права на истраживање и експлоатацију, а кроз текст су дати елементи за активирање истраживања и експлоатације истих.

Посебно се наглашава да, због међусобно конфликтних утицаја потенцијалних активности туризма и рударства, актуелни планови за активирање туристичке зоне и рударских активности на Црном Врху морају се међусобно ускладити како би се наведене активности развијале уз минимизирање међусобних конфликта са циљем постизања максималних економских ефеката и уз поштовање строгих захтева заштите животне средине.

Просторним планом се, осим обавезе урбанистичке разраде зона у којима се вреше или ће се вршити експлоатациони радови, утврђује обавеза израде свих потребних студија оправданости и процена утицаја на животну средину.

Приоритети развоја оствариви до 2014.године:

- израда комплетне истражне, планске и техничке документације за просторе за које се приоритетно искаже интерес за експлоатацијом металних сировина и камена, а до сада за њих нису завршени оговарајући истражни радови и процене резерви.
- израда истражне документације за остале просторе
- израда и спровођење пројеката рекултивације и простора који су напуштени или се напуштају као лежишта.

Планска решења после 2014.године:

- израда планске и техничке документације за просторе за којима се истраживањима докаже да је експлоатација лежишта рентабилна и прихватљива са аспекта утицаја на животну средину.
- наставак израде и спровођења пројеката рекултивације и простора који су напуштени или се напуштају као лежишта.

3.2.6. РАЗВОЈ ГРАЂЕВИНАРСТВА

на бази коришћења грађевинских сировина (грађевински камен, дрво), поготово у контексту будућег развоја привредних капацитета и капацитета инфраструктуре.

Грађевинарство и индустрија грађевинског материјала. Ово је привредна област која има традицију и резултате у Жагубици, особито услед постојања обиља грађевинских материјала - камена, свакако даје могућност да се ова област развија у складу са плановима.

Традиција, искуство, радна снага, природни потенцијал и потребе за овим материјалима и радовима у Држави и другим подручјима, дају наду да ће и ова област привредног развоја моћи да се активира и допринесе бржем опоравку привреде Жагубице. Овде је изузетна могућност за мала и средња предузећа да искористе постојеће потенцијале и тражњу, те да ова област ојача своје место у развоју Жагубице. Процес реструктурирања се јавља као потреба с обзиром да је неопходно да се грађевинарство прилагоди новим захтевима и потребама за формирањем специфичних услуга, где ће примат имати специјализована грађевинска предузећа мањег капацитета.

У просторном смислу грађевинска делатност ће бити везана за постојеће и планиране радне зоне или локације за експлоатацију камена.

Лоцирање објеката за прераду камена је могуће у ваннасељским зонама, при чему се саобраћајни токови усмеравају на начин да транспорт не угрожава функционисање насеља.

Обавеза израде и спровођења пројекта рекултивације и уређења напуштених каменолома је плански услов за добијање дозволе за експлоатацију.

3.2.7. РАЗВОЈ ОСТАЛИХ ДЕЛАТНОСТИ**Концепт развоја осталих делатности и планске акције**

Домаћа радиност, као самостална делатност са организованим тржиштем или кооперацијом са другим привредним гранама (текстилна индустрија нпр.), али и као комплемент туризму и еколопољопривреди, могла би се развијати из домена производње вунених производа – плетенина, дрводелства (намештај у етно стилу), као и у делу индустријске кооперације (израда делова за намештај) са већим производним системима. Поред запошљавања дела радне снаге (нарочито женске), овим ће се повећати и економска сигурност домаћинства на селу и обезбедити још један додатан туристички мотив овог краја.

Поред наведених, у жагубичкој општини развијаће се и друге привредне гране у складу са захтевима одрживог развоја, с обзиром на предстојећи развој туризма и еколопољопривреде (практично највећи део простора жагубичке општине).

Комуналне, комерцијалне, пословне и друге услуге и њихов развој, као и развој јавних служби пратиће и зависиће од степена економског активирања примарних економских ресурса (пољопривреда, туризам, комерцијализација воде, експлоатација минералних сировина) и демографског развоја.

Планом су дефинисани параметри за опремање насеља појединим објектима услуга, у складу са рангом насеља, тј. његовим значајем у мрежи насеља.

Просторни аспект и динамика активирања

У просторној структури већина ових делатности није просторно захтевна, већ се одвија у оквиру домаћинства, насеља и сл. Распоред и величина локација за јавне службе биће у складу са потребама и параметрима за димензионисање из овог плана, односно одговарајуће планске документације за поједина насеља.

Напомиње се да се трговински комплекси са складиштима могу организовати у оквиру радних зона, поготово у близини планираног државног пута II реда 105, поготово зоне на периферији Жагубице уз обилазницу, као и зоне новог локалног центра Вуковац, с

обзиром на лаку доступност, не само из Жагубице, већ и из осталих насеља и суседних општина Бор и Петровац. Трговина, поготово велепродаја, као прихватљива делатност са аспекта екологије и планираног развоја туризма у жагубчком крају). Динамика активирања и развоја појединих делатности биће усклађена са развојем основних привредних делатности на бази активирања примарних економских ресурса и развоја насеља.

4. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА, ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА, КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ПОВЕЗИВАЊЕ СА РЕГИОНАЛНОМ ИНФРАСТРУКТУРНОМ МРЕЖОМ

Планске поставке ППО Жагубица у области просторног развоја саобраћајне, хидротехничке, водопривредне, електроенергетске, телекомуникационе и гасоводне инфраструктуре, као и других објеката комуналне инфраструктуре засноване су на решењима Просторног плана Републике Србије и актуелних стратешких републичких планова. Решења ППО Жагубица су урађена према расположивој техничкој документацији и базирају се на резултатима истраживања која су обављена у аналитичкој фази израде овог Просторног плана. У обзир су узета и планска решења других просторних планова суседних и ширих просторних целина.

4.1. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

4.1.1. ДРУМСКИ САОБРАЋАЈ

План развоја друмског саобраћаја, као основног вида саобраћаја на подручју Плана, има највећи значај и мора бити у складу са развојем саобраћајно-транспортног система Републике Србије. Предложеном мрежом саобраћајне инфраструктуре остварен је континуитет у протоку роба и људи унутар подручја, као и континуитет у транзитним везама са суседним општинама и регионима.

➤ Путна мрежа

Основно концепцијско опредељење јесте саобраћајно отварање и повећање доступности подручја, у првом реду реконструкцијом постојећег пута бр. 105, у циљу квалитетнијег повезивања са мрежом државних путева Републике Србије.

Важећим Просторним планом Републике Србије (Сл.гласник Републике Србије бр. 13/96) планирана је изградња магистралног правца Пожаревац – Жагубица – Бор. Међутим, његова траса није дефинисана од надлежних институција. У Просторном плану општине Жагубица овај путни правац се само спомиње, са намером да се омогући његова реализација уколико се потврди оправданост ове саобраћајнице кроз израду новог Просторног плана Републике Србије.

Реализацијом саобраћајнице вишег ранга на траси постојећег пута бр. 105, подручје Плана остварује квалитетне везе са источним делом Републике (Бор, Зајечар, Неготин), као и са Београдом и коридором Х преко Пожаревца. Завршетком деонице ДП I реда бр. 4, на деоници од Свилајнца до Бора, такође ће се остварити квалитетне везе са коридором Х и Шумадијом.

ДП II реда бр. 105 Жагубица остварује везе са Петровцем и даље са Пожаревцем и Београдом, са једне стране, и са Бором и Зајечаром, са друге. Ова саобраћајница представља приоритетни путни правац у Општини и од виталног је значаја за њено функционисање. ДП II реда бр. 104 остварује се веза са ДП I реда бр. 24, а преко њега и са Мајданпеком, Неготином, Кучевом и Пожаревцем.

Мрежу државних путева чиниће три пута II реда, преко којих ће се остваривати везе са суседним општинама и везе са регионалним центрима у Браничевском и Борском округу. Мрежу државних путева је потребно употпунити мрежом општинских путева, за коју је предвиђена реконструкција, модернизација и доградња појединих везних деоница. Мрежа некатегорисаних путева у и ван насеља развијаће се у складу са развојем насеља и могућностима локалне заједнице, што ће се дефинисати плановима нижег реда.

Већи степен приступачности, повећање капацитета, побољшање квалитета услуге путне мреже, а са тим и повећање безбедности одвијања саобраћаја, оствариће се:

1. реализацијом државног путног правца I реда Пожаревац – Жагубица – Бор (уколико се остане при реализацији овог путног правца кроз израду новог Просторног плана Републике Србије);
2. реконструкцијом, модернизацијом и доградњом мреже државних путева;
3. реализацијом обилазнице око општинског центра Жагубице;
4. реконструкцијом, доградњом и изградњом деоница општинских путева; и
5. побољшаним и појачаним одржавањем путне мреже.

➤ **Јавни државни путеви**

Државни путеви I реда

Просторним Планом Републике Србије предвиђена је изградња новог ДП I реда на релацији Пожаревац – Жагубица – Бор. Коначна траса потенцијалног државног пута још увек није дефинисана и не постоје подаци о просечном годишњем дневном саобраћају, али се предвиђа да ће кроз територију Општине водити трасом постојећег ДП II реда бр. 105.

До коначног одабира положаја трасе државног пута I реда, Планом се **резервише** простор за коридор пута дужине око 52,12 km и ширине око 105 m, који је истовремено и инфраструктурни коридор. Ширина путног коридора, поред коловоза пута, ивичних трака, банкина и земљишног појаса, обухвата и појасеве заштите и контролисане изградње, укупне ширине 40 m са обе стране.

Дефинитиван положај коридора и трасе државног пута I реда са раскрсницама и укрштајима са осталом путном мрежом и пратећим објектима утврдиће се урбанистичким планом на основу техничке документације на нивоу студије оправданости са идејним пројектом и процене утицаја на животну средину.

Државни путеви II реда

Сви постојећи државни путеви II реда у обухвату Просторног плана се задржавају, и то:

- ДП II реда бр. 104: Брза Паланка – Доњи Милановац – Мајданпек – Јасиково – Жагубица, који се територијом Општине пружа у дужини од 20,6 km (km: 95+008 - km: 115+610);
- ДП II реда бр. 105: Рам – Мало Црниће – за Петровац – Крепољин (чвор 0443) – Жагубица (чвор 0438) – Борско језеро – Брестовац – Селиште. На територији Плана се пружа дужиним од 52,12 km (km: 72+002 - km: 124+124); и
- ДП II реда бр. 216: Ћуприја – Деспотовац – за манастир Манасију – Двориште – Водна - Крепољин, који се територијом Плана пружа у дужини од око 16,97 km (km: 49+404 - km: 66+374);.

Планирана је реконструкција и рехабилитација државних путева II реда на дужини од око 67,17 km, и то:

- ДП II реда бр. 104, на деоници од Жагубице до Лазнице и даље према Јасикову, у укупној дужини од око 16,9 km, са обавезном санацијом клизишта, проширења коловоза на 6 m и рехабилитацијом вертикалне и хоризонталне сигнализације, у циљу успостављања квалитетне везе са железничком инфраструктуром у Јасикову и ДП I реда бр. 24;

- ДП II реда бр. 105, на деоници од Крепољина до Изварице у дужини од 12,46 km, где је потребно реконструисати елементе пута и усагласити их са његовим рангом (поштовање пуног попречног профила, повећање радијуса хоризонталних кривина и ублажавање нагиба већих од 10%). На преосталој траси пута се предвиђа рехабилитација и обнова коловозног застора на укупној дужини од око 33,3 km; и
- ДП II реда бр. 216, на целој траси, у дужини од 16,97 km, неопходна је рехабилитација коловозног застора и обнова вертикалне и хоризонталне сигнализације. Од изузетног је значаја појачано одржавање пута, поготово у зимским условима, имајући у виду да је то један од улазних праваца према ски центру Бељаница.

Резервише се простор за коридоре наведених деоница државних путева II реда дужине 89,69 km и ширине 60 m, од тога око 20 m за појас регулације, по 10 m за обостране непосредне појасеве заштите и по 10 m за обостране појасеве контролисане изградње (који обухватају и појасеве заштите животне средине), с оријентационо датим положајем коридора на *Рефералној карти 2*.

Планом је предвиђено измештање транзитног саобраћаја из центра Жагубице изградњом **обилазног полупрстена - обилазнице**. Предвиђена саобраћајница би заобилазила општински центар са северне стране на удаљености од око 1.000 m, чиме се не угрожава планирани развој насељског центра.

Обилазница се одваја од ДП II реда бр. 105 (km: 100+526) и води подножјем Лозичког брда до ДП II реда бр. 104 (km: 114+898), са којим се укршта у нивоу. Траса даље води ка истоку и, након преласка Мале реке, спаја се са ДП II реда бр. 105 (km: 104+742).

Резервише се коридор обилазнице дужине око 3,42 km и ширине 51 m, од чега је 11 m ширина саме саобраћајнице и по 20 m са обе стране за заштитне појасеве. Генерално регулационо решење подразумева коловоз ширине 7,0 m и уређене банке, минималне ширине 1,20m. Раскрснице са мрежом државних путева садрже уливно – изливне траке и траке за лева скретања.

Дефинитиван положај коридора и трасе обилазног полупрстена са раскрсницама утврдиће се одговарајућим урбанистичким планом на основу техничке документације на нивоу претходне студије оправданости са генералним пројектом и стратешке процене утицаја на животну средину.

➤ **Јавни општински путеви**

Повећање саобраћајне доступности и повезаности центара у мрежи насеља, привредних потенцијала, туристичке понуде у простору и руралних рејона оствариће се реконструкцијом, доградњом и изградњом појединих деоница општинских путева на основу годишњих и средњорочних планова, односно програма радова, које доноси ЈП Дирекција за изградњу и развој општине Жагубица и главних пројеката реконструкције и изградње.

Планира се реконструкција и обнова свих јавних општинских путева на територији Просторног плана, укупне дужине 51,04 km, и то:

1. ОП-1: ДП II реда бр. 105 – Суви До, дужине 3,61 km, уз рехабилитацију коловозног застора и проширење коловоза на 6 m, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
2. ОП-2: Суви До – Изварица, дужине 4,22 km, уз рехабилитацију коловозног застора и проширење коловоза на 6 m, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
3. ОП-3: Изварица - ДП II реда бр. 105, дужине 1,05 km, уз рехабилитацију коловозног застора, проширење коловоза на 6 m, решавање одводњавања и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;

4. ОП-4: ДП II реда бр. 105 – Рибаре – Доња мала, дужине 1,42 km, уз рехабилитацију коловозног застора, проширење коловоза на 6 m, решавање одводњавања и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
5. ОП-5: Рибаре раскрсница – Горња мала, дужине 1,01 km, уз рехабилитацију коловозног застора и проширење коловоза на 6 m, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
6. ОП-6: Лазница (веза са ДП II реда бр. 104) - Селиште, дужине 2,58 km, уз рехабилитацију коловозног застора, проширење коловоза на 6 m и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
7. ОП-7: Селиште – Милатовац (мост), дужине 3,38 km, уз проширење коловоза на 6 m и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
8. ОП-8: ДП II реда бр. 105 – Милатовац, дужине 4,64 km, уз рехабилитацију коловозног застора, проширење коловоза на 6 m и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
9. ОП-9: ДП II реда бр. 105 - Вуковац, дужине 3,51 km, уз рехабилитацију коловозног застора, проширење коловоза на 6 m и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
10. ОП-10: ДП II реда бр. 105 - Јошаница, дужине 5,53 km, уз рехабилитацију коловозног застора, проширење коловоза на 6 m и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
11. ОП-11: ДП II реда бр. 105 - Осаница, дужине 2,71 km, уз рехабилитацију коловозног застора, проширење коловоза на 6 m и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
12. ОП-12: ДП II реда бр. 105 - Брезница, дужине 2,2 km, уз рехабилитацију коловозног застора, проширење коловоза на 6 m и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=50$ m;
13. ОП-13: Крепољин (веза са ДП II реда бр. 216) – Медвеђица - Близнак, дужине 12,15 km, уз рехабилитацију коловозног застора, проширење коловоза на 6 m, решавање одводњавања и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=40$ m; и
14. ОП-14: Близнак – Близнак Горња мала - ДП II реда бр. 216, дужине 3,03 km, уз изградњу савременог коловозног застора и проширење коловоза на 6 m, уз решавање одводњавања и обнову сигнализације, са најмањим полупречником хоризонталних кривина $R=40$ m.

Планом се предвиђа изградња везних и засебних деоница општинских путева, укупне дужине 122,93 km:

1. ОП-1.1: Тршка црква (веза са ДП II реда бр. 105) – Суви До – Грђеница, дужине 10,0 km, у циљу остваривања директне везе насеља Жагубица и Суви До са жичаром, која води до ски центра "Бељаница";
2. ОП-4.1: Крепољин – Рибаре, оријентационе дужине 8,35 km, који представља алтернативни путни правац ДП II реда бр. 105, Овим Планом се резервише коридор пута а положај трасе ће се одредити у наредним фазама спровођења Плана и израде пројеката, зависно од услова надлежних организација водопривреде, заштите, и др., као и услова терена;
3. ОП-13.1: Крепољин – Јасеновачки рудник, дужине 3,2 km;
4. ОП-15.0: Жагубица – Бусовата – Бељаница, дужине 25,29 km, којим се остварује веза општинског центра са ски центром „Бељаница“. Због планираних скијалишта, пут се измешта од улаза у простор Бусовате и води трасом којом се омогућава

- приступ скијалишту са доње, северне стране, где су лоциране почетне станице жичара. Траса новог пута се води на висини од око 1.000 до 1.050 мнв, преко Циганских пиштољина до Бељаничке Речке у дужини од око 6,0 km;
5. ОП-15.1: Крупаја (веза са ДП II реда бр. 216) – Бршљановица – Тиквице (веза са општинским путем ОП-15.0), дужине 15,2 km, што представља четврти улазни правац у ски центар "Бељаница";
 6. ОП-15.2: Бусовата (кота 773, веза са ОП-15.0) – граница Општине, дужине 2,52 km, у циљу остваривања везе са општином Деспотовац и Ресавском пећином, чиме би се обогатила туристичка понуда подручја;
 7. ОП-16.0: Тиквице – Пагарна – Трешњевица, дужине 14,2 km, којим се остварује веза ДП II реда бр. 216 са ски центром „Бељаница“. Овај пут представља други прилазни правац скијалишту из правца Шумадије и Поморавља;
 8. ОП-17.0: Жагубица – Црни Врх, клисуром реке Тиснице и Црне реке, дужине 17,4 km, којим се остварује веза општинског центра са југоисточним делом Општине и центром зимског туризма на Црном Врху; и
 9. ОП-17.1: кота 664 на Грабовој реци (веза са ОП-17) – ДП II реда бр. 105, дужине 3,67 km
 10. ОП-18.0: Речке – Црни Врх, дужине 23,1 km, у циљу остваривања веза између насеља у југоисточном делу Општине и повезивању ски центара на потезу Бељаница – Стража/Кулмија – Црни Врх.

Поједине трасе предвиђених путева постоје али припадају некатегорисаној путној мрежи и немају задовољавајуће елементе геометрије коловоза и квалитета коловозног застора.

Предложеним деоницама употпуњава се путна мрежа, чиме се омогућава приступ свим уређеним туристичким локалитетима. На овај начин се формира кружна деоница у западном делу Општине: Жагубица – Бусовата – Панарна – Липовица – Крупаја – Милановац – Сиге – Крепољин – Жагубица, као и у источном делу општине: Жагубица – Коркана – Црни врх – Умка – Кулмија – Речке - Водица - Жагубица.

Просторним планом се предвиђа реконструкција, доградња и модернизација некатегорисаних путева који су од значаја за побољшање туристичке понуде, међусобно повезивање насеља у заједницама насеља и делова насеља у истој катастарској општини, што ће се детаљније разрађивати плановима нижег реда.

Приоритет у реконструкцији, доградњи и изградњи деоница општинских путева имаће путни правци укупне дужине 46,36 km, који обезбеђују квалитетно саобраћајно повезивање општинског центра и центара у мрежи насеља са планираним туристичким центрима:

- ОП-15.0: Жагубица – Бусовата – Бељаница, дужине 25,29 km;
- ОП-17.0: Жагубица – Црни Врх, клисуром реке Тиснице и Црне реке, дужине 17,4 km; и
- ОП-17.1: кота 664 на Грабовој реци (веза са ОП-17) – ДП II реда бр. 105, дужине 3,67 km

Резервише се простор за коридоре јавних општинских путева, планирану реконструкцију, доградњу и изградњу везних деоница, укупне дужине од око 173,97 km и ширине 35 m, од тога 15 m за појас регулације, по 5 m за обостране непосредне појасеве заштите и по 5 m за обостране појасеве контролисане изградње (са појасом заштите животне средине), с оријентационо датим положајем коридора на *Рефералној карти 2*. Просторног плана, који ће се дефинитивно утврдити на основу главних пројеката за реконструкцију и изградњу тих путева.

➤ **Стационарни саобраћај**

Имајући у виду пораст степена моторизације у протеклом периоду, као и даљи тренд раста, потребно је ревидирати капацитете за стационарни саобраћај у близини постојећих јавних објеката и објеката за хотелски смештај кроз израду саобраћајних студија.

Потребне капацитете за организовано паркирање путничких возила и аутобуса обавезно је обезбедити, како у процесу израде урбанистичке и техничке документације, тако и у процесу њиховог спровођења, у свим насељским и туристичким, односно, развојним центрима.

Капацитети и локације појединих паркиралишта се утврђују на основу потреба становништва, броја туриста и организације укупне туристичке понуде, у складу са утврђеним бројем корисника.

У самом насељу Жагубица предвиђају се површине за паркирање у близини фудбалског стадиона, спортско-рекреационог комплекса и један део у оквиру коловозне површине око центра насеља и комплекса врела. На овај начин резервише се око 202 паркинг места за путничка возила, што се оцењује као задовољавајуће.

Веће површине за паркирање, са обавезним простором за паркирање аутобуса и свим пратећим објектима, предвидети у близини значајнијих туристичких локалитета унутар туристичких центара, у близини смештајних капацитета за туристе.

За потребе скијалишта Бељаница формира се 8 нових улаза са измештеног пута Бусовата – Циганске пиштољине – Бељаничке Речке. Уз сваки улаз се формирају паркинг простори чија ће укупна површина износити око 6.000 m².

Паркирање путничких возила и аутобуса, обавезно је решавати уз објекте на припадајућим парцелама, према захтевима који проистичу из намене објеката, а у складу са важећим стандардима и нормативима. За туристичке капацитете у приватним објектима (тип сеоског туризма) захтеве за паркирањем је обавезно решавати на припадајућој парцели.

Нормативи за прорачун капацитета стационарног саобраћаја утврђују се на основу следећих оквирних норматива:

Намена	1 паркинг место на:
Становање	1 стан
Хотел (према категорији)	2-10 кревета + 1 п.м. за аутобусе на 30 кревета
Хотел (апартманског типа)	2 апартмана
Дом здравља, амбуланта, апотека	35 m ² БРГП
Школе	1 учионица
Банке	50 m ² БРГП
Пословање и администрација	70 m ² БРГП
Поште	40-60 m ² БРГП
Тржни центри	55 m ² БРГП
Ресторани и кафане	4-8 столица
Спортски објекти	10-14 гледалаца
Бископ, дом културе	5-10 седишта
Производно-прерађивачки објекти	8 запослених

Табела 9.: Нормативи за прорачун потребног броја паркинг места

➤ **Саобраћајни објекти и пратећи путни објекти**

Планира се развој и изградња саобраћајних објеката (аутобуске станице) и пратећих путних објеката (путне базе, станице за снабдевање горивом, сервиси) у функцији повећања безбедности и ефикасности саобраћаја и унапређења и туристичког развоја подручја.

Постојећа аутобуска станица се измешта са садашње локације јер не задовољава у погледу опремљености и представља извор загађења околине. У том смислу предложена локација у оквиру комплекса предузећа А.Д. Тишница, са свим пратећим садржајима за

пријем и отпрему путника, продају карата, одржавање и паркирање возила. Такође се могу предвидети услужни и продајни пословни простори у оквиру објекта.

На месту садашње станице предвиђено је уређено стајалиште за пријем и отпрему путника, издвојено од саобраћаја у виду посебно организоване површине.

Локација постојеће станице за снабдевање горивом, лоциране у центру Жагубице и у близини пешачке зоне и школе, оцењује се као незадовољавајућа и предлаже се њено измештање. За нову локацију се предлаже локација у контактном подручју планиране обилазнице у зони укрштања са ДП II реда бр. 104.

Планира се задржавање и модернизација осталих станица за снабдевање горивом. Уколико постоје захтеви за изградњу објекта ове намене, у виду приватних иницијатива, потребно им је изаћи у сусрет, уз израду потребних студија утицаја и ван зона предвиђених за становања. Потенцијалне локацију су уз ДП II реда бр. 105 према Петровцу и према Бору.

Сервиси за путничка возила и аутобусе се предвиђају у зони планиране аутобуске станице, као и у осталим развојним центрима и насељима где се за то укаже потреба и интерес, пре свих у Крепољину, што ће се разрађивати плановима нижег реда.

Изградња ових врста објекта је условљена поузданом заштитом земљишта, површинских и подземних вода. Мере заштите је потребно ближе утврдити анализом тј. проценом утицаја на животну средину, а према важећој законској регулативи.

➤ **Јавни путнички превоз - аутобуски саобраћај**

На основу материјала за нови Просторни план Републике Србије за градове до 100.000 становника предвиђа се организовање јавног превоза аутобусом, који би, поред територије града, опслуживао главне миграционе токове унутар општинских граница и са суседним општинама, Даљи развој система јавног превоза биће у складу са развојем насеља и размештајем активности.

У циљу ефикаснијег функционисања јавног превоза путника потребно је повећати број линија и унапредити све технолошко – техничке карактеристике. Развој је потребно усмерити ка:

- давању приоритета овом виду саобраћаја у односу на индивидуални, поготово у централним зонама насеља;
- формирању аутобуских стајалишта на отвореним путним правцима у облику ниша, како би се повећала безбедност путника при уласку и изласку из возила; и
- оспособљавању путне мреже за безбедно одвијање јавног приградског саобраћаја.

Од значаја за даљи развој подручја као туристичког центра је организовање сезонских туристичких тура. У ту сврху је остављена могућност лоцирања локалне аутобуске станице на Бељаници, након пуштања у рад ски центра.

Линије јавног путничког превоза се могу реализовати аутобусима или тзв. „паратранзитом” (минибусевима, комби возилима, циповима и сл.) у складу са саобраћајним захтевима и потребама, а може бити организован и од стране „приватног” сектора, у складу са важећом законском регулативом из области јавног превоза путника у друмском саобраћају.

Стајалишта јавног путничког превоза се могу организовати на свим државним и општинским путевима, у складу са саобраћајним захтевима и потребама. Стајалишта на државним путевима морају бити одвојена разделним острвом од проточне саобраћајне траке.

У циљу активирања железничког транспорта потребно је остварити квалитетне посредне везе са железничким станицама у Јасикову и Бору организовањем линија локалног јавног саобраћаја. Ред вожње аутобуских линија мора бити усаглашен са редом вожње возова.

4.1.2. ВАЗДУШНИ САОБРАЋАЈ

На територији Плана не постоје услови за развој инфраструктуре ваздушног саобраћаја. Међутим, на територији општине Бор налази се аеродром који се користи за пријем и отпрему мањих, комерцијалних авиона, коме су за даљи развој неопходна инфраструктурална улагања, првенствено у полетно-слетну стазу, имајући у виду да се може користити само за VFR летове, односно летове по дневној видљивости. Борски аеродром је од значаја за општину Жагубица, имајући у виду његову удаљеност.

Експертске анализе, засноване на иницијативи првенствено приватног сектора предвиђају и развој хеликоптерског саобраћаја. Могуће локације хелидрома су у близини туристичких локалитета, жичара и непосредно уз важније хотелске капацитете. Коначни одабир локација уследиће након детаљних анализа кроз одговарајуће студије оправданости. Предложене локације су: врх Бељанице, почетна станица жичаре Суви До код улаза у скојалиште Бељаница са измештеног пута, Црни Врх и Стража (након реализације скијалишта).

Планирани хелидроми ће се користити у сврху развоја ексклузивног туризма, имајући у виду географски положај Жагубице и Хомољских планина и њихову удаљеност ваздушном линијом од регионалних центара у Србији и у околним државама.

4.1.3. ОСТАЛИ ОБЈЕКТИ И МРЕЖЕ У ФУНКЦИЈИ ТУРИЗМА И РЕКРЕАЦИЈЕ

Излетничке стазе и стазе за рекреацију

Планира се реализација разгранате мреже излетничких, пешачких, јачачких, бициклических и осталих стаза у функцији презентације амбијенталних, природних и културних вредности и рекреације али и са циљем раздвајања немоторног од моторног саобраћаја.

Због својих одлика али и због величине простора који обухвата, територија Плана је погодна за развој циклотуризма, одрживом виду екотуризма и идеалном компромису између могућности за савладавање већих растојања, уз истовремено очување дубине доживљаја околине какву пружа пешачење.

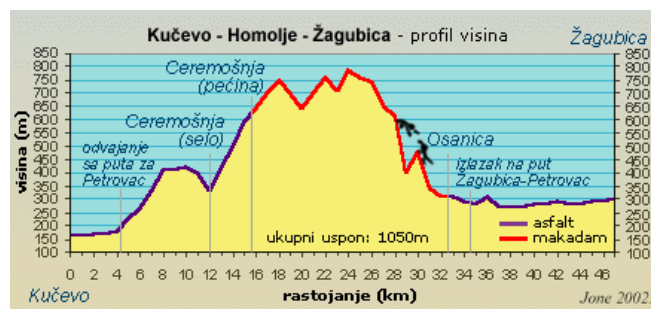
На регионалном плану активности је потребно усмерити на обезбеђивање услова за повезивање подручја са Коридором X, којим се пружа коридор источно – европске бициклическе трансверзале број 11, која на том делу води долином реке Велике Мораве и даље наставља ка југу.

Такође, потребно је обезбедити услове за несметано одвијање саобраћаја на веома атрактивној деоници Пожаревац – Жагубица – Кучево.

Слика 4: Бициклически коридор Пожаревац – Жагубица - Кучево

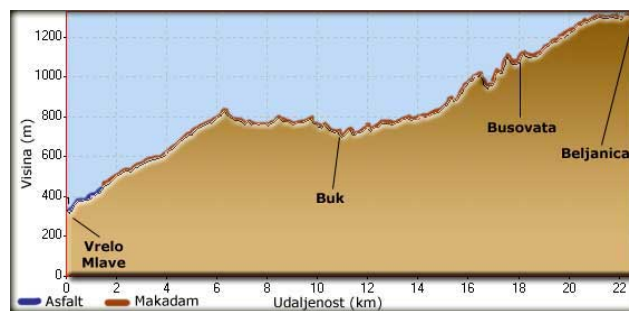
Уздужни пресек деонице од која се пружа на територији Плана дат је на следећој слици:

Слика 4: Уздужни профил бицикличког коридора Жагубица – Осаница – Церемошња

Укупан успон у смеру од Кучева према Жагубици износи 1.050 m, док је у супротном смеру 900 m. Са друге стране укупни успон на потезу Жагубица-Милошева Кула је 1.300 m. Укупни успон од Жагубице до Вратне је око 1.900 m, док је у супротном смеру 2.030 m. На територији Општине се планира уређење следећих бицикличких стаза које ће пратити најатрактивније туристичко - излетничке коридоре:

- **Регионална траса** води коридором ДП II реда бр. 105 од Жагубице до Крепољина, као суб општинског центра. Физички ће бити одвојена од површина намењених кретању моторног саобраћаја и њена дужина износи 21,2 km;
- **Језерска траса** представља бициклички коридор који повезује Жагубицу са Борским језером, као веома атрактивним локалитетом. Траса ће бити физички одвојена од моторног саобраћаја и њена дужина на територији општине Жагубица износи око 20,9 km;
- **Бељаничка траса** води од Жагубице до Бељанице пролазећи водопад Бук и природни резерват Бусовату. Од Жагубице до врха Бељанице има око 1.200 m успона чиме се ова тура легитимише као један од захтевнијих успона у североисточној Србији. Дужина трасе износи око 22,3 km.

Слика 5: Уздужни профил Бељаничке трасе

- **Траса Борско језеро – Бељаница.** Ова траса води јужним делом општине Жагубица и пролази Велико Тресте и даље води до планинарског дома на Бељаници (испред Стрмостана), где се спаја са Бељаничком трасом. Дужина трасе на територији Плана износи 24,4 km;
- **Плава траса** почиње од Врела Млаве, даље води дуж реке Млаве и спаја се са регионалном трасом код Тршке цркве. Тиме се формира кружна линија која ће бити намењена рекреативцима који у релативно кратком периоду могу да је савладају. Дужина плаве трасе је 7,6 km;
- **Еко траса** повезује најважније природне атракције у северном делу Општине. Води од Жагубице до врха Здравче, затим до Хомољске потајнице и назад до Жагубице преко села Лазница. Укупна дужина трасе је око 37,0 km и окарактерисана је као средње тешка;

- **Траса Бељаница – Крупаја** у дужини од 21,5 km пролази поред Речичког врха, Бршљановице, Јасенове главе, Крупајског врела и у зони села Крупаје се спаја са коридором ДП II реда бр. 216;
- **Траса Крупаја – Крепољин**. Ова траса се пружа коридором ДП II реда бр. 216 у дужини од око 11,5 km. Реализацијом ове трасе формира се кружна бицикличка рута Жагубица – Бусовата – Бељаница – Крупаја – Крепољин – Жагубица у укупној дужини од 76,5 km; и
- **Ресавска траса**, која се одваја од Бељаничке трасе у зони Бусовате (кота 733) и води до Ресавске пећине (општина Деспотовац). Дужина трасе на територији општине је 2,52 km.

Уколико се у планском периоду јави потреба и укажу могућности за развој овог вида саобраћаја, дозвољава се трасирање нових бицикличких стаза на осталим деоницама које се препознају као интересантне, уз поштовање важећих прописа и правила.

Све планиране бицикличке стазе је потребно интегрисати у јединствену мрежу која би се пружала целом територијом Плана. На појединим местима је потребно предвидети инфо терминале који би служили као одморишта и омогућавали основну медицинску помоћ.

Коначно дефинисање траса уследиће након израде Претходних студија изводљивости и пратеће техничке документације. Посебна пажња се мора обратити на реализацију Бељаничке трасе имајући у виду да она пролази зоном природног резервата Бусовате који ужива посебан режим заштите.

Поред стаза намењених бицикличком саобраћају подручје ће се опремити и трасирати **пешачким и планинарским стазама** које повезују насељске центре са атрактивним туристичким пунктовима. Шумске и ловачке стазе ће се трасирати према шумско-привредним и ловно-привредним основама за потребе привредних делатности.

Најатрактивнија пешачка стаза лоцирана је у самом насељу и води од градског центра до врела Млаве у дужини од 1,6 km. Пешачку стазу представљају тротоари који су саставни део регулације градских улица. Врело Млаве је главна туристичка атракција Жагубичке котлине и стављено је под заштиту као вредан хидролошки споменик прве категорије.

Од Жагубице до Бељанице води насуту пут који пролази кроз њене најживописније пределе, укључујући водопад Бук и резерват природе Бусовату.

Од планираних пешачких стаза издваја се стаза на потезу Суви до – Крупајско врело, која води преко благо заталасаних падина на северној страни Бељанице. Дужина ове трасе износи око 15,4 km. Крупајско врело се налази у атару села Милановац, на надморској висини од 220 m и представља једно од најинтересантнијих и највећих крашких врела у Србији. У непосредној близини овог врела налази се и термални извор Топлик. Због своје посебне лепоте стављено је под заштиту државе као хидролошки природни споменик прве категорије.

У северном делу општине могућа је реализација „Хомољске трансверзале“ која ће се водити јужним падинама Хомољских планина и на тај начин повезати хомољска села и природне лепоте овог дела општине (Здравча, Хомољска потајница, манастир Горњак и др.).

Излетничке стазе ће се градити као гребенске, панорамске, долиנסке, дуж речних токова и везне, где год је то могуће на трасама постојећих пољских и шумских путева и стаза, кроз цело подручје Просторног плана.

Поред обележених стаза постоји и доста необележених. Задатак у планском периоду је дефинисање већ постојећих необележених стаза и њихово обележавање и обезбеђивање у циљу повећања приступачности атрактивним локалитетима (Тршка црква, манастир Горњак, врх Здравча, Хомољска потајница и др.) већем броју туриста који практикују овај вид рекреације.

Остале стазе

Питомост северних падина Бељанице и стрме падине Хомољских планина представљају погодне терене за развој стаза за екстремне и не тако уобичајене спортове као што су:

- **вожње моторним санкама.** Тренутно не постоје стазе за овај вид рекреације. Стазе за вожњу моторних санки се планирају у виду ски-сафари коридора. Коридор у зони Црног врха се пружа на релацији: северне падине Црног Врха – Мотан – Умка. Коридор у области Страже се пружа на релацији: Тилва Маре – јужне падине Великог и Малог Лисца – падина Тисавца – плато Страже – Бечарска глава. Коридор у области Бељанице обухвата северне падине Бељанице и површ Тиквице. Овај коридор је погодан за вожњу моторним санкама и трекинга на скијама у пратњи табача;
- **сафари бус коридори.** У току лета ови коридори су погодни за вожњу џипова, брдских бицикла, јахање, пешачење и слично. Могући коридори су:
 - Црни врх – Здравча – 29 km;
 - Здравча – Трест – 26 km;
 - Трест – манастир Горњак – Бела Река – 25 km;
 - Бела Река – Бусовата – 25 km;
 - Бусовата – Црни в+Врх – 26 km.

Укупна дужина ових траса износи 131 km, за чији је прелазак, при брзини од 4 km/h потребно 5-6 дана хода.

- **нордијско скијање и биатлон.** Поједини делови северних падина Бељанице представљају идеалан терен за лоцирање биатлонских стаза. Имајући у виду малу надморску висину скијалишта на Бељаници квалитет снежног покривача током зимске сезоне није стандардног квалитета. То подразумева неопходност планирања и изградње одговарајућег система вештачког оснежавања која би гарантовала експлоатацију скијалишта од минимум 90 дана у току зимске туристичке сезоне; и
- **рели трке.** Изградњом веома квалитетног пута од Жагубице према Бору 2006. године у дужини од 6,0 km стекли су се услови за организовање рели трка. Имајући у виду квалитет поменутог пута на њему се могу одржавати поједине трке из шампионата Србије у аутомобилизму. Још једну рели стазу је могуће реализовати на подручју уз ДП II реда бр. 104 према Мајданпеку.

Центри зимског туризма

У циљу побољшања туристичке понуде планирана је реализација ски центара на Бељаници, Црном врху у Стражи/Кулмији. Предвиђена скијалишта су на релативно малој удаљености од Београда. Наиме, скијалишта на Бељаници и Црном Врху представљају један од два најближа ски стадиона Београду (150-180 km). Други је ски стадион „Повлен“ код Ваљева (130-150 km), док су сва остала скијалишта у Србији на око 250 km и даље.

❖ Скијалиште "Бељаница - Бусовата"

Скијалиште захвата простор од 12 km², на коме се планирају стазе за алпско и нордијско скијање. Главни приступни пут скијалишту је из правца Жагубице и води преко Бељанице до села Сладаје у општини Деспотовац. Овај пут се измешта од улаза у простор Бусовате и води новом трасом како би се омогућио приступ скијалишту са доње, северне стране. Са овог пута се формира 8 улаза у скијалиште који ће бити опремљени паркинзима и ски ресторанима.

У почетку приступ скијалишту ће се одвијати актуелним путем Жагубица – Бусовата. Подручја општина Петровац и Деспотовац такође гравитирају скијалишту и користеће приступне правце из Петровца преко Горњачке клисуре и Крепољина односно од Деспотовца преко Сладаје, Крупаје, Крепољина и даље преко Жагубице и Бусовате. Актуелна растојања су: Петровац – скијалиште: 64 km, односно Деспотовац – скијалиште: 81 km.

У каснијој фази развоја скијалишта, након изградње путних деоница Везићево – Липовица и даље преко пута ОП-16.0, као и модернизацијом пута од Лисина кроз клисуру Ресаве у дужини од 14 km и изградњом пута до Маркановог потока у дужини од 6 km, растојања ће износити: из правца Петровца: 49 km а из Деспотовца преко Лисине: 44 km, односно преко Сладаје и Трешњевице: 37 km.

Поред друмских саобраћајница, предлаже се и реализација два улазна правца путем кабинских жичара:

- **Преви правац (I)** – кабинском излетничком жичаром од резервата „Лисинска Трла“ у општини Деспотовац до врха Бељанице. Дужина жичаре износи 4,7 km, док је висинска разлика 920 m. Време путовања износи 13-15 минута. Овим правцем се омогућава приступ скијалишту из општина средњег Поморавља и осталим посетиоцима који долазе са аутопута тј. коридора X;
- **Други правац (II)** – из правца села Суви До у Жагубици. Комбинована излетничко/скијашка жичара почиње код Грђенице (800 мнв) и дужином од 3,1 km води до надморске висине од 1.097 мнв где се налази међустаница и где се прелази на скијашку жичару, која даље води до врха Бељанице. Време путовања је 8 мин.

Обе жичаре би морале да имају статус јавног комуналног објекта, с обзиром да обављају саобраћајну функцију транспорта корисника ка скијалишту током целе године, и њихова реализација би уследила у завршној фази комплетирања ски центра.

На северним падинама Бељанице, од Бељаничке капе до Црвених стена, у дужини од око 6 km и ширини од 1.500-2.000 m, на надморској висини од 1.000 – 1.300 мнв развијено је алпско скијалиште „Бељаница – Бусовата“. Предвиђа се 13 жичара и 22 основне ски стазе, међусобно повезане у јединствен систем просторног скијалишта, што омогућава прескијавање целог простора, комбиновањем међусобно повезаних стаза уз коришћење жичара.

На горњем платоу Бељанице, између Бељаничке капе, Великог камена и Рибарске падине, на висини од око 1.300 мнв, развијено је горње нордијско скијалиште, док је на простору Бусовата – Циганске пиштаљине развијено доње нордијско скијалиште.

Укупна дужина свих 22 стазе алпског скијалишта је 44.554 m и оне се пружају на површини од 222,40 ha. Дужина нордијских ски стаза износи 25 km на површини од 20,0 ha. Укупна површина скијалишта „Бељаница – Бусовата“ предвиђена је на 242,40 ha.

Препрека реализацији скијалишта је његова релативно мала надморска висина. Да би се омогућило несметано функционисање потребно је планирати одговарајући систем за вештачко оснежавање који би обезбедио потребни профитабилни период експлоатације скијалишта од минимум 90 везаних дана у току зимске сезоне.

Због величине ски центра, његово опремање је потребно реализовати фазно. Тачан број и редослед фаза одредиће се након израде одговарајућих студија оправданости и утицаја на животну средину, као и на основу урбанистичко - техничке документације у којој ће бити дата детаљна разрада просторног уређења скијалишта.

❖ **Скијалиште "Стража/Кулмија"**

Скијалиште на Стражи се планира на 200 ha површине на којој је могуће инсталирати 20 жичара и терен за нордијско скијалиште у дужини од 4,0 km. Веза Жагубице са скијалиштем Стража остварује се постојећим макадамским путем Жагубица – Бусовата (предвиђена модернизација и промена ранга) до места званог "Водица", па између Речких глава у долини Речке до коте од 948 мнв у укупној дужини од око 15 km.

❖ **Скијалиште "Црни Врх"**

Скијалиште на северним падинама Црног Врха се пружа на површини од око 90 ha. На тој површини за потребе алпског скијалишта потребно је предвидети 9 жичара. Веза Црног Врха са скијалиштем Стража води путем ОП-18.0, док се веза са општинским центром остварује преко путева ОП-17, ОП-17.1 и делом ДП II реда бр. 105, у дужини од око 24,5 km.

Као и у случају скијалишта "Бељаница – Бусовата" и скијалишта на Стражи и Црном Врху су од изузетног значаја за развој како општине Жагубица, тако и целог региона, те је изворе њиховог финансирања, поред приватног сектора, могуће тражити и у државним фондовима за развој туризма, регионални развој и у средствима Националног инвестиционог плана.

Приоритетне активности у побољшању туристичке понуде Општине у области скијалишта усмерене су на развој скијалишта "Бељаница – Бусовата". Предуслов за наставак развоја

скијалишта "Црни Врх" је завршетак радова на изградњи хотелског комплекса Hyatt Regency "Јелен", чак и у скромнијим размерама од планираних, док се развој скијалишта "Стража" планира за каснији период.

ПРИОРИТЕТНЕ АКТИВНОСТИ

Приоритетне активности се дефинишу за период до 2014. године. У том периоду се очекује почетак реализације и завршетак појединих активности уколико обим радова то дозвољава. На основу општих и посебних циљева, поставки и решења Просторног плана, приоритетне активности у области саобраћајне инфраструктуре су:

Планско решење 1: Побољшање саобраћајне доступности Општине и боља интеграција са суседним општинама и регионима.

Приоритетне активности:

1. рехабилитације ДП II реда бр. 105 на деоници од Крепољина до Жагубице;
2. израда техничке документације и плана детаљне регулације за обилазни полупрстен око Жагубице;
3. реконструкција ДП II реда бр. 104 на деоници од Жагубице до Јасикова, са санацијом клизишта;
4. реконструкција ДП II реда бр. 216 на целој деоници кроз подручје Плана, са ублажавањем нагиба;
5. израда студијске и пројектне документације и изградња хелидрома, пре свега на Бељаници, у циљу развоја ексклузивног туризма; и
6. успостављање редовних линија јавног превоза на релацији Жагубица – железничка станица у Јасикову и Жагубица – аеродром у Бору.

Планско решење 2: Повећање капацитета путне мреже и побољшање саобраћајне повезаности унутар подручја Општине.

Приоритетне активности:

1. реконструкција и изградња општинских путева у западном и источном делу Општине, пре свих на подручју Бељанице и Црног врха, у укупној дужини од 46,36 km (путеви ОП-15.0, ОП-17.0 и ОП-17.1); и
2. реконструкција и изградња осталих општинских путева према приоритетима који се утврђују средњорочним програмима развоја мреже општинских путева, уз константно одржавање проходности путних праваца током целе године.

Планско решење 3: Развој алтернативних видова саобраћаја.

Приоритетне активности:

1. изградња мреже бициклических стаза, при чему се предност даје оним стазама које повезују општински центар са врелом Млаве, Крепољином на западу и Борским језером на истоку;
2. уређење и мапирање постојећих пешачких стаза и реализација стазе до врела Млаве и стазе до Бељанице; и
3. уређивање и утврђивање граница и правила коришћења ски сафари полигона предвиђеног за вожњу моторних санки у зони Бељанице.

4.2. ХИДРОТЕХНИЧКА И ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

У оквиру укупне стратегије која се тиче општине Жагубица овде су ближе дефинисана усмерења која треба имати у виду код будућих планова у погледу хидротехничке инфраструктуре.

4.2.1. СНАБДЕВАЊЕ ВОДОМ

Општина Жагубица ће се и у будућности ослањати на извориште "Белосавац" и сва остала постојећа изворишта, тачније каптиране изворе и врела. Такође ће се активирати потенцијални извори, како би се дугорочно обезбедила довољна количина воде за домаћинства, туристичке и привредне активности.

Потребе за водом су дугорочно сагледане у "Генералном пројекту са претходном студијом оправданости водоснабдевања општине Жагубица" и по насељима приказане су у наредној табели:

Табела 10: Потребе за водом за пиће по насељима

насеље	2011. год	2021. год	2031. год
Близнак	1,90 l/s	2,06 l/s	2,23 l/s
Брезница	1,11 l/s	1,21 l/s	1,30 l/s
Вуковац	2,59 l/s	2,81 l/s	3,04 l/s
Жагубица	14,87 l/s	16,14 l/s	17,42 l/s
Изварица	1,98 l/s	2,15 l/s	2,32 l/s
Јошаница	3,53 l/s	3,84 l/s	4,14 l/s
Крепољин	8,93 l/s	9,70 l/s	10,46 l/s
Крупаја	3,42 l/s	3,71 l/s	4,00 l/s
Лазница	10,86 l/s	11,80 l/s	12,73 l/s
Липе	0,08 l/s	0,09 l/s	0,09 l/s
Медвеђица	0,23 l/s	0,25 l/s	0,27 l/s
Милановац	2,34 l/s	2,54 l/s	2,75 l/s
Милатовац	4,36 l/s	4,73 l/s	5,11 l/s
Осаница	6,25 l/s	6,79 l/s	7,39 l/s
Рибаре	2,55 l/s	2,77 l/s	2,99 l/s
Селиште	2,39 l/s	2,59 l/s	2,79 l/s
Сиге	3,71 l/s	4,03 l/s	4,34 l/s
Суви До	6,95 l/s	7,55 l/s	8,14 l/s

На основу сагледаних потреба по насељима, природних и створених фактора, привреде и туризма и могућности захватања и заштите подземних вода, као и техничких могућности развијања мреже и објеката, предвиђено је формирање три посебна система за дугорочно снабдевање водом насеља у општини Жагубица, и то:

Подсистем 1: Извориште овог подсистема је постојеће извориште Белосавац из ког се тренутно снабдевају насеља Жагубица и Суви До. Градски водовод има довољно капацитета за проширење мреже, тако да се у I фази предвиђа прикључење насеља Милатовац, Изварица, Рибаре, Вуковац (урађен идејни пројекат), док се у II фази предвиђа прикључење насеља Селиште и Лазница.

У првој фази је предвиђено прикључење насеља Милатовац, које се налази северно од Жагубице и Сувог Дола, затим насеља Изварица и Рибаре, која се налазе северозападно од Сувог Дола и насеља Вуковац, које се налази северно од изворишта Белосавац. Прикључење би се остварило без повећања капацитета изворишта, а тренутно се захвата 28 l/s, за колико постоји водопривредна дозвола.

Први корак у проширењу заједничког система за водоснабдевање предвиђа изградњу резервоара на локацији изворишта запремине $V=700 \text{ m}^3$ и реконструкцију постојеће црпне станице, као и изградњу магистралних водова и дистрибутивних резервоара и црпних станица. У другој фази, прикључивања насеља Лазница и Селиште неопходно је проширење постојећег изворишта, тако да се са њега може захватити 45 l/s, затим проширење црпне станице, као и изградња магистралног цевовода у дужини од 8 km и два резервоара.

Подсистем 2: Извориште подсистема је у зони насеља Крупаја, односно са Крупајског врела. Овим системом је предвиђено снабдевање водом насеља Крупаја, Милановац, Сиге и Крепољин. Осим магистралних цевовода укупне дужине око 25 km за сва четири насеља, предвиђена је изградња једне црпне станице и четири резервоара.

Подсистем 3: Овим системом обухваћена су остала насеља у којима ће се водоснабдевање решавати локално и за чије је решавање неопходно претходно извршити детаљна хидрогеолошка истраживања. У овој групи су насеља Медвеђица, Близнак, Брезница, Осаница, Јошаница и Липе.

4.2.2. ОДВОЂЕЊЕ ОТПАДНИХ ВОДА

Приоритет развоја је комплетирање канализације за отпадне воде општинског центра, што подразумева реализацију ППОВ на локацији у зони низводно од насеља Жагубица, на реци Млави, са испустом у реку Млаву после пречишћавања. У току је изградња главних колектора и изналажење могућности изградње ППОВ преко Националног инвестиционог плана.

Будуће канализационе системе је могуће формирати за насеља као што су Крепољин, Лазница, Суви До и друга где постоји иницијатива и техничко-технолошке могућности њиховог формирања. Као прелазно решење предвидети санитарно-хигијенске септичке јаме, али и локацију будућег ППОВ, са испустом у реципијент чије хидролошке карактеристике одговарају потребама прихвата пречишћених отпадних вода (Млава, Лазничка река). За будући спортски центар на Бељаници предвидети једно ППОВ и главни колектор за отпадне воде, при чему се пречишћене отпадне воде могу евакуисати ка Млави или другом блиском водотоку за ове потребе одговарајућих хидролошких карактеристика.

За сеоска насеља, где није могуће формирати канализациону мрежу, предвидети изградњу санитарно-хигијенских непропусних септичких јама и збирних септичких јама за више блиских домаћинстава. Формирати службу за редовно чишћење и мониторинг септичких јама.

4.2.3. ОСТАЛА ВОДОПРИВРЕДНА ПРОБЛЕМАТИКА

- Мелиорације (наводњавање и одводњавање) и заштита од великих вода

У оквиру наводњавања, предвидети зону наводњавања у оквиру долинског развојног појаса, где су најквалитетније бонитетне класе земљишта, које се користе за пољопривредну производњу. Условно све од коте 400 mпv, на ниже је потребно наводњавати у летњем периоду. То је простор који оивичавају насеља Рибаре, Изварица, Суви До, Жагубица, Лазница, Селиште, Милатовац, делом низводно у равницама испод насеља Вуковац, Јошаница, Осаница, као и долински појасеви насеља Крепољин и делом Брезница Сиге, Милановац и Крупаја.

Одводњавање је неопходно као последица великих вода и ерозије. У оквиру потенцијалних ерозионих процеса подручје општине Жагубица има изражен проблем са

бујичним водотоцима и периодичним плављењем. Присуство превлажених терена је минимално, тако да не постоји потреба за већим мелиорационим системима за одводњавање, али су системи и мере за одбрану од поплава неопходни.

Подручје општине Жагубица лоцирано је у сливу реке Млаве и реке Тиснице, па стога припада водном подручју "Дунав". Као и код ерозије листа насеља и добара од значаја за план одбране од поплава дат је по категорији насеља и значају добара:

- Приобаље реке Млаве, са насељима Жагубица, Суви До, Изварица, Рибаре и Крепољин,
- Приобаље реке Тиснице, са насељем Лазница,
- Приобаље реке Осанице, са насељем Осаница и
- Приобаље бујичних водотокова, притока реке Млаве у насељима Милатовац, Вуковац, Јошаница, Крупаја, Милановац, Сиге, Брезница, Медвеђица и Близнак.

Поплавама су угрожени: привредни погони, углавном погони за прераду дрвета; затим споменици културе, Тршка црква и манастир "Горњак"; природна богатства, Врело Млаве, Врело "Белосавац", врело "Хомољска потајница", Крупајско врело, Мијуџићева пећина, Радованова пећина итд; као и површине које се користе у процесу пољопривредне производње.

За водотоке категорисане по хидролошком карактеру велике воде, односно времену подизања поплавног таласа у три групе: средњи карактер, бујични карактер и изразито бујични карактер неопходно је предложити мере и активности заштите.

Први степен заштите плански и организационо одредити за све водотоке са изразито бујичним карактером: Медвеђичка река и Крупајска река (леве притоке), Брезничка река, Крепољинска река, Адујевски поток, Јошаничка река, Вуковачка река, Милатовачка река, Лазничка река, Каменичка река, поток Жабар и Тисница (десне притоке).

Планки верификовати и дефинисати приобаље реке Млаве низводно од Жагубице, до насеља Изварица, тачније ушћа Адујевског потока у Млаву, јер је то веома значајан простор за развој и сложен за заштиту.

Саставни део планских активности представља спровођење антиерозионих мера у оквиру четири ерозиона подручја, по утврђеном приоритету, тако да подручја захватају целе или делове катастарских општина:

- Ерозионо подручје 1: "Осаница-Јошаница-Вуковац", Приоритет број 1;
- Ерозионо подручје 2: "Лазница-Милатовац", Приоритет број 2;
- Ерозионо подручје 3: "Крупаја-Милановац-Сиге-РМУ Јасеновац", Приоритет број 3;
- Ерозионо подручје 4: "Брезница-Крепољин", Приоритет број 4.

По приоритетима су предложене антиерозионе мере за свако подручје. Међутим, Студија је рађена пре доношења Master plana развоја зимског туризма на Бељаници, тако да ово подручје треба такође уврстити у ерозионо подручје као Приоритет број 1. Неопходно је у стратешкој процени утицаја на животну средину планских решења, овој проблематици посветити значајну пажњу.

Опште је правило да је екцесивна и јака ерозија је изражена узводно од насеља и на већим обешумљеним нагибима.

Неопходно је применити следеће антиерозионе мере.

- Забрана кресања лисника (за сточну храну),
- Забрана гајења окопавина на стрмим њивама (кукуруз и сл.),
- Забрана орања по нагибу земљишта,
- Забрана чисте сече шума на нагнутим теренима,
- Забрана испаше на деградираним пашњацима,

- Обавеза орања по изохипси (контури),
- Обавеза претварања деградираних њива у ливаде,
- Обавеза мелиорације деградираних пашњака,
- Обавеза пошумљавања голети,
- Обавеза конверзије једногодишњих култура у вишегодишње на деградираним површинама,
- Обавеза антиерозионог газдовања земљиштем,
- Обавеза антиерозивног газдовања шумама.

Посебно се наглашава позитивна улога будућих малих хидроакумулација у контексту одбране од великих вода, јер ће оне утицати на анулирање поплавних таласа и задржавање наноса.

➤ **заштита вода**

Заштита вода захтева свеопшту активност са интегралним управљањем водама, системима и активностима у простору. Општина Жагубица располаже са висококвалитетним водама које треба сачувати и sukcesивно валоризовати. Мноштво извора и врела, водотокова треба употребити за водоснабдевање насеља, привреде и пољопривреде. Активности флаширања воде (са извора "Белосавац"), узгој племенитих риба (калифорнијске пастрмке) и коришћење термално-минералних вода код Крупајског врела и Сувог Дола, даје шансу правилне валоризације и дугорочног коришћења. Због тога приоритет треба дати заштити свих водотокова, извора и врела од загађивања и негативног утицаја бујица (поплава) и ерозије, а затим кренути у широк валер употребе.

➤ **Водопривредни захтеви вишег реда и мини акумулације**

Као што је већ констатовано Просторним планом Републике Србије, висококвалитетни водотоци на територији општине Жагубица су саставни део Регионалног система за снабдевање становништва водом, у оквиру планираног Млавско-моравског регионалног система. Водопривредном основом реке Млаве која је саставни део Водопривредне основе Републике Србије планиране су следеће акумулације на реци Млави:

- Предвиђена је изградња водоакумулације "Витман" у горњем делу Горњачке клисуре, са вишенаменском употребом, првенствено за водоснабдевање, рибарство и туризам. Напомиње се да би изградњом ове акумулације дошло до потапања дела површине на територији жагубичке општине јер је планирана кота успора 203. У ову зону спада део Горњачке клисуре до ушћа Брезничке реке.
- У зони узводно од Крепољина око 100 метара узводно од уласка у стари тунел (посматрано од Крепољина ка Рибару) планира се изградња акумулације "Градац" (на профилу 117+900 стационаже Млаве, према Студији вишенаменског водопривредног система Горњак, Институт за хидротехнику Грађевинског факултета у Београду, 1988. и Идејном решењу водопривредног система Млава – Горњак, Енергопројект, 1990.) са котом успора 251 и котом минималног радног нивоа 226,5 и акумулацијом од 8 милиона м³), услед чије изградње би се потпопио део Рибарске клисуре на узводном делу и део клисуре Осаничке реке).

Ове површине које ће бити ангажоване за будуће акумулације данас су намењене углавном водном и шумском земљишту, а само мањим делом пољопривредном и грађевинском. Конфликти у простору се могу јавити у зонама где постојећи путеви имају позицију у зони потапања, али се при планирању ових акумулација овај конфликт мора решити и планирати измештање деоница постојећих путева у складу са коначним планираним котама успора. На рефералној карти 2. Мрежа насеља и инфраструктурни системи приказани су оријентациони положаји брана и акумулација Витман и Градац.

Осим потреба исказаних у Просторном плану Републике Србије и Водопривредној основи Републике Србије, урађен је Катастар малих хидроелектрана општине Жагубица. И ако им је примарна улога за производњу електричне енергије, мини акумулације ће се користити за потребе: водоснабдевања насеља, наводњавања пољопривредних

површина, спречавања поплавног таласа, заустављања транспорта наноса, узгој риба, а у зони будућег зимског спортског центра на Бељаници за производњу потребне количине снега (вештачки снег-вештачко оснежавање).

У Катастру фигурирају следеће мале акумулације:

- Црна река – Жагубица, 2 акумулације,
- Јагњило – Жагубица, 2 акумулације,
- Крепољин, 1 акумулација,
- Рибаре, 1 акумулација,
- Медвеђица, 1 акумулација,
- Осаница, 2 акумулације,
- Јошаница, 1 акумулација,
- Суви До, 2 акумулације,
- Тисница, 1 акумулација,
- Велико Кршје, 1 акумулација,
- Црна река, 1 акумулација.

Табела 11: Технички подаци о могућим малим хидроелектранама на подручју општине Жагубица

Општи подаци			Преграда	Хидролошки и енергетски подаци				
Назив МХЕ (општина)	Водоток	Локација	Тип	Запремина акумулације hm ³	Максимална бруто пад m	Кота нормалног успора m.n.m.	Инстал. снага kW	Годишња производња kWh
ХЕ Медвеђица	Медвеђичка река	низводно од Медвеђице	Бетонски праг	×	82.0	280.0	145	540.000
ХЕ Црни Крак 1	Црна река	западно од Лескова	Лучна брана	0.04	60.0	420.0	350	810.000
ХЕ Црни Крак 2	Црна река	западно од Лескова	Бетонски праг	0.015	80.0	510.0	140	420.000
ХЕ Јагњило 2	Јагњило	југоисточно од Жагубице	Бетонски праг	×	70.0	545.0	490	1.120.000
ХЕ Јагњило 3	Јагњило	североисточно од Жагубице	Насута брана	1.65	70.0	620.0	225	500.000
ХЕ Крепољин	Млава	низводно од Рибара	Бетонска брана	0.60	24.5	242.0	1900	6.193.090
ХЕ Рибаре	Млава	узводно од рибара	Бетонски праг	×	11.0	×	495	1.860.000
ХЕ Осаница 1	Осаничка река	низводно од Осанице	Бетонски праг	×	32.0	275.0	145	530.000
ХЕ Осаница 2	Осаничка река	код Осанице	Бетонски праг	×	60.0	370.0	170	620.000
ХЕ Јошаница	Јошаничка река (десна и лева река)	узводно од Јошанице	Бетонски праг	×	60.0	390.0	140	520.000
ХЕ Суви До	Суви До (Бусовата)	јужно од Жагубице	Бетонски праг	×	55.0	685.0	130	480.000
ХЕ Суви До - варијанта	Суви До (Бусовата)	јужно од Жагубице	Насута брана	1.9	85.0	655.0	400	400
ХЕ Тисница	Тисница	источно од Жагубице	Бетонски праг	0.04	85.0	415.0	2175	5.000.000
ХЕ Велико Кршје	Тисница	југоисточно од Жагубице	Насута брана	6.0	185.0	600.0	1770	4.000.000
ХЕ Црна река	Црна река	источно од Жагубице	Насута брана	7.0	75	495.0	670	1.500.000

Извор: Катастар малих хидроелектрана

Напомена: два профила на Осаничкој реци и Тисници и један на Сувом долу морају бити додатно испитани са аспекта заштите ретких екосистема и биодиверзитета.

Напомиње се да је Уредбом о утврђивању Програма о остваривању стратегије развоја Енергетике Републике Србије до 2015 године (подељак Малехидроелектране, став 2) одређено да је изузетно могуће градити мале

хидроелектране и на другим локацијама уз Сагласност Министарства Енергетике и рударства и сагласности сви других надлежних институција.

У складу са Уредбом о Изменама и Допуна Програма о остваривању стратегије развоја Енергетике Републике Србије до 2015 године од 1.12.2009 године дошло је до допуне Програма о остваривању стратегије РС (пододељак 13.2.2.), према којој (став 3.) важи и следеће:

Уколико на некој од локација предвиђеним Катастром из става 2, овог пододељка, услед промењених хидро-геолошких услова, постојања изграђених грађевинских објеката или других значајнијих промена које су наступиле у уређењу и коришћењу простора, није могућа изградња мале хидроелектране или би очекивана снага била осетно мања од снаге наведеном у Катастарском листу, изградња мале хидроелектране, уз Сагласност Министарства Енергетике и Рударства, може се одобрити на другој или више других локација истог водотока којима се обезбеђује потпуно искоришћавање енергетског потенцијала.

Због горе наведених законских измена регулативе за изградњу малих хидроелектрана Просторни план (како за локације из Катастра МХЕ из 1987 године тако и за све друге локације за које се искаже интерес током периода важења овога Плана) дефинише обавезу детаљних истраживања конкретних микролокација малих хидроелектрана, њихових техничким карактеристикама и услова изградње у складу са одговарајућом техничком документацијом, предвиђеном Законом.

У складу са тим, изградња малих хидроелектрана вршиће се искључиво на основу услова надлежних институција и организација и прихваћене техничке документације у складу са Законом.

Просторним планом се само резервише простор за изградњу малих хидроелектрана, а по потреби и хидроакумулација које ће служити у њиховом функционисању.

4.2.4. РАЗВОЈ ХИДРОТЕХНИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ВОДОПРИВРЕДЕ У ПЛАНСКОМ ПЕРИОДУ

Приоритети развоја до 2014. године

➤ **Снабдевање водом**

Планска решења у домену водоснабдевања су:

- ⇒ Заштита свих постојећих изворишта: бунара, каптираних извора и врела,
- ⇒ Формирање санитарно заштитне зоне око бунара, каптираних извора и врела,
- ⇒ Реконструкција и модернизација мреже и објеката, како би губици у постојећем водоводу били мањи од 20%,
- ⇒ Ревитализација и модернизација уређаја за хлорисање, у циљу подизања квалитета воде за пиће и подизања поузданости постројења,
- ⇒ Ширење водоводног система (повезивање на водовод) насеља која је могуће просторно-функционално интегрисати: **Подсистем 1:** Извориште овог подсистема је постојеће извориште Белосавац из ког се тренутно снабдевају насеља Жагубица и Суви До. У I фази потребно је прикључити на постојећи водовод насеља Милатовац, Изварица, Рибаре и Вуковац (урађен идејни пројекат). Први корак у проширењу заједничког система за водоснабдевање предвиђа изградњу резервоара на локацији изворишта запремине $V=700 \text{ m}^3$ и реконструкцију постојеће црпне станице, као и изградњу магистралних водова и дистрибутивних резервоара и црпних станица. Сукцесивно развијање **Подсистема 2:** Извориште подсистема је у зони насеља Крупаја, односно са Крупајског врела. Овим системом је предвиђено снабдевање водом насеља Крупаја, Милановац, Сиге и Крепољин. Осим магистралних цевовода укупне дужине око 25 km за сва четири насеља, предвиђена је изградња једне црпне станице и четири резервоара. Веома би било са аспекта развоја, заштите и

очувања природних и створених вредности корисно да се подсистем 2 формира у првој фази реализације Просторног плана. Задовољавање елементарних потреба насеља у **Подсистему 3**: Овим системом обухваћена су остала насеља у којима ће се водоснабдевање решавати локално и за чије је решавање неопходно претходно извршити детаљна хидрогеолошка истраживања. У овој групи су насеља Медвеђица, Близнак, Брезница, Осаница, Јошаница и Липе,

⇒ Израда пројектантске документације за будуће мреже и објекте који ће водоснабдевати туристички центар на Бељаници, предвиђен Master planom.

➤ **Одвођење отпадних вода**

⇒ Изградња, тачније комплетирање фекалних колектора и изградња ППОВ за општински центар Жагубицу, на локацији низводно од насеља, на реци Млави,

⇒ Израда потребне пројектантске документације за мрежу, објекте и ППОВ за туристички центар на Бељаници, предвиђен Master planom,

⇒ Изградња БИОДИСКОВА како би се отпадне воде у будућим производним зонама пречишћене до потребног степена вратиле у реципијент, на првом месту ово се односи на будуће веће фарме и кланице. У оквиру ове проблематике прописти начин одлагања, третман пречишћавања и евакуације стајњака и "црвене воде",

⇒ За сеоска насеља, где није могуће формирати канализациону мрежу, предвидети изградњу санитарно-хигијенских непропусних септичких јама и збирних септичких јама за више блиских домаћинстава. Формирати службу за редовно чишћење и мониторинг септичких јама,

⇒ Развијати канализациони систем са ППОВ за насеље Крепољин, које је својим постојећим активностима и функцијама значајно за развој западног дела општине Жагубица,

⇒ Израдити пројекте канализације за насеља која немају, и Генерални пројекат канализације насеља и привреде општине Жагубица, који би био усаглашен са постојећим Генералним пројектом водоснабдевања општине Жагубица.

➤ **Остала водопривредна проблематика**

Мелиорације (одводњавање и наводњавање). Акцент ставити на развијање мелиорационих система у оквиру долинског развојног појаса, где су најквалитетније бонитетне класе земљишта, које се користе за пољопривредну производњу. Условно све од коте 400 mпv, на ниже је потребно наводњавати у летњем периоду. Системе на најнижим котама терена развијати као двоаманске, тако да се могу користити и за одводњавање и за наводњавање. Они су приоритет у првој фази реализације Просторног плана.

Мелиорационе системе развијати на сва четири ерозиона подручја и будућем петом у зони туристичког центра на Бељаници, предвиђеног Master planom.

Заштита од великих вода. Приоритет су активности којима ће се спровести активне мере заштите од поплава:

⇒ На водотоцима са изразито бујичним карактером, и то: Медвеђичка река, Крупајска река, Брезничка река, Крепољинска река, Андурјевски поток, Јошаничка река, Вуковачка река, Милатовачка река, Лазничка река, Каменичка река, поток Жабар и Тисница,

⇒ На реци Млави низводно од Жагубице, до насеља Изварица, тачније ушћа Андурјевског потока у Млаву,

⇒ На повременим и сталним водотоцима у зони и испод кота терена будућег зимског туристичког центра на Бељаници.

Заштита вода. Генерално све водне ресурсе треба заштитити и спречити њихово загађивање и деградирање, јер у карстним теренима општине Жагубица се веома лако

загађују и често се не може предвидети кретање загађивача, односно запрљане воде. Приоритет треба дати:

- ⇒ Заштити извора, врела и водотокова који се користе за водоснабдевање и који су резервисани за будуће водоснабдевање (извориште "Белосавац", израђеним бушотинама у Лазници, Вуковцу и Милатовцу, потенцијалним извориштима "Крупајско врело", "Бигар", "Тисница" и другим изворима подземних вода),
- ⇒ Заштити водотокова на којима се одвија и предвиђа узгој племенитих риба (калифорнијске пастрмке),
- ⇒ Заштити термално-минералних вода код Крупајског врела и Сувог Дола, које даје шансу правилне валоризације и дугорочног коришћења.

Водопривредни захтеви вишег реда и мини акумулације. Приоритено је:

- ⇒ Резервисати простор за планиране водоакумулације "Витман" и "Градац" у клисурастим деловима долине Млаве, са вишенаменском употребом за водоснабдевање, рибарство и туризам,
- ⇒ Резервисати простор за око 15 мини акумулација, које ће се користити за потребе: производње електричне енергије, водоснабдевања насеља, наводњавања пољопривредних површина, спречавања поплавног таласа, заустављања транспорта наноса и узгој риба,
- ⇒ Резервисати простор за акумулације у зони будућег зимског спортског центра на Бељаници за вештачко оснежавање.

Планска решења после 2012-2014. године

Сва планска решења нереализована у првој фази спровођења Просторног плана, након измена и допуна Плана на основу нових социјалних, производно-развојних и економских услова. Реалне су претпоставке да ће се нека планска решења кориговати, али пошто су водопривредни објекти инертни, заштићене зоне, коридори и појасеви се могу само проширити, никако редуковати и укидати.

4.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

4.3.1. КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА

Неопходно је дефинисати коридоре енергетске инфраструктурне мреже, локације енергетских објеката и зоне производних капацитета и потреба корисника.

У блиској будућности се планира изградња:

- ТС 110/35 kV "Жагубица" крајње снаге 2x20 MVA, са прикључним 110 kV и 35 kV далеководима на далеководе Бор-Петровац (110 kV и 35 kV). За ТС 110/35 kV потребна је парцела оријентационе површине 5000 m³, а њена локација треба да буде око локације одвојног стуба са далековода Бор-Петровац за ТС 35/10 kV Јеленац,
- У ТС 35/10 kV Крепољин повећати инсталисану снагу на 2x4 MVA у крајњој фази,
- У ТС 35/10 kV Јеленац повећати инсталисану снагу на 2x4 MVA и проширити 10 kV постројење за 4 изводне ћелије,
- Реконструисати ТС 35/10 kV "Крст" и постојећи трансформатор 0,63 MVA заменити са 2,5 MVA, ако дође до изградње планираног каменолома Црвена Река,
- Реконструисати ТС 35/10 kV "Француске баракe" за инсталисану снагу 2x8 MVA ако се настави са изградњом хотелског комплекса,
- Изградња ТС 35/10 kV "Бусовата" за инсталисану снагу 2x4 MVA за потребе скијашког центра на Бељаници,
- Изградња надземног вода 35 kV од ТС 35/10 kV "Јеленац" до ТС 35/10 kV "Бусовата",
- Изградња кабловског вода 10 kV од ТС 35/10 kV "Јеленац" до града,

- Каблирање постојећег далековода 10 kV на делу кроз општински центар,
- Изградња ТС 10/0,4 kV "Центар" са прикључним кабловским водовоима 10 kV у центру Жагубице,
- Изградња ТС 10/0,4 kV "Милатовац поље 2" са прикључним далеководом 10 kV,
- Изградња ТС 10/0,4 kV "Сиге 2" са прикључним далеководом 10 kV,
- Реконструкција свих ДВ 10 kV ради побољшања напонских прилика и сигурности напајања,
- Реконструкција свих потрошачких мрежа 0,4 kV ради побољшања напонских прилика и сигурности напајања.

Постоји идеја о изградњи геронтолошког насеља на потезу Дубашница-Бургије. С обзиром да се помиње огроман комплекс од 40 ha површине, за потребе напајања електричном енергијом биће неопходно изградити ТС 35/10 kV са прикључним далеководом 35 kV из правца ТС 35/10 kV "Јеленац, оријентационе дужине 17 km и 10 kV мрежу са више ТС 10/0,4 kV. Рудници гранита Црни габро, црног мермера Ваља Стрж и Авала камен требало би да се напајају електричном енергијом преко далековода 10 kV из ТС 35/10 kV "Крст".

Посебно се наглашава **могућност производње и коришћења електричне енергије добијене коришћењем енергије ветра**. У том погледу интересантна су планинска подручја која окружују Жагубичку и Крепољинско – крупајску котлину, посебно подручја Бељанице (локалитети Бусовате, плато око врха Бељанице) и Црног Врха (локалитет Омање), као и подручје Хомољских планина. У овим зонама приоритетно, а у свим другим где се исказе интерес и оправданост истраживања, могу се дозвољавати истраживања енергије ветра и њено коришћење, на основу сагласности надлежног Министарства.

Подручје општине Жагубица, као пољопривредни крај окружен шумама, обилује различитим врстама **биомасе** (дрво, биомаса пореклом из пољопривредне производње) и коришћење ових сировина за производњу енергије је могуће на читавом подручју Општине.

4.3.2. РАЗВОЈ ЕНЕРГЕТСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У ПЛАНСКОМ ПЕРИОДУ

Планска решења до 2014. године

Сва планска решења претходно наведена представљају приоритет, тако да их треба реализовати у првој фази спровођења Просторног плана:

- ТС 110/35 kV "Жагубица" крајње снаге 2x20 MVA, са прикључним 110 kV и 35 kV далеководима на далеководе Бор-Петровац (110 kV и 35 kV). За ТС 110/35 kV потребна је парцела оријентационе површине 5000 m³, а њена локација треба да буде око локације одвојног стуба са далековода Бор-Петровац за ТС 35/10 kV Јеленац,
- У ТС 35/10 kV Крепољин повећати инсталисану снагу на 2x4 MVA у крајњој фази,
- У ТС 35/10 kV Јеленац повећати инсталисану снагу на 2x4 MVA и проширити 10 kV постројење за 4 изводне ћелије,
- Реконструисати ТС 35/10 kV "Крст" и постојећи трансформатор 0,63 MVA заменити са 2,5 MVA, ако дође до изградње планираног каменолома Црвена Река,
- Реконструисати ТС 35/10 kV "Француске баракe" за инсталисану снагу 2x8 MVA ако се настави са изградњом хотелског комплекса,
- Изградња ТС 35/10 kV "Бусовата" за инсталисану снагу 2x4 MVA за потребе скијашког центра на Бељаници,
- Изградња надземног вода 35 kV од ТС 35/10 kV "Јеленац" до ТС 35/10 kV "Бусовата",
- Изградња кабловског вода 10 kV од ТС 35/10 kV "Јеленац" до града,
- Каблирање постојећег далековода 10 kV на делу кроз општински центар,

- Изградња ТС 10/0,4 kV "Центар" са прикључним кабловским водовоима 10 kV у центру Жагубице,
- Изградња ТС 10/0,4 kV "Милатовац поље 2" са прикључним далеководом 10 kV,
- Изградња ТС 10/0,4 kV "Сиге 2" са прикључним далеководом 10 kV,
- Реконструкција свих ДВ 10 kV ради побољшања напонских прилика и сигурности напајања,
- Реконструкција свих потрошачких мрежа 0,4 kV ради побољшања напонских прилика и сигурности напајања.

Планска решења после 2014. године

У будућности треба очекивати рационализацију потрошње енергије и примену нових видова енергије (коришћење аерогенератора) и изградњу мини електрана.

- ⇒ Све што, из оправданих разлога, није реализовано код изградње електроенергетских система биће приоритет у периоду после 2014 године.
- ⇒ У складу са порастом потрошње електричне енергије градити нову електричну мрежу и замењивати стару и дотрајалу мрежу којој је прошао век употребе.

Принципи трасирања електроенергетске инфраструктуре

Електроенергетски објекти - кабловски и ваздушни водови трасирају се и граде тако:

- Да не угрожавају постојеће или планиране објекте као и наменска коришћења земљишта.
- Да се подземни простор и грађевинска површина рационално користе.
- Да се поштују прописи који се односе на друге инфраструктуре.
- Да се води раћуна о геолошким особинама тла, подземним и питким водама.
- Да се обезбеде просторни услови за изградњу, реконструкцију, опремање и функционисање инфраструктурних система на простору општине.

4.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈСКА И ПОШТАНСКА ИНФРАСТРУКТУРА

4.4.1. КОНЦЕПЦИЈА РАЗВОЈА

Од виталног је значаја развијање квалитетног комуникационог система у "долинском развојном појасу" и на правцу пута Петровац-Жагубица-Бор како би се интегрисала насеља општине и омогућила просторна експанзија на ширењу туристичких активности на планини Бељаници.

Стратегија развоја телекомуникација и поштанског саобраћаја у Србији прати светске трендове развоја и модернизације ових система што за предметни простор подразумева:

- Задржавање постојећих пошта, евентуално отварање нових у насељима и зонама са већим бројем корисника и отварање "уговорних пошта" у оквиру трговинско-угоститељско-сервисно-туристичких објеката у селима (разуђена насеља малих густина) и
- У оквиру телекомуникација физичким приближавањем корисницима путем МСАН-а (Мултисервисних приступних чворова или Приступних чворова за вишеструке услуге). Одустаје се од изградње већег броја АТЦ, већ се систем технички и експлоатационо развија путем МСАН-а, који заузимају мањи простор, а даје могућност квалитетног коришћења свих комуникационих услуга.

Развијање телекомуникационих и осталих система комуницирања подразумева задржавање постојећих техничких система (мреже и објеката), односно просторну верификацију и позицију. Ово се нарочито односи на каблирану мрежу, док ће се ваздушна мрежа сукцесивно каблирати, до телефонских извода.

"Телеком Србија" АД планира да до сваке АТЦ на територији општине Жагубица доведе оптичке приводе. На тај начин ће бити могуће да се, уз доградњу широкопојасне опреме у

АТЦ-има, повећају ТТ капацитети а претплатницима омогући замена двојничких прикључака, давање напредних услуга, АДСЛ конекција и ИП телевизија (дигитална ТВ путем интернет протокола).

Будућу мрежу развијати поред постојећих и планираних друмских саобраћајница како би се спречило заузимање пољопривредног земљишта и омогућило ефикасно одржавање и развијање система. Потребно је поред сваке друмске саобраћајнице предвидети и сачувати коридор, ширине 1-2 м, за телекомуникационе мреже, као и системе за регулисање, прећење и управљање саобраћајем.

4.4.2. РАЗВОЈ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИЈСКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ У ПЛАНСКОМ ПЕРИОДУ

Планска решења до 2014. године

Будући развој телекомуникационих система у овом планском периоду подразумева:

- Замену свих радио-релејних и ПЦМ система преноса полагањем спојног оптичког кабла Петровац-Жагубица и приводних оптичких каблова до приказаних постојећих телефонских централа, који ће омогућити увођење нових услуга. Оптички кабл, чија је изградња започета, пројектован је и гради се поред асфалтног пута Петровац-Жагубица-Бор и по траси већ постојећих бакарних спојних путева, а даље пројектовање и изградња од Жагубице ка Бору се наставља.
- Укидање двојних бројева,
- Давање нових комутационих услуга,
- Даље ширење мреже оптичких каблова према насељима,
- Изградњу потребне мреже и МСАН уређаја.

Планска решења после 2014. године

У овом планском периоду наставиће се комплетирање система изградњом потребне мреже и МСАН уређаја, који омогућавају све доступне комутационе услуге.

Развој мобилне телефоније подразумева повећање поузданости функционисања система и задовољавање нових потреба постојећих и будућих корисника. Према потреби градити нове базне станице тако да цела општина буде покривена сигнаlima мобилне телефоније

Принципи трасирања телекомуникационе инфраструктуре

Телекомуникациони објекти, кабловски и ваздушни водови трасирају се и граде тако:

- Да не угрожавају постојеће или планиране објекте као и наменска коришћења земљишта.
- Да се подземни простор и грађевинска површина рационално користе.
- Да се поштују прописи који се односе на друге инфраструктуре.
- Да се води рачуна о геолошким особинама тла, подземним и питким водама.
- Да се обезбеде просторни услови за изградњу, реконструкцију, опремање и функционисање инфраструктурних система на простору општине.

4.5. ГАСОВОДНА И ОСТАЛА ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

На подручју општине Жагубица нема гасовода и гасоводних објеката, нити су се до сада, према постојећој планској документацији планирали нови гасоводи на подручју општине Жагубица. Уколико се планови надлежних институција промене током планског перода, Просторним планом општине се омогућава њихова реализација у складу са Законском регулативом и техничким прописима.

Топлификациска инфратструктура не постоји ни у једном насељу, осим у оквиру појединачних објеката. Дозвољава се планирање и изградња исте, у првом реду за комплексе јавне намене и вишепородичног становања у Жагубици и Крепољину.

4.6. ОСТАЛА КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

Основна правила усмеравања развоја и размештаја објеката остале комуналне инфраструктуре и приоритети управљања отпадом до 2014.године

Планска решења обухватају услове за одржавање постојећих и изградњу нових комуналних објеката (пијаце, гробља, депоније).

Планом се дефинишу услови коришћења, уређења и заштите простора у зонама ових објеката, и то за:

- **Одлагање комуналног и осталог отпада**
 - ⇒ Дозвољава се коришћење постојеће депоније код Жагубице само до момента када се питање одлагања отпада и животињских остатака реши на начин како је то Стратегијом управљања отпадом у Републици Србији за период 2010-2019.године предвиђено (регионална депонија у пожаревачкој или петровачкој општини на коју би се смеће директно одвозило).
 - ⇒ Уређивање и одржавање локација по насељима у сврхе депоновања отпада такође ће бити присутно до реализације регионалне депоније у пожаревачкој или петровачкој општини.
 - ⇒ Санација и рекултивација постојећих нехигијенских депонија: по реализацији поменуте регионалне депоније рекултивисаће се простор постојеће депоније, а уређивање и рекултивација осталих локалних непланских сметлишта је перманентна активност, као и контрола одлагања смећа на општинском одлуком прописани начин.
 - ⇒ У случају да се јави потреба за формирањем места за прикупљање отпада ради његовог сортирања или претовара, напомиње се да су у жагубичкој општини за лоцирање депоније веома ретки терени који су непропусни и имају глиновиту подлогу, а налазе се на прописаној удаљености од наасељених зона и изворишта водоснабдевања. Приликом истраживања локације за ову намену треба бити пажљив и резервисан с обзиром на туристичко активирање овог краја. Уколико се оваква потреба, ипак, укаже, локацију и могућности њеног уређивања потребно је, у складу са прописима, утврдити кроз студијску документацију за утврђивање локације и планску документацију којом ће се утврдити услови пројектовања и изградње на одабраној локацији. Напомиње се да се при лоцирању депонија уопште, морају поштовати основни критеријуми за локацију депоније: нагиб терена до 20°, тло заштићено од ерозије и клизања, висина подземних вода - пожељно је да испод депоније постоји слој непропусне стенске масе (глина, иловача, лапорац) минималне дебљине 0,5 м, саобраћајна приступачност, могућност опремања инфраструктуром. Ови критеријуми важе и за просторе који се намеравају користити и за привремено одлагање и сиртирање отпадака, као и за оне који се намеравају користити за сточна гробља.
 - ⇒ Дозвољава се изградња погона за рециклажу отпадака, првенствено у радним зонама ван насеља, у складу са прописима и према прихваћеној техничкој и студијској документацији (истиче се неопходност израде студија процена утицаја за објекте овакве врсте на животну средину).
- **Уређење зелених и сточних пијаца**
 - ⇒ Уређивање простора за зелене пијаце у општинском центру Жагубици и субопштинском центру Крепољину и другим насељима нижег ранга и туристичким зонама према потреби и интересу .

- ⇒ Зелене пијаце ће се уредити на приступачним и по пропису уређеним локацијама у самом грађевинском рејону насеља, а локације за сточне пијаце је потребно одредити на периферији насеља, на потребној удаљености од стамбених и јавних садржаја у насељу, како својим функционисањем не би угрожавале живот становника.
- ⇒ Уз зелене пијаце могуће је формирање и локалног тржног центра, док се уз сточне пијаце препоручује организовање ветеринарске станице, пољопривредне апотеке, оправке пољопривредних средстава и др. услуге, а ове активности би могле да се организују и у виду мобилних служби.
- **Изградња стаја и уређивање окућница**
 - ⇒ уређивању насеља допринеће и примена правила изградње стаја за животиње и уређења окућница у сеоским насељима.
- **Уређивање и одржавање људских и сточних гробаља**
 - ⇒ У центрима насеља и сеоским насељима задржати постојеће локације људских гробаља, или урбанистичким плановима одредити нове уколико за то постоји потреба. Повољни терени су: са нагибом до 10°, стабилни, заштићени од ерозије и клизања, са нивоом подземних вода: 2,5-3 м испод површине земље.
 - ⇒ Пошто без обзира на уређеност, ниједно гробље на територији општине нема комплетне хигијенско-техничке услове неопходно је ове просторе опремити и то: изградити капелу, санитарни блок, чесме, комуналну инфраструктуру и оставу са оруђем за одржавање гробља. Око гробља обавезно формирати заштитни појас зеленила и ограду са улазном-главном капијом.
 - ⇒ Уређивање и одржавање људских гробаља у постојећим насељима, као и сточног гробља за територију општине у складу са прописима (најповољнији терени за сточна гробља слични су онима за лоцирање депонија – камбријски и прекабријски слојеви падина Јухора, неизграђени и на већој удаљености од насеља и изворишта вода за пиће, при чему је ограничавајући фактор лоцирања једино изградња туристичких капацитета).
 - ⇒ Као најповољнија варијанта решавања сахрањивања остатака од животиња истиче се њихово одвожење и одлагање у околину управљања отпадом на регионалној депонији у пожаревачкој или петровачкој општини, који би се за ове сврхе посебно одредио и уредио.

Планска решења после 2014.године

- ⇒ Настављање са унапређењем комуналне хигијене, у циљу побољшања квалитета животне средине.
- ⇒ Наставак рада на рекултивацији деградираних простора.
- ⇒ Одржавање изграђених објеката и система.

5. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У наредном (пост)планском периоду, с обзиром на садашњи квалитет животне средине, као и планирани развој који ће уследити, неопходно је спроводити све Законом и овим Планом предвиђене мере заштите животне средине, како би природне вредности и реурси којима подручје општине Жагубица располаже и у будућности остале развојни потенцијал у функцији одрживог просторног развоја Општине.

Концепт заштите средине подразумева:

1. Заустављање негативних деловања на животну средину
2. Заштита животне средине на бази рационалног коришћења природних извора

- земљишта, ваздуха, вода, биљних и животињских популација, дрвног потенцијала, обновљивих извора енергије (енергија ветра, сунца, биомасе и др.)
- 3. Унапређење квалитета животне и радне средине у насељима, уређењем, опремљивањем, обликовањем, оплемењивањем простора
- 4. Успостављање контроле и праћења квалитета животне средине (воде, ваздуха, тла), односно мониторинг животне средине
- 5. Увођење интегрисане дозволе за постројења и активности у складу са Уредбом о врстама активности за која се издаје интегрисана дозвола (Сл.гласник РС 84/05).

Као основни услов за постизање што вишег квалитета реализације планских поставки и њиховог утицаја на животну средину, саставни део плана представља и **Извештај о стратешкој процени утицаја планских решења на животну средину**. Планска решења ППО и мере које се утврђују кроз стратешку процену посебно се односе на праћење реализације планских решења и мера заштите животне средине, кроз успостављање и функционисање свеобухватног мониторинга животне средине. Преко овог мониторинга ће се пратити квалитет животне средине и његове промене, нарочито у односу на реализацију планских решења.

Такође, сви носиоци посла, током израде пројектне документације обавезни су да надлежном органу општине Жагубице за послове заштите животне средине поднесу захтев за одређивање потребе израде **процене утицаја пројеката на животну средину**, што је законски регулисано Законом о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 135/04), односно Уредбом о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.114/08). Студија процене утицаја на животну средину се врши за пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водопривреде, управљање отпадом и комуналних делатности, као и за све пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра, на основу чега представља значајан инструмент у регулисању негативних утицаја реализације одређених пројеката на квалитет и очување природних и створених карактеристика подручја.

Планска решења која могу имати значајан утицај на животну средину су: планирани развој туристичких зона на Бељаници, изградња канализационе мреже са ППОВ, развој водоводне инфраструктуре, реализација нових привредних објеката, планирана обилазница око Жагубице, као и реконструкција и изградња нових саобраћајница која повезују насељена места Општине.

Реализација планских решења оствариће се, између осталог, применом принципа превенције и предострожности, односно применом принципа смањења негативног утицаја на животну средину, као основног модела који интегрално разматра утицај планских решења свих оних сфера делатности (саобраћај, индустрија, пољопривреда, туризам, инфраструктура) који могу имати негативне последице на природне и створене вредности одређеног подручја, а што је у складу са захтевима и принципима Европске стратегије одрживог развоја.

Уз то, Планом се препоручује примена приступа „*чистије производње*“ за сва постојећа и будућа предузећа чији производни процеси могу негативно утицати на стање животне средине. Предузећа која буду примењивала чистију производњу у својим производним процесима требало би да остваре економску добит кроз смањење трошкова рада, смањен обим третмана отпада, смањење трошкова одлагања, смањење загађење животне средине, итд. Инвестирање у чистију производњу дугорочно утиче на боље економске резултате предузећа и смањује трошкове у односу на примену решења за третман већ насталог отпада.

Планиране мере заштите животне средине представљају **перманентне активности**, њихова реализација почиње одмах и примењују се у току целог планског периода.

5.1. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА

Очување квалитета ваздуха на подручју општине и остваривање вишег нивоа квалитета ваздуха у општинском центру и осталим насељима, привредним зонама и дуж јачих саобраћајних праваца, засниваће се на примени следећих мера заштите:

1) смањење нивоа емисије из постојећих извора

- рекултивацијом површина свих каменолома и мајдана у моменту завршетка процеса експлоатације минералних сировина;
- преиспитивањем режима саобраћаја у ширем центру града, повећањем проточности главних градских саобраћајница и популаризацијом бицикличког и пешачког саобраћаја;
- коришћењем гаса и алтернативних горива (биогаз и др.) у свим возилима друмског саобраћаја;
- развојем система даљинског грејања у општинском центру и усклађивањем режима рада постојећих котларница и индивидуалних ложишта са прописима; и
- повећањем потрошње обновљивих и еколошки прихватљивих извора енергије за грејање домаћинства и коришћење у пољопривредној производњи (ветар, сунчева енергија, хидроенергија, биомаса, ...).

2) ограничавање емисије из нових извора

- спречавањем додатних емисија из нових извора које би погоршале квалитет ваздуха у насељима и зонама на подручју општине;
- израдом Студије процене утицаја при реконструкцији постојећих и изградњи нових објеката, као и при извођењу радова који могу угрозити квалитет ваздуха; и
- применом најбоље доступне технологије у свим новим привредним објектима, што представља и законску обавезу ради добијање интегрисане дозволе предузећа (БАТ технологије).

3) успостављање система мониторинга квалитета ваздуха и друге опште мере уређивања простора и коришћења ресурса

- увођењем мерних места за контролу квалитета ваздуха (пре свега у централној зони општине, у комплексима будућих привредних објеката који могу довести до значајнијег погоршања квалитета ваздуха и дуж главних саобраћајних праваца)
- попис извора загађења и вођење евиденције о стању загађености из ових извора,
- повећање зелених површина у насељима Жагубица и Крепољин и подизање заштитних шумских површина, првенствено уз водотокове.
- одржавање шумског фонда,
- одређивање и формирање санитарно заштитних зона око већих индустријских и комуналних објеката – загађивача ваздуха, као и
- формирање зелених појасева дуж јавних путева другог реда, а нарочито дуж деоница пута које ће пролазити кроз насељена места, посебно Жагубицу и Крепољин, како би се стамбене и друге зоне заштитиле од запрашености, итд.

5.2. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ВОДА

Заштита вода у сливном подручју реке Млаве од загађења и других утицаја који могу неповољно да делују на водотокове, издашност изворишта и здравствену исправност воде за пиће засниваће се на примени следећих мера заштите:

1) одржавање квалитета вода реке Млаве и њених притока у складу са прописаним класама (према Уредби о категоризацији водотока «Сл. Гласник РС», бр. 5/68); враћање

површинских вода у прописану класу и њено одржање на захтеваном нивоу обезбедиће се адекватним третманом отпадних вода и планским коришћењем земљишта

2) заштита водоизворишта, површинских и подземних вода

- прецизним дефинисањем зона санитарне заштите (1. шира зона заштите; 2. ужа зона заштите; 3. Зона непосредне заштите изворишта водоснабдевања), израдом пројектне документације и спровођењем мера заштите изворишта водоснабдевања ("Белосавац", Крупајско и Комненско врело, потенцијално "Бигар", "Тисница") и изворишта која се користе за производњу флаширане воде за пиће од загађивања и спречавања могућег деловања спољних фактора;
 - уређење и одржавање уже зоне заштите изворишта се спроводи кроз: уређење терена; забрану грађења нових инвестиционих објеката који нису у функцији водоснабдевања; забрану употребе вештачких ђубрива и хемијских средстава у пољопривреди; забрану депоновања отпада и редовну контролу коришћења земљишта;
 - зона непосредне заштите изворишта налази се унутар уже зоне заштите и ограђена је;
 - на подручју шире зоне заштите изворишта потребно је успоставити режим санитарног надзора и заштите од загађивања применом низа превентивних мера: забрана изградње објеката и инсталација који могу загадити воду или земљиште, односно угрозити безбедност цевовода и водопривредних објеката; каналисање и пречишћавање отпадних вода из привредних објеката у складу са стандардима прописаним законом; забрана сахрањивања уинулих животиња; забраном изградње објеката грађана (нужници, септичке и осочне јаме, стаје) у насељима и ван њих без претходне водопривредне сагласности и санитарне дозволе; сакупљање чврстог отпада само на водонепропусним површинама; забрана интензивне употребе агрохемијских средстава на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе, и забрана транспорта и складиштења опасних материја;
- строгим контролисањем активности у оквиру дефинисаних зона санитарне заштите изворишта „Белосавац“ (према Одлуци о санитарној заштити изворишта „Белосавац“ у Жагубици, бр. 02-151/03-01 од 23.5.2003. год.);
- успостављањем мреже пијезометара у алувијалној равни реке Млаве ради праћења квалитативних карактеристика подземних вода које се експлоатишу за потребе водоснабдевања;
- забраном свих активности у простору које утичу на промену квалитета воде у водоносним слојевима и површинским токовима;
- организованим сакупљањем чврстог отпада искључиво на уређеним водонепропусним површинама;
- забраном складиштења опасних и отровних материја у зонама изворишта;
- забрана напасања стоке, депоновања комуналног и осталог хазардног отпада, изградње насеља, путева, коњских и пешачких стаза, или сточних пролаза и др., као и прописно лоцирање и одржавање одлагалишта стајског ђубрива из већих или мањих стаја, без обзира на статус власништва, на терену изнад свих изворишта воде која се користе за пиће или флаширање, уз успостављање обавезе утврђивања зона санитарне заштите изворишта; и
- строго контролисаном применом пестицида у режиму интегралне заштите биља у пољопривреди.
- усклађивање коришћења изворишта воде за пиће са стварним капацитетом ресурса без угрожавања квалитета и квантитета изворишта и еколошке равнотеже у окружењу.
- контрола квалитета воде за пиће и вода које се флаширају за продају
- коришћење воде за технолошке потребе из водотокова свугде где технолошки поступак и захтеви врсте и квалитета производа то дозвољавају
- примену одговарајућих санитарно-техничких стандарда, и мере заштите при изградњи будућих септичких јама у насељима (сва домаћинства морају имати прописану непропусну септичку јаму).

3) третман отпадних вода из насеља, индустрије, туристичких капацитета и др.:

- опремањем подручја плана канализационом инфраструктуром са сепарационим системом одвођења кишних и отпадних вода;
- евидентирањем домаћинства која поседују септичке јаме које нису непропусне, и условљавањем изградње непропусних;
- изградњом постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ);
- прикупљањем атмосферских вода са саобраћајних површина и њиховим контролисаним одвођењем у реципијент, уз претходни третман на сепараторима, посебно у зонама где су саобраћајнице у близини изворишта за водоснабдевање у складу са режимима коришћења простора у појединим зонама санитарне заштите изворишта; одвођење вода са коловоза у сливном подручју водоизворишта, потребно извести тако да отпадне воде нити други агенси, како при редовној употреби пута, тако ни при акцидентним ситуацијама, не могу угрозити подземне воде изворишта
- строго поштовање прописа о безбедном превозу опасних и штетних материја
- предтретманом индустријских отпадних вода пре упуштања у канализациони систем.
- примена савремених технологија које не угрожавају квалитет вода
- контрола рада свих загађивача (првенствено производних објеката, сточних фарми)
- забрана депонувања отпада сваке врсте у долинама река и у зонама изворишта површинских и подземних вода.
- едукативне мере становништва у погледу развијања свести о отреби очувања водних ресурса.

4) регулација водотока

- применом антиерозионих мера у угроженим подручјима и активних мера заштите од поплава на бујичним водотоковима, и то: Медвеђичка река, Крупајска река, Брезничка река, Крепољинска река, Андужејски поток, Јошаничка река, Вуковачка река, Милатовачка река, Каменичка река, поток Жабар и Тисница, као и на реци Млави низводно од Жагубице (до насеља Изварица, тј, ушћа Адујевог потока у Млаву);
- пошумљавање голети, бујичних и необраслих земљишта ради успоравања површинског (па и подземног) отицања вода, и смиривања ерозионих и денудацијских процеса; и
- активностима на заштити планског подручја од евентуалних ванредних ситуација и елементарних непогода, при чему се налаже примена принципа превенције, тј. минимизирања ризика од акцидентних ситуација на најмању могућу меру. Посебно се налаже спровођење натуралне регулације корита бујичних токова на планском подручју, уз неопходност очувања природног форланда водотокова.

5.3. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗЕМЉИШТА

Земљиште на подручју плана је релативно очувано од загађења и већим делом погодно за производњу здраве хране. Концепт заштите земљишта обухвата следеће мере за спровођење различитих видова заштите земљишта:

- заштиту пољопривредног земљишта до III бонитетне класе, у алувионима, долинским проширењима и на нагибима до 20°, од непотребног изузимања из пољопривреде за грађевинске сврхе
 - Мере заштите од непланске и бесправне изградње могу се применити кроз израду просторно планске и урбанистичке документације, којом се дефинишу будући начини коришћења и уређења земљишта; кроз израду шумско-привредних и аграрних основа који дефинишу програме уређења и коришћења пољопривредног и шумског земљишта
- избегавати фрагментацију пољопривредног земљишта и смањити коришћење квалитетног земљишта у непољопривредне сврхе;

- подстицати органско - биолошку пољопривреду уз помоћ информација и едукацијом;
- предност дати традиционалним пољопривредним гранама које имају повољне услове за производњу и доприносе очувању еколошке равнотеже;
- заштиту најпродуктивнијег пољопривредног земљишта од плављења (услед ексцесних водостаја и изливања река), регулацијом речних токова,
- заштиту земљишта од ерозије различитим мерама чијим ће се комбиновањем постићи успешно санирање ерозивних процеса и санирање еродираних земљишта, неплодних и необраслих земљишта, земљишта на већим нагибима терена.
 - Мере заштите од ерозије обухватају примену противерозионих мера (грађевинско-технички радови за уређење бујичних токова), ретенционо технички радови; шумско технички радови на пошумљавању, интензивној нези шума, пејзажном обликовању нестабилних падина, агротехнички радови - мелиорације земљишта, побољшање структуре земљишта, уређење плодореда, терасирање, узоравање дуж изохипси, регулација река и др.. Адекватним комбиновањем ових мера постићи најбоље ефекте заштите од ерозије.
 - Према Методологији за израду планова за проглашење ерозионих подручја, (Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Београд, 2000.), антиерозионо уређење сливова подразумева предузимање антиерозионих мера које се свде на забрану: кресања лисника; гајења окопавина на стрмим њивама; орања по нагибу земљишта; чисте сече шума на нагнутим теренима и испаше на деградираним теренима; претварања деградираних њива у ливаде; обавезу орања по изохипси; мелиорације деградираних пашњака; пошумљавања голети; конверзије једногодишњих култура у вишегодишње на деградираним површинама и антиерозионог газдовања земљиштем и шумама; скуп мера које ће се применити зависиће од нивоа ерозионих ризика и врсте ерозије;
- контролисану примену агрохемијских средстава у пољопривреди кроз усмеравање стручних знања о коришћењу хемијских производа у пољопривреди.
 - Мере заштите од фертилних средстава која се употребљавају у пољопривреди треба да се спроводи вршењем контроле и састава средстава уз смањење хемијских и већу примену природних фертилних средстава.
- рекултивисати све просторе на којима је завршена експлоатација минералних сировина, при чему се отварање нових каменолома и позајмишта материјала дозвољава уз претходну сагласност органа надлежног за послове заштите животне средине;
- заштиту земљишта од осталих облика загађивања која ће се обезбедити спровођењем мера заштите ваздуха и воде од загађивања, одговарајућим третманом отпадака из насеља и производних објеката на Националном стратегијом одређеној регионалној депонији на територији општине Петровац и др.; посебно спречити одлагање комуналног отпада на за то неподвиженим местима, посебно на плодном пољопривредном земљишту
- спроводити рационалну изградњу канализационе мреже с уређајима за пречишћавање отпадних вода;
- изградња атмосферске канализације и одвођење вода са коловоза уз пречишћавање пре упуштања у реципијент, посебно у зонама где су саобраћајнице у близини изворишта за водоснабдевање у складу са режимима коришћења простора у појединим зонама санитарне заштите изворишта, као и зонама интензивне пољопривредне производње.
- санацију деградираних земљишта кроз спровођење мера рекултивације: зоне постојеће депоније на локалитету изнад Жагубице, као и санацију клизишта и нестабилних зона; поред тога потребно је обезбедити чишћење свих дивљих депонија и спречити њихово обнављање;
- смањити ризике од загађивања земљишта при складиштењу, превозу и претакању нафтних деривата и опасних хемикалија и израдити План заштите од удеса у већим привредним објектима.

5.4. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД БУКЕ

Законски нормативи у вези заштите становништва од штетног дејства буке доносе се у облику максимално дозвољеног нивоа меродавног параметра или параметара који представљају полазну обавезу испуњења услова везаних за проблематику буке.

С обзиром да планско подручје није угрожено повећаним нивоом комуналне буке, основне мере заштите од њеног неповољног дејства односе се на унапређење саобраћајне матрице градског подручја, ради повећања проточности возила у ужем градском центру, као и постављање одговарајућих заштитних појасева зеленила између планираних привредних објеката који могу произвести буку већег интензитета и постојећих стамбених објеката.

Највиши дозвољени нивои буке изражени А - пондерисани нивоом у dB(A) (ЈУС У Ј6.205), према Правилнику о нивоу буке у животној средини (Сл. гласник РС 54/92) дати су у табели бр. 12.

Табела бр12.: Највиши дозвољени нивои спољашње буке

Зоне	Намена простора	Највиши дозвољени ниво спољашње буке dB(A)	
		Дан	Ноћ
I	Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно - историјски локалитети, велики паркови	50	40
II	Туристичка подручја, мала и сеоска насеља, кампови и школске зоне	50	45
III	Чисто стамбена подручја	55	45
IV	Пословно-стамбена подручја, трговинско - стамбена подручја, дечја игралишта	60	50
V	Градски центар, занатска, трговачка, административно - управна зона са становима, зоне дуж аутопутева и магистралних саобраћајница	65	55
VI	Индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без становања	На граници зоне бука не сме прелазити нивое у зони са којом се граничи	

5.5. МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОГ СВЕТА

Заштита вегетације, посебно шумске и животињског света спроводиће се перманентно како кроз израду одговарајуће документације, тако и кроз спровођење активности планираних посебним документима које треба донети у складу са законом (шумско – привредне, ловне и пољопривредне основе, као и урбанистички планови за поједина насеља и зоне у којима се планирају непољопривредне активности).

Планским мерама ће се обезбедити заштита живог света кроз:

- заштиту при извођењу грађевинских радова;
- контролисану примену хемијских препарата и паљења вегетације;
- планско организовање лова, риболова и ловног туризма; и
- обезбеђењу коридора за кретање животиња у зонама инфраструктурних објеката (а посебно у случају изградње мини хидроелектрана ради стварања услова за несметан пролазак аутохтоних рибљих врста).

Због комплексног значаја очувања вегетације, посебно се наводе опште мере за заштиту шумске вегетације:

- израда нове шумске привредне основе;
- контрола сече уз обавезно усклађивање са шумско-привредном основом;
- забрана промене намене и режима коришћења шумског земљишта, изузев у складу са Законом;

- забрана крчења и сеча шума која није у складу са редовним обнављањем шума;
- контролисана испаша у шумама где може да се нанесе штета изданцима, где је земљиште подложно ерозији, клизању, спирању; и
- забрана непланске сече стабала.

Угроженост вегетације на овом подручју може се очекивати реализацијом планираних туристичких садржаја на планинском масиву Бељанице, услед изградње жичара, просецања скијашких стаза, изградњом неопходних садржаја комуналне инфраструктуре и укупном антропогеном притиску на овај природни ресурс као последица развоја туристичке инфраструктуре. Ради пажљивог очувања и даљег коришћења вредних шумских састојина букве и храста на Бељаници, препоручује се обавеза добијања сагласности надлежних институција (ЈП „Србија шуме“, Завод за заштиту природе Србије) пре почетка реализације планираних садржаја, уз неопходност израде Студије о процени утицаја објеката на животну средину.

5.6. МОНИТОРИНГ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Са циљем праћења стања и праћења тенденција квалитета животне средине, као и ефеката мера које ће се предузимати на побољшању квалитета и заштити од загађења, план дефинише обавезу увођења система мониторинга свих параметара квалитета животне средине: ваздуха, воде, земљишта, биљног света (воћа и поврћа, шумског фонда) и животињског света, као и стање угрожености буком. Успостављање система мониторинга један је од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у Просторном плану општине Жагубица могле успешно имплементирати у пракси.

Имајући у виду просторни обухват плана и могућа загађења, систем мониторинга се, пре свега, односи на следеће показатеље:

- ⇒ мониторинг ваздуха обухвата редовно праћење емисије сумпордиоксида (SO₂), оксида азота (NO_x), суспендованих честица, чађи и редовно праћење емисије сумпордиоксида (SO₂), азотдиоксида (NO₂), суспендованих честица и чађи у ваздуху (посебно у оквиру комплекса нових привредних објеката)
- ⇒ мониторинг вода подразумева редовно праћење квалитета вода на подручју плана, посебно вредности показатеља квалитета текућих вода на местима пре и после испуста канализације, као и праћење састава отпадних вода пре испуштања у реципијент, као и контролу спровођења санитарне заштите у подручјима непосредне, уже и шире зоне заштите водоизворишта,
- ⇒ мониторинг земљишта дефинише праћење аналитичких индикатора у области коришћења земљишта (промена намене), праћење концентрације тешких метала у земљишту и праћење концентрације азота у земљишту, као и праћење промена намене простора
- ⇒ успостављање мерних места у циљу праћења нивоа буке, посебно у насељеним зонама кроз које пролазе саобраћајнице
- ⇒ мониторинг отпада подразумева праћење начина управљања отпадом у погледу укупне количине отпада, количине отпада по секторима, количине отпада који се рециклира и количине отпада који се депонује на регионалну санитарну депонију у општини Пожаревац или Петровац;
- ⇒ мониторинг биљних врста односи се пре свега на културе које се користе у исхрани људи и домаћих животиња и које могу непосредно или посредно утицати на здравље људи. Обухвата праћење концентрације тешких метала у воћу и поврћу и праћење садржаја пестицида у воћу и поврћу. Истовремено, установљава се мониторинг који се односи на шумска подручја и живи свет у другим екосистемима;
- ⇒ контрола превоза опасних, отпадних и штетних материја, и
- ⇒ сталну урбанистичко-грађевинску контролу лоцирања и изградње објеката.

- ⇒ инвестирање у заштиту животне средине остварује се применом принципа "загађивач плаћа" у складу са важећом регулативом, дефинисањем одговарајућих локалних фондова за заштиту животне средине и других локалних институција, као и инвестирањем у програме заштите животне средине; и
- ⇒ примену Система управљања заштитом животне средине у постојећим и будућим привредним објектима (ЈУС-ИСО 14001, ЕМАС)

Успостављање система мониторинга је приоритетна активност у периоду до 2014. године, али се његово функционисање уврђује као стална активност током целог планског периода.

У периоду после 2014. године већа оријентација ће бити на одржавању функционисања овог система и инвестирањима у заштиту животне средине, као и примену еколошких такси која ће се примењивати на све активности загађивача који производе загађење животне средине. Такође, посебно треба уложити напоре у подстицање примене светских и домаћих стандарда за привредне погоне.

5.8. ПРАВИЛА ЛОЦИРАЊА АКТИВНОСТИ У ОДНОСУ НА КРИТЕРИЈУМЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Критеријуми заштите од негативних утицаја индустрије

Према могућим негативним утицајима на животну средину, односно према могућем еколошком оптерећењу, утврђују се следеће категорије делатности, односно привредних предузећа:

категирија А - мале фирме чије је еколошко оптерећење незнатно и испод граничних вредности могу бити лоциране унутар стамбеног насеља. Делатности ових фирми, као што су занатске услуге и оправке, технички сервиси, пекарске и посластичарске, израда и оправка предмета од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, по правилу не изазивају непријатности суседном становништву.

категирија Б - мале и средње фирме које могу имати мали и локални утицај на окружење; могуће присуство мање количине опасних материја, ризик од хемијског удеса-мали, ниво буке 55-60 dB(A). Ова категорија фирми, (веће електро - механичарске радионице, прерада пластичних маса, израда производа од дрвета, стакла, папира, коже, гуме и текстила, складишта грађевинског материјала и друге), може бити лоцирана на рубним деловима стамбеног насеља тако да делатност не изазива непријатност суседству.

категирија В - фирме које могу имати средњи утицај на окружење општинског нивоа, присутне веће количине опасних материја, ризик од хемијског удеса - средњи, ниво буке 60-65 dB(A). Ове фирме (тржни центри и већа складишта - изнад 5.000 m², прехрамбена индустрија, текстилна индустрија, итд.), морају бити лоциране на одређеном одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању не изазива непријатност суседству.

категирија Г - фирме које могу имати велики утицај на животну средину градског нивоа, присутне веће количине опасних материја, мање количине врло токсичних материја, ризик од хемијског удеса - велики, ниво буке 65-70dB (A). Овде припадају метало-прерађивачка индустрија, појединачни погони хемијске индустрије, веће кланице, прехрамбена индустрија, итд., које према нивоу еколошког оптерећења морају бити лоциране на већем одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању не изазива непријатност суседству.

Критеријуми заштите од утицаја пољоприведе

Утврђује се заштитно одстојање између стамбених објеката и ораница, односно плантажних воћњака који се интензивно третирају вештачким ђубривом и пестицидима од најмање 800м. У заштитном појасу између границе пољопривредних парцела и обале водотока 10м није дозвољено коришћење пестицида и вештачких ђубрива.

Утврђују се минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточних фарми и објеката у суседству, и то: од стамбених зграда 200м, од речних токова 200м и од изворишта водоснабдевања 800м. Наведена одстојања могу бити и већа ако то покаже анализа утицаја на животну средину за фарме са преко 500 условних грла.

Критеријуми заштите од утицаја саобраћаја

У оквиру регулационих планова или урбанистичких пројеката потребно је израдити процену утицаја на животну средину у складу са Законом о процени утицаја на животну средину (Сл. гласник РС 135/04).

Наведена правила и заштитне зоне утврђују се као услови планирања других намена земљишта уз појасеве саобраћајница. За обилазнице у рубним подручјима града утврђују се три зоне заштите:

1. зона - појас непосредне заштите од веома великог еколошког оптерећења ширине по 20м са обе стране пута, због емисија у ваздух, повећане буке и загађивања земљишта. У заштитном појасу дозвољено је формирати заштитно зеленило, а није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката;
2. зона - ужи појас заштите од великог еколошког оптерећења ширине по 50м са обе стране пута, због повећане буке и загађивања земљишта. Није дозвољена изградња стамбених, пословних и помоћних објеката. Постојећи легално изграђени објекти морају бити заштићени одговарајућом акустичком заштитом. Дозвољена је изградња објеката у функцији пута (бензинске станице, сервиси, складишта и сл.); и
3. зона - појас малог еколошког оптерећења ширине по 300м са обе стране пута, због повећане буке. Изградња стамбених, пословних и привредних објеката дозвољена под условом да се обезбеде мере заштите од буке, примерене прорачунатој буци и карактеристикама саобраћајних токова, као и намени простора у зони.

Критеријуми заштите за остале активности

Посебно се напомиње да ће се у случају изградње магистралног гасовода примењивати следећи критеријуми:

Зона I – појас високог ризика, по 30 м ширине са обе стране цевовода,

Зона II – појас умереног ризика, по 180 м ширине са обе стране цевовода.

6. МЕРЕ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И УНАПРЕЂИВАЊА ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА

6.1. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

У погледу заштите природних добара, основна планска решења и мере су:

- ⇒ опште мере заштите природног добра и његове непосредне околине подразумевају:
 - забрану изградње објеката (стамбених, индустријских, рударских, енергетских, инфраструктурних, фарми и других) који својом наменом и експлоатацијом могу нарушити пејзажне одлике и угрозити споменик природе;

- забрану привременог или трајног депоновања отпада и
- забрану изградње објеката који нису у функцији заштите и презентације споменика природе.
- ⇒ посебне мере заштите прописане се и спроводити у складу са документом који надлежни завод за заштиту изради и донесе решење о заштити конкретног природног добра.
- ⇒ ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на природно добро које је геолошко-палеонтолошког и минералошко-петрографског порекла за које се претпоставља да има својства природног споменика, извођач радова је дужан да о томе обавести организацију за заштиту природе и да предузме мере да се до доласка овлашћеног лица, природно добро не оштети и да се чува на месту и положијају у коме је нађено;
- ⇒ успостављање зона непосредне, уже и шире зоне заштите на подручјима на којима се налазе изворишта водоснабдевања становништва;
- ⇒ подизање зелених заштитних зона око привредних објеката и инфраструктурних система, сачињених од аутохтоних врста дрвећа;
- ⇒ очувати и заштитити земљишни пољопривредни фонд, тј. забранити било какву непланску изградњу на пољопривредном земљишту високих бонитетних класа;
- ⇒ обезбеђивање услова за заштиту очуваних екосистема, потенцијално угрожених биљних и животињских врста, односно очување шумских површина од негативних последица (пожари, нелегална сеча, крчење шума на рачун изградње стамбених објеката, итд.);
- ⇒ израда катастра угрожених биљних и животињских врста и спровођење система мониторинга; и
- ⇒ израда Програма заштите и развоја заштићених природних добара.

Увидом у централни регистар заштићених природних добара, констатовано је да се на планском подручју налазе следећа **природна добра**⁶:

- споменик природе "Врело Млаве";
- споменик природе "Хомољска потајница";
- споменик природе "Крупајско врело";
- строги природни резерват "Бусовата";
- споменик природе "Клисура Осаничке реке" и
- споменик природе "Прераст Самар".

1) **Споменик природе "Врело Млаве"** (природно добро од изузетног значаја, сврстано у I категорију заштите) ставља се под заштиту ради очувања крашког извора воклијског типа. Налази се у К.О. Мали Камен и обухвата површину од 6 ha.

На заштићеној површини споменика природе „Врело Млаве“ установљава се режим заштите II степена којим се:

1. Забрањује:

- грађење стамбених и викенд објеката и објеката за потребе индустријске и пољопривредне производње, изузев адаптације и реконструкције објеката у оквиру постојећих домаћинстава;
- каптирање врела и извођење радова којима се може пореметити изглед, режим и квалитет вода;
- предузимање пољопривредних, шумарских, грађевинских радова и активности којима се могу нарушити његове амбијенталне вредности; и

2. Обезбеђује истраживање и снимање морфологије басена врела, планско-санитарно уређење и приказивање овог споменика природе.

⁶ Према Условима заштите природе и животне средине за Програм израде Просторног плана општине Жагубица (март 2008.год.)

2) **Споменик природе “Хомољска потајница“** (природно добро од изузетног значаја, сврстано у I категорију заштите) ставља се под заштиту као редак хидролошки феномен у Србији, при чему по режиму рада чини репрезентативни пример повремених наступних извора. Налази се у К.О. Лазница и обухвата површину од 4,36 ha.

На заштићеној површини споменика природе „Хомољска потајница“ установљава се режим заштите II степена којим се:

1. Забрањује:

- грађење стамбених и викенд објеката и објеката за потребе индустријске и пољопривредне производње, изузев адаптације и реконструкције објеката у оквиру постојећих домаћинстава;
- каптирање врела и извођење радова којима се може пореметити изглед, режим и квалитет вода;
- предузимање пољопривредних, шумарских, грађевинских радова и активности којима се могу нарушити његове амбијенталне вредности; и

2. Обезбеђује истраживање и снимање морфологије басена врела, планско-санитарно уређење и приказивање овог споменика природе.

3) **Споменик природе “Крупајско врело“** (природно добро од изузетног значаја, сврстано у I категорију заштите) ставља се под заштиту као један од најјачих крашких извора у Србији, који по морфологији изворишта и хидролошким функцијама спада у групу најрепрезентативнијих водних објеката. Језерско врело, водопад на брани и слаповита врелска отока дају непосредној околини врела живописан и атрактиван изглед. Налази се у К.О. Милановац и обухвата површину од 9 ha.

На заштићеној површини споменика природе „Крупајско врело“ установљава се режим заштите II степена којим се:

1. Забрањује:

- грађење стамбених и викенд објеката и објеката за потребе индустријске и пољопривредне производње, изузев адаптације и реконструкције објеката у оквиру постојећих домаћинстава;
- каптирање врела и извођење радова којима се може пореметити изглед, режим и квалитет вода;
- предузимање пољопривредних, шумарских, грађевинских радова и активности којима се могу нарушити његове амбијенталне вредности; и

2. Обезбеђује истраживање и снимање морфологије басена врела, планско-санитарно уређење и приказивање овог споменика природе.

4) **Строги природни резерват “Бусовата“** обухвата заштиту састојине букове шуме (*Fagus toeisia*) на планини Бељаници, на месту званом „Бусовата“. Заштићена површина се налази на подручју шумског газдинства “Северни Кучај” и обухвата површину од 15,86 ha.

Издвојена површина има карактер строгог природног резервата. Сходно томе, на заштићеном подручју забрањено је:

- вршити било какве промене које ометају спонтани природни развој животне заједнице и станишта као целине (екосистема);
- искоришћавање шуме или било којих других природних извора;
- сећи стабла, жбуње и примњерке приземне флоре, вађење камена или одношење земље;
- вршити испашу стоке, уклањати трула стабла, ветроизвале, шушањ, маховину и слично;

- убијање или уништавање било којих дивљих животиња, птица и инсеката, као и пролаз гонича или истеривање дивљачи у циљу ловљења ванзаштићеног подручја;
- уношење страних врста дрвећа у шумски састав заштићеног подручја, и уношење страних врста дивљачи, чије би присуство могло да изазове непожељне еколошке последице и измену живог света подручја;
- изводити грађевинске, земљане и друге сличне радове који могли непосредно или посредно да измене садашњи изглед и стање заштићеног подручја или доведу у питање његов дањи биолошки опстанак.

Радови који би водили одступању од режима заштите могу се вршити само у циљу научно-истраживачких радова или у циљу најнеопходнијег обезбеђења, осигурања, заштите заштићеног објекта, и то на основу одобрења за сваки конкретан случај, према одредбама Закона о заштити природе, а уз претходну сагласност Републичког завода за заштиту природе.

5) Споменик природе “Клисуре Осаничке реке” (значајно природно добро, сврстано у III категорију заштите) ставља се под заштиту као значајан геоморфолошки објекат, са крашким хидролошким појавама, која представља и уточиште за многе ретке популације фауне и важно станиште за око 166 биљних врста. Налази се у К.О. Осаница и обухвата површину од 30,44 ha.

На простору који је издвојен за заштиту установљава се режим заштите II степена, којим се утврђује ограничено и строго контролисано коришћење природних ресурса, а активности на заштићеном подручју се могу вршити у мери која омогућује унапређење стања без последица по његове природне и створене вредности. За све дозвољене активности неопходни су услови заштите природе које прописује Завод за заштиту природе Србије.

За ово заштићено прописују се следеће мере заштите којима се:

1. Забрањује:

- изградња индустријских, угоститељских, стамбених викенд и других објеката;
- промена немене површина, уколико није у складу са концептом коришћења простора и планским актима вишег реда;
- експлоатација минералних и неминералних сировина (осим подземних вода) и отварања позајмишта земље и камена;
- депоновање комуналног, индустријског, опасног и другог отпада и отпадних материја;
- формирање сточног гробља;
- испуштање отпадних вода у земљиште и водотоке;
- каптирање извора, захватање вода, хидрогеолошка истраживања и интервенције којима се мења хидролошки режим вода;
- регулација водотока;
- формирање каменолома и позајмишта,
- просецање нових саобраћајница и постављање електричних водова;
- уништавање флоре и узнемиравање фауне на целом простору;
- сакупљање и уништавање трајно заштићених врста флоре и фауне;
- уношење страних врста флоре и фауне;
- изградња рибњака;
- чиста сеча шумских површина и сеча појединих стабала;
- ложење ватре;
- лов;
- спортски и привредни риболов;
- камповање;
- уклањање аутохтоне вегетације приобаља;

- све активности које могу довести до нарушавања естетских и амбијенталних вредности заштићеног природног добра и погоршати карактеристике његове примарне вредности;
- све активности које могу довести до оштећења или деградације објеката геонаслеђа.

2. Дозвољава се:

- обележавање заштићеног природног добра на начин прописан законом, као и постављање информативних табли, путоказа, ознака упозорења и забране;
- испаша и други облици пољопривредне производње који не утичу на промене гео и биодиверзитета;
- научно истраживачки рад и активности усмерене ка едукацији;
- успостављање мониторинга реликтних шумских заједница, праћење постојања и динамике деградационих процеса (у случају изразитог степена деградације, знатног нарушавања природног састава врста, учесталије појаве багрема, направити посебан програм ревитализације шумских заједница);
- презентација и популаризација природних вредности подручја;
- активности којима се спречава настанак угрожених и осетљивих врста; и
- контролисани и усмерени туристички обилазак клисуре и околине са мањим групама до 10 особа.

6) **Споменик природе "Прераст Самар"** ставља се под заштиту као природни споменик геоморфолошког карактера, налази се на подручју К.О. Мали Камен, на реци Прерасту, укупне површине 40,20 ha.

На заштићеном природном споменику и у заштитној зони забрањено је извођење радова и уношење промена који би могле угрозити споменик у целини или да доведу у питање његова битна својства. Тако је у заштитној зони забрањено извођење грађевинских радова, отварање каменолома и других облика експлоатације геолошке подлоге, као и непланске и неконтролисане сече шума, док је у пећинама које се налазе у заштитној зони забрањено оштећивање пећинског накита.

Од посебног значаја је чињеница да се поред наведених простора и локалитета, од стране Завода за заштиту природе Србије предлаже заштита нових просторних целина посебних природних вредности, као што су *клисуре реке Тиснице* и *клисуре Црне реке* (богатство биљног и животињског света), *Горњачка клисура* са карактеристичним геонаслеђем, тј. споменичким вредностима, *Рибарска клисура*, *клисуре реке Суви До* (геоморфолошки вредности) односно заштита виших делова планине *Бељанице* који представља простор посебних природних вредности и значајан природни ресурс са аспекта заштите и коришћења шума, заштите вода и развоја сточарства (поред ретке флоре и фауне, лековитог биља, евидентирано је и више значајних крашких облика рељефа као што су потопљене вртаче, Тисова јама, итд.).

Поред наведених заштићених природних добара и добара која се предлажу за заштиту, напомиње се да пејзажне вредности котлинских, а нарочито брдско - планинских зона имају специфичне вредности као амбијенталне и природне зоне и туристички потенцијал простора, те да их је, у склопу туристичког развоја краја, потребно адекватно користити и спроводити њихову заштиту како се не би деградирале и постале бескорисне.

У планском периоду, кроз перманентне акције, потребно је утврђивање посебног режима заштите и активности за:

1. потенцијална изворишта воде за пиће која се могу користити за флаширање у рејону Сувог Дола, како за постојеће, тако и за изворе који ће се евентуално активирати у овој и другим зонама, како би се квалитет ових вода сучувао – спровешће се првенствено кроз израду посебног елабората за утврђивање

- санитарних зона заштите;
- шумске просторе и ловне ресурсе бељанице, Црног Врха и Хомољских планина потребно је контролисано користити – спровешће се првенствено кроз израду шумско-привредних и ловних основа за конкретне газдинске једице и ловишта.
 - просторе око непокретних културних добара (манастира, цркви, споменика из ослободилачких ратова итд.) - спровешће се првенствено кроз израду студија и елебората програма заштите у сарадњи са надлежним заводом за заштиту споменика културе.
 - просторе заштићених, а нарочито природних добара која се предлажу за заштиту - спровешће се првенствено кроз израду студија и елебората програма заштите у сарадњи са надлежним заводом за заштиту природе; напомиње се да је пре активирања појединих зона за друге немене (експлоатација минералних сировина и уређење туристичких зона, изградњу привредних капацитета и других већих зона и комплекса који могу, неопходно добити одговарајуће услове надлежног завода за заштиту природе).

У циљу адекватне заштите природних вредности, спроводиће се активности и истраживања, која треба да ураде надлежне институције за заштиту природе и друге, и то кроз:

- формирање документације о појединим просторима (објектима), споменицима, природе на основу које треба оценити погодности за заштиту предложених објеката природе, детаљније границе зона,
- истраживање подручја (биолошко, географско, археолошко, са аспекта споменика културе итд.) и на основу добијених резултата, дефинисање режима заштите и начина коришћења будућег заштићеног простора и објекта,
- доношење решења о заштити.

За носиоца ових активности план одређује надлежни Републички завод за заштиту природе и надлежни завод за заштиту споменика културе (Регионални завод у Смедереву).

6.2. ЗАШТИТА КУЛТУРНИХ ДОБАРА

Планом заштите културних добара, а нарочито културно-историјског наслеђа, као елемента за формирање препознатљивости - идентитета простора, обухваћени су:

- чување, заштита и стављање на располагање јавности културних споменика, у културно-образовне, научне, привредне, туристичко-рекреативне сврхе,
- даље истраживање простора у циљу откривања, евидентирања и категорисања споменика културе, заштита кроз израду неопходних документација, пројеката, заштите, конзервације итд.
- научна валоризацију културног наслеђа
- извођење конзерваторских и других техничких радова на објектима културе, од посебног значаја за које постоје одлуке општине о заштити и санацији
- сарадња институција за заштиту споменика културе и стручних служби у општини, кроз ангажовање на заштити, у циљу стварања услова заштите културних споменика

Планом се утврђују општи услови и мере заштите, услови за заштиту кроз документацију, начела и облици техничке заштите, као и услови за утврђивање заштите појединих културних добара.

6.2.1. ОПШТИ УСЛОВИ И МЕРЕ ЗАШТИТЕ

- ⇒ У близини добара и његовој заштитној зони не могу се градити објекти за екстракцију и прераду минералних сировина (дневни копови, флотација,

- каменоломи, и сл.), који вибрацијама, експлозијама и на друге начине угрожавају добро.
- ⇒ У близини добра и његовој заштитној зони не могу се градити индустријски погони који штетним продуктима (вибрације, пепео, гасови и др.) могу угрозити културно добро. Постојећи програми који угрожавају добро морају се или дислоцирати или подврћи режиму који елиминише или умањује штетна дејства по добру.
 - ⇒ Изградња великих инфраструктурних система (водопривреде, енергетике, саобраћаја) мора да буде усклађена у условима и мерама заштите добара. При томе инфраструктуре које обезбеђују пролазност добру водити примерено простору до близине добра али пројектовање трасе извршити на начин који максимално чува аутентичност окружења док акумулације и далеководе водити што даље од добра.
 - ⇒ Депонија отпадних материја мора се предвидети изван подручја добра и његове заштићене околине и природног простора, као и са правца приближавања места сагледавања добра.
 - ⇒ На заштићеним културним добрима не може се вршити раскопавање, рушење, преправљање или било какви радови који могу да наруше својства културног добра без претходно утврђених услова и сагласности.
 - ⇒ Добра која уживају претходну заштиту не смеју се оштетити, уништити, нити може да се мења њихов изглед, својство или намена.
 - ⇒ Ако се у току извођења грађевинских и других радова наиђе на археолошка налазишта или археолошке предмете, извођач радова је дужан да о томе обавести надлежни завод за заштиту споменика културе и предузме мере да се налаз не уништи и не оштети и да се чува на месту и положају у коме је откривен.
 - ⇒ Приликом издавања локацијске и грађевинске дозволе за сваку парцелу која је на територији или у непосредној околини археолошких налазишта, потребно је надлежни општински орган упутити инвеститора на надлежни завод за заштиту споменика културе ради добијања решења о мерама техничке заштите.
 - ⇒ До утврђивања мера техничке заштите постојећих непокретних културних добара и њихове околине, не могу се вршити активности изградње и уређења простора без претходне сагласности надлежне службе заштите културних добара.
 - ⇒ При изради урбанистичких планова инвеститор је дужан да се обрати територијално надлежном заводу за заштиту споменика културе ради издавања услова и сагласности.
 - ⇒ Коришћење културних добара која уживају статус заштите или су у статусу претходне заштите (како сама добра тако и њихова околина), као и одређивање заштитне зоне са посебним режимом коришћења за свако културно добро, обављаће се у складу са посебним условима надлежног Завода за заштиту споменика културе. Надлежни Завод ће, у складу са категоријом културног добра, утврдити мере заштите за свако културно добро, а у складу са овим мерама израђиваће се и урбанистички планови и пројекти, користиће се културно добро и простор у околини добра – заштитној зони.

6.2.2. ЗАШТИТА КРОЗ ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Овај вид заштите подразумева да се сви објекти детаљно технички сниме и формира комплетна документација постојећег стања, са анализом степена очуваности аутентичних својстава, као и степена и домашаја каснијих модификација. Овај облик заштите је обавезан, а сва техничка и стручна документација надлежног завода мора да буде у складу са одредбама Закона. Препорука је да се сви документи раде на савременим документационим материјалима уз одговарајуће текстуалне и табеларне прилоге. У склопу заштите кроз документацију, као њени најчешћи видови истичу се:

- а. Истраживање терена које се на овом подручју само делимично обавља и где тек предстоји озбиљнији рад (општа валоризација и евиденција).
- б. Детаљна (појединачна) валоризација и израда предлога за заштиту који се доставља скупштини општине на разматрање након чега се по доношењу одлуке врши упис у одговарајући регистар.
- ц. Израда урбанистичких планова и студија заштите ревитализације непокретних културних добара и градитељског наслеђа након усвајања ППО Жагубица.
- д. Израда годишњих и вишегодишњих општинских планова и програма заштите уколико се укаже потреба за истим.
- е. Израда пројекта за извођење радова на објектима, заштити, рестаурацији и презентацији непокретних културних добара.

6.2.3. НАЧЕЛА И ОБЛИЦИ ТЕХНИЧКЕ ЗАШТИТЕ

Техничко стање евидентираних објеката је веома различито, почев од знатног броја оних који су у врло лошем стању, чак на граници физичког опстанка, до оних којих се нормално користе за поједине намене (објекти народног градитељства) и који се нормално одржавају.

Високи ниво савремене технологије и технике грађења и врло богат избор, како старих, тако и нових материјала омогућава примену најразноврснијих метода техничке заштите. Међутим, који ће се метод и у коме случају применити зависи од многих околности, а највише од финансијских могућности и стања објекта и документације о њему.

У наредном периоду неопходно је обухватити што већи број објеката који се непосредно ослањају на важније туристичко – рекреативне, насељске и инфраструктурне површине и где се очекује концентрисање различитих активности.

У вези с тим треба извршити правилан избор и селекцију техничких метода и поступака међу којима се издвајају: техничке мере привремене заштите (врло су корисне када се из било којих разлога не могу предвидети мере за трајније обезбеђење), подизање заштитних грађевина, конзервација, примена одговарајућих поступака конзервације, рестаурације, примена комбинованих метода и пресељавање објекта.

Када се ради о ревитализацији добара од преисторије до средњег века, њих је врло тешко укључити у неку од утилитарних функција. Међутим, они осим културолошке и историјске вредности могу бити изузетна надопуна истицања амбијенталних вредности, зато их треба истицати као мотиве окупљања локалног становништва и туриста. С тим у вези најпожељније је да се око њих планирају (наравно ако су испуњени и други услови), туристичко-рекреативне зоне на путним правцима, мотели, ресторани и др. Због тога код планирања инфраструктуре треба водити рачуна и о овом аспекту.

Због изражених особености које карактеришу ово подручје посебан третман треба да имају *објекти народног градитељства*. У принципу треба настојати да се сви они (мисли се на вредније) санирају и обнове, како би у свом природном окружују и на аутентичним локацијама били трајно сачувани.

По правилу треба задржати њихову првобитну намену у оквиру свакодневних потреба њихових власника или у оквиру развоја сеоског туризма. С обзиром да су у питању културна добра несумњивих вредности јер представљају материјална сведочанства стваралачких домета народних неимара, као и целовитости наше градитељске баштине, њихова заштита и презентација кроз развој сеоског туризма могла би да добије пуни смисао.

6.2.4. ЗАШТИТА КУЛТУРНО – ИСТОРИЈСКИХ ВРЕДНОСТИ И ЛОКАЛИТЕТА

Према Студији "Услови чувања, одржавања и коришћења споменичког наслеђа и утврђене мере заштите у оквиру граница Просторног плана општине Жагубица" (Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево, јун 2005.год.) на подручју Општине **утврђени су следећи споменици културе:**

1. Црква Рођења пресвете Богородице – Тршка црква (категоризован споменик културе од великог значаја).
2. Црква св. Тројице у Жагубици
3. кућа Здравка Стојадиновића у Јошаници (срушена)
4. средњовековно утврђење Градац у Крепољину
5. манастир св.Ваведења – Горњак у Крепољину (категоризован споменик културе од великог значаја)
6. родна кућа Ј. Шербановића у Лазници
7. зграда механе у Лазници (срушена)
8. кућа Ненада Стојановића у Милатовцу

Непокретна културна добра у процедури за утврђивање су:

1. воденица Пенонић Драгомира, Крепољин
2. воденица Јована Пријића, Крепољин
3. зграда старе школе, Лазница
4. кућа Глигоријевић Радоја (срушена), Рибаре

На подручју општине Жагубица из домена заштите непокретних културних добара планира се континуирана заштита постојећих заштићених објеката и простора са споменичким вредностима. (споменика и спомен обележја).

За проглашена и непокретна културна добра која уживају претходну заштиту, односно налазе се у процедури за утврђивање, у оквиру Просторног плана општине Жагубица утврђују се следеће **мере заштите**:

- за утврђена непокретна културна добра:

1. Мере техничке заштите оквирно и у најширем смислу одређене су самом одлуком, односно Решењем о утврђивању.
2. Власници односно корисници непокретног културног добра дужни су да пре предузимања било које врсте интервенције на објекту (инвестиционо одржавање, реконструкција, адаптација, санација и ревитализација) поднесу надлежном Заводу за заштиту споменика културе захтев за добијање Решења о предузимању мера техничке заштите.
3. Власници односно корисници објекта дужни су да по добијању решења о предузимању мера техничке заштите надлежног Завода за заштиту споменика културе, израде пројектну и другу пратећу техничку документацију у свему према датим условима, као и да на исту прибаве решење о сагласности истог Завода.
4. Мере техничке заштите првенствено се издају у циљу враћања објекта у аутентично стање и подразумевају уклањање неодговарајућих објеката и садржаја.
5. У циљу стварања неопходних услова за савремено коришћење објеката, као и где се по процени стручњака надлежног Завода за заштиту споменика културе могу дозволити одступања од аутентичног габарита и изворног изгледа, мере техничке заштите су таквог карактера да се не наруши аутентични изглед објекта.
6. У заштићеној околини утврђених НКД издају се услови за предузимање мера техничке заштите:
 - објекти не смеју габаритом и изгледом да конкуришу утврђеном НКД;
 - не сме се дозволити градња нових објеката који би заклањали и угрожавали визуру утврђеног НКД;
7. На објектима у заштићеној околини за издавање услова за предузимање мера техничке заштите и других радова није основни критеријум задржавање аутентичности, мада је то и даље битан критеријум, али се мере техничке заштите издају кроз сагледавање целокупног простора и свих објеката на њему.

8. За заштићени простор обавезно је урбанистичко и комунално решење у сарадњи са надлежним Заводом за заштиту споменика културе.
9. Тенде и рекламе се могу поставити уз дозволу и по условима надлежне службе заштите.
10. У заштићеном простору не дозвољава се постављање надземних и ТТ водова.
11. Не дозвољава се постављање монтажних киоска.
12. Не дозвољава се постављање контејнера, као ни депоновање било каквог отпадног материјала.
13. У просторним целинама постојање и режим саобраћаја се регулишу уз дозволу и по условима надлежне службе заштите.
14. Рушење објеката у заштићеној околини може се вршити уз дозволу и по условима надлежне службе заштите.

- за непокретна културна добра која су у процедури за утврђивање (евидентирани НКД):

1. Непокретна културна добра која се штите као евидентирана или добра под претходном заштитом у погледу издавања решења о условима за предузимање мера техничке заштите у потпуности се третирају као утврђена НКД, сагласно одредбама Закона о културним добрима.
2. Евидентирани објекти немају дефинисану заштићену околину. У тренутку утврђивања евидентираних објеката за НКД Одлуком се утврђује заштићена околина и од тог тренутка наступа обавеза за власнике односно кориснике објеката на утврђеним парцелама.
3. Власници односно корисници културног добра под претходном заштитом имају обавезу да за све врсте интервенција на објектима (инвестиционо одржавање, реконструкција, адаптација, санација, ревитализација) поднесу надлежном Заводу за заштиту споменика културе захтев за добијање Решења о предузимању мера техничке заштите.
4. Власници односно корисници објекта дужни су да по добијању решења о предузимању мера техничке заштите надлежног Завода за заштиту споменика културе, израде пројектну и другу пратећу техничку документацију у свему према датим условима, као и да на исту прибаве решење о сагласности истог Завода.
5. Терет израде Елабората за утврђивање културног добра пада на терет буџета Општине или Републике. Динамику и план приоритета израде елабората утврђује надлежни Завод за заштиту споменика културе у зависности од прилива средстава за финансирање овог програма.

Принципи заштите

Заштита археолошког наслеђа

Археолошки остаци представљају важан сегмент укупног наслеђа, који због специфичних својстава треба на посебан начин третирати и заштитити. Специфичност археолошких налаза проистиче из чињенице да су по правилу скривени испод површине земље, па није могуће направити коначан списак локалитета са археолошким садржајима. Тек на основу стручно вођених ископавања можемо са потпуном сигурношћу говорити о њиховим својствима, хронологији и значају Управо су стога оквирима законске категорије претходне заштите обухваћена и потенцијална археолошка налазишта.

Интегрални део заштите појединачних непокретних и покретних археолошких налаза представља стратиграфија, односно хронолошки контекст налаза, који се ископавањима трајно уништава. Адекватна археолошка истраживања уз примену усвојених методолошких поступака и израду потпуне документације представљају основни вид заштите археолошких локалитета.

Нарочито је важно заустављање многобројних нелегалних истраживача, који уништавају археолошке локалитете, скрнавe гробља и баве се недозвољеном трговином покретних археолошких налаза, који се често износе и ван граница Србије.

С обзиром на наведене околности заштиту археолошких налазишта или потенцијалних археолошких локалитета могуће је регулисати систематским археолошким истраживањима, претходним сондажним истраживањима или стручним археолошким надзором током извођења земљаних радова. Примену одговарајућих мера заштите могуће је утврдити на основу проспекције терена и процене стручњака надлежне установе заштите за сваку локацију посебно

Заштита сеоских насеља и народног градитељства

Опстанак свих наслеђених система и појединих објеката ове врсте наслеђа ће свакако зависити од места које ће сеоско насеље имати у укупној стратегији развоја општине. С тога се очекује да такве целине буду део стимулативних програма који воде њиховој афирмацији. Наравно, природно и културно наслеђе овог подручја неопходно је посматрати као једну целину и обједињено планирати њихову интегративну заштиту и ревитализацију.

Због примењених материјала и техника градње објекти народног градитељства представљају најосетљивији део наше културне баштине. Најбољи начин заштите је да се ови објекти користе, јер се једино тако и одржавају. Уколико не постоји могућност задржавања првобитне намене, њихову нову функцију треба тражити у складу са карактеристикама да су нераскидиво повезани са тереном, природним лепотама и непроцењивом етнографском ризницом, у којима овај крај не оскудева.

Усвајање додатних програма **пресељења** објеката ради груписања и формирања **етно целина**, било премештањем одабраних типских представника (из ближе околине) у постојеће целине или формирањем нових, био би део разматрања у појединачним случајевима, нарочито ако се намеће као једини начин за опстанак споменички вредних примера.

Заштита у урбаним целинама

Што се тиче овог дела споменичког наслеђа вредно је поменути да је, на посматраном подручју, у најмањој мери заступљено и махом се односи на објекте у целини Жагубице, централног места Општине.

Очување овог наслеђа се односи првенствено на њихово наменско оспособљавање за трајно коришћење, конструктивно санирање и уношење нових садржаја, који произилазе из савремених потреба становања, културних, здравствених, туристичких, привредних и других делатности.

Заштита сакралних објеката – гробаља – спомен места

Овај део просторног плана се као у претходном случају ослања на очување аутентичних споменичких карактеристика. Напоменимо да посебан третман, у ширем планерском обухвату, треба да имају манастирски и црквени комплекси, у смислу одржавања и афирмације целине (пут, инфраструктура, уређење, презентација и сл.).

Обавезујуће је и питање уређења и газдовања старим гробљима; дакле предвиђање мера које ће обезбедити уређење по принципима заштите непокретних културних добара, али уз регулисану обавезу старања. Напомињемо да је забрањена прерада старих надгробних споменика и њихово коришћење као секундарног материјала за прављење нових надгробних споменика.

Посебан осврт дајемо на очување традиционалних делатности које свакако утичу не само на очување начина живота, наравно уклопљеног у захтеве модерног света, већ и на свеукупну привредну и туристички понуду овог краја. Уз природне знаменитости поднебља, сматрамо да би било оправдано стратешки узети учешће у широј туристичкој понуди региона.

У овом делу упућује се на неопходност израде посебних планова нижег реда за појединачне акције, који би били својеврсне стратегије и правила за рад у следећем временском периоду. Приликом израде свих оваквих планова који третирају целине, али и поједине утврђене и евидентиране објекте наслеђа и вршења било каквих интервенција на њима, неопходно је прибавити Услове и сагласности надлежне службе заштите градитељског наслеђа.

7. КОРИШЋЕЊЕ И УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ЗАШТИТУ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

7.1. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА

У погледу угрожености простора од дејстава **елементарних непогода и технолошких удеса** (акцидентата) основне опасности прете од појаве дејства различитих врста елементарних непогода, и то пре свега као последица дејства ерозионих процеса, покренутих клизишта на падинским теренима, бујичних токова и плављена пољопривредних и стамбених површина, односно појаве пожара, града и земљотреса. Одсуство већих индустријских капацитета на планском подручју узроковало је да могућност од удеса и индустријских акцидентата буде сведен на минималну меру.

Концепт заштите простора од елементарних непогода и технолошких удеса, дефинисан је у складу са евентуалним ванредним условима, који би могли да се догоде на подручју општине, као што су:

- заштита од поплава, бујица, коју треба остварити преко водопривредних радова у сливовима бујичних река (мелиорације, регулације, изградња обалоутврда, евентуално и мини акумулација ради успора воде и у друге сврхе, пошумљавања итд.)
- заштита од одрона и клизања тла (формирање катастра клизишта, правилно трасирање саобраћајница и планско усмеравање коришћења простора у складу са инжењерско – геолошким условима терена
- заштита од земљотреса и контрола вулнеарабилитета које треба остварити кроз реализацију урбанистичких, грађевинских и осталих техничких норми при лоцирању и изградњи објекта, на основу сеизмичке рејонизације и микрорејонизације за зоне где се планирају већи капацитети (привредне зоне, туристичка подручја и сл.)
- заштита од пожара (у насељима, привредним зонама и складиштима, шумским површинама)
- заштита од опасности од саобраћајних несрећа на свим саобраћајницама у општини, посебно оним вишег ранга повезана је са активностима у екстремним временским условима (у зимским условима због задржавања снега и стварања леда на коловозу, а у осталом делу године, нарочито при топљењу снега и великим кишама, када може доћи ко клизања и осипања тла у зони путева) и др.

Превентивно деловање у зонама где су могуће не само елементарне непогоде и акциденти мора да постане саставни део развојне политике и привређивања, управљања привредним и друштвеним ресурсима, научног стваралаштва и техничко-технолошког развитака.

У сфери просторног и урбанистичког планирања предвиђене су превентивне мере којима се спречавају елементарне непогоде или ублажава њихово дејство као и мере за ублажавање и отклањање непосредних последица насталих дејством елементарних непогода и акцидента.

Мере које се у циљу заштите од елементарних непогода планирају су перманентне, што значи да су све прописане да се спроводе од момента усвајања плана у току целог планског периода.

7.1.1. ЗАШТИТА ОД БУЈИЧНИХ ПОПЛАВА И ЕРОЗИЈЕ

Речно корито Млаве, које је највећим делом нерегулисано, климатске прилике, хидрографске, геолошке, геоморфолошке и вегетацијске прилике у великој мери погодују развоју и ширењу поплава и бујица.

До сада предузете одређене активности на уређењу дела корита Тиснице кроз Жагубицу. Оне су недовољне да се проблем у потпуности елиминише, јер његово решење тражи интегралан приступ који подразумева санацију ерозионих жаришта, пошумљавање терена и рационално коришћење пољопривредног земљишта.

Подручје општине Жагубица карактерише постојање релативно великих ерозивних површина које су последица природног склопа територије и антропогених активности. Најинтензивнији процеси ерозије се јављају на теренима са већим нагибом, где нема шумске вегетације, и то у сливовима десних притока Млаве, као и на другим подручјима, али слабијег интензитета.

У свету и код нас се као основна мера за заштиту од поплава и бујица предузима пројектовање и изградња система за уређење бујичних сливова и спровођење антиерозионих радова у сливу, односно подизање насипа за заштиту од високих поплава вода на местима где је то неопходно и као мера најпогодније. Акције на заштити од ерозије посебно су значајне, нарочито ако се има у виду однос пошумљених површина, сече дрвета, крчења шума, која је најзначајнији фактор задржавања атмосферске воде и спречавања развоја ерозивних процеса.

Овакве мере се морају предузети и у сливовима поменутих река, при чему се посебно исичу:

- ⇒ израда катастра бујичних токова
- ⇒ пројектовање и изградња система за уређење ерозионих подручја и бујичних сливова (с тим у вези до сада су урађени: План за проглашење ерозионих подручја и спровођења антиерозионих мера, и План одбране од бујичних поплава и других пратећих појава штетног дејства вода за подручје општине Жагубица (М.П. "Велика Морава", Београд 2003.), а потребно је, у складу са Законом о водама, Сл. гласник РС 30/10, исте по потреби ажурирати и израдити и план одбране од бујичних поплава на водотоковима ван система редовне одбране од поплава, којима би се створила репрезентативна подлога која у многоме олакшава даља планерска решења у циљу смањења негативних утицаја од ерозионих процеса и вујичних поплава.
- ⇒ спровођење биолошких и техничких мера заштите од поплава и бујица у виду уређења бујичних сливова (биолошко и техничко) како би се бујичне поплаве учиниле мање штетним него што то оне могу бити ако таквих превентивних мера нема.
- ⇒ примену антиерозионих мера у подручјима која су потенцијално угрожена ерозионим процесима, што подразумева селективно пошумљавање, спречавање нерационалне сече стабала, перманенту контролу стања на овим подручјима од стране Општинског штаба цивилне заштите, забрану градње стамбених и других објеката цез неопходне комуналне инфраструктуре, итд.

- ⇒ при изградњи треба водити рачуна да се сва градња, у првом реду, путеви и урбана градња, планира и гради изнад кота трагова великих вода, односно у складу са подацима о максималном нивоу подземних вода у тлу.

7.1.2. ЗАШТИТА ОД ЗЕМЉОТРЕСА

До данас на подручју општине Жагубица нису регистрована интензивнија сеизмичка померања тла. Подручје општине, за покретани период од 100 година, припада зони са могућим интензитетом удара од 7° MCS у централном делу општине (северно од Жагубице у долини Млаве), односно 6° MCS у брдско – планинским зонама.

Као основне мере заштите од земљотреса примењују се техничке норме о изградњи објеката (асеизмичка изградња) и избору локације.

Имајући у виду све параметре потенцијалне сеизмичке активности заштита од земљотреса на подручју општине Жагубица, треба да представља континуиран процес који обухвата: просторно и урбанистичко планирање (генерално и детаљно), архитектонско и грађевинско пројектовање и изградњу објеката.

Мере сеизмичке заштите које треба спровести при просторном, а нарочито при генералном и регулационом урбанистичком планирању и пројектовању морају имати комплексан карактер како би се обезбедила колективна заштита становништва и материјалних добара. Помоћу ових мера, урбанистичке планове, архитектонске и грађевинске пројекте, као и грађење објеката треба усмерити у правцу усклађивања са сеизмогеолошким особинама терена, с тим да се у целини смањи ниво повредљивости објеката и сеизмичког ризика, а самим тим и штете од евентуалног земљотреса.

7.1.3. ЗАШТИТА ОД КЛИЗИШТА И ОДРОНА

У зонама које су угрожене појавом клизишта (северни обод Жагубичке котлине, у првом реду) мере заштите од клизишта обухватају:

- ⇒ израду катастра клизишта и карте стабилности терена
- ⇒ ограничавање намене површина у зонама различитог степена развијености клизишта:
 - у зони угроженој клизиштима ширење насеља и изградњу стамбених, привредних и инфраструктурних објеката ускладити са степеном развијености клизишта, а пољопривредно земљиште у угроженим зонама искључити из ратарске намене; обезбедити каналисано одвођење отпадних вода из домаћинства до природног реципијента.
 - у зони са спорадичном развијеношћу клизишта просторе треба искључити из ратарске намене.

У зонама које су угрожене појавом одрона (делови пута Петровац – Жагубица – Бор у зонама Горњачке клисуре и планинској зони ка Црном врху), као и на подручју Бељанице где се планира изградња нових и реконструкција постојећих путних параваца неопходно је у складу са условима терена и карактеристикама трасе техничком документацијом прописати примену одговарајуће техничке заштите саобраћајнице.

7.1.4. ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА

Подручје општине Жагубица данас се налази у зони повећаног пожарног ризика. Планирани, посебно пољопривредни и туристички развој, овакво стање ће свакако потенцирати:

- на овом подручју заступљеност пољопривредних површина ван насеља и економских пољопривредних објеката у насељима веома велика,
- очекује се и повећана флукуација туриста и саобраћајни токови већег интензитета него данас.

- ван насељених места пожару су највише изложени шумски комплекси у државној и нарочито приватној својини, где се врло мало води рачуна о могућим последицама приликом крчења шума и сличних интервенција при којима се користи ватра.

Имајући то у виду, заштитне мере од пожара треба спроводити првенствено у насељским центрима где се налази већи број људи и материјалних добара који могу бити угрожени од ове елементарне опасности:

- ⇒ У насељеним местима је обавезно организовање добровљне ватрогасне службе и система контроле и праћења у случају да дође до пожара. С обзиром да се ради о малим насељима ову улогу могу да врше и становници.
- ⇒ Приликом димензионисања водоводне мреже у већим центрима један од критеријума треба да буде и евентуална потреба за гашењем пожара. У погледу изградње треба се опредељивати за објекте који ће имати што већи степен ватроотпорности.
- ⇒ Такође треба водити рачуна да приликом планирања и изградње саобраћајне мреже обезбеди максимална приступачност деловима насеља и објектима који су најосетљивији на пожар: индустријске и складишне зоне, школе, здравствене установе, веће стамбене зграде итд.
- ⇒ Приликом изградње водоводне мреже препоручује се постављање уличних хидраната и прикључака за воду у близини горе наведених зона и објеката.
- ⇒ Складишта горива, експлозивних и запаљивих материјала треба лоцирати у складу са техничким прописима и то углавном даље од насеља.
- ⇒ У сеоским насељима пожељно је на погодним и приступачним местима поставити или ископати приручне танкове за воду у случају да пожар захвати већи број објеката.

При изради шумско – привредних основа, нагласити потребу да се шумске зоне и комплексе треба испресецати против пожарним појасевима и просекама које ће спречавати просторно ширење ватре и на тај начин утицати на штетне последице. У шумама треба подизати мешовите засаде, биолошке противпожарне пруге у листопадним и четинским шумама, обезбедити излетишта и снабдевање водом и опремом и средствима за гашење пожара и др. Све оне који експлоатишу шуму треба обавезати да обезбеде проходност и одговарајући квалитет шумских путева како би се лакше стигло до места избијања пожара.

Све ове предлоге и мере треба детаљно у посебном плану да разради штаб цивилне заштите и други субјекти одговорни за заштиту од елементарних непогода.

7.1.4. ЗАШТИТА ОД ОСТАЛИХ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И АКЦИДЕНАТА

Од осталих елементарних непогода неповољни временски услови, саобраћајни и технолошки удеси, као и заразне болести најчешће остављају нежељене последице:

- ⇒ Неповољни временски услови (снег, ветар) су климатска појава која ће и надаље стварати проблеме у комуницирању и снабдевању, али је предложеним саобраћајним решењима њихов утицај сведен на најмању могућу меру (повољнији технички елементи саобраћајница), што треба поштовати и приликом израде пројектне документације за све рангове путева на подручју Општине.
- ⇒ Услови терена на појединим деоницама утичу на појаву клизања тла (северни обод Жагубичке котлине), после већих количина падавина. С обзиром на специфичну геоморфологију која онемогућава шири избор траса путева, намеће се обавеза одржавања путева и спровођења заштитних мера уз саму саобраћајницу, како при пројектовању, тако и при експлоатацији.
- ⇒ Жагубичко подручје је због привредне оријентације на производњу пољопривредних производа посебно угрожено на екстремне временске појаве као што су град и ветар. Мере заштите од ових елементарних непогода обухватају

- одржавање и по потреби проширење постојеће мреже противградних станица и успостављање и одржавање њихове директне везе са радарским центром РХМЗ.
- ⇒ имајући у виду сушне периоде који су регистровани током летњих месеци претходних година, као основна мера заштите од ове врсте елементарне непогоде препоручује се успостављање синхронизованог система наводњавања угрожених површина из постојећих речних токова.
 - ⇒ Жагубичко подручје, због досадашње дугогодишње стагнације и неразвијености, није у већој мери угрожено осталим врстама елементарних непогода. Планирани развој ће свакако са собом подразумевати и појаву до сада непостојећих потенцијалних изазивача несрећа: у првом реду саобраћајних несрећа при којима може доћи до загађења околине и губитака. Планирани елементи траса путева су такви да ће могућност саобраћајних акцидентата бити смањена и поред већег обима саобраћаја. Око саме Жагубице планира се обилазни пут, чиме ће се транзитни, првенствено камионски саобраћај водити ван насељених зона.

По питању *заштите од акцидентних загађења*, основне мере заштите се заснивају на управљању ризиком од удеса, и то кроз: идентификацију опасности; анализу последица; процену ризика; планирање мера за превенцију удеса или смањење ризика; организовање мера приправности и одговора на удес; као и планирање мера санације од последица удеса. Мере заштите треба спроводити: за постојеће објекта и технологије (производња, складиштење, утовар, транспорт, претовар штетних и опасних материја), кроз превентивне мере и мере сталног надзора; за нове објекте, технологије и радове, као и код реконструкција постојећих, кроз обавезну израду процене утицаја и процене ризика на животну средину; израдом Мапе хазарда, чиме ће се утврдити потенцијални извори удесних загађења и правци транспорта опасних и штетних материја.

Посебно се наглашава да мере заштите од технолошких удеса и индустријских акцидентата подразумевају пројектовање и извођење заштите вода и ваздуха у односу на индустријска и рударска постројења као и туристичке садржаје до највећих нивоа стандарда из тих области.

7.2. ЗАШТИТА СА АСПЕКТА ОДБРАНЕ

Планска правила и мере заштите са аспекта одбране тиче се организације у функционисању мреже објеката привреде, друштвеног стандарда, инфраструктуре, режима градње итд. на подручју насеља и територије општине, а решавају се мирнодопским путем.

Заштита становништва, материјалних добара и ресурса спроводиће се кроз реализацију основних мера везаних за територију (земљиште, ваздух, воду), мрежу насеља, функционисање привреде, инфраструктуру и режим изградње насеља у урбанистичком смислу.

а. Мере заштите који се односи на територију:

- у циљу заштите територије од плављења, потребно је провести регулационе захвате на бујичним водотоцима, уређење сливова водотока, пошумљавање, док при избору локације објеката водити рачуна о коти максималних вода;
- у складу са степеном могућег сеизмичког удара, спроводити одговарајући режим изградње објеката мреже инфраструктуре, водених акумулација итд. у складу са принципима земљотресног инжењерства; и
- у циљу заштите територије од пожара, потребно је спроводити одговарајуће уређење и организовање шумских и пољопривредних површина, са сменом култура у погледу размештаја, пробијањем шумских просека итд.

б. Мере заштите који се односи на мрежу насеља

Рационална организација простора општине је један од основних циљева и са аспекта одбране и у том циљу потребно је:

- остварити раномеран развој и насељавање читаве територије;
- ограничити велике концентрације становништва, активности и физичких структура на једном простору кроз формирање система насеља и центара;
- насеља тако функционално организовати да у случају потребе одбране, нека насеља могу преузети водећу улогу;
- обезбедити да виталне функције мреже насеља као што су здравство, радио везе, снабдевачке функције, морају имати алтернативне локације у разним насељима и у миру, треба да буду опремљена најнужнијим уређајима који ће се користити у ванредним уловима (ратни услови, земљотреси, поплаве итд.); и
- да сва насеља треба да буду повезана саобраћајницама из више праваца због евентуалних закрчења путева и сл.

ц. Мере заштите који се односи на функционисање привреде

- обезбедити услове за развој пољопривреде за коју на подручју општине постоје погодни услови за развој пољопривреде, што је од посебног значаја за потребе одбране;
- обезбедити заштиту од индустријских удеса;
- спречити лоцирање еколошки неприхватљивих производних активности, а форсирати савремене и еколошки прихватљиве технологије и активности у простору;
- обезбедити радну снагу за случај евакуације привреде за ратне потребе; и
- формирати мрежу складишта и магацина потребних прехранбених и других артикала, што све треба да буде дефинисано у мирнодопским условима.

д. Мере заштите који се односи на инфраструктуру

- у циљу заштите и функционисања инфраструктурних система у ванредним условима, обезбедити да сви инфраструктурни системи буду централно повезани и да се њима управља са једног места;
- у циљу обезбеђења водоснабдевања насеља у ванредним ситуацијама, пожељно је имати више гравитационих извора водоснабдевања, због могућности загађења вода (отровима, земљотресом, поплавом и сл.), као и алтернативне изворе водоснабдевања у случају акцидента и ратних разарања, а у мирнодопским условима треба обезбедити хигијенску исправност земљишта и подземних вода, посебно бунара и јавних чесми, нарочито оних које се користе за пиће; и
- потребно је и даље проширивање мреже општинских путева.

е. Мере заштите који се односи на режим изградње насеља у урбанистичком смислу

- обезбедити функционално зонирање територије насеља (радне зоне, становање, јавне службе, зелени простори и сл.)
- обезбедити слободне просторе у насељима који ће бити заштићени од пожара и рушевина, а истовремено добро повезани са саобраћајницама и водотоковима
- при изради урбанистичких планова и пројеката у складу са условима надлежне службе одбране планирати изградњу заштитних склоништа, као основне мере заштите људи и материјалних добара у случају ратне опасности
- у циљу заштите и функционисања урбаних и руралних система планирати такве режиме изградње којима ће се обезбедити минимизирање неповољних ефеката ратних разарања на објекте и људство, обезбедити правци евакуације итд.

Наглашава се да је при изради планске и пројектне документације потребно поштовати сву релевантну законску регулативу из домена одбране, заштите од елементарних непогода, правилнике о техничким нормативима за склоништа и поједине објекте, као и прописе о усклађивању просторних и урбанистичких планова са потребама народне одбране и заштите од ратних дејстава

Мере које се у циљу заштите са аспекта одбране планирају су перманентне, што значи да су све прописане да се спроводе од момента усвајања плана у току целог планског периода.

8. ИЗВОД ИЗ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА ППО ЖАГУБИЦА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Област заштите животне средине у просторном плану општине Жагубица разматрана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Примењена методологија је описана у одговарајућем поглављу Извештаја о СПУ и сагласна је са претпоставкама које су дефинисане у оквиру Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину којим се дефинише садржина Извештаја.

Циљ израде Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину предметног плана је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских решења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквири (границе) дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности.

Резимирајући утицаје плана на животну средину и елементе одрживог развоја може се констатовати да ће већина утицаја планских решења имати позитиван утицај на конкретан простор. Мањи негативни утицаји које је могуће очекивати реализацијом планских решења су ограниченог интензитета и просторних размера. Да би се овакви утицаји свели у оквири који неће оптеретити капацитет простора, потребно је спроводити мере за спречавање и ограничавање негативних утицаја на животну средину. Ове мере су инкорпориране у планска решења ППО.

У Извештају су валоризоване варијанте планских решења ако се план донесе или не донесе. У варијанти да се развој настави по досадашњем тренду без доншења Просторног плана, могу се очекивати само негативни ефекти код готово сваког сектора у односу на циљеве стратешке процене утицаја. У варијанти да се Просторни план имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју посматране територије у случају да се не спроведу планска решења Просторног плана.

Стратешка процена утицаја која се радила за ниво Просторног плана општине бавила се само генералном анализом и проценом могућих утицаја планираних планских решења на животну средину, а не појединачним објектима и активностима које се планирају. Поједина планска решења, у складу са Законом и препорукама Стратешке процене, морају се разрађивати и детаљно оцењивати приликом израде пројектне документације и студија оправданости. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у оквиру Стратешких процена утицаја на нижим хијерархијским нивоима и у оквиру Процена утицаја појединачних објеката и пројеката на животну средину.

Анализирајући Просторни план у целини, као и појединачна планска решења, на основу евалуације значајних утицаја може се закључити да имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на целом планском подручју, већ само на деловима (локалитетима, трасама) планског подручја на коме се реализују одређена планска решења. У случајевима где је процењено да може доћи до потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.

Г) ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

Принципи и правила грађења и уређивања простора служе за:

- регулисање грађења на пољопривредном, водном и шумском земљишту
- за регулисање грађења у грађевинском подручју села у којима не постоји урбанистички план нити је његово доношење обухваћено приоритетима овог ППО
- као оријентација при изради урбанистичких планова, првенствено за насеља за која је приоритетима овог ППО предвиђена израда урбанистичког плана
- за регулисање грађења у грађевинском подручју насеља за која је предвиђена израда урбанистичког плана, до доношења истих.

1. ТЕРИТОРИЈЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА ЗА КОЈЕ ЈЕ ПРЕДВИЂЕНА ИЗРАДА УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА

Даља разрада Просторног плана се врши:

- израдом плана генералне регулације за Жагубицу и Крепољин (за које је могућа и израда плана детаљне регулације у складу са потребама и могућностима);
- урбанистичким плановима за Лазницу, Суви До, Милановац, Осаницу, или делове ових и других насеља (нарочито за Изварицу и Рибаре, као и део насеља Вуковац у зони раскрснице државног и општинских путева), за која ће се урбанистички планови по потреби и могућностима доносити;
- одговарајућим урбанистичким планом за туристичке зоне, првенствено на Бељаници и Црном Врху и њихове делове, у складу са указаним потребама.
- урбанистичким плановима за остале појединачне зоне и локалитете у складу са потребама, а првенствено за:
 - привредне зоне веће од 2ha;
 - привредне зоне које немају директан приступ на саобраћајницу;
 - подручја у којима ће се вршити експлоатација минералних сировина (на основу доказаних капацитета и оверених резерви), а по потреби и за зоне у којима ће се производити енергија из алтернативних извора енергије (сунце, ветар, вода, биомаса и др.)
 - све саобраћајне и инфраструктурне објекте и друга подручја за које је неопходно одредити површине јавне намене.

Предложене врсте урбанистичких планова су оријентационе, а дефинитивна врста и границе плана ће се утврдити актом о изради плана за свако појединачно насеље или зону, који израђује надлежни општински орган у складу са законом.

2. ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА ЗА ДЕЛОВЕ ТЕРИТОРИЈЕ ЗА КОЈЕ НИЈЕ ПРЕДВИЂЕНА ИЗРАДА УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА

2.1. ПРАВИЛА ЗА ПОЉОПРИВРЕДНО, ШУМСКО И ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

2.1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

⇒ На пољопривредном земљишту у складу са Законом је забрањена изградња, изузев изградње објеката који не угрожавају подручје водоизворишта и то следећих врста објеката:

- магацини репроматеријала (семе, вештачка ђубрива, саднице и сл.), објекти за смештај пољопривредне механизације у пољопривредним комплексима, објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору (стакленици, пластеници), објекти за производњу гљива, рибњаци, сушаре за воће и поврће, хладњаче, објекти за финалну прераду пољопривредних производа (фарме, кланице и сл.) и објекти намењени за интензиван узгој стоке, перади и крзнаша.
- изградња објеката инфраструктуре и то првенствено на земљишту ниже бонитетне класе, у складу са просторним или урбанистичким планом или у случају изградње објеката од националног интереса (аутопут)
- стамбени објекти у зонама нехомогене изградње изван грађевинског подручја, могу да се граде за властите потребе и у функцији пољопривредног домаћинства.
- изградња објеката складиштења и прераде пољопривредних производа.
- изградња објеката у функцији пољопривреде – изградња појединачних економских објеката у функцији пољопривреде,
- изградња објеката у функцији пољопривреде – изградња пословних објеката у функцији пољопривреде и у склопу пољопривредне зоне, на бази претходно урађеног Урбанистичког пројекта
- изградња због проширења грађевинског рејона (до максимално 5% од овим планом планиране површине грађевинског рејона) уколико је урбанистичким планом предвиђено

⇒ За објекте чија се изградња дозвољава важе следећа правила:

За магацине репроматеријала, објекте за смештај пољопривредне механизације у пољопривредним комплексима, објекти за производњу воћа и поврћа у затвореном простору, објекти за производњу гљива, рибњаци, сушаре за воће и поврће, хладњаче, објекти за финалну прераду пољопривредних производа (фарме, кланице и сл.) и објекти намењени за интензиван узгој стоке, перади и крзнаша:

- правила за изградњу утврђују се Урбанистичким пројектом за који се прибавља стручно мишљење Комисије за планове општине Жагубица, а у складу са Законом и подзаконским актима.

За појединачне економске објекте и функцији пољопривреде:

- Максимални индекс заузетости парцеле износи 0,25.
- Спратност објекта – П (приземље);

За пословне објекте, објекте складиштења и прераде пољопривредних производа

- правила за изградњу пословних објеката, објеката складиштења и прераде пољопривредних производа утврђују се Урбанистичким пројектом за који се

прибавља стручно мишљење Комисије за планове општине Жагубица, а у складу са Законом и подзаконским актима.

За привредне зграде у функцији пољопривреде обавезно је да се смештају у:

- у грађевинска подручја издвојених привредних зона;
- у грађевинска подручја појединачних привредних комплекса;
- изван граница грађевинских подручја на пољопривредном земљишту.

Објекти намењени пољопривредној производњи су слободностојећи објекти (стамбени и производни) или групације слободностојећих објеката међусобно функционално повезаних (производни).

Изградња привредних објеката у функцији ратарства дозвољава се само на комплексима удаљеним од насеља. Удаљеност привредних објеката у функцији ратарства, изузев за стакленике, пластенике и силосе, не може бити мања од 100 m од пута, односно 500 m од грађевинског подручја насеља. Идејно решење за изградњу објекта мора садржати податке о површини предвиђеној за коришћење, врстама објеката, условима прилаза и потребне инфраструктуре, те мерама заштите животне средине на основу процене утицаја објекта на животну средину и извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину, у складу са Законом.

Привредне зграде за узгој стоке не могу се планирати у градским насељима, а у осталим насељима се могу градити до капацитета 50 условних грла стоке. Код привредних објеката за узгој стоке критеријуми смештаја с обзиром на капацитет се утврђују у зависности од положаја грађевине у односу на насеље.

Објекти за интензивни узгој стоке, перади и крзнаша које имају преко 50 условних грла се не могу градити на заштићеним подручјима природе и на подручју зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања.

Минимална удаљеност грађевина за интензивни узгој стоке, перади и крзнаша за капацитет 50 условних грла од грађевинског подручја насеља градског обележја износи 500m, од осталих насеља 100m, а од изворишта водоснабдевања мин. 800m. Уколико се ради о већим капацитетима за узгој стоке, перади и крзнаша, или о објектима од општег интереса утврђеног на основу закона, растојања могу бити и већа, у складу са проценом утицаја тих објеката на животну средину.

У склопу комплекса за интензивно гајење стоке и перади дозвољава се градња капацитета за основну дораду или прераду у функцији основне производње.

Минимални капацитет основне производње уз који се може одобрити изградња примарне дораде или прераде (кланица, хладњача, и сл.) износи 100 условних грла, а максимални капацитет објеката примарне дораде и прераде једнак је максималном капацитету основне производње.

На простору Плана генералне регулације Жагубице забрањује се изградња мини фарми.

Стамбене зграде изван грађевинског подручја у зонама нехомогене стамбене изградње се могу градити само за властите потребе и у функцији обављања пољопривредне делатности, а према параметрима који су изнети у поглављу 2.1.4. Остане намене земљишта, део: Земљиште у зонама нехомогене изградње ван формираних грађевинских подручја насеља

На пољопривредном земљишту изван грађевинског рејона, а у границама плана генералне регулације, као и у грађевинском рејону насеља до привођења намени, могу се градити само помоћни објекти који су у функцији пољопривреде и то: кошеви, амбари, оставе, настрешнице и слично, као и гараже или надстрешнице за пољопривредну механизацију, машине и возила.

Домаћинства која имају кућни плац ван грађевинског рејона могу градити и постојеће објекте адаптирати, дограђивати и санитарно хигијенски унапређивати, у складу с правилима грађења за сеоска насеља.

Објекти на којима се одржавају сточне пијаце, сајмови и изложбе граде се према Урбанистичком пројекту, а морају да испуњавају следеће услове:

- да се налазе изван насеља;
- да се не граде на земљишту које је подводно и угрожено од поплава;
- да нису удаљени од главног пута;
- да нису за последњих 20 година служили за сточна гробља и јавно ђубриште;
- исложбене просторије могу изузетно да се налазе и у самом насељу;
- да има само један улаз довољно простран и са изграђеним вратима; и
- да има посебно издвојен простор за животиње за које се приликом контроле утврдило да су заражене или су сумњиве на заразу.

Величина простора зависи од обима и врсте промета животиња водећи рачуна да се просечно одређена површина повећа за 15% површине на име путева, манипулативних и санитарних обеката:

- по грлу крупних животиња: 2m²;
- по телету: 1,20m²;
- по овци, односно свињи преко 50kg: 1m²; и
- по јагњету и прасету: 0,50m².

Изградња свих побројаних типова објеката на пољопривредном земљишту (изизев изградње стамбених објеката у зонама нехомогене стамбене изградње ван формираних грађевинских подручја насеља) могућа је уз поштовање максималног степена изграђености 0,3.

2.1.2. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Шумско земљиште јесте земљиште на коме се гаји шума, земљиште на коме је због његових природних особина рационалније гајити шуме, као и земљиште на коме се налазе објекти намењени газдовању шумама, дивљачи и остваривању општекорисних функција шума и које не може да се користи у друге сврхе, осим у случајевима и под условима утврђеним овим законом.

Промена намене шума и шумског земљишта може да се врши:

- 1) када је то утврђено планом развоја шумског подручја;
- 2) ако то захтева општи интерес утврђен посебним законом или актом Владе;
- 3) ради изградње објеката за заштиту људи и материјалних добара од елементарних непогода и одбране земље;
- 4) у поступку комасације и арондације пољопривредног земљишта и шума;
- 5) ради изградње економских или стамбених објеката сопственика шума на површини до 10 ари;
- 6) ради изградње објеката за коришћење осталих обновљивих извора енергије малих капацитета (мале електране и други слични објекти, у смислу прописа којим се уређује област енергетике) и експлоатације минералних сировина, ако је површина шума и шумског земљишта за ове намене мања од 15 ха.

Промена намене шума из става 1. тач. 4) до 6) овог члана врши се уз сагласност Министарства.

- ⇒ На шумском земљишту дозвољена је изградња.
 - изградња објеката у функцији шумске привреде - објекти за одржавање и експлоатацију шума у складу са шумским основама;
 - изградња објеката инфраструктуре - приступне саобраћајне површине и пратећа инфраструктура - у складу са планом;
 - изградња објеката у функцији туризма, рекреације и ловства према решењима плана и шумско-привредних основа - објекти туристичког, ловног или рекреативног карактера
- ⇒ За објекте чија се изградња изузетно дозвољава важе следећа правила грађења:
 - Величина објекта мах. 100m² у основи бруто.
 - Висина објекта до П+1.
 - Материјал за изградњу прилагођен шумском окружењу, а форма је традиционална.
 - Објекти за туристичко-рекреативне сврхе могу бити максималне површине 400m², максималне спратности П+1+Пк.
- ⇒ За изградњу објеката који премашују наведене параметре неопходна је израда урбанистичког пројекта у складу са Законом и општим прописима, а уколико је потребно документи шумско – привредних основа ће се прилагођавати планским решењима која су предвиђена овим ППО.

За формирање заштитних шумских појасева на контакту:

- изграђених стамбених зона и планираних привредних зона;
- зона планираних за стамбену изградњу и планираних привредних зона; и
- канала и планираних привредних зона

одређује се минимална ширина од 10m и то увек у оквиру привредних зона.

2.1.3. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

Водно земљиште је корито и обале водотока, језера и акумулација. Обала представља појас земљишта који се протеже непосредно уз корито.

У складу са Закона о водама, земљиште и водене површине у подручју шире и уже зоне заштите изворишта водоснабдевања, заштићени су од намерног или случајног загађивања. Обавезно је уређење и одржавање уже зоне заштите изворишта, које обухвата редовну контролу наменског коришћења земљишта.

На подручју шире зоне заштите водоизворишта успоставља се режим селективног санитарног надзора и заштите од загађивања животне средине те на тим просторима није дозвољена интензивна употреба пестицида, хербицида и вештачких ђубрива на земљишту које се користи у пољопривредне сврхе.

Водно земљиште у зони обала водотокова дефинисано је положајем регулационе линије насипа или обалоутврде за регулисане делове корита, односно границом водног земљишта утврђеном Законом о водама за нерегулисане делове корита.

На водном земљишту је:

- забрањена изградња индустријских и других објеката чије отпадне материје могу загадити воду и земљиште или угрозити безбедност водопривредне инфраструктуре;
- дозвољена изградња објеката компатибилних водном земљишту под условом да се у пројектовању и извођењу обезбеди каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом;
- дозвољена изградња објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине у складу са законом; и

неопходно да сви постојећи објекти обезбеде каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са законом.

- ⇒ У функцији интегралног управљања водним земљиштем уз сва водна земљиште дозвољена је:
 - изградња објеката у функцији водопривреде, одржавања водотока,
 - изградња објеката компатибилних водном земљишту под условом да се у пројектовању и извођењу обезбеди каналисање и пречишћавање отпадних вода у складу са стандардима прописаним законом;

- изградња објеката миниакумулација
 - изградња објеката рибњака
 - изградња објеката система за пречишћавање отпадних вода
 - изградња објеката за рекреацију и туризам под условима заштите животне средине у складу са законом
 - изградња објеката инфраструктуре у складу са просторним или урбанистичким планом,
 - изградња објеката за експлоатацију речног материјала, туризма и рекреације према решењима плана.
 - формирање заштитног зеленог приобалног појаса, у функцији заштите приобалних зона од ерозије земљишта
 - и других објеката за које се прибави позитивно мишљење надлежне водопривредне организације и завода за заштиту природе, а по потреби и других надлежних служби.
- ⇒ За објекте на водном земљишту и за објекте уз водно земљиште чија се изградња дозвољава важе следећа правила грађења:
- Изградња дуж водотокова подлеже условима водопривреде. У принципу, изградња је могућа уз услов да се објекти граде у зони изван дејства стогодишње велике воде, није дозвољена изградња над резервоарима подземне воде и друге воде за пиће, али је дозвољена ван захвата поплавних таласа.
 - Водно земљиште у зони обала водотокова дефинисано је положајем регулационе линије насипа или обалоутврде за регулисане делове корита, односно границом водног земљишта утврђеном Законом о водама за нерегулисане делове корита.
 - Објекти који могу да се граде су:
 - објекти за туристичко-рекреативне сврхе;
 - пратећи објекти (шанк-барови, просторије за пресвлачење и сл.);
 - дрвене сојенице и настрешнице;
 - партерно уређење (спортски терени, опрема, мобилијар, плаже и сл.);
 - рибњаци;
 - мини акумулације; и
 - системи за пречишћавање вода.Пратећи објекти (шанк-барови, одморишта, просторије за опрему и сл.) могу бити површине до 40m², максималне спратности П+Пк.
Објекти за туристичко-рекреативне сврхе, комерцијални и угоститељски могу бити максималне површине 400m², максималне спратности П+1+Пк.
 - По потреби и у складу са условима надлежне водопривреде дозвољава се формирање заштитног зеленог приобалног појаса, у функцији заштите приобалних зона од ерозије земљишта
 - Објекти који могу да се граде према решењима из овог плана реализоваће се на основу урбанистичких планова које је потребно израдити за одређену врсту објеката.
- ⇒ За објекте инфраструктуре и саобраћајнице
- изградња се обавља у складу са просторним или урбанистичким планом.

Посебне напомене, принципи и правила за градњу малих ХЕ,и уређење и коришћење слива:

Постојећи законски оквир који се непосредно односи на припрему и изградњу МХЕ чине прописи из подручја енергетике, водопривреде, уређења простора и изградње објеката, заштите животне средине, имовинско правних односа и приватног улагања у јавни сектор.

Објекти и постројења МХЕ, водови тог електроенергетског система као и електроенергетски објекти потрошача из система МХЕ морају се градити, користити

и одржавати у складу са законом и не смеју својим радом угрожавати људе и околину.

Електране морају задовољити захтеве прописане кодексима мреже и дистрибуције, тржишта и других прописа, као и правних захтева.

За дефинисање услова оптималног хидроенергетског коришћења вода слива река - концесионог подручја, доминантни су просторна, еколошка и економска ограничења, односно хидролошке, хидрографске, морфолошке и геолошке карактеристике слива, насеља, привредни капацитети и саобраћајна инфраструктура, власничка структура земљишта и могућност решавања имовинско-правних односа, те раније стечена права у погледу коришћења вода.

У зависности од коначне величине малих хидроцентрала и неопходних структура за повезивање ових локација са дистрибутивном мрежом и приступачности путева, све одговарајуће реке треба размотрити као потенцијалне локације, изузев река које су заштићене националним законом или међународним споразумима.

Одговарајуће локације за изградњу малих хидроелектрана (МХЕ – капацитета ≤ 10 MW), уколико за одређене сливове нису урађена хидролошка мерења и прорачуни енергетских ефеката, дефинисаће се и у складу са смерницама Просторног плана Србије и овог ППО.

Објекти и уређаји за коришћење водних снага морају се планирати, пројектовати и градити на начин који:

- омогућава враћање воде истог квалитета после искоришћене енергије у водоток или друге површинске воде;
- не умањује постојећи обим и не спречава коришћење воде за водоснабдевање, наводњавање и друге намене, у складу са законом;
- не умањује степен заштите и не отежава спровођење мера заштите од штетног дејства вода;
- не погоршава услове санитарне заштите и не утиче негативно на еколошки статус вода и стање животне средине.

Неопходно је да грађевински објекти буду изведени на такав начин да је у било којем тренутку немогуће исушивање корита водотока, односно да је у сваком моменту осигуран еколошки прихватљиви протицај.

Како би заштита била што потпунија, неопходно је да се осигура минимални ниво водостаја (према условима надлежне водопривредне организације) који осигурава нормални живот флоре и фауне; а такође је важно и минимизирање утицаја на речни екосистем као и одржање биоразноврсности.

Што се планирање изградње ових постројења тиче, неопходно је да се до њих обезбеди приступни пут одговарајуће ширине, локације са машинским зградама и инсталацијама оградe, а целокупни комплекс максимално визуелно уклопи у окружење и обезбеди заштита водног или шумског земљишта у складу са условима надлежних институција, у првом реду водопривреде и заштите.

Изградња малих хидроелектрана је дозвољена на пољопривредном, шумском и водном земљишту у складу са предходно добијеним условима свих надлежних институција са максималном искоришћености земљишта до 60% ако се ради о подручју за које није предвиђена израда Плана детаљне регулације и спратности П+По максималне висине до 8 метара.

Одстојање од линије грађевинске парцеле најмање 2 метара са свих страна.

Локацијска и Грађевинска дозвола за изградњу МХЕ се издаје на основу овога Просторног плана.

Уколико је изградња МХЕ планирана на подручју за које није предвиђена израда Плана Детаљне регулације, није потребна израда Урбанистичког Пројекта за предметну МХЕ.

Нужно је дефинисање нултог стања животне средине на локацији пре градње потенцијалне МХЕ и успостављање система мониторинга за праћење ефеката услед градње и рада погона МХЕ.

У случају градње већег броја малих хидроелектрана на истом водотоку, треба испитати њихов кумулативни утицај на животну средину.

Приликом планирања и пројектовања, настојати за што бољим обликовањем објеката и уклапањем у околни простор, уз давање предности техничким решењима која мање задиру у пејзаж.

Обликовање хидроенергетских објеката не би смело бити униформно, него треба при томе сваком објекту дати ноту индивидуалности. Најквалитетнија архитектонска решења могу се добити на јавном конкурсy.

У најосетљивијем окружењу треба проверити могућност каблирања далековода од објекта МХЕ до трафостанице.

Уколико се предвиђа адаптација старих млинова и воденица у мале хидроелектране, она мора да се реализује у складу са конзерваторским условима надлежних институција.

Приликом сваког захвата у близини неког споменика културне баштине, инвеститор се условљава осигурањем археолошког надзора над радовима ископавања.

Објекти у склопу МХЕ морају бити пројектовани у складу са идејним решењем, утврђеним урбанистичко-техничким и другим условима, прописима о техничким нормативима и стандардима те правилима струке.

Идејно решење подразумева основно просторно, функционално, техничко и енергетско решење са прорачуном висине средстава потребних за грађење мале хидроелектране.

Идејно решење треба да садржи све елементе и показатеље који су неопходни за даљу разраду техничке документације и одређивање услова којих се треба придржавати приликом израде ове документације и изградње а нарочито се приликом израде идејног и главног пројекта, односно у току реализације морају уважити мере енергетске ефикасности за пројектовање објеката МХЕ. Критеријуме енергетске ефикасности треба уважити и приликом избора опреме постројења, а касније и приликом коришћења и одржавања објеката МХЕ.

Кроз динамику изградње могуће је остварити повољне ефекте уколико се сви сегменти пројекта малих хидроелектрана реализују истовремено или са малим фазним помаком.

За део водотока у захвату овог плана постоје расположиве подлоге и остварени обим снимања и мерења који су довољно поуздани да се сагледа природни потенцијал, оцене услови и ефекти његовог коришћења, па у току даљег развоја пројекта нису могућа нека изненађења која би компромитовала усвојену концепцију и разматрана решења.

Мора се обезбедити да се према показатељима ефикасности може закључити да се ради о пројектима чија економичност изградње није упитна и да сва разматрана постројења заслужују да се у наставку детаљније изучавају и разрађују.

Ценећи значај што тачнијег утврђивања величине протицаја на профилима водозавхвата МХЕ, са планираним хидролошким мерењима у сливу треба наставити у складу са Програмом надлежног Министарства.

За оне водотоке и сливове, тј. подручја без адекватних хидролошких мерења и енергетских процена, надлежно Министарство ће у складу са својим програмима предузети даље активности и проценити начин даље реализације предметних локација.

2.1.4. ОСТАЛЕ НАМЕНЕ ЗЕМЉИШТА

Земљиште у ловним подручјима

Правила коришћења, уређења и заштите ловишта подразумевају:

- санитарни лов у циљу очувања оптималне бројности животиња и спречавања заразних болести;
- забрану свих делатности које мењају услове станишта;
- заштиту ретких и проређених врста дивљачи;
- гајење главних гајених врста дивљачи (јелен обичан, срна, дивља свиња и фазан) и споредних врста дивљачи на "природан" начин за отворена ловишта, до постизања економског капацитета;

- заштиту дивљачи од болести, предатора, криволова и елементарних непогода (поплава); и
- уређивање ловишта изградњом ловно-техничких објеката, ловних објеката, одржавање просека, ловних путева и комуникација у ловишту.

У ловиштима предвидети и:

- изградњу ловно-техничких објеката у зависности од бројног стања дивљачи, а градити их од природних материјала и уклопити у природни амбијент ловишта;
- грађивање делова ловишта ради интензивног гајења и заштите и лова дивљачи;
- изградњу ловно - производних објеката; и
- подизање ремиза на оним местима у ловишту где нема природних површина које могу да пруже заштиту дивљачи.

За изградњу објеката важе следећа правила:

- ⇒ Изградња објеката за потребе ловне привреде – узгајалишта, хранилишта и др. мора бити заснована на плановима уређења простора, на водопривредним условима, шумско-привредним основама и др.
- ⇒ Објекти ловне привреде морају бити прилагођени пејсажу прикладних димензија, најмање могуће спратности, грађених од природних материјала и др.

Земљиште у риболовним подручјима

Уређивање подручја риболова подразумева:

- организовање чуварске службе;
- уређење риболовних места; и
- уређење приступа реци.

Објекти – риболовне платформе су дрвене, максимално визуелно уклопљене у пејзаж.

Земљиште у зонама експлоатације минералних сировина

- ⇒ У зонама налазишта минералних сировина дозвољава се изградња само објеката у вези са експлоатацијом сировина сходно законима који регулишу материју рударске производње и заштите простора.
- ⇒ Коришћење рудних земљишта обавља се према студијама и плановима просторног развоја и мера заштите животне средине, примерених врсти и карактеру експлоатације, а којима обавезно мора бити и предвиђена рекултивација ових простора по завршетку периода експлоатације.

Земљиште у зонама нехомогене изградње ван формираних грађевинских подручја насеља

Напомиње се да су на читавом подручју жагубичке општине, а посебно у Жагубичкој и Крепољинско – крупајској котлини, и ван постојећих релативно заокружених грађевинских подручја насеља, изграђени стамбени објекти за потребе пољопривредних домаћинстава, али и стамбени објекти житеља Општине који су на привременом раду у иностранству и који ове објекте користе углавном у време годишњих одмора или после завршетка свог радног века у иностранству када се, као пензионери, враћају у родни крај. Један број њих намерава да се и током радноспособног животног доба врати и започне породични бизнис, углавном везан за пољопривреду, флаширање минералне воде, туризам, трговину, мале екоошки прихватљиве привредне погоне и сл..

За изградњу оваквих објеката (на земљишту ван оријентационих граница грађевинских подручја, најчешће на пољопривредном у централном равничарском ратарско – сточарском рејону, али и у брдско – планинском пашњачко – ливадско – шумском рејону) осим правила која важе за конкретну врсту објеката, а наведена су у правилима изградње објеката на грађевинском земљишту, важе и следећа основна правила везана за минималну комуналну опремљеност ових зона која је услов за добијање Локацијске и грађевинске дозволе:

- директан прилаз са јавног пута
- минимална површина парцеле од 300 m²

Прикључак на струју, водоводну и канализациону мрежу и друге комуналне објекте не спада у минималну комуналну опремљеност, али је у таквим случајевима, док се иста не обезбеди, обавезна изградња сенгрупа у складу с техничким и санитарним прописима за ту врсту објеката.

Ако се обезбеде ови услови примењују се следећи урбанистички параметри:

- највећи индекс изграђености=1.0
- индекс заузетости парцеле=0.4
- максимална спратност од три надземне етаже
- минимално удаљење од суседних парцела 3m, од јавних путева у складу са законом и правилима из овог ППО, а од некатегорисаног пута 5m.

2.2. ПРАВИЛА ЗА ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ И ИЗГРАДЊУ ОБЈЕКТА

2.2.1. ОПШТА ПРАВИЛА ЗА ОБЈЕКТЕ У ГРАДСКИМ И СЕОСКИМ НАСЕЉИМА

- У оквиру грађевинског рејона може да се гради уколико је то планом предвиђено и у складу је са решењима урбанистичког плана.
- Грађење без одобрења надлежног органа је строго забрањено и биће санкционисано према Закону.
- Простори од јавног интереса и објекти који представљају јавно добро са окружењем у насељу строго су заштићени од сваког вида узурпације.
- Правила грађења и уређења за насеље Жагубица ће бити утврђена планом генералне регулације.
- Правила која се наводе у овом ППО могу послужити као оријентација при изради урбанистичких планова, првенствено за насеља (или њихове делове) за која је приоритетима овог ППО предвиђена израда урбанистичког плана (Жагубица, Крепољин, првенствено, али и остали локални центри Лазница, Суви До, Осаница, Милановац и туристичке зоне на Бељаници и Црном Врху), али и остала за која ће се урбанистички планови по потреби доносити.

Правила грађења и уређења утврђују опште услове парцелације, регулације и изградње насеља и објеката:

- за просторе за које није предвиђена израда урбанистичког плана,
- за просторе за које важећи урбанистички план не садржи довољно елемената на основу којих је могуће формирати локацијску дозволу и издати грађевинску дозволу,
- као и за оне просторе за које је израда плана предвиђена али је у периоду док се урбанистички план (са елементима на основу којих је могуће издати локацијску дозволу ради добијања одобрења за изградњу) не донесе, потребно имати елементе на основу којих се може обављати уређивање и грађење земљишта и објеката на територији општине Жагубица за све објекте за које одобрење за изградњу издаје општина.

2.2.1.1. Правила урбанистичке регулације

Правила урбанистичке регулације представљају скуп међусобно зависних правила и елемената за образовање и уређење грађевинских парцела, утврђивање регулационе и грађевинске линије, међусобног положаја, висине и спољног изгледа објеката, као и других правила за издавање локацијске дозволе.

Регулација се утврђује системом елемената и то:

- системом урбанистичких показатеља (степен искоришћености, степен изграђености),
- урбанистичком мрежом линија (регулациона линија, грађевинска линија, осовинска линија саобраћајнице, гранична линија зоне),
- системом урбанистичких односа који регулишу правила уређења простора и изградње (постављање објекта, удаљеност објекта, висина објекта, постављање оgrade, паркирање, гаражирање и др).

➤ **Урбанистички показатељи**

Индекс изграђености (однос између бруто развијене изграђене површине свих надземних етажа корисног простора и површине парцеле) примењује се до највећих дозвољеним вредностима по зонама изградње:

Табела 13: Индекс изграђености

1.	куће за одмор	0,3
2.	сеоске зоне	0,6
3.	зоне ретке насељености и породичне изградње	1,0
4.	опште стамбене зоне у насељима средњих густина	1,6
5.	мешовите и индустријске зоне и остала посебна подручја	2,1
6.	градске стамбене и опште зоне већих густина	2,4
7.	зоне реконструкције и урбане обнове	3,2
8.	централне урбане и пословне зоне	4,2

Индекс изграђености у изграђеним деловима насеља може бити различито примењен на појединачној грађевинској парцели. Степен изграђености ни на једној грађевинској парцели у изграђеним деловима насеља не може бити већи од максимално дозвољеног за односну урбанистичку зону, а што ће бити дефинисано за сваку урбанистичку зону посебно, према садржајима те зоне.

Индекс заузетости земљишта (однос између бруто површине под објектом и површине грађевинске парцеле помножен бројем 100) примењују се до највећих дозвољених вредности по зонама изградње:

Табела 14: Индекс заузетости земљишта

1.	куће за одмор	20
2.	сеоске зоне	30
3.	зоне ретке насељености и породичне изградње	40
4.	опште стамбене зоне у насељима средњих густина	50
5.	мешовите и индустријске зоне и остала посебна подручја	60
6.	градске стамбене и опште зоне већих густина	70
7.	зоне реконструкције и урбане обнове	80
8.	централне урбане и пословне зоне	90

Ако су индекс изграђености и индекс заузетости на парцели мањи од максималних предвиђених, на истој парцели се могу изградити:

а/ уз стамбени објекат:

- помоћни објекат (који је у функцији стамбеног)
- пословни објекат

б/ уз економски објекат – помоћни објекат (који је у функцији економског)

б/ уз пословни објекат:

- помоћни објекат (који је у функцији пословног)
- гараже

при чему се задати урбанистички показатељи за ниво парцеле не могу прећи у укупном износу за све изграђене објекте на парцели.

➤ **Урбанистичка мрежа линија**

Регулациона линија се утврђује урбанистичким плановима за нове и изграђене урбанистичке целине у односу на осовинску линију (осовину јавног пута)или на граничну линију (границу другог јавног интереса) и обележава се за све нове и планиране саобраћајнице

Растојање између регулационих линија (ширина појаса регулације) утврђује се урбанистичким плановима за нове и изграђене урбанистичке блокове (насеља) у зависности од функције и ранга саобраћајница, односно инфраструктуре. Дефинише се као хоризонтална, вертикална, надземна и подземна регулација. Уколико важећим планом није утврђена ширина појаса регулације (растојање између регулационих линија) у изграђеном и новом урбанистичком блоку у насељу, не може бити мања од следећих вредности:

а) стамбене улице урбан.блоку	5,00-8,00 у изграђеном, а 9,5-12,00 у новом
б) сабирне урбан.блоку	8,00-10,00 у изграђеном, а 9,5-12,00 у новом
в) пешачке стазе	1,50
г) колски прилази	5,00
д) прилази до парцела	2,50
ђ) саобраћајнице у сеоском насељу	10,00

Сви објекти затечени испред регулационе линије, у појасу између две регулационе линије или у зони општег интереса, доношењем урбанистичких планова могу да буду уклоњени у циљу заштите општег интереса уколико се то планом захтева.

Регулациона линија и осовине нових саобраћајница утврђује се у односу на постојећу регулацију и парцелацију и постојеће трасе саобраћајница, а према захтеваној функционалности саобраћајне мреже. Услови за изградњу саобраћајница дефинисани су Привременим правилима за изградњу саобраћајница и општинских путева.

Мрежа инфраструктуре (примарна и секундарна) поставља се у појасу регулације. Појас регулације у градском простору користи се и за постављање јавног зеленила (дрвореди и паркови).

Грађевинска линија се налази унутар грађевинске парцеле на одређеном растојању од регулационе линије . Грађевинска и регулациона линија се могу поклапати.

Грађевински објекат се поставља предњом фасадом на грађевинску линију или се налази унутар простора одређеног грађевинским линијама.

Објекти који се налазе изван основне грађевинске линије, из разлога еколошке, функционалне или естетске природе могу се посматрати и посебно кроз израду одговарајућег урбанистичког плана, а што се посебно односи на објекте градитељског наслеђа.

Подземна грађевинска линија утврђује се за подземне објекте или делове објеката. Ови објекти се могу градити и у простору између регулационе и грађевинске линије и у дворишном делу и ван осовинског габарита објекта, уколико не представљају функционалну сметњу другим објектима или инфраструктурној мрежи.

За надземне и подземне грађевинске објекте који се граде у зони од општег интереса (пешачки прелази, подземни пролази, јавне гараже и сл.) грађевинске линије (надземне и подземне) утврђују се у појасу регулације.

➤ **Правила изградње објеката**

Начин постављања, односно начин изградње грађевинског објекта на грађевинској парцели може бити:

- у непрекинутом низу, када објекат на парцели додирује обе бочне линије грађевинске парцеле.
- У прекинутом низу, када објекат додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле.
- Као слободностојећи, када објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле,
- Као полуатријумски, када додирује три линије грађевинске парцеле.

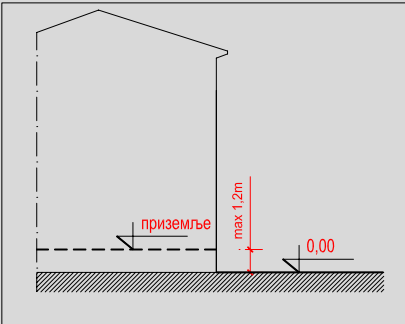
Међусобна удаљеност објеката који се граде у прекинутом низу, износи најмање $\frac{1}{2}$ висине вишег објекта, изузимајући слободностојеће вишеспратнице. Удаљеност се може смањити на $\frac{1}{4}$ у прекинутом низу уколико објекти на наспрамним фасадама не садрже отворе за стамбене просторије. Ова удаљеност не може бити мања од 4,00м ако један од зидова објеката садржи отворе простора за дневно осветљење. Услов је да вишеспратни слободностојећи објекат не може заклањати директно осунчање другом објекту више од половине трајања сунчевог сијања.

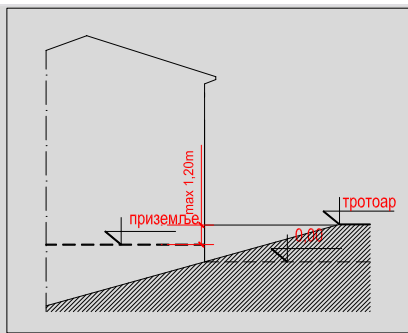
Висина објекта је растојање од нулте коте објекта до слемена (за објекте са косим кровом) односно до венца (за објекте са равним кровом). Нулта (апсолутна) кота објекта је тачка пресека линије терена и вертикалне осе објекта. Одређује се на основу карактеристичног попречног профила (нивелета саобраћајнице), а у зависности од карактеристика терена локације.

1. на релативно равном терену - растојање од нулте коте до коте слемена (за објекте са косим кровом), односно венца (за објекте са равним кровом);
2. на стрмом терену са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или приступног пута мање или једнако 2,00m - растојање од нулте коте до коте слемена, односно венца;
3. на стрмом терену са нагибом према улици (навише), кад је растојање од нулте коте до коте нивелете јавног или приступног пута веће од 2,00m - растојање од коте нивелете јавног пута до коте слемена (венца) умањено за разлику висине преко 2,00m;
4. на стрмом терену са нагибом од улице (наниже), кад је нулта кота објекта нижа од коте јавног или приступног пута - растојање од коте нивелете пута до коте слемена (венца);
5. на стрмом терену са нагибом који прати нагиб саобраћајнице висина објекта утврђује се локацијском дозволом применом претходних тачака.

Највећа дозвољена висина породичног стамбеног објекта не може прећи висину од 12 метара. Висина вишепородичног објекта не може прећи висину од 22 метра.

Кота приземља објекта одређује се у односу на коту нивелете јавног или приступног пута, односно према нултој коти објекта и то:

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ кота приземља нових објеката на равном терену не може бити нижа од коте нивелете јавног или приступног пута; ▪ кота приземља може бити највише 1,20m виша од нулте коте; ▪ за објекте који у приземљу имају нестамбену намену кота приземља може бити максимално 0,20m виша од коте тротоара (денivelација до 1,20m савладава се унутар објекта).
---	--

слика 6

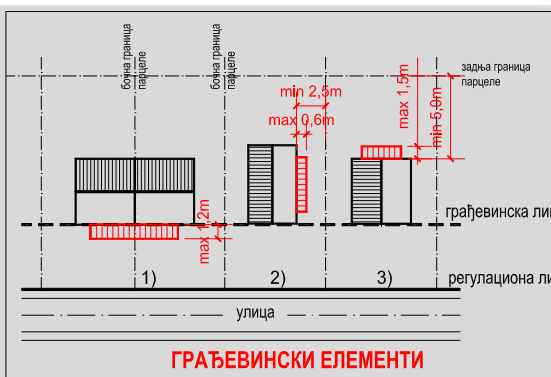
- за објекте на стрмом терену са нагибом од улице (наниже), када је нулта кота нижа од коте нивелете јавног пута, кота приземља може бити највише 1,20m нижа од коте нивелете јавног пута;
- за објекте на стрмом терену са нагибом који прати нагиб саобраћајнице кота приземља објекта одређује се применом одговарајућих тачака овог члана;

Делови објекта са испадима већим од 1,60 метара не могу прелазити грађевинску, односно регулациону линију више од 1,2 метара и то на делу објекта вишем од 3,00 метара.

Грађевински елементи на нивоу приземља могу прећи грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада) и то:

- излози локала, највише 0,30 метара по целој висини, када најмања ширина тротоара износи 3,00 метара. Испод те ширине тротоара није дозвољена изградња испада излога локала у приземљу.
 - Излози локала за највише 0,90 метара по целој висини у пешачким зонама.
 - Транспарентне, браварске конзолне надстрешнице(по целој ширини објекта) и сл. које се налазе на висини већој од 2,50 метара, а у зони су приземне етажне, могу прећи грађевинску, односно регулациону линију од 2,00метара.
 - Платнене надстрешнице са масивном браварском конструкцијом највише до 1,00метра од спољне ивице тротоара на висини већој од 2,50 метара.
- У пешачким зонама према конкретним условима локације.
- конзолне рекламе за највише 1,20 метара на висини већој од 3,00 метара.

Грађевински елементи (еркери, доксати, балкони, улазне надстрешнице, са и без стубова, надстрешница и сл.) на нивоу првог спрата могу да пређу грађевинску, односно регулациону линију (рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада) и то:

слика 7

- на делу предњег дворишта према улици одступање од грађевинске линије до хоризонталне пројекције грађевинског елемента износи 1,50 метара уз услов да укупна површина грађевинских елемената не може прећи 50% уличне фасаде изнад приземља. Уколико се грађевинска линија и регулациона поклапају максимално одступање грађевинских елемената на спрату износи 1.20 метара

- на делу бочног дворишта претежно јужне орјентације (најмањег растојања од 2,50м) грађевински елементи могу прећи основни габарит објекта до хоризонталне пројекције испада 0,60м. уз услов да укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља.
- на делу бочног дворишта претежно северне орјентације (најмањег растојања од 1,50м) грађевински елементи могу прећи основни габарит објекта до хоризонталне пројекције испада 0,60м. уз услов да укупна површина грађевинских елемената не

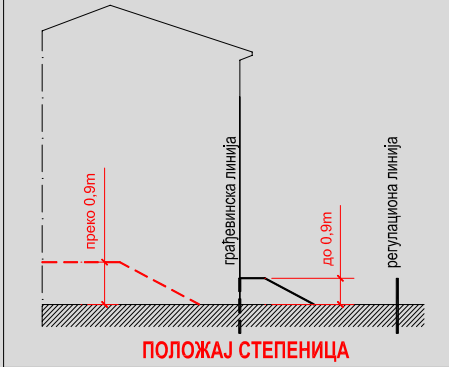
може прећи 30% бочне фасаде изнад приземља.

- На делу задњег дворишта када растојање од задње линије суседне грађевинске парцеле износи најмање 5,00м. грађевински елементи могу прећи основни габарит објекта до хоризонталне пројекције испада 1,50м уз услов да укупна површина грађевинских елемената не може прећи 30% задње фасаде изнад приземља.
- макс. 0,90м, изнад јавне површине, али само у случају када најмања ширина тротоара износи 3,00м.

Спољне степенице се постављају на следећи начин:

Отворене спољне степенице могу се постављати на објекат (предњи део) ако је грађевинска линија 2 метра увучена у доносу на регулациону и ако савлађују висину од 0,90 метара.

Ако се грађевинска линија поклапа са регулационом, спољне степенице се не могу постављати.

слика 8

- Отворене спољне степенице које савлађују висину већу од 0,90м, постављају се на грађевинску линију односно улазе габарит објекта за висину изнад 0,90м
- Подести на делу предњег дворишта могу прећи грађевинску линију до 1,20м ширине не рачунајући степенишне кракове који могу бити постављени на чело и блок подеста.
- Подести на делу ширег дворишта (најмање растојање од 1,50 м) могу прећи односни габарит објекта до 1,20м ширине, уз услов да степенишни кракови могу бити постављени само уз линију бочне фасаде.
-

- За подесте ширине преко 1,20м примењује се у таквим случајевима да се хоризонтална пројекција испада поставља на грађевинску односно регулациону линију
- Степениште и подести не могу прећи означену регулациону линију.
- Степенице које се постављају на бочни или задњи део објекта не могу ометати пролаз и друге функције дворишта.

Грађевински елементи испод коте тротоара – подрумске етажне могу прећи грађевинску односно регулациону линију, рачунајући од основног габарита објекта до хоризонталне пројекције испада и то:

- Стопе темеља и подрумских зидова за 0,15м дубине од 2,60м испод површине тротоара, испод те дубине стопе темеља могу прелазити регулациону линију до 0,50м
- Стопе темеља не могу прелазити границу суседне парцеле (осим уз сагласност суседа).
- Шахте подрумских просторија до нивоа коте тротоара, могу прећи грађевинску, односно регулациону линију за највише 1,0м.

Најмање растојање хоризонталне пројекције стрехе од линије суседне грађевинске парцеле износи 0,5м

Код изграђених објеката који се реконструишу, а не може се обезбедити услов из става 1. овог правилника није дозвољено постављање стрехе.

Код косих кровова суседних објеката који се додирују обезбедити да се вода са крова једног крова не слива на други објекат.

Правила за архитектонско обликовање објеката

Спољни изглед објекта, облик крова, примењени материјали, боје и други елементи дефинишу се идејним архитектонским пројектом. Спољни изглед објекта који представља културну вредност или се налази у зони заштите, усклађује се са конзерваторским условима.

Уколико постоје технички услови, дозвољена је адаптација или реконструкција неискоришћеног поткровља, тераса или тавана у користан стамбени или пословни простор.

Висина надзидка стамбене поткровне етаже износи највише 1,80 метара, рачунајући од коте пода поткровне етаже до тачке прелома кровне косине. За израчунавање површина и запремине поткровне етаже користи се ЈУС У. Ц2.100.

Није дозвољено да се, надзиђивањем постојећег или изградњом новог крова, формира поткровље у више нивоа.

За осветљење корисног простора у таванима или поткровљима користити прозоре постављене у равни крова или вертикалне кровне прозоре – кровне баце. На једном објекту може бити само један ред кровних баца на истој висини. Максимална дозвољена чиста висина кровне баце је 260cm од коте пода. Највећа дозвољена укупна површина основе кровних баца је 30% површине основе крова. Облик и ширина баце морају бити усклађени са елементима фасаде и пратити ритам отвора на доњим етажама.

Мансардни кров пројектовати као традиционални мансардни кров, уписан у полукруг. Мансардни кров обавезно је решити у једној етажи, не сме имати препусте или на други начин изаћи ван основног габарита објекта. Вертикални мансардни прозори или излази на лођу се могу поставити само на стрмију раван мансардног крова. Максимална висина унутрашње преломне линије стрмије и блаже кровне равни мансардног крова, рачунајући од коте пода је 240cm.

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Минимални проценат зелених површина и специфичности уређења слободних површина парцеле дефинисани су појединачно за сваку намену и типологију градње.

Спољни изглед објекта, примењени материјал, облик крова, примењене боје и други елементи објекта прописују се урбанистичким планом на начин како захтева јавни интерес конкретног места или посебни услови заштите. Решењима треба обезбедити хармоничност урбане целине и корекције објеката у односу на локалне особине места (локални материјали, традиционални детаљи и сл.).

Спољни изглед објекта у урбанистичкој целини која има посебну историјску и културну вредност, усклађује се према добијеним конзерваторским условима од надлежне службе заштите.

Правила за постојеће објекте

Постојећи објекти, чији су параметри (индекс изграђености, индекс заузетости парцеле, спратност) већи од параметара датих овим Планом, задржавају постојеће параметре без могућности увећавања (доградње, надградње и сл.).

У случају замене објекта новим, поштовати све параметре и условљености дефинисане овим Планом. Ово правило важи и за постојеће објекте који не испуњавају друге услове овог Плана (удаљења од граница парцеле, удаљења од суседних објеката и др.).

За изграђене објекте чија су међусобна удаљења и растојања од граница парцеле мања од вредности утврђених овим правилима за све типологије, у случају реконструкције, на странама ка суседу није дозвољено постављати отворе стамбених просторија.

Уколико је постојећи објекат мањи од могућег планираног на основу урбанистичких параметара датих овим Планом, могућа је доградња, односно надградња, уколико се може обезбедити потребан број паркинг-гаражних места на парцели, уз поштовање следећих услова:

- доградња може бити извршена у виду анекса, односно у приземљу или другим деловима и етажама објекта, у складу са правилима овог Плана;
- дограђивање се мора изводити тако да се не наруши однос према суседним објектима, тј. обавезно је поштовати правила о позиционирању објеката на парцели;
- дограђени део објекта мора бити у складу са постојећим елементима објекта, у истој, односно усклађеној материјализацији и композицији;
- надградња нових етажа постојћих објеката могућа је у оквиру Планом дозвољених висина;
- код надзиђивања постојећих етажа поштовати правила везана за упуштање делова објекта (балкони, терасе, настрешнице и сл.) ван грађевинске линије, а у случају да постојећа грађевинска линија превазилази максималну дефинисану линију грађења није дозвољено упуштање делова објекта;
- надзидани део објекта мора бити изведен у складу са постојећим делом зграде (прозорски отвори, балкони и терасе морају бити постављени у складу са постојећим отворима, балконима, терасама и др.);
- није дозвољено формирање отвореног степеништа на фасади објекта већ дограђена степеништа морају бити заштићена од спољних утицаја; и
- приликом доградње дозвољено је формирање кровних баца које морају бити постављене у складу са прозорским отворима, терасама и балконима на постојећем делу фасаде.

Правила за нове објекте

Код постојећих блокова (потпуно или делимично формираних), грађевинска линија према регулацији која је дефинисана постојећим објектима који се задржавају, обавезујућа је за положај грађевинске линије планираних објеката.

Висину новог објекта у блоку ускладити са преовлађујућом висином објеката у блоку, наспрамном блоку и окружењу.

Нови објекат се може градити на растојању мањем од дозвољеног уз претходно прибављену сагласност власника односно корисника суседне парцеле. У том случају, на калканском зиду новог објекта забрањени су било какви наспрамни отвори.

На калканском зиду новог објекта у низу односно новог једнострано узиданог објекта према суседном постојећем објекту на граници прцеле, а који има изграђен светларник, обавезна је изградња светларника исте величине и симетричног постојећем светларнику. У светларнику објеката у низу или двојних објеката дозвољени су наспрамни отвори помоћних просторија и степеништа.

Ограђивање грађевинских парцела

Грађевинске парцеле се ограђују осим ако то није другачије одређено урбанистичким планом:

- Парцеле се ограђују зиданом оградом до висине од 0,90м (рачунајући од коте тротоара) или транспарентном оградом до висине од 1,40м, тј. да до 70% зида буде компактно зидано,
- За грађевинске парцеле чија је ката нивелете виша од 0,90м од суседне висине подзида (или шкарпе) одредиће надлежни орган општине.
- Парцеле чија је ката нивелета виша од 0,90 m од суседне, могу се ограђивати транспарентном оградом до висине од 1,40 m која се може постављати на подзид чију висину одређује надлежни општински орган.
- Зидана и друге врсте ограда постављају се на регулациону линију према протоколу регулације уз сагласност суседа, и то тако да ограда, стубови ограде и капије буду на грађевинској парцели која се ограђује,
- Ограде између суседних грађевинских парцела уколико се ограђују треба да буду зелене – жива ограда која се сади у осовини границе грађевинске

парцеле или транспарентне ограде до 1,40 метара које се постављају према катастарском плану и операту и то тако да стубови ограде буде на земљишту власника ограде. Изузетно, ограде међу суседима могу бити пуне зидане до висине 1.40m, уз сагласност суседа, тако да стубови ограде буду на земљишту власника ограде.

- Ограде објеката на углу не могу бити више од 0,90 метара рачунајући од коте тротоара, због заштите визуелне предности раскрснице ,
- Врата и капије на уличној оградни не могу се отворати изван регулационе линије,
- Парцеле у сеоском насељу се ограђују на начин на како је то изложено у претходним ставовима. Унутар парцеле преграђују се функционалне целине (стамбени део, економски део, економски приступ, стамбени приступ и окућница). Висина ограде унутар парцеле не може бити већа од спољне ограде ,
- Парцеле за вишепородичне стамбене објекте се по правилу не ограђују.
- Ограде на грађевинским парцелама на којима се налазе објекти јавне намене (школе, дечје установе, болнице и сл.) ограђују се на начин како је то изложено у предходним ставовима,
- Ограде на грађевинским парцелама на којима се налазе објекти који представљају непосредну опасност по живот људи, ограђују се на начин како то одреди надлежни орган,
- Ограде на грађевинским парцелама специјалне намене, ограђују се на начин како то одреди надлежни орган,
- Ограде на грађевинским парцелама на којима се налазе индустријски и други радни и пословни објекти, могу бити ограђене зиданом оградом висине до 2,20 метара,
- За затечене ограде које одступају од наведених правила грађевинска инспекција може издати налог за уклањање у циљу заштите општег интереса (безбедност, естетски изглед, хигијена насеља и сл.)

Одводњавање површинских вода са грађевинске парцеле утврђује се нивелационим решењем на нивоу блока у урбанистичком плану. Уколико такво решење не постоји, површинске воде се одводе са парцеле слободним падом према риголама , односно према улици, са најмањим падом од 1,5%. Површинске воде са једне грађевинске парцеле не могу се усмеравати према другој парцели,

Насипање терена не сме угрозити објекте на суседним парцелама, а одвођење површинских вода мора бити контролисано а ако постоји потреба за тим на парцели изградити и упојни бунар. У сеоским насељима површинске и друге отпадне воде из економског дворишта одводе се регулисано до ђубришне јаме , обавезно у случају када се економско двориште налази уз јавни пут.

За **паркирање возила** за споствене потребе власници обезбеђују простор на сопственој парцели изван површине јавног пута.

Општа правила регулације за породичне стамбене објекте

Породични стамбени објекти су објекти намењени за становање или за становање са пословањем или делатностима, а од којих је најмање једна стамбена. Индивидуални стамбени објекти могу садржати највише 5 стамбених јединица. Индивидуални (породични) стамбени објекти могу имати пословни простор, првенствено у приземљу објекта.

Однос становања и делатности у породичном стамбеном објекту одређује се урбанистичким планом. Уколико то није другачије одређено површина за делатности у стамбеном породичном објекту износи до 40% укупне бруто површине. Дозвољене делатности су оне које су еколошки и функционално примерене зони породичног становања.

На парцелама породичног становања могу бити заступљене и друге компатибилне намене: трговина, пословање, производња, услуге и др., које се претежно развијају у приземљима објеката. У зонама породичног становања дозвољене су делатности које не угрожавају основну намену – становање као и животну средину.

Минимално растојање грађевинске од регулационе линије за породични стамбени објекат одређује се урбанистичким планом. Уколико то није одређено планом, најмање растојање од регулационе до грађевинске линије, према типу изградње износи:

- за слободностојећи породични стамбени објекат износи 3,0 метара
- за двојни породични стамбени објекат износи 3,0 метара
- за породични стамбени објекат у непрекидном низу од 3,0 метара
- за породични стамбени објекат у прекинутом низу, постављен на бочној граници парцеле од 3,0 метара,
- за породични стамбени објекат било којег типа се планира гаражирање возила у подземној и приземној етажи минимално растојање од регулационе до грађевинске линије износи 5,0 метара
- за изграђене породичне стамбене објекте растојање од регулационе линије утврђује се на основу позиција већине већ изграђених објеката (преко 50 %) с тим да се за нове објекте то растојање може другачије одредити кроз урбанистичке услове, осим у случајевима када изграђени објекти нису сметња другом општем интересу,
- за породични стамбени објекат који има индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, растојање од регулационе линије одређује се локацијском дозволом.

Међусобна удаљеност породичних стамбених објеката одређује се урбанистичким планом. Уколико то није одређено планом, најмање удаљење суседних породичних стамбених објеката према типу изградње:

- за слободностојећи породични стамбени објекат износи 4,0 метара
- за двојни породични стамбени објекат износи 4,0 метара
- за породични стамбени објекат у непрекидном низу износи 0 метара, осим ако се разделна линија грађевинске парцеле налази на дилатацији. Удаљење у том случају износи – ширина дилатације,
- за породични стамбени објекат изграђен у прекинутом низу износи 4,0 метара,
- изграђени породично стамбени објекат чија међусобна удаљеност износи мање од 3,0 метара, у случају доградње, надградње и реконструкције не могу на тој страни имати отворе стамбених просторија,
- за породични стамбени објекат који има индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, удаљења од суседних објеката утврђује се локацијском дозволом према типу изградње и уз примену одговарајућих минималних удаљења из овог правила,
- удаљење новог породичног стамбеног објекта од другог објекта, било ког типа изградње или нестамбеног објекта, мора бити најмање 4,0 метара, односно удаљеност се одређује применом општег правила за међусобну удаљеност објеката.
- Удаљења могу бити већа од датих минимума, односно мања (за изграђене делове насеља и за делове нових насеља која поштују традиционални тип изградње и сл.) када се утврђују као правила урбанистичког плана.

Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) породичног стамбеног објекта и линије суседне грађевинске парцеле одређује се урбанистичким планом. Уколико то није утврђено планом најмање растојање објекта до границе парцеле, према типу изградње, износи:

- За слободностојећи породични стамбени објекат, на делу бочног дворишта претежно северне орјентације, износи 1,00метара, односно на делу бочног дворишта претежно јужне орјентације, износи 2,50метара

- За двојни породични стамбени објекат износи 2,5 метара
- За породични стамбени објекат у непрекинутом низу износи 0 метара (односно $\frac{1}{2}$ дилатације уколико постоји), код првог односно последњег објекта у низу растојање до границе парцеле износи 1,5-4,0 метара,
- За породични стамбени објекат у прекинутом низу постављен на бочну границу парцеле 4,0 метара,
- Изграђени породични стамбени објекат чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од утврђених вредности предходних ставова, у случају доградње, надградње и реконструкције не могу на тој страни имати отворе стамбених просторија,
- За породични стамбени објекат који има индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, растојање до границе грађевинске парцеле, утврђује се локацијском дозволом према типу изградње и уз примену одговарајућих најмањих дозвољених растојања из овог правила.

Највећа дозвољена спратност породичног стамбеног објекта износи П до П+1+Пк односно П+2+Пк без обзира на тип изградње. Зграде овог типа могу имати подрумске просторије осим у случају када то није дозвољено урбанистичким планом (висок ниво подземних вода и други разлози), односно ако нема сметњи геотехничке и хидротехничке природе.

Највећа дозвољена висина породичног објекта не може прећи 12,0м.

Паркирање возила за потребе власника (корисника) породичних стамбених објеката свих типова изградње, обезбеђује се на сопственој грађевинској парцели изван површине јавног пута.

За породичне стамбене објекте стандард паркирања односно гаражирања износи једно паркинг – гаражно место на један стан (70 m²), уз услов да најмање једно возило буде смештено у гаражи, изван парцеле јавног пута.

На једној парцели поред основног објекта може бити изграђен и други стамбени објекат као и помоћни објекти у складу са правилима из ове одлуке.

Ширина приватног пролаза за парцеле које немају директан приступ јавном путу, утврђује се локацијском дозволом и износи 2,50 метара.

Зелене површине на грађевинској парцели породичног становања обухватају минимум 30% укупне површине парцеле (ако је парцела мања од 600 m²), односно 40% (ако је парцела већа од 600 m²).

Општа правила регулације за сеоске објекте

ПРАВИЛА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ СЕОСКОГ ДВОРИ

слика 9

- У оквиру рубних зона грађевинских реона и селима може се организовати пољопривредно домаћинство и то са стамбеним и економским двориштем на парцели.
- Оријентациони показатељи и правила градње за овај тип изграђености се у том случају примењују на стамбено двориште.

Дозвољена је организација пољопривредне производње на нивоу окућнице са садржајима повртарства и воћарства.

- Стамбено двориште садржи: објекте за становање и помоћне објекте уз стамбени објекат (летња кухиња, гаража, остава, надстрешница и слично.).
- Економско двориште садржи економске и помоћне објекте.
- Економски објекти су: објекти за смештај стоке (сточне стаје - живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници) испусти за стоку, ђубришне јаме – ђубришта, пољски клозети и сл.
- Помоћни објекти су:
 - уз стамбени објекат су: летња кухиња, гаража, остава за храну, котларница, бунар, септичка јама, ограда и сл.
 - уз економски објекат су: производни објекти за прераду пољопривредних производа и објекти за складиштење пољопривредних производа: пушнице, сушнице, кош, амбар, магацин хране и објекти намењени исхрани стоке и сл., као и гараже или надстрешнице за пољопривредну механизацију, машине и возила, нето површине веће од 30,00m².

Посебна напомена: На грађевинским парцелама уз пословне, производне и комуналне објекте могу се градити помоћни објекти и то: гараже, оставе, портирнице и слично, који могу појединачно бити корисне површине до 30,00m², као и настрешнице, тремови и слично.

Растојање грађевинске од регулационе линије за породични стамбени објекат сеоског типа, одређује се урбанистичким планом. Уколико то није одређено планом, растојање износи:

- за нови слободностојећи објекат, за нови објекат у прекинутом низу, као и за нови стамбени објекат у непрекидном низу, најмање 5,0 метара
- за изграђене стамбене објекте растојање од регулационе линије утврђује се на основу позиција већине већ изграђених објеката (преко 50%), с тим да се за нове стамбене објекте то растојање може другачије одредити кроз локацијску дозволу;
- за стамбене објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, растојање од регулационе линије одређује се актом о урбанистичким условима.

Минимална међусобна удаљеност сеоских стамбених објеката износи:

- за приземне слободностојеће стамбене објекте износи најмање 6,0 метара
- за спратне сеоске објекте износи најмање 10,0 метара
- за спратне објекте на грађевинским парцелама на којима чија је ширина фронта парцеле већа од 15,00 метара важе правила из става 1. и 2.
- за објекте на грађевинским парцелама чија је ширина фронта парцеле мања од 15,0 метара износи најмање 5,0 метара.
- за изграђене сеоске објекте чије удаљење износи мање од 3,0 метара, не могу на тој страни имати отворе стамбених просторија,
- за изграђене објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, удаљење од суседних објеката утврђује се актом о урбанистичким условима према типу изградње и уз примену одговарајућих најмањих удаљења из овог правила.

Најмање дозвољено растојање основног габарита (без испада) стамбеног објекта и линије суседне грађевинске парцеле износи:

- за стамбене нове слободностојеће објекте на делу бочног дворишта износи најмање 2,50 метара (на делу дворишта претежно северне оријентације),
- за двојне стамбене објекте најмање 4,0 метра
- за стамбене објекте у прекинутом низу, најмање 4,0 метра,

- за изграђене стамбене објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од утврђених вредности предходних ставова, објекти не могу на тој страни имати отворе стамбених просторија,
- за стамбене објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, растојање од границе грађевинске парцеле, утврђује се локацијском дозволом према типу изградње и уз примену одговарајућих најмањих удаљења из овог правила.

Међусобна удаљеност објеката износи:

- од стамбеног објекта до сточне стаје, најмање 15,0 метара,
- од стамбеног објекта до ђубришта и пољског клозета (ако постоји), најмање 20,0-25,0 метара, уз обавезу да је стамбени објекат на вишој коти,
- живи извор воде на парцели мора бити на вишој коти од ђубришта и пољског клозета, а најмање растојање износи 20,0-25,0 метара,
- септичка јама може бити удаљена од међе најмање 2 метра, а од суседног стамбеног објекта најмање 5 метара,
- друга међусобна растојања економских и помоћних објеката зависе од облика организације економског дворишта, уз услов да прљави објекти буду оријентисани тако да доминантни ветрови дувају од чистих објеката.

Локацијском дозволом утврђује се позиција економских и помоћних објеката у односу на грађевинску линију уз примену најмањих дозвољених растојања у овим правилима.

Постављање економских објеката у односу на границу суседне парцеле утврђује се под следећим условима:

- када се економски објекти и економско двориште суседних парцела непосредно додирују, растојања за нове помоћне и економске објекте износи најмање 2,0 метара, у зависности од врсте објекта који се гради.
- Када се економско двориште једне парцеле непосредно наслања на стамбено двориште друге парцеле (за нове објекте), примењују се правила о међусобној удаљености објеката.

Постављање објеката у односу на нагиб терена утврђује се под следећим условима:

- на парцели са нагибом терена од јавног пута (наниже) за нову изградњу, стамбено двориште се поставља на вишој коти уз јавни пут. Најмања ширина приступног економског пута на парцели износи 4,0 метара. Економско двориште се поставља иза стамбеног дворишта (наниже).
- на парцели са нагибом терена према јавном путу (навише), за нову изградњу, стамбено двориште поставља се на највишој коти. Најмања ширина приступног засебног стамбеног пута је 2,50 метара, а економског улаза у економско двориште најмање 4,0 метара. Економско двориште у том случају може бити уз јавни пут, а економски објекти на грађевинској линији. Одстојање од грађевинске до регулационе линије утврђује се применом правила регулације увећаним за најмање 3,0 метра обавезног зеленог простора.

Најмања ширина приступног економског пута на парцели је 3,0м, а приступног стамбеног пута 2,50м.

Индекс изграђености утврђује се урбанистичким плановима. Уколико то није утврђено планом степен изграђености износи:

- на делу парцеле намењене становању износи 0,15-0,60
- на делу парцеле намењене за изградњу економских објеката – највише 0,70.

Индекс заузетости утврђује се урбанистичким плановима. Уколико то није утврђено планом степен не може бити већи од:

- на делу парцеле намењене становању 0,4
- на делу парцеле намењене за изградњу економских објеката највише 0,7.

Максимална површина економских објеката може износити до 30% површине парцеле.

Површина помоћних објеката се не обрачунава у урбанистичке показатеље по зонама из ових правила, с тим да под помоћним објектима не може бити више од 10% површине парцеле.

Општа правила регулације за вишепородичне стамбене објекте

Вишепородични стамбени објекти су објекти намењени за становање или за становање са пословањем или делатностима, могу садржати делатности у приземљу или на нижим етажама. Вишепородични стамбени објекти могу садржати више од 5 стамбених јединица.

Однос становања и делатности у вишепородичном стамбеном објекту одређује се урбанистичким планом. Уколико то није другачије одређено, површина за делатности у стамбеном објекту може бити до 40 % укупне нето површине у централним деловима насеља.

У оквиру вишепородичних објеката, поред доминантне намене становања, могу бити заступљене и друге компатибилне намене: трговина, пословање, услуге и други централни садржаји, најчешће у приземним етажама објеката.

У вишепородичним стамбеним објектима дозвољене су делатности које не угрожавају основну намену – становање као и животну средину: трговина, услужно занатство, угоститељство, туризам, агенцијски послови, лекарске ординације, апотеке, и сл..

Растојање грађевинске од регулационе линије за вишепородичне стамбене објекте утврђује се према типу планиране односно постојеће изградње и износи:

- за објекте у непрекинутом низу, 0 метара када се регулациона линија поклапа са грађевинском линијом, најмање 3,0 метара када су оне размакнуте,
- за објекте у прекинутом низу, 0 метара када се регулациона линија поклапа са грађевинском линијом, најмање 3,0 метара када су оне размакнуте,
- за слободностојећи објекат, најмање 3,0 метра,
- за полуатријумски тип објекта од 0-3,0 метра,
- за нови објекат било ког типа изграђености (а не налази се на грађевинској линији која се поклапа са регулационом линијом), код кога се планира гаражирање возила у подземној или приземној етажи са јавног пута, најмање растојање од регулационе до грађевинске линије износи 5,0 метара,
- за изграђене објекте растојање од регулационе линије утврђује се на основу позиција већине већ изграђених објеката (преко 50 %).
- За објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, растојање од регулационе линије одређује се локацијском дозволом.

Међусобна удаљеност вишепородичних стамбених објеката одређује се према типу изградње и то:

- за објекте у непрекинутом низу, износи 0 метара,
- за објекте у прекинутом низу, најмање 4,0 метара
- за слободностојеће објекте, износи најмање 4,0 метара
- за изграђене објекте чије удаљење износи мање од 3,0 метара, у случају реконструкције не могу на тој страни имати отворе стамбених просторија, осим ако су затворени стакленим призмама или фиксираним прозорима застакљеним непрозрним стаклом или другим сличним непрозирним материјалом,
- изузетно могу се постављати отвори за оставу и санитарни чвор и то на минималној висини од 1,60 метара од коте пода просторије навише.
- за објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, удаљења од суседних објеката утврђују се локацијском дозволом према типу изградње и уз примену одговарајућих минималних удаљења из овог правила,

- удаљење вишепородичног стамбеног објекта од другог објекта било ког типа изградње или не стамбеног објекта, мора бити најмање 4,0 метра.

Минимално растојање основног габарита (без испада) вишепородичног стамбеног објекта и линије суседне грађевинске парцеле одређује се према типу изградње и то:

- за објекте у непрекинутом низу 0 метара,
- за објекте у прекинутом низу, најмање 4,0 метра,
- за слободностојеће објекте, најмање 2,5 метра,
- за изграђене објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од утврђених вредности предходних ставова, не могу на тој страни имати отворе стамбених просторија,
- за објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, растојање од границе грађевинске парцеле утврђује се локацијском дозволом према типу изградње и уз примену одговарајућих удаљења из овог правила.

Највећа дозвољена спратност вишепородичних стамбених објеката може бити од највише: приземље и 6 (шест) спратова.

Висина и спратност се одређује према зони у којој се објекат налази:

- П + 3 + Пк до П + 4 у зони средњих густина,
- До П + 6 у зони великих густина

Сви објекти могу имати подрумске и суртеренске просторије осим у случају да постоје сметње геотехничких и хидротехничких карактера.

Највећа дозвољена висина новог вишепородичног стамбеног објекта не може прећи 22,0 метра.

Паркирање и гаражирање за вишепородичне стамбене објекте утврђује се на следећи начин:

Паркирање возила за потребе власника (корисника) вишепородичних стамбених објеката, свих типова изградње обезбеђује се на сопственој грађевинској парцели изван површине јавног пута.

За вишепородични стамбени објекат, стандард паркирања односно гаражирања износи једно паркинг (гаражно) место на један стан уз услов да најмање половина возила буде смештена у гаражама.

Гараже вишепородичних стамбених објеката се смештају у објекте или испод објекта у габариту објекта, или подземно и надземно изван габарита објекта.

Изузетно у изграђеном насељу вишепородичне стамбене изградње, на иницијативу корисника земљишта, могуће је формирање посебне грађевинске парцеле за изградњу колективне гараже кроз уколико за то постоје објективни услови.

Грађевинске парцеле за вишепородичну стамбену изградњу се не ограђују. У случају да је то посебно потребно, ограђивање се врши на начин како је то одређено наведеним правилима за ограђивање грађевинских парцела.

Степен изграђености утврђује се урбанистичким плановима. Уколико то није утврђено планом степен изграђености не може бити већи од 2,4 (за зоне већих густина), односно 1,6 (за зоне средњих густина).

Индекс заузетости утврђује се урбанистичким плановима. Уколико то није утврђено планом индекс заузетости не може бити већи од 60 (за зоне већих густина), односно 50 (за зоне средњих густина).

Зелене површине на грађевинској парцели вишепородичног становања обухватају минимум 30% укупне површине парцеле.

Остали објекти нестамбеног типа

По потреби урбанистичким пројектом дефинисаће се ближа правила за објекте и делове објеката нестамбене намене по зонама из ових правила, и то за пословне, комерцијалне, услужне, занатске, производне, комуналне објекте, објекте за производњу енергије из обновљивих извора енергије (вода, сунце, ветар, биомаса, геотермална), као и друге објекте или делове објеката по врсти и намени, а који нису у супротности са карактером претежне намене и чијом изградњом се не нарушавају услови становања, животна средина, као ни оријентациони параметри конкретног типа изграђености.

По потреби урбанистичким пројектом дефинисаће се ближа правила за станице за напајање течним горивом и гасне станице уз постојеће општинске путеве у свим зонама, а уз прописане законске обавезе, као и израду процене утицаја објекта на животну средину.

По потреби урбанистичким пројектом се могу утврдити правила за објекте спорта, рекреације и угоститељства на појединачним грађевинским парцелама у зонама зеленила и паркова на основу стандарда и норматива. Тако дефинисан урбанистички пројекат може бити основа за издавање локацијске дозволе у складу са законом.

Изградња на површинама планираним за јавно земљиште

На земљишту које је предвиђено за земљиште јавне намене, до привођења намени не могу се градити нови објекти друге намене, а постојећи објекти се могу адаптирати, санирати и санитарно хигијенски унапређивати, а реконструкција је дозвољена у постојећим габаритима објекта.

2.2.1.2. Правила урбанистичке парцелације за стамбене објекте

Правила урбанистичке парцелације представљају основне урбанистичке нормативе на основу којих се могу формирати грађевинске парцеле, као основни елемент омеђен границама и одређен регулационом линијом према просторима јавне, опште намене, на коме се могу градити објекти.

Правила парцелације обухватају планске елементе за одређивање величине, облика и површине грађевинске парцеле, регулационе, нивелационе елементе за обележавање грађевинске парцеле.

Појам, величина и облик грађевинске парцеле

Грађевинска парцела је најмања земљишно – просторна јединица на којој се може градити.

Елементи грађевинске парцеле су:

- регулациона линија према јавном путу
- границе грађевинске парцеле према суседним парцелама,
- преломне тачке парцеле утврђене геодетским елементима у хоризонталном смислу.

Деоба и укрупњавање грађевинске парцеле

Грађевинска парцела по правилу има облик правоугаоника или трапеза. Грађевинска парцела (планирана и постојећа) има површину и облик који омогућава изградњу објекта у складу са решењима из Плана, правилима о грађењу и техничким прописима.

Грађевинска парцела може се делити парцелацијом до минимума утврђеног правила о парцелацији.

Деоба из претходног става може се вршити у складу са Законом.

Грађевинска парцела може се укрупнити парцелацијом, а према планираној или постојећој изграђености, односно планираној или постојећој намени грађевинске парцеле. Укрупњавање из претходног става утврђује се у складу са Законом.

При формирању грађевинских парцела парцелацијом или препарцелацијом максимално уважавати постојеће катастарске парцеле.

Општа правила парцелације за породичне стамбене објекте

Најмања грађевинска парцела за изградњу породичног стамбеног објекта, према типу објекта који се граде је:

Табела 15: Најмања грађевинска парцела

слободностојећи објекат	300m ²
двојни објекат	400m ² / 2x200 m ²
полуатријумски објекат	130 m ²
објекат у непрекинутом стам. низу	150 m ²
објекат у прекинутом низу	200 m ²

На грађевинској парцели чија је површина до 10% мања од наведених минималних величина могућа је изградња стамбеног објекта спратности до П + 1, коефицијента изграђености до 1,0 и степена заузетости до 0,4.

Најмања ширина грађевинске парцеле за изградњу породичног стамбеног објекта, а према типу објекта који ће се градити је:

Табела 16: Најмања ширина грађевинске парцеле за изградњу породичног стамбеног објекта

слободностојећи објекат	10,0 m мин.
двојни објекат	16m/2x8m
објекат у непрекинутом стам. низу	5,0m
објекат у прекинутом низу	12,0m

На грађевинској парцели чија је ширина до 10% мања од минимално утврђених, сем за двојне објекте, која се не може мењати, могу се градити објекти спратности до П+1, коефицијента изграђености до 1,2 и степена искоришћености до 60%.

Општа правила парцелације за објекте пољопривредних домаћинстава у зонама приградских и сеоских насеља

Најмања величина парцеле, обзиром на карактер домаћинства утврђују се :

Табела 17: Најмања величина парцеле

непољопривредно домаћинство	400m ² мин.
мешовито домаћинство	600m ² мин.
пољопривредно домаћинство	800m ² мин.

На грађевинским парцелама чија је површина до 20% мања од утврђених минималних, могућа је изградња нових или доградња или реконструкција постојећих објекта спратности до П+1, степена изграђености до 1,0, степена заузетости 40%.

Најмања ширина фронта парцеле, у сеоским насељима за све врсте нове изградње износи 15,0 метара.

На грађевинској парцели чија је површина или ширина мања од најмање површине или ширине утврђене овим Планом, могућа је изградња или реконструкција објекта спратности П+1, индекса изграђености до 0,6 и степена заузетости 40%.

Највећа површина економског дела дворишта – парцеле у новим и изграђеним деловима насеља, на којима се обављају пољопривредне делатности износи:

Табела 18: Највећа површина економског дела дворишта

непољопривредно домаћинство	800m ² мин.
мешовито домаћинство	1200m ² мин.
пољопривредно домаћинство	2000m ² мин.

Општа правила парцелације за вишепородичне стамбенеобјекте

Најмања површина парцеле за вишепородичне стамбене објекте утврђује се за:

Табела 19: Најмања површина парцеле за вишепородичне стамбене објекте

слободностојећи објекат	500m ² мин
објекат у непрекинутом стам. низу	500m ² мин
објекат у прекинутом низу	500m ² мин

Најмања ширина парцеле за вишепородичне стамбене објекте утврђује се на:

Табела 20: Најмања ширина парцеле за вишепородичне стамбене објекте

слободностојећи објекта	20,0m
у прекинутом низу	15,0m

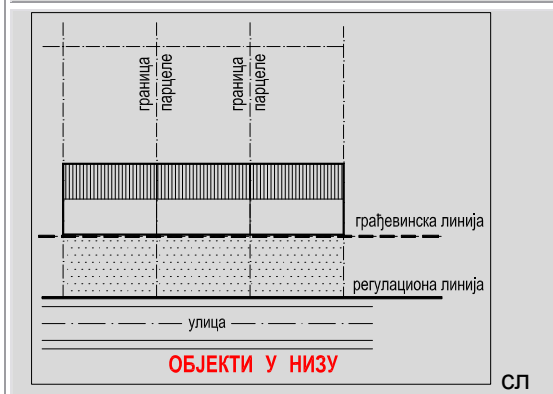
ГРАФИЧКИ ПРИКАЗ ПРИМЕРА ПРАВИЛА РЕГУЛАЦИЈЕ И ПАРЦЕЛАЦИЈЕ У НАСЕЉИМА

ика 10

1) као слободностојећи - објекат не додирује ни једну линију грађевинске парцеле:

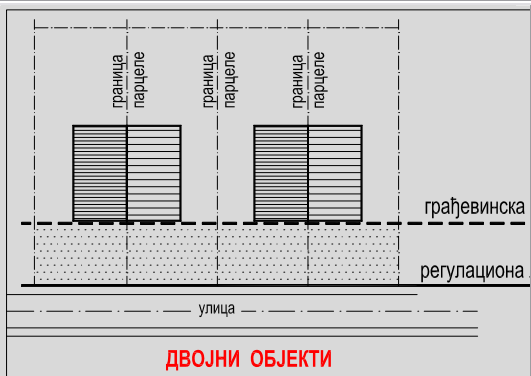
- минимална површина парцеле 300m²
- минимална ширина парцеле 10m

ика 11

2) у непрекинутом низу – објекат на парцели додирује обе бочне линије грађевинске парцеле:

- минимална површина парцеле 150m²
- минимална ширина парцеле 5m

слика 12

3) као двојни објекти – објекат додирује само једну бочну линију грађевинске парцеле:

- минимална површина парцеле 400m² (2x200m²)
- минимална ширина парцеле 16m (2x8m)

Врста стамбених објекта и величина парцеле у грађевинском земљишту

Врста објекта	Минимална површина парцеле (у m ²)	Минимална ширина парцеле (у m)
породични (индивидуални) стамбени објекти		
- слободностојећи	300	10
- двојни	400 (две по 200 m ²),	16 (2x8)
- у непрекинутом низу	150	5
- у прекинутом низу	200	12,0
- полуатријумски	130	12,0
вишепородични објекти		
- вишепородични објекти	500	12

2.2.2. ПРАВИЛА УРБАНИСТИЧКЕ РЕГУЛАЦИЈЕ И ПАРЦЕЛАЦИЈЕ ЗА КОМЕРЦИЈАЛНЕ И ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ

Комерцијални објекти су објекти претежно намењени за комерцијалне делатности: трговина, угоститељство, занатство, пословне, финансијске услуге и други пословни простори.

Комерцијалне делатности могу бити организоване као:

- појединачни садржаји у ткиву; и
- комерцијални и пословни комплекси у привредним зонама.

Привредни објекти су намењени за разноврсне привредне делатности: индустријска и занатска производња, објекти саобраћајне привреде, складишта, продајни објекти, и др..

Привредне делатности могу бити организоване као:

- појединачни садржаји у ткиву;
- производни комплекси у привредним зонама; и
- привредне зоне посебне намене.

Поред општих правила регулације и парцелације који важе за све објекте у грађевинском земљишту, дата су и посебна правила за комерцијалне и привредне објекте:

- појединачни комерцијални и привредни садржаји у ткиву; и
- комерцијално - пословни и производни комплекси у привредним зонама.

Појединачни комерцијални и привредни садржаји у стамбеном ткиву

У оквиру стамбеног ткива развијају се појединачни комерцијални, пословни и привредни садржаји чији је просторни развој условљен потребама околних корисника.

Намена објеката

Појединачни комерцијални и привредни садржаји у склопу стамбеног ткива су:

- комерцијални и сродни садржаји локалног снабдевања и услуга: продавнице, пословни простори, ресторани, итд.; и
- мање производне јединице – мали производни погони: мале фирме, пекарска производња, механичарске радионице, мања складишта грађевинског материјала, прерада пластичних маса, итд.

Појединачни комерцијални и привредни садржаји у склопу стамбеног ткива могу се организовати као:

- самостални објекат на парцели,
- у склопу стамбеног објекта: у приземној етажи, у делу објекта према задњем дворишту, у склопу помоћног објекта или као други објекат на парцели, уколико је парцела већа од 2000m².

Правила регулације и парцелације

За комерцијалне и привредне објекте у ткиву важе иста правила урбанистичке регулације и парцелације (индекс изграђености, индекс заузетости, спратност, парцелација, позиционирање објекта на парцели, итд.) као за стамбено ткиво у складу са типологијом изградње. Такође, поред општих и правила за становање исте типологије, важе и следећа правила:

- приступи-улази у комерцијално-пословне или привредне делове објеката морају бити одвојени од улаза у стамбени део објекта или организовани тако да не ометају коришћење станова;
- уколико јединица комерцијалног објекта или малог производног погона нема директан приступ на саобраћајницу, мора имати обезбеђен колски прилаз са друге парцеле (сукориснички) минималне ширине 3.50m;
- организација парцеле комерцијалног објекта или производног погона мора бити таква да не угрожава функционисање контактних парцела друге намене;
- својим изгледом, материјализацијом и волуменом, комерцијални или привредни објекат не сме да наруши архитектонски и урбанистички концепт окружења, односно не може бити изграђен као монтажни објекат или објекат изграђен од некавалитетних материјала;
- приступи – улази у јединице комерцијалног или привредног објекта морају бити одвојени од улаза у стамбени део објекта или организовани тако да не ометају коришћење стамбеног простора;
- није дозвољено складиштење и депоновање материјала и робе (отпадни материјали, грађевински материјали, ауто-отпади и сл.) у отвореном простору на парцели – дворишту, већ се основни производни и пратећи процеси морају обављати у оквиру организованих делова објекта;
- привредне делатности не смеју преко дозвољене границе угрожавати квалитет становања у објекту, на парцели, суседству - буком, загађењем, саобраћајним оптерећењем и др.; и
- у склопу парцеле мањег привредног објекта (производног погона) неопходно је формирати појас заштитног зеленила у минималној ширини 3.00m према контактним парцелама друге намене и 6.00m према улици.

Комерцијално-пословни, производни и комплекси посебне намене у привредним зонама

Намена објеката

Комерцијално-пословни комплекси су комплекси различите величине са доминантном комерцијалном наменом. Они могу бити у оквиру осталих компатибилних намена, али

најчешће су то комерцијални и пословни објекти у склопу привредних зона, дуж примарних саобраћајница: велетржнице, складишта, дистрибутивни центри, итд.. Производни комплекси су већи производни погони, обично међусобно технолошки повезани или локације намењене разноврсним привредним активностима: грађевински погони, складишта, робно-транспортни центри и др.. Комплекси у привредним зонама углавном су организовани као вишефункционални мешовити производно-комерцијални комплекси у које спадају и комплекси посебне намене. Дозвољене су све групе делатности осим оних које угрожавају људе и животну средину (земљиште, ваздух и воду).

Урбанистички показатељи

За комерцијално-пословне и производне комплексе у обухвату Плана дефинисани су максимални урбанистички показатељи:

Табела 21: Урбанистички показатељи

	макс. индекс изграђености (И)	макс.индекс заузетости (С)	максимална спратност	мин. % зелених површина	број паркинг места на 100m ²
комерцијално-пословни комплекси	1,0	60%	П+3	30%	2
производни комплекси	1,0	60%	до 16m (осим технолошких објеката)	30%	1

Највеће дозвољене вредности индекса и степена заузетости се не могу прекорачити а могу се реализовати мање вредности.

На постојећим објектима, код којих су прекорачене Планом одређене грађевинске линије, дозвољене су само интервенције редовног одржавања и адаптација.

Типологија објеката

Објекти су најчешће слободностојећи, груписани на различите начине у јединствени комерцијално-пословни или производни комплекс.

Правила парцелације

Дозвољена је изградња већег броја објеката на јединственој парцели комплекса.

За комерцијалне, пословне и привредне комплексе дефинисана је минимална величина парцеле (комплекса) и ширина фронта према улици:

- минимална величина парцеле = 2000m²
- минимална ширина парцеле = 30,00m

Уколико грађевинска парцела нема директан приступ на саобраћајницу, може имати колски прилаз са друге парцеле (сукориснички) који је минималне ширине 3,50m.

Положај објекта на парцели

Комплекси у привредним зонама треба да буду тако организовани, да су комерцијални објекти, административна или управна зграда или садржаји којима приступају посетиоци (изложбени салони, продајни простори и сл.), позиционирани према јавној површини (саобраћајници), а производни објекти (производне хале, магацини, складишта и сл.) у залеђу парцеле.

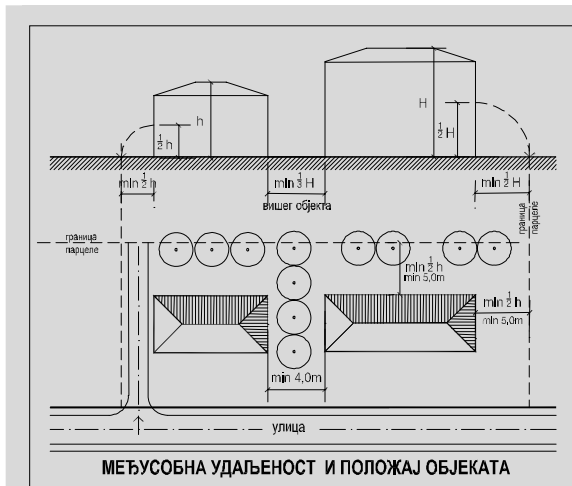
Минимално растојање између грађевинске и регулационе линије за објекте комплекса је 5m од регулације саобраћајнице (у простору између регулационе и грађевинске линије може се поставити само портирница - информациони и контролни пункт комплекса).

Уколико парцела има приступ на две или више основних саобраћајница обавезна је грађевинска линија према саобраћајници вишег ранга, а ако је парцела на углу, обе грађевинске линије су обавезне.

Није дозвољено упуштање делова објеката у јавну површину.

Према саобраћајницама где се очекује веће саобраћајно оптерећење, као што су државни путеви, нису дозвољени садржаји прехранбене производње непосредно оријентисани ка овим саобраћајницама.

Складишни, технолошки и инфраструктурни простори и објекти, организују се у простору који није непосредно окренут потенцијалним корисницима. Дозвољена је изградња више објеката на парцели.

слика

13

Бочна и задње одстојање објекта од ивица парцеле су минимално $\frac{1}{2}$ висине објекта, а не мање од 5 m, уз обавезу садње најмање једног дрвореда.

Међусобно одстојање је минимално $\frac{1}{3}$ висине вишег објекта, а у складу са потребама организовања противпожарног пута.

Међусобно одстојање објеката у оквиру комплекса не може бити мање од 4 m.

За све објекте који подразумевају корисну БРГП висина не сме бити већа од 18 m, односно 24 m за поједине делове објекта. Ова већа висина се дозвољава на највише $\frac{1}{3}$ од укупне дозвољене БРГП под објектом.

Висинска регулација

Максимална спратност комерцијално-пословних објеката у комплексу је П+3.

Максимална висина привредних објеката је 16m. Ово ограничење се не односи на технолошке и посебне објекте комплекса (чија се површина не урачунава у корисну БРГП: димњаци, торњеви и сл.).

Правила за посебне објекте у комплексима

Дозвољава се изградња посебних објеката који се не урачунавају у корисну БРГП, као што су инфраструктурни - фабрички димњаци, ветрењаче, водоводни торњеви, рекламни стубови, и др..

Посебни објекти морају бити позиционирани на парцели (комплексу) у оквиру грађевинских линија.

Дозвољена висина за рекламне стубове је 30m, а за инфраструктурне објекте се утврђује изузетно и већа висина, према технолошким потребама. Уколико су виши од 30m неопходно је прибавити мишљење и сагласност институција надлежних за безбедност ваздушног саобраћаја. Овакви посебни објекти се постављају тако да не представљају опасност по безбедност и да не ометају значајно сагледљивост објеката. Потребна је верификација идејног пројекта на Комисији за планове, пре издавања Грађевинске дозволе.

На грађевинским парцелама уз пословне, производне и комуналне објекте у стамбеном ткиву или у производним зонама могу да се граде помоћни објекти и то: гараже, оставе, портирнице настрешице, тремови и слично, који могу појединачно бити корисне површине до 30m².

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Минимална површина под уређеним зеленим површинама се одређује према величини комплекса: минимално под уређеним зеленим површинама за комплексе преко 5 ha - 30%, за комплексе 1-5 ha - 25%, за комплексе 0,2-1 ha - 20%, од чега компактна пошумљена површина износи минимално пола од укупног зеленила.

У оквиру комплекса предвидети подизање појасева заштитног зеленила састављених од компактних засада листопадне и четинарске вегетације. Заштитно зеленило поставити између комплекса и управно на правац доминантних ветрова. Кроз израду Процене утицаја на животну средину, у односу на планирану делатност, по потреби одредити озелењавање као меру заштите.

Минималне ширине појаса заштитног зеленила за производне комплексе су:

- 2.00m од бочних и задње границе парцеле; и
- 6.00m према саобраћајници.

Сва неопходна заштитна одстојања – од суседа, појасеви санитарне заштите и др., морају се остварити унутар саме парцеле.

У оквиру комплекса није дозвољено планирање и уређење површина за отворене депоније већ је неопходно предвидети посебне просторе за сакупљање, примарну селекцију и одношење комуналног и индустријског отпада.

Складиштење материјала и робе на отвореном делу парцеле не сме бити организовано у делу парцеле према јавној површини (улици), већ мора бити визуелно заклоњено објектима или зеленилом.

У зависности од технолошког процеса у оквиру комплекса потребно је планирати претоварно- манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила.

Остала правила

За сваки новопланирани објект у даљој фази пројектовања неопходно је урадити детаљна геолошка истраживања, а све у складу са Законом о геолошким истраживањима („Службени гласник РС”, бр. 44/95). Код свих планираних намена морају се примењивати све посебне и законом прописане мере заштите животне средине.

Могућа је фазна градња, у свакој фази се мора обезбедити уређење и функционисање свих делова комплекса.

Паркирање се планира на парцели. Паркирање посетилаца треба да буде организовано у оквиру комплекса на начин да буде добро приступачно и сагледљиво. На паркинг површинама је обавезна садња континуалних дрвореда.

У зависности од технолошког процеса у оквиру комплекса потребно је планирати претоварно- манипулативне површине и паркинг површине за теретна возила.

У оквиру комплекса и објеката нивелационо регулационим решењима омогућити несметано континуално хоризонтално и вертикално кретање хендикепираних и лица са инвалидитетом.

Тачан број паркинг места одредити кроз израду пројектне документације, на основу датих норматива, према планираној делатности, односно технолошким потребама, очекиваном броју посетилаца и потребном броју запослених, а оријентационо 1ПМ/70-100 m² БРГП.

2.2.3. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ОБЈЕКТА КОМПАТИБИЛНИХ ТУРИСТИЧКОЈ НАМЕНИ ПРОСТОРА

Уз путеве, уз зоне заштите споменика природе и културе, у природним и шумским комплексима и сл., дозвољена је изградња нових и реконструкција постојећих комерцијалних, угоститељских, рекреативних објеката, туристичких комплекса и сл..

Намена објеката и основни принципи изградње

Објекти намењени туризму могу бити:

- смештајни: хотели, мотели, кампинг плацеви и сл.;
- комерцијални: продајни објекти за снабдевање корисника туристичких зона и сл.;

- угоститељски: ресторани, кафеи и сл.; и
- рекреативни и спортски: отворени и затворени базени, купалишта, игралишта итд.

У туристичким зонама Бељаице, Црног Врха и другим, могућа је изградња угоститељских, спортских, и забавних садржаја. У оквиру зона предвидети подизање појасева заштитног зеленила.

Објекти треба да се граде у складу са архитектуром поднебља, инспирисаном традиционалним градитељством подручја, са природним материјалима и у волуменима који су примерени структури амбијента – морфологији, биљном покривачу и др. Висина објеката не сме да прелази висину дрвећа аутохтоне вегетације.

Комунална опремљеност мора да буде потпуна.

Урбанистички показатељи

Дефинисани су максимални урбанистички показатељи (на нивоу парцеле) за објекте намењене туризму у складу са наменама:

Табела 22: Урбанистички показатељи за изградњу објеката у функцији туризма

Врста објекта	макс. П парцеле/ комплекса (у m ²)	Индекс изграђености	Индекс заузетости	Максимална спратност
Смештајни капацитети -објекти домаће радиности -објекти колективног смештаја	-	0,6 1,6	30% 50%	П +1+Пк П+4+Пк
показатељи за специфичне позиције објеката - Објекти уз саобраћајнице - Објекти у природним комплексима - Објекти у ловишту - Објекти уз заштитну зону споменика културе	1000 2000 1000 1000	1,2 1,6 0,8 0,8	50 70 50 50	П+1+Пк П+1+Пк П+Пк П+Пк
Комерцијални	500	0,8	50%	П+1
Угоститељски - спратни објекти - приземни објекти	1000 1000	0,3 0,7	20% 70%	П+1+Пк П
Планинарски дом	-	0,3	30%	П+2+Пк
Ловачка кућа	-	0,2	20%	П+1+Пк
Спортско-рекреативни	2000	0,8	80%	П
Етно комплекс	-	0,5	50%	П+Пк
Ауто камп	-	0,2	20%	П
Викенд објекти	1000	0,3	20%	П+1+Пк

Висинска регулација

Максимална спратност објеката дефинисана је према намени туристичког објекта у претходној табели - Урбанистички показатељи.

Типологија објеката

Објекти намењени туризму су слободностојећи на појединачним парцелама или групације слободностојећих објеката на једној парцели (комплексу).

Правила парцелације и положај објекта на парцели

Формирање парцеле и положај објекта на парцели одређују се Локацијском дозволом за сваки појединачан случај, а у складу са условима заштите и законским прописима за врсту земљишта на коме се објекат гради.

Према врсти туристичких објекта је дефинисан и њихов положај у односу на регулацију:

- хотели су слободностојећи објекти који не додирују ни једну од линија грађевинске парцеле;

- апартманска насеља, са централним објектом су комерцијално угоститељских садржаја. Могу бити изграђена на једној грађевинској парцели или пак да сваки апартмански објекат има своју грађевинску парцелу. Како ће бити дефинисани зависи од величине парцеле, односно од власничких односа, да ли је један власник или ће се удружити више власника. Ако су апартманска насеља на једној грађевинској парцели препоручује се примена атријумског типа објеката са централним објектом, забавним и спортским садржајима у средини. Таква диспозиција објеката не додирује ни једну линију. У случају да је диспозиција полуатријумска, комплекс апартманских објеката додирује једну страну грађевинске линије;
- викенд објекти су на појединачним парцелама са појединачним регулационим и грађевинским линијама, као и са дефинисаним условима грађења. Планом се могу дефинисати као објекти у низу или у прекинутом низу. У првом случају додирују обе бочне линије грађевинске парцеле, а у другом - само једна бочна линија грађевинске парцеле;
- објекти у функцији сеоског туризма - планирани су у склопу сеоског домаћинства, било као засебни слободностојећи објекат или у виду доградње или реконструкције постојећег објекта домаћина. Објекти који су планирани као нови објекти за пружање туристичко смештајних услуга су обавезно слободностојећи, тако да не додирују ни једну од линија;
- омладински хотели и приватни пансиони – мини хотели су планирани као слободностојећи објекти, који не додирују ни једну од линија. Њихова изградња могућа је на различитим локацијама, зависно од потреба, првенствено у зонама Бељанице, Жагубице и сеоских насеља;
- планинарски домови - објекти који су у функцији гостију, који бораве највећи део дана у природи, планинари, истраживачи, спортисти. Објекти су слободностојећи;
- ловачке куће су лоциране у ловиштима, као слободностојећи објекти. Могу бити и привременог карактера, типа монтажних објеката, који се могу селити.
- ауто кампови су привремени објекти. Постављају се на имању власника, који сам регулише организацију простора и распоред шаторских места и места за приколице. У камповима су чврсти објекти, санитарни чворови са купатилима и просторима за кување;

Правила за слободне и зелене површине на парцели

Објекат намењен туризму треба интегрисати са природним окружењем у коме се налази. Минимални проценат озелењених површина на парцели одређује се сваки појединачан случај у складу са условима заштите и законским прописима за земљиште на коме се објекат гради.

Остала правила

Дозвољена је изградња угоститељских објеката, само за исхрану, мањег капацитета, максималне висине П+1, (за планинарски дом могућа је изградња поткорвља), површине основе до 100 m², са великим отвореним простором (терасом) који би се користио у летњој половини године. Примењени материјали су дрво, камен и сл.. Објекти би се градили на атрактивним локалитетима - врховима брда, коса, на акропољским позицијама и у близини шуме. Поред тога, дозвољена је изградња продавница (сувенира и др. садржаја), као и дечијих и спортских демонтажних објеката. Локалитети за нове објекте одредили би се у даљем процесу истраживања, кроз комплексну валоризацију природних услова, техничких и економских могућности. Остале активности свде се на завршетак маркирања постојећих планинарских стаза уз њихово стално одржавање у проходном стању.

На Бељаници, у планинској зони изнад 500 m н.в., осим ако је предвђена урбанистичким планом, није дозвољена изградња смештајних ни викенд објеката.

Грађевинске парцеле са туристичким објектима морају да имају приступ са јавног пута. У супротном, Локацијском дозволом се мора дефинисати приватни приступни пут који је минималне ширине 3,0 m. Парцелација тог дела парцеле пада на терет власника грађевинске парцеле.

Међусобна удаљеност објеката износи најмање половину висине вишег објекта. Минимална удаљеност код објеката у низу је 4,0 m. За више смештајних објеката, апартмана или мини пансиона, међусобна удаљеност у сеоским насељима је минимум 6,0 m. Ширина фронта парцеле треба да је већа од 15 m.

Грађевинске парцеле се могу оградавати. Зидане ограде се обавезно постављају на регулациону линију, с тим да конструкција ограде буде у грађевинској парцели. Висина зидане ограде као и зелене ограде је 1,4 m. Међусобна заштита туристичких објеката и суседних објеката постиже се оградавањем и поштовањем минималних међусобних удаљења објеката.

Мрежа инфраструктуре, водовод, канализација, ТТ, електро-енергетска, како примарна тако и секундарна, поставља се у појасу регулације. Појединачни услови који се односе на поједине објекте и насеља даваће се у склопу Локацијске дозволе.

2.2.4. ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА ЗА ОСТАЛЕ ПОСЛОВНЕ И КОМЕРЦИЈАЛНЕ ОБЈЕКТЕ

За остале пословне објекте – трговине, занатства, угоститељства и других делатности, који не захтевају већу површину парцеле од 20 ари, могу се налазити у склопу насеља или ван њега и еколошки и функционално су прихватљивих према свим важећим прописима који регулишу заштиту околине од загађења, важе следећа правила за минималну величину грађевинске парцеле и урбанистички показатељи:

- Минимална површина грађевинске парцеле – 400 m²
- Ширина фронта грађевинске парцеле – минимално 15m.
На грађевинској парцели чија је површина или ширина мања од најмањих дозвољених вредности може се Локацијском дозволом утврдити изградња или реконструкција објекта спратности до П+1, индекса изграђености до 0,6 и индекса искоришћености до 40.
- Индекс изграђености – максимално 0,6
- Индекс заузетости – максимално 30
- Спратност објекта – максимално П+1+Пк (приземље, спрат и поткровље).

2.2.5. УРБАНИСТИЧКИ И ДРУГИ УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ И ИЗГРАДЊУ ПОВРШИНА И ОБЈЕКТА ЈАВНЕ НАМЕНЕ И МРЕЖЕ САОБРАЋАЈНЕ И ДРУГЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Правилима грађења дефинисана су правила која би требало да се примењују приликом спровођења Просторног плана. Специфична правила и услови дефинишу се детаљнијом планском разрадом на основу конкретних услова на терену, а морају бити у граничним вредностима прописаним правилима и условима овог ПП-а. Правила и услови дати су као: минималне вредности, максималне вредности и као вредности дате у распону. Правила је могуће мењати и унапређивати по истој процедури по којој ће се вршити измене и допуне Просторног плана.

2.2.5.1. Објекти саобраћајне инфраструктуре

Ширина појаса регулације

Појас регулације јесте растојање између регулационих линија јавног пута, што се утврђује у зависности од функције и ранга саобраћајнице. Просторним планом утврђује се оријентациона **ширина пуног појаса регулације** за:

- ДП I реда ширине око 25 m;
- ДП II реда ширине око 20 m; и
- општински пут ширине око 15 m.

Врсте и ширине заштитних појасева

Одређују се следећи **обострани заштитни појасеви** траса и објеката постојећих и планираних коридора саобраћајне инфраструктуре на подручју Просторног плана:

1) **непосредни појас заштите** – простор заштитног појаса од ивице земљишног појаса пута ширине 20 m за ДП I реда, 10 m за ДП II реда, 5 m за јавни општински и некатегорисан пут; и

2) **шири појас заштите** – простор контролисана изградње од границе непосредног појаса заштите/заштитног појаса ширине 20 m за ДП I реда, 10 m за ДП II реда и 5 m за јавни општински.

Сви путеви утврђени Просторним планом су јавни путеви и морају се пројектовати по прописима за јавне путеве и уз примену одговарајућих стандарда на основу Закона о јавним путевима. Процедуре израде и усвајања пројеката, као и само грађење саобраћајне инфраструктуре, мора се спроводити у свему према важећој законској регулативи. Процедуре и акције на пројектовању и грађењу саобраћајне инфраструктуре, инсталација техничке инфраструктуре и регулација водотокова, морају се обједињавати.

Изградња и реконструкција саобраћајне инфраструктуре вршиће се у складу са следећим правилима:

- При изградњи новопланираних путних праваца морају се поштовати правила прописана законом којим се уређује планирање и изградња, а која су у сагласности са Законом о јавним путевима. Јавни путеви се морају градити тако да имају најмање две саобраћајне и две ивичне траке или ивичњаке у равни коловоза, а улица тротоар и ивичњаке.
- При реконструкцији одређених елемената путне и уличне мреже мора се водити рачуна да елементи пута који се реконструишу буду у сагласности са техничким прописима и стандардима који су прописану за ту врсту објекта, односно материјала који се користи. Реконструкција појединих делова путне мреже требало би да обухвати све елементе попречног профила.
- Код интервенција које имају за циљ проширење саобраћајница потребно је да се израде детаљни урбанистички планови којима би се прецизно сагледали сви елементи за планиране реконструкције. Предлаже се да детаљни планови за реконструкцију улица обухвате и околно ткиво.
- У постојећим насељима регулације улица остају непромењене, осим ако постоје потребе за њеном променом као што су побољшање саобраћајног решења, инфраструктуре, нивелације, стварање нових јавних површина и остало.
- Приликом планирања нових, или реконструкције постојећих улица у насељима, требало би, где је то могуће, обезбедити двострано улично зеленило (дрвореди, живе ограде, травњаци), чија би најмања ширина износила 2,0 m. Ако то није могуће прихватљиво је и једнострано или пунктално озелењавање.
- Делови примарне путне мреже, који пролазе кроз насеље, а истовремено су и улице у насељу, могу се на захтев надлежног органа Општине, разрадом кроз одговарајућу урбанистичку и техничку документацију, изградити као улице са елементима који одговарају потребама насеља (ширим коловозом, тротоарима и сл.) као и са путним објектима који одговарају потребама насеља.

- Попречни профил ДП II реда садржи коловозну површину са саобраћајном траком по смеру и обострано вођеним тротоарима у насељеним зонама. Минимална регулациона ширина код реконструкце постојећих саобраћајница не би требало да буде мања од 11,5 m (2x3,25+2x2,5).
- Попречни профил општинских путева садржи коловоз са траком по смеру и обостране тротоаре у насељима. Минимална регулациона ширина код изградње нових и реконструкције постојећих саобраћајница може износити 9 m, (2x3+2x1,5).
- Општински путеви остварују везе са осталом путном мрежом путем раскрсница у нивоу са уређеном вертикалном и хоризонталном сигнализацијом.
- Уколико постоји потреба могуће је организовати посебне траке и нише за одвијање јавног градског саобраћаја на коридорима општинских путева.
- У заштитном појасу поред јавног пута ван насеља, забрањена је изградња грађевинских или других објеката, као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаја и инсталација које служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу.
- У заштитном појасу јавног пута не могу се градити стамбене, пословне, помоћне и сличне зграде, копати бунари, резервоари, септичке јаме и сл.
- У заштитном појасу јавног пута је дозвољена градња, односно постављање, водовода, канализације, топловода, као и телекомуникационе и електро водове, постројења и сл.
- У заштитном појасу са директним приступом на државни пут дозвољено је градити станице за снабдевање моторних возила горивом, аутосервисе, објекте за привремени смештај онеспособљених возила, аутобазе за пружање помоћи и информација учесницима у саобраћају. У заштитном појасу поред јавног пута ван насеља, забрањена је изградња грађевинских или других објеката, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута.
- У оквиру појаса регулације улица осим објеката који су саставни део саобраћајнице (саобраћајна сигнализација, инфраструктурни објекти, аутобуска стајалишта и сл.), могу се налазити и следећи садржаји: рекламни панои, зелене површине, дрвореди, објекти за заштиту од буке, клупе за седење, нише за контејнере, контејнери и сл. Положај наведених садржаја дефинише се у складу са прописима о заштити саобраћајног профила саобраћајнице.
- Парцеле које излазе на државни пут не могу, свака за себе појединачно, да имају директан излаз на пут већ се приступ таквих парцела мора остварити преко сервисне саобраћајнице, а што се у сваком случају решава прибављењем сагласности управљача пута.
- Прикључивање прилазног на јавни пут врши се првенствено његовим повезивањем са другим прилазним или некатегорисаним путем који је већ прикључен на јавни пут, а на подручјима на којима ово није могуће прикључивање прилазног пута врши се непосредно на јавни пут и то првенствено на пут нижег реда.
- У случају када се зоне са I и II степеном заштите преклапају са заштитном зоном пута обавезно је усклађивање услова надлежних организација.
- Земљани и шумски путеви који се укрштају или прикључују на државне путеве, морају се изградити са тврдом подлогом или са истим коловозним застором као и пут на који се прикључује или са њим укршта, са минималном ширином од 5 m и у дужини која одговара најмање ширини заштитног појаса.
- Ради заштите путева од спирања и одроњавања, потребно је, ако природа земљишта допушта, да косине усека, засека и насипа, као и друге косине у путном земљишту озеленити травом, шибљем и аутохтоним растињем које не угрожава прегледност пута.
- Ограде, дрвеће и засади поред путева подижу се тако да не ометају прегледност пута и не угрожавају безбедност саобраћаја. Они се морају уклонити уколико се,

приликом реконструкције или рехабилитације пута, дође до закључка да негативно утичу на прегледност пута и безбедност саобраћаја.

- Дуж свих путева потребно је обезбедити инфраструктуру за прикупљање и контролисано одвођење атмосферских вода, са уграђеним сепараторима нафтних деривата на државним путевима који залазе у заштитне зоне водоизворишта.
- Рекламне табле и панои, ознаке којима се обележавају туристички објекти, натписи којима се обележавају културно-историјски споменици и спомен обележја и други слични објекти, могу се постављати поред државних путева, на удаљености од 7 m од ивице коловоза, односно поред општинског пута на удаљености од 5 m од ивице коловоза.
- Пешачке површине (стазе и тротоари) су саставни елеменат попречног профила градских саобраћајница. Оне се обавезно физички издвајају у посебне површине које су заштићене од моторног саобраћаја, изузев код интегрисаних улица. Ширина тротоара зависи од намене и атрактивности околног простора и интензитета пешачких токова. Минимална ширина тротоара за кретање пешака износи 0,8 m, а за кретање и инвалида са помагалима 1,5 m. За мимоилажење пешака минимална ширина износи 1,5 m, а инвалида са помагалима 1,8 m.
- Новопланиране бициклистичке трасе (траке и стазе) се могу водити заједно са моторним пешачким саобраћајем, као и издвојено од осталих видова саобраћаја.
- Уколико је обим моторног и пешачког саобраћаја такав да може угрозити безбедност одвијања саобраћаја потребно је бициклистички саобраћај издвојити у посебне стазе. Основна правила трасирања бициклистичких стаза су: користити мирне (стамбене) улице, избегавати улице са неповољним нагибима, трасе полагати кроз озелењене зоне, трасама повезивати стамбене зоне, зоне рекреације и централних активности и у зонама атракције планирати просторе за паркирање бицикла.
- Као посебне стазе бициклистичке стазе се трасирају ободом пошумљених области, кроз пошумљене области и преко ливада. Подлога мора омогућити несметано коришћење бициклистичких стаза током већег дела године. Минимална ширина једносмерне бициклистичке стазе је 1,25 m, а двосмерне 2,5 m.
- Излетничке и бициклистичке стазе имаће подлоге и профиле који одговарају њиховој намени, што ће се утврдити посебним пројектима и уз поштовање услова заштите природе и животне средине. Препоручује се асфалт, макадам, камена стаза. Ове стазе треба максимално да користе постојеће трасе, са минималним земљаним радовима и обезбеђеним одводњавањем, како би се сачувало тло, амбијент и окружење.
- Излетничке стазе потребно је изградити, са високим хладовитим зеленилом, надстрешницама, са уређеним ватриштима и седиштима у чијој изградњи треба да се користе природни материјали (дрво, камен и сл.).
- Паркинг простори се изводе пре свега у оквиру насељских групација и туристичких локалитета и морају бити одвојени од коловозне површине и са тврдом подлогом. Уз паркинг простор обавезно се уређује простор за задржавање људи са клупама, столовима, кантама за отпатке и информационам таблама планираних скијалишта.
- За паркирање возила за сопствене потребе, власници нових стамбених, стамбено пословних или пословних и других објеката свих врста по правилу обезбеђују манипулативни простор и паркинг или гаражна места на сопственој грађевинској парцели, изван површине јавног пута, по одговарајућим урбанистичким нормативима. За вишепородичне стамбене или стамбено-пословне објекте препорука је да најмање једна половина паркинг места буде смештена у гаражи.
- Одредбе претходног става се не односе на реконструкцију, адаптацију или промену намене постојећих објеката, а за доградњу се примењују за нови користан простор који се гради.

- Након завршетка грађевинских радова терен санирати и уредити у складу са обавезом очувања пејзажних карактеристика и других вредности.
- Димензије паркинг простора прилагодити меродавном возилу. Минималне димензије паркинг места су 2,5 x 5,0 m.
- Подлоге стаза и паркиралишта могу бити макадамске, асфалтне, разне врсте поплочања (камен, бетон-трава плоче, итд.) у складу са наменом простора где се граде.
- Станице за снабдевање горивом потребно је планирати као објекте у класи малих објеката са 3-4 точиона места и до 3000t претовара годишње. Неопходно је омогућити претакање свих врста горива, а нарочито дизела (D2) имајући у виду изразито пољопривредни карактер подручја варбаринске општине и употребу пољопривредних машина. На појединим објектима обезбедити услове за претакање ауто гаса.
- Детаљније локације будућих станица за снабдевање горивом генерално треба утврђивати у складу са противпожарним прописима и условима које утврђују надлежни органи у области саобраћаја, екологије, водопривреде и санитарне заштите.
- За сваку конкретну локацију потребно је урадити елаборат који садржи анализу утицаја на безбедност и функцију саобраћаја, загађење ваздуха, воде и земљишта, појаву буке и вибрација, као и мере које треба предузети за спречавање и смањење штетних утицаја.
- За локације хелидрома бирати прегледна места која нису под утицајем јаких ваздушних струја и која су лако доступна друмским возилима. Хелиодроме градити од чврстог, постојаног материјала са свом потребном сигнално – сигурносном опремом.

Наведена **правила грађења** остају на снази до доношења детаљнијих планских докумената за одређене области, имајући у виду недостатак одговарајућих урбанистичких планова на целој територији Просторног плана општине Жагубица. Ова правила престају да важе, или постају саставни део урбанистичког плана за простор који се детаљније обрађује, доношењем урбанистичког плана.

Накнадно донета правила би морају да буду у сагласности са генералним оквирима и стандардима Просторног плана, са тим да дефинишу одређене параметре који због општости овог документа нису одређени.

2.2.5.2. Објекти техничке комуналне инфраструктуре

Градска и насељска (примарна и секундарна) мрежа инфраструктуре (водовод, канализација, ТТ мрежа, гасна мрежа, даљинско грејање) поставља се у појасу регулације.

За нова или изграђена насеља, утврђују се појаси регулације за постављање инфраструктурне мреже и јавног зеленила (дрвореди, паркови) у зонама парцела карактеристичне намене (јавног пута) као и ван тих зона (далеководи, нафтоводи, магистрални гасоводи, топоводи и сл.).

Опрема потребна за функционисање комуналне инфраструктуре, телекомуникацијских и радиодифузних система може се инсталирати и у постојеће или новоизграђене објекте друге намене уз прибављену сагласност власника (корисника) пословних или стамбених објеката.

Надземни водови постављају се на стубове.

За подземне и надземне објекте и мреже инфраструктуре, као и стубове који се не граде у зони намењеној изградњи објеката од јавног интереса, односно у појасу регулације, потребно је прибавити претходну сагласност власника (корисника) парцела, као и друге услове које одреди надлежни орган.

➤ **Хидротехничка инфраструктура**

Заштитне зоне / поасеви и правила

Водопривреда		
<i>Мрежа / објекат</i>	<i>Заштитна зона / појас</i>	<i>Правила / могућност изградње</i>
Извориште подземних вода	На основу хидрогеолошких карактеристика терена и могућег хазарда дефинисати заштитну зону изворишта. Преузети зоне непосредне, уже и шире зоне заштите из Привремених правила грађења.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите изворишта (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08).
Извориште површинских вода	На основу хидрогеолошких карактеристика терена и могућег хазарда дефинисати заштитну зону изворишта. Преузети зоне непосредне, уже и шире зоне заштите из Привремених правила грађења.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите изворишта (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08).
Цевовод сирове воде	Минимум 5 м, обострано од ивице цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.
Постројење за пречишћавање воде (ППВ)	Сачувати постојећу локацију у близини водоизворишта и на основу исте дефинисати заштитну зону.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите ППВ (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08).
Магистрални водовод	Појас заштите око главних цевовода износи са сваке стране по 2,5 м. Ширина појаса заштите цевовода ван насеља са сваке стране цевовода одређује се у односу на пречник цевовода: - Ø 80 mm - Ø 200 mm = 1,5 м; - Ø 300 mm = 2,3 м; - Ø 300 mm - Ø 500 mm = 1,5 м;	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.

	- Ø 500 mm - Ø 1000 mm и преко = 5,0 m.	
Постројење за пречишћавање отпадних вода (ППОВ)	Заштитна зона ће бити дефинисана у Законом предвиђеном планском документу.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања постројења (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08).
БИОДИСК	Обезбедити пацелу поред реципијента.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом коришћења објекта.
Постројење за пречишћавање индустријских отпадних вода (ППИОВ)	Лоцирану у оквиру индустријског комплекса.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и коришћења ППИОВ (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08).
Општинска канализација	Са сваке стране габаритно око цевовода и колектора 1,5 m.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална укрштања са осталом инфраструктуром обавити по важећим прописима и нормативима, уз обострану заштиту и под углом од 90°.
Ретензија	На основу претпостављених максималних вода дефинисати максималну површину ретензије и то прогласити водним земљиштем.	Ни у ком случају објекти се не могу лоцирати и налазити у водном земљишту. Могу се извршити интервенције на терену у функцији формирања ретензије (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08). За добијање сагласности за градњу објеката у близини ретензије потребно је испоштовати стандарде, услове и сагласности ЈВП "Србијаводе".
Дренажни канал	Минимум 5 m, обострано од ивице канала.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања дренажног канала. Изградњу објеката и постројења у склопу и непосредној близини канала обавити по важећим прописима и нормативима (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08). За добијање сагласности за градњу објеката у близини дренажних канала потребно је испоштовати стандарде, услове и сагласности ЈВП "Србијаводе".
Одбрамбени насип	Минимум 5 m, обострано од хоризонталне пројекције, односно ножице насипа.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња инфраструктуре у близини условљена је режимом заштите и функционисања одбрамбеног насипа. Изградњу објеката и постројења у склопу и непосредној близини насипа обавити по важећим прописима и нормативима (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне

		заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08). За добијање сагласности за градњу објеката у близини насипа потребно је испоштовати стандарде, услове и сагласности ЈВП "Србијаводе".
Водно земљиште	Дефинисана површина представља заштићену зону.	Објекти се лоцирају на водном земљишту у складу са Законом, а за евентуалне активности на овим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП "Србијаводе". (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08).
Земљиште које се не брани од поплава (плављени терени)	Дефинисана површина представља природну заштићену зону.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња мреже инфраструктуре на плављеном терену и у близини условљена је режимом заштите и коришћења. (Примењује се Закон о водама Сл.гласник РС 30/10 и Правилник о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања, Сл.гласник РС 92/08). За евентуалне активности на овим површинама обавезна је сагласност и надзор ЈВП "Србијаводе".

Трасе водовода и канализације дефинишу се синхрон планом где је извршено усклађивање са осталим комуналним инсталацијама.

Код постављања траса треба водити рачуна о следећем:

- Да будући водовод и канализација не угрожавају објекте (и приликом изградње и када буду у погону).
- Да други објекти са њиховим пратећим дешавањем не угрожавају водовод и канализацију у погону као и да омогуће њихово редовно одржавање.
- Да трасе водовода и канализације буду постављене тако да се под повољним условима на њих могу прикључити објекти које треба да опслужују.
- Да се траса водовода и канализације усагласи са осталим наменама терена.
- Да се води рачуна о геотехничким и хидрогеолошким карактеристикама терена, имајући у виду и грађење и погон са одржавањем.

Положај у односу на друге инсталације и објекте

Код одређивања траса водовода и канализације треба испунити захтеве у односу на друге инсталације и објекте. Ови услови произилазе из карактеристика појединих инсталација имајући у виду и изградњу и погон. Ови услови су базирани на прописима који важе у овој области и дати су у наредној табели.

Табела 23: Положај хидротехничке инфраструктуре у односу друге инсталације и објекте

Врста комуналне инсталације (објекта)	потребно минимално одстојање [m] ⁷	
	водовод	канализација
до грађевинске линије ⁸ (до темеља објекта)	5	5
енергетски каблови	1,0	1,0
телекомуникациони, сигнални каблови	1,0	1,0
гасовод ниског и средњег притиска	1,5	1,5
гасовод високог притиска	3,5	3,5
стуб уличног осветљења	1,5	1,5
од ивице рова до прве трмвајске шине	2,0	2,0
до крајње тачке попречног профила (ножице усека/насипа, спољне ивице одводног канала) државног пута	3,0	3,0
стабло дрвета(значајнијег)	2,0	2,0
водовод	-	1,5-2,0
канализација	1,5-2,0	-

По правилу, полазећи од објекта, ближа грађевинској линији постављају се плиће инсталације, а даље оне које се постављају на већим дубинама.

Код укрштања инсталација водити рачуна о:

- да водоводне цеви буду постављене изнад канализација, стим што по потреби може бити предвиђена заштита водовода (цев у цев)
- Код укрштања са електрокабловима треба водити рачуна о свим аспектима безбедности како код изградње, тако и у фазама које се појављују у погону.

Код пролаза водовода, односно канализације испод водотока (канала) у првом плану се мора водити рачуна о⁹:

- условима код изградње,
- о стабилности у погону
- о условима за одржавање
- о погонској сигурности(дупли цевоводи, дупли канал, ако треба)
- Ако је примењено решење са сифоном, о условима одржавања, о евакуацији ваздуха, т.ј. о функционалности.

Дубина укопавања код водовода произилази из захтева стабилности и саобраћајног оптерећења. Дубина укопавања канализације мора бити таква да се на исправан начин може извршити прикључење објекта и подови морају бити такви да се обезбеде повољни хидраулични услови течења у каналима.

Избор материјала за водовод и канализацију врши се у пројекту. По правилу треба употребљавати материјал реномираних произвођача, где постоје дужи искуствени подаци

⁷ предвиђења растојања нису осовинска већ растојања од зида до зида. Назначена одстојања су минимална, што значи да треба тежити већим вредностима.

Ако се постављени захтеви не могу испунити онда је то посебно стање где треба предвидети посебно решење у пројекту, водећи рачуна о битним специфичностима водовода и канализације(посебно решење је, на пример, смештај у комуналну галерију итд.) .

⁸ Ако се мора одступити морају бити дати докази да неће наступити штета.

⁹ код оваквих решења битни су услови за изградњу. Битан је избор примењених материјала и метода грађења.

да се ради оквалитетним материјалима. Погрешан је став ако се води рачуна само о ниској набавној цени. Важно је да се у оквиру једног система не употребљавају више врста материјала, јер то отежава одржавање.

Остала правила за пројектовање и извођење

Водоводну мрежу пројектовати и градити тако да се, по могућству, реализује циркуларни систем (прстенасти), да буду задовољени захтеви из противпожарне заштите и потребан минимални притисак.

За прикључке на водовод већих потрошача, где је пречник прикључка 50mm и већи треба решити са регуларним одвојцима са затварачем.

Водомер може бити смештен у подруму зграде или у посебном склоништу одговарајућих димензија, према прописима општине Жагубица. Потребно је:

- да водомер буде приступачан радницима комуналног предузећа ради очитавање стања.
- да водомер буде заштићен од било каквих повреда.
- да буде заштићен од замрзавања код ниских температура.

За противпожарну заштиту, када је у питању водовод, одлуке о томе како ће се гасити пожар у одређеном месту, доноси се у сагласности са надлежном ватрогасном организацијом. На водоводној мрежи се постављају хидранти који могу служити за гашење пожара и прање улица. Хидранти могу бити подземни или надземни и постављају се на растојању до 80 m. Минималан притисак у водоводној мрежи не може бити мањи од 250 кра.

Ако се гашење пожара врши ватрогасним возилима мора бити омогућен приступ возилима око објеката који се штите. Потребно је одредити хидранте где се ватрогасно возило пуни водом.

Није дозвољено спајање водовода, који мора бити под санитарним надзором, са било којим другим водоводом, нити се дозвољава акумулација воде у резервоарима из којих се вода може повратити у водовод.

Канализацију треба решавати по сепарационом систему. У канализацију за отпадне воде, не дозвољава се увођење атмосферске воде. Минимални пречник канала за отпадне воде мора бити 200mm, под условом да има потребан капацитет.

Рачунско пуњење канала треба узети 0.6 D, где је D унутрашњи пречник канала.

Канале пројектовати тако да минималне брзине буду веће од 7 m/s. Тиме се спречава таложење у каналу.

Не дозвољава се диспонирање отпадних вода преко септичких јама, т.ј. обавезно у густо насељеним местима треба изградити канализације. Само код усамљених објеката могу се урадити решења са септичким јамама. Септичке јаме треба да буду грађене према санитарним прописима, што важи и за њихово одржавање.

У условима где постоји изграђена канализација за отпадне воде, власници објеката дужни су да објекте прикључе на канализацију.

Канализациона мрежа треба да буде опремљена објектима према прописима. Шахтови се морају обавезно предвидети на сваком споју канала, на местима промене правца трасе и на местима промене нагиба нивелете. У правцима, шахтове не треба постављати на већем растојању од 50m. Ревизиони силази треба да буду покривени округлим поклопцима. Код канала за отпадне воде на поклопцу треба да буде минимум отвора ради вентилације, како би се спречило уливање веће количине атмосферске воде које би оптерећивале канале и постројења за пречишћавање отпадних вода.

За одвођење атмосферских вода користи се канализација за те воде. У мањим насељима, посебно када су нагиби терена значајни и када је отицање воде ефикасно може се предвидети решење канализације по непотпуном сепарационом систему, т.ј. без канализације за атмосферске воде које се тако евакуишу риголама најкраћим путем.

Минимални пречник канала за атмосферске воде не треба да буде испод 250mm. Рачунско пуњење узети 100%. Не треба дозволити веће брзине од 5 m/s. За уобичајне насељске услове канализацију за атмосферске воде треба рачунати за кише 50% вероватноће јављања, а димензионирање извршити према рационалној методи.

Сливници за увођење воде у канализацију постављају се на растојању до 50 m и на раскрсницама. У зависности од количине воде треба изабрати тип сливничке решетке. Сливник може бити прикључен на канализацију било преко рачве или на ревизиони силаз.

Ако у води која се уводи у канализацију за атмосферске воде (паркинзи, фабрички круг, и сл.) има уља, нафте, бензина и сл., треба предвидети сепараторе да се они издвоје и посебно уклоне.

Индустријске отпадне воде разних врста могу бити уведене само у канализацију за отпадне воде. Ако је у питању нека већа индустрија може постојати и посебна канализација. У зависности од квалитета отпадне индустријске воде доноси се одлука да ли мора постојати предетмен пре увођења у канализацију. Само оне воде које нису загађене, као воде од хлађења, могу бити уведене у канализацију за атмосферске воде.

Забрањено је грађење сталних или постављање привремених објеката по траси (објектима) водовода и канализације који би сметали функционисању и одржавању објеката водовода и канализације.

Црпне станице на водоводу или канализацији треба да су лоциране тако да се могу оградити са минималном зоном санитарне заштите, како се предвиђа санитарним прописима. Ако се мора поступити другачије, онда то треба урадити у сагласности са надлежним санитарним органом.

Зоне санитарне заштите на извориштима, око каптажних објеката, око резервоара, црпних станица, постројења за производњу пијаће воде и постројења за третман отпадних вода предвиђају се према одговарајућим санитарним прописима. Постројења за третман отпадних вода морају бити изван насељених места на удаљености од најмање 1000m.

Појас заштите око магистралних цевовода мора бити најмање 3m у слободном простору где није дозвољено сађење дрвеће.

За постављање водовода и канализације на терену изван граница урбанистичког плана треба настојати да се траса постави поред путева ради боље приступачности код одржавања. Изван путева треба настојати да се траса постави по границама парцела. Положај трасе поред путева утврђује се у сагласности са предузећем које је надлежно за одржавање путева и у зависности од конкретне ситуације.

Пројектовање и изградња објеката водовода и канализације, као грађевинских објеката, регулисано је са више техничких прописа које треба поштовати и код пројектовања и код изградње.

Услови прикључивања мрежа инсталација на водовод и канализацију

Технички прописи за водовод

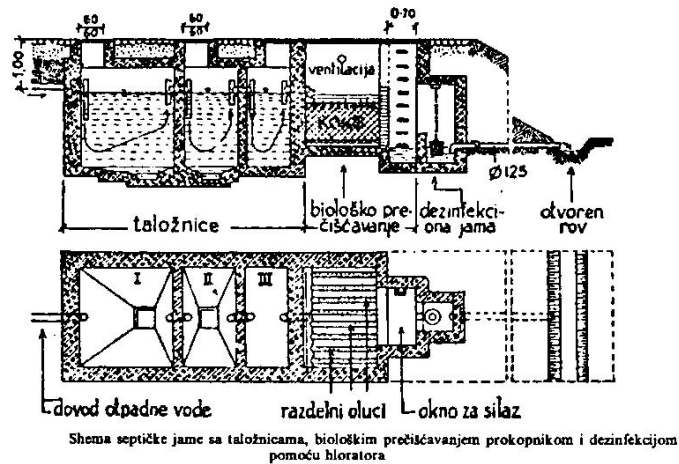
- Спојеве прикључака објекта врши искључиво орган јавног водовода, а осталу инсталацију у објекту може изводити само овлашћено лице или овлашћено предузеће.
- Одобрење за прикључак издаје се на основу захтева и поднетих планова и прорачуна које могу радити и потписати само овлашћени пројектанти.
- Дозвола за употребу водовода издаје се на основу писмене представке после извршене пробе исправности инсталације.
- Ималац инсталације је дужан да исту одржава у исправном стању.
- Органи водовода имају право да контролишу исправност инсталације уз законску одговорност имаоца.
- На главном споју не смеју се чинити никакве измене без накнадног одобрења, нити се смеју убацивати нови прикључци испред водомера.
- Пропусним вентилом испред водомера сме руковати само орган водовода и може га у предвиђеним случајевима затворити и пломбирати. Повреда плombe се сматра кривичним делом-провалом.
- Инсталација водовода се мора спроводити стручно и према прописима.
- Цеви не смеју бити узидане у зидну масу, већ увек са слободним пролазом.
- На пролазима цеви кроз зидове и таванице не смеју доћи никакви наставци цеви.
- У зидне шлицеве кроз које пролазе водоводне цеви, не смеју се стављати цеви неке друге инсталације, нпр.: електричне, гасне и др.
- Кад се у истом шлицу спроводи и хладна и топла вода, онда цеви топле воде треба обложити термичком изолацијом, де се хладна вода не би загравала.
- Избежавати близину електричних спроводника који немају уземљење.
- Уличне водове и прикључне делове водовода до уличне цеви, заштитити од дејства евентуалних лутајућих стуја одговарајућим заштитним средствима.
- Водоводне цеви не смеју се стављати нити у хладном нити у загрејаном стању.
- Све водоводе до којих може допрети дејство мраза заштитити термичком изолацијом.
- Притисак у кућној мрежи не би требало да буде већи од 5 бара у интересу трајности инсталације. Код већих притисака извршити смањење притиска помоћу редуцир-вентила.
- Рачунска брзина кретања воде у цевима узима се око 1-1,50 m/s а највише 2,0 m/s, да би се ублажили шумови, водени удари и отпори у цевима.
- Слободан натпритисак треба да буде најмање 5 m воденог стуба изнад највишег течећег места.
- Прикључак од уличне цеви до водомерног склоништа пројектовати искључиво у правој линији, управно на уличну цев.
- Водомер поставити у водомерно склониште (шахт) на 1,5 m од регулационе линије, односно у посебан метални орман-нишу (ако је водомер у објекту), који је смештен са унутрашње стране на предњем зиду до улице. Димензије водомерног склоништа за најмањи водомер (3/4") су 1,00 m x 1,20 m x 1,70 m. Водомер се поставља на мин. 0,30 m од дна шахта. Димензије водомерног склоништа за два или више водомера, зависе управо од броја и димензија (пречника) водомера.
- Уколико се у објекту налази више врста потошача (локали, склоништа, топлотна подстанца и др.) предвидети посебне главне водомере за сваког потошача посебно.
- Димензионисање водомера извршити на основу хидрауличког прорачуна.
- Шахтове (окна) за водомере треба градити од материјала који су за локалне прилике најеконичнији (опека, бетон, бетонски блокови).
- Унутрашњу обраду зидова шахта вршити: дерсовањем цементним малтером 1:3 за зидове од опеке, фуговањем за зидове од бетонских блокова и без обраде за бетонске зидове.
- На дно шахта нанети слој песка или ситнијег шљунка дебљине 10 до 15 cm, или ставити под од опеке без малтера.
- Шахтове који леже у зони подземне воде треба заштитити од продора воде одговарајућом изолацијом.

- Изнад шахта уградити ливено-железни поклопац и предвидети детаље за обезбеђење улаза у шахт.
- Обезбедити шахт од продора површинских вода издизањем плоче шахта мин. 10 см изнад коте терена или на други начин.
- Кућни прикључак извести у слоју (мин. 5 см) песка. На делу кућног прикључка испод саобраћајнице затварање рова предвидети шљунком.
- Уколико радни притисак према хидрауличком прорачуну не може да подмири потребе виших делова објекта, обавезно пројектовати постојење за повећање притиска.

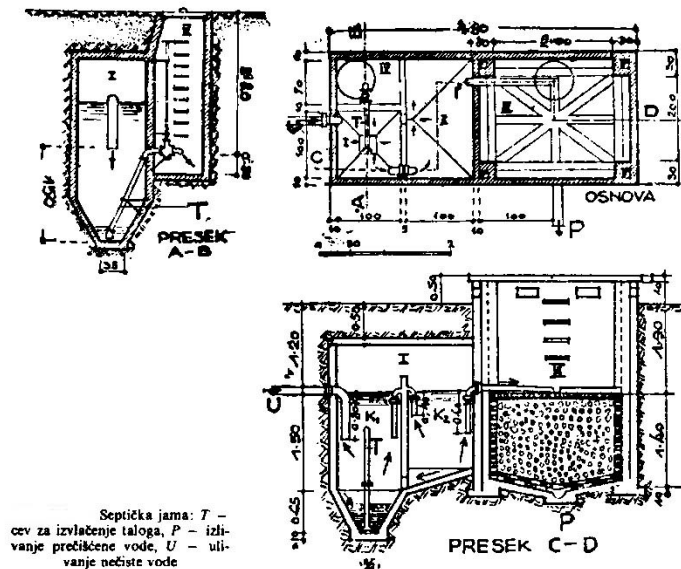
Технички прописи за канализацију

- Објекат се не може повезати са уличном канализацијом ако исти није повезан са водоводом (могући су изузетци).
- У канализацију се може одводити:
 - сва нечиста и употребљена вода и помије које се могу лако испирати;
 - фекалије које су водом толико разређене да их вода може спирати;
 - сва атмосферска вода (кишница и отопљени снег) и
 - по нарочитом одобрењу и подземна вода.
- У канализацију је забрањено испуштати или убацивати:
 - ђубре, пепео, крпе, песак, отпатке од кухиње или од јела, лед, снег, кости и уопште предмете и материје;
 - запаљиве материје и оне које могу изазвати пожар, експлозију или оштетити канале и њихово функционисање и
 - воде и друге течности са температуром већом од 35°C или са штетним киселинама, алкалијама и солима.
- Квалитет отпадних вода које се испуштају у канализациони систем мора да одговара Правилнику о техничким и санитарним условима за упуштање отпадних вода у градску канализацију (чл. 15 Одлуке о канализацији).
- Пречник канализационог прикључка одређивати на основу хидрауличног прорачуна с тим да пречник цеви не може бити мањи од $\varnothing 150$ mm.
- Главне одводнике из објекта где год је могуће што пре и по правој линији одвести из објекта ка уличној канализацији.
- Промена правца канала може се вршити само помоћу лукова а не помоћу колена.
- Изван зграде цеви канализације морају бити укопане 1 m испод терена.
- Гранично ревизионо окно извести 1,5 m унутар регулационе линије и у истом извршити каскадирање (висинска разлика чија је минимална вредност 0,60 m а максимална 3,00 m). Прикључак од ревизионог силаза па до канализационе мреже извести падом од 2% до 6% управно на улични канал искључиво у правој линији без хоризонталних и вертикалних ломова.
- Ревизиона окна морају се још изградити на местима:
 - где се спајају главни хоризонтални одводници са вертикалним;
 - ако је вертикални одводник од тога места удаљен више од 1 m;
 - на местима где су каскаде;
 - на местима где се мења правац одводника који спроводи фекалну воду и
 - код правих одводника на растојању највише 24 m за $\varnothing 150$ mm.
- У правцу тока воде не сме се ни код једне врсте одводника вршити прелаз из шире цеви у ужу а одводници у једном правцу не смеју мењати пад од већег ка мањем.
- Сливници, нужници и остали објекти који леже испод висине до које се може пружити успор из уличне канализације, могу се спојити са каналом ако одговарајући спојни канал од тих објеката има аутоматске или ручне затвараче.
- Где год је могуће избегавати вертикалне спроводнике са уливама и сифонима у спољним, хладним зидовима. Отвори на решеткама сливника могу бити на највећим размацима ребара од 15 mm.
- Резарвоари за лед, рибу и томе сл., не смеју бити директно спојени са канализацијом.
- На сваком имању морају бити везани на канализацију најмање по један сливник у дворишту и по један олучњак.

- На једној катастарској парцели на којој има више објеката по правилу пројектовати један канализациони прикључак о чему треба да постигну договор власници објеката.
- Прикључење дренажних вода од објекта извршити преко таложнице за контролу и одржавање пре граничног ревизионог силаза.
- Прикључење гаража, сервиса и других објеката, који испуштају воде са садржајем уља, масти, бензина и др., вршити преко таложника и сепаратора масти и уља.
- У деловима где је канализација извршена по сепарационој систему забрањено је увођење атмосферске воде у одводнике фекалних вода.
- Уколико не постоји улична канализација, отпадне воде се привремено спроведу у озидану непропусну нужничку-септичку јаму, из које се нечиста вода односи на одређене депоније.

Слика 14: ПРВИ ПРИМЕР ТИПА СЕПТИЧКЕ ЈАМЕ

Слика 15: ДРУГИ ПРИМЕР ТИПА СЕПТИЧКЕ ЈАМЕ

На сликама 1. и 2. дати су неки од типова септичких јама које се разликују по облику и распореду комора, и код којих се принцип пречишћавања заснива на дејству биохемијских процеса извесних група бактерија на органске материје у нечистим водама.

- Запремина септичке јаме рачуна се према потошњи воде и времену трајања процеса.

- Септичке јаме поставити:
 - мин. 2 m од оградe комплекса,
 - мин. 5 m од објекта,
 - мин. 10 m од регулационе линије и
 - мин. 20 m од бунара.

➤ Енергетска инфраструктура

Основа правила за изградњу електроенергетске мреже и телекомуникационе мреже, њихово међусобно усклађивање положаја и усклађивање са другим инфрасистемима произилазе из њихових односа у простору (локација укрштање и паралерни положај) као и примена важећих закона, техничких прописа и услова заштите животне средине утврђују се овим просторним планом.

Енергетска мрежа и објекти - заштитне зоне / појасеви и правила

Електо мрежа и објекти		
Мрежа / објекат	Заштитна зона / појас / површина комплекса	Правила / могућност изградње
Далековод 400 kV	Минимум 40 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Законом о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гласник РС 36/09) и Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији су власници "Електромержа Србије" и "Електроисток", потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 220 kV	Минимум 30 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Законом о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гласник РС 36/09) и Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији су власници "Електромержа Србије" и " Електроисток ", потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 110 kV	Минимум 25 m, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Законом о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гласник РС 36/09) и Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова

		називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији су власници "Електроурежа Србије" и " Електроисток ", потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 35 kV	Минимум 10 м, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Законом о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гласник РС 36/09) и Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији је власник " Електроисток", потребна је сагласност поменутог власника.
Далековод 10 kV	Минимум 5 м, обострано од хоризонталне пројекције далековода.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини далековода условљена је Законом о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гласник РС 36/09) и Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији је власник " Електроисток", потребна је сагласност поменутог власника.
Разводно постројење 400 kV	Минимум 6 ha.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини Разводног постројења (ТС) условљена је Законом о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гласник РС 36/09) и Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката у близини ТС чији је власник "Електроурежа Србије", потребна је сагласност поменутог власника.
Разводно постројење 220 kV	Минимум 4 ha.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини Разводног постројења (ТС) условљена је Законом о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гласник РС 36/09) и Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката у близини ТС чији је власник "Електроурежа Србије", потребна је сагласност поменутог власника.

ТС 110/x kV	Минимум 2-3 ha.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња испод и у близини ТС условљена је Законом о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гласник РС 36/09) и Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). Обавезна је израда елабората, у коме се даје тачан однос предметног далековода и објекта који ће се градити, уз задовољење горе поменутих Техничких прописа. За добијање сагласности за градњу објеката у близини ТС чији су власници "Електро mreжа Србије" и "Електроисток", потребна је сагласност поменутог власника.
ТС 35/x kV	Минимум 1 ha.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, а евентуална изградња у близини ТС условљена је Законом о заштити од нејонизујућег зрачења (Сл.гласник РС 36/09) и Техничким прописима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88). За добијање сагласности за градњу објеката испод и у близини далековода чији је власник "Електроисток", потребна је сагласност поменутог власника.
Остале енергетске мреже		
<i>Мрежа / објекат</i>	<i>Заштитна зона / појас</i>	<i>Правила / могућност изградње</i>
Продуктовод	Минимум 1 m, обострано од ивице цеви. У зависности од врсте флуида дефинише се шири појас заштите.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини продуктовода дефинишаће се из Привремених правила грађења и важећих законских прописа.
Топловод	Минимум 1 m, обострано од ивице цеви.	Забранити изградњу стамбених, угоститељских и производних објеката, у заштитној зони. Изградња у близини продуктовода дефинишаће се из важећих законских прописа.

Мрежа инсталација за електричну енергију

За сваки тип стамбеног насеља утврђује се електроенергетски биланс оптерећења (снаге), а затим се на основу прогнозе пораста оптерећења дефинишу енергетски услови за изградњу нових или реконструкцију постојећих ТС 10/0,4 и нисконапонских водова.

За новопланиране потрошаче (који захтевају веће количине ел. енергије) на планском простору, с обзиром на попуњеност постојећих капацитета трафостаница, потребно је изградити нове трафостанице напонског преноса 10/0,4 kV. Трафостанице поставити што ближе месту највеће потрошње, а најмање 10 kV напоном обезбедити из постојеће мреже. Трафостанице градити као МБТС или зидане у ужем центру села, на прописним растојањима од постојећих и планираних објеката, а због недостатка простора трафостанице могу бити смештене у посебне просторије унутар објекта. Капацитет трафостаница треба да буде од 50 kVA до 1260 kVA. На периферији села и засеоцима трафостанице градити као алуминијумска стубна ТС, на прописним растојањима од

постојећих и планираних објеката. Капацитет трафостаница треба да буде од 50 kVA до 250 kVA.

Новопланирану 35 kV и 10 kV мрежу на простору у насељима градити подземно у кабловској канализацији директно полагањем у земљу и ваздушно на бетонском стубовима са голим проводницима, а на простору Жагубице и Крепољина градити подземно у кабловској канализацији.

Нисконапонску мрежу изводити ваздушно на бетонском стубовима и са самоносећим кабловским снопом (СКС).

Кућни прикључак извести са СКС-ом по важећим законским и техничким прописима.

Јавно осветљење поставити на постојеће бетонске стубове. Осветљење примарних саобраћајница решити светиљкама постављеним на више стубове. Тачан број стубова, светиљки и врсту осветљења одредити главним пројектима за поједине делове простора у складу са препорукама ЈКО (Југословенског комитета за осветљење).

Заштиту од атмосферског пражњења извести класичном громобранском инсталацијом према важећим законским прописима.

Услови за електроенергетску мрежу

- Целокупну електроенергетску мрежу и трафостанице градити на основу главних пројеката у складу са важећим законским прописима.

Трафостанице 10/0,4 kV

- Трафостанице поставити што ближе месту највеће потрошње, а најмање 10kV напоном обезбедити из постојеће мреже.
- Трафостанице у насељима могу бити смештене на отвореном простору или у посебне просторије унутар објекта. Капацитет трафостаница треба да буде од 100 kVA до 630 kVA.
- Трафостаницу градити као МБТС, алуминијумско стубну ТС или зидану. Удаљеност енергетског трансформатора од суседних објеката мора износити најмање 3,0 m.
- Ако се трафостаница смешта у просторију у склопу објекта, просторија мора испуњавати услове грађења из важећих законских прописа пре свега "Правилника о техничким нормативима за заштиту електроенергетских постројења и уређаја од пожара" ("Сл.лист СФРЈ" бр. 74/90)
- На периферији села и засеоцима трафостанице градити као алуминијумске стубне ТС, на прописним растојањима од постојећих и планираних објеката. Капацитет трафостаница треба да буде од 50 kVA до 250 kVA.
- Трафостанице градити за рад на 10 kV напонском нивоу.
- Код избора локације ТС водити рачуна о следећем: да ТС буде постављена што је могуће ближе тежишту оптерећења; да прикључни водови буду што краћи, а расплет водова што једноставнији; о могућности лаког прилаза ради монтаже и замене опреме; о могућим опасностима од одроњавања и клизања терена, бујица, површинских и подземних вода, и сл.; о присуству подземних и надземних инсталација у окружењу ТС; утицају ТС на животну средину.

Полагање каблова

- 35 kV и 10 kV мрежу на простору Детаљне регулације градити подземно у кабловским канализацијама директно полагањем у земљу и ваздушно на бетонском стубовима са

- самонесећим кабловским снопом (СКС), а на простору генералне регулације градити ваздушно на бетонском стубовима са самонесећим кабловским снопом (СКС);
- Дубина укопавања каблова не сме бити мања од 0,70 m за каблове напона до 10 kV, односно 1,1 m за каблове 35 kV.
 - Електроенергетску мрежу полагаати најмање 0,50 m од темеља објеката и 1,0 m од коловоза, где је могуће мрежу полагаати у слободним зеленим површинама.
 - Минимална удаљеност од крајње тачке попречног профила (ножице усека/насипа или спољне ивице одводног канала) износи минимум 3,0 m.
 - Укрштање кабловског вода са путем изван насеља врши се тако што се кабл полаже у бетонски канал, односно у бетонску или пластичну цев увучену у хоризонтално избушен отвор, тако да је могућа замена кабла без раскопавања пута. Вертикални размак између горње ивице кабловске канализације и најниже горње коте коловоза износи најмање 1,35-1,5 m.
 - Међусобни размак енергетских каблова (вишежилних, односно кабловског снопа три једножилна кабла) у истом рову одређује се на основу струјног оптерећења, али не сме да буде мањи од 0,07 m при паралелном вођењу, односно 0,2 m при укрштању. Да се обезбеди да се у рову каблови међусобно не додирују, између каблова може целом дужином трасе да се постави низ опека, које се монтирају насатице на међусобном размаку од 1m.
 - При паралелном вођењу енергетских и телекомуникационих каблова најмање растојање мора бити 0,50 m за каблове напона 1 kV, 10 kV и 20 kV, односно 1m за каблове напона 35 kV.
 - При укрштању са телекомуникационим кабловима најмање растојање мора бити веће од 0,50 m, а угао укрштања треба да буде у насељеним местима најмање 30°, по могућству што ближе 90°, а ван насељених места најмање 45°. По правилу електроенергетски кабл се полаже испод телекомуникационих каблова.
 - Није дозвољено паралелно полагање енергетских каблова изнад или испод цеви водовода и канализације.
 - Хоризонтални размак енергетског кабла од водоводне или канализационе цеви треба да износи најмање 0,5 m за каблове 35 kV, односно најмање 0,4 m за остале каблове.
 - При укрштању, енергетски кабл може да буде положен испод или изнад водоводне или канализационе цеви на растојању од најмање 0,4 m за каблове 35 kV, односно најмање 0,3 m за остале каблове.
 - Уколико не могу да се постигну размаци према претходне две тачке на тим местима енергетски кабл се провлачи кроз заштитну цев.
 - Није дозвољено паралелно полагање електроенергетских каблова изнад или испод цеви гасовода.
 - Размак између енергетског кабла и гасовода при укрштању и паралелном вођењу треба да буде у насељеним местима 0,8 m, односно изван насељених места 1,2 m. размаци могу да се смање до 0,3 m ако се кабл положи у заштитну цев дужине најмање 2 m са обе стране места укрштања или целом дужином паралелног вођења.

Извођење надземних водова

- Нисконапонски самонесећи кабловски склоп (НН СКС) монтирати на бетонске стубове са размаком до 40 m. Изузетно НН СКС може да се полаже и по фасади зграде.
- Није дозвољено директно полагање НН СКС у земљу или малтер.
- Вођење водова преко зграда које служе за стални боравак људи треба ограничити на изузетне случајеве, ако се друга решења не могу технички или економски оправдати (сматра се да вод прелази преко зграде и кад је растојање хоризонталне пројекције најближег проводника у неотклоњеном стању од зграде мање од 3 m за водове до 20 kV, односно мање од 5 m за водове напона већег од 20 kV).
- У случају постављања водова изнад зграда потребна је електрично појачана изолација, а за водове изнад стамбених зграда и зграда у којима се задржава већи број људи, потребна је и механички појачана изолација.
- Није дозвољено постављање зидних конзола или зидних и кровних носача водова на стамбеним зградама.

- Није дозвољено вођење водова преко објеката у којима се налази лако запаљив материјал (складишта бензина, уља, експлозива и сл.).
- На пролазу поред објеката у којима се налази лако запаљив материјал хоризонтална сигурносна удаљеност једнака је висини стуба увећаној за 3,0 m, а износи најмање 15,0 m.
- Одређивање осталих сигурносних удаљености и висина од објеката, као и укрштање електроенергетских водова међусобно као и са другим инсталацијама вршити у складу са Правилником о техничким нормативима за изградњу надземних електроенергетских водова називног напона од 1 kV до 400 kV (Сл. лист СФРЈ бр. 65/88).
- Заштиту од атмосферског пражњења извести класичним громобранским инсталацијама у облику Фарадејевог кавеза према класи нивоа заштите објеката у складу са "Правилником о техничким нормативима за заштиту објеката од атмосферског пражњења" (Сл. лист СРЈ бр. 11/96).

Услови за прикључење објекта на електроенергетску мрежу

- Прикључак служи за напајање само једног објекта. У случају да се преко једног огранка НН мреже напајају два или више објеката, овај огранак се третира као НН мрежа.
- Сваки објекат може да се напаја само преко једног прикључка. Изузетно, у случају двојног власништва стамбеног објекта, електроенергетском сагласношћу могу да се одобре два прикључка.
- За извођење прикључка користи се СКС (самонесећи кабловски сноп).
- Прикључак се димензионише и изводи у зависности од очекиваног максималног једновременог оптерећења на нивоу прикључка, начина извођења НН мреже, конструкције и облика објекта, положаја објекта у односу на НН мрежу.
- Место прикључења надземног прикључка је стуб НН вода (изузетно зидна конзола или кровни носач ако су ови елементи упоришта НН вода).
- Надземни прикључак се изводи преко носача на зиду објекта, односно преко крова објекта ако због мале висине објекта или неких других разлога није прихватљиво извођење прикључка преко зида објекта.
- Распон од места прикључења (стуб НН вода) до места прихватања на објекту прикључка изведеног СКС-ом може да износи највише 30 m. За веће распоне обавезна је уградња помоћног стуба.

➤ Телекомуникацијска инфраструктура

При изградњи објекта фиксне телефоније, мобилне телекомуникационе мреже, телевизијских и радио пријемника и предајника и објеката за смештај телекомуникационе опреме, треба се придржавати важећих техничких прописа, стандарда и упутства који третирају ову врсту опреме, као и важећих закона за ову област телекомуникација (Закон о телекомуникацијама, Закон о радиодифузији и Закон о системима веза).

Предметни објекти и инсталације морају се изградити тако да :

- не угрожавају постојеће или планиране објекте, као и планиране намене коришћења земљишта сем ако се за то не утврди јавни интерес.
- да се простор и грађевинска површина рационално користе
- да се поштују прописи који се односе на остале инфраструктурне објекте
- да се поштују прописи који се односе на заштиту животне средине
- да се води рачуна о геолошким особинама тла и подземних вода
- да се не угрожавају остали објекти.

Телефонска мрежа – и АТЦ

Грађевински објекти за смештај телекомуникационе опреме могу се градити у оквиру објеката, на слободном простору и испод јавних површина. Величина површине за

смештај опреме зависи од капацитета опреме. Грађевински објекти могу бити монтажни и зидани.

Телекомуникациони водови и објекти

Подземни телефонски и КДС водови постављају се испод јавних површина (тротоари, слободне површине, зелене површине, пешачке стазе, паркинг простори, саобраћајнице уз сагласност надлежног предузећа за путеве, границама катастарских парцела уз сагласност корисника парцела) и испод грађевинских парцела уз сагласност власника-корисника, а на основу одобрења за градњу.

Објекти за смештај телекомуникационе опреме у оквиру објекта могу се градити на основу пријаве радова уз сагласност власника-корисника станова, а објекти на крову и фасади постојећег објекта и на слободном простору у оквиру блока могу се градити на основу одобрења за градњу.

Целокупна ТК мрежа мора бити каблирана, до телефонских извода, а ако постоје делови мреже са надземном мрежом, онда се они постављају на стубове. Стубови се постављају на јавним површинама или на парцелама уз сагласност власника парцеле.

Подземни телекомуникациони водови телекомуникационе мреже и ТК канализација постављају се испод јавних површина (тротоар, слободне површине, зелене површине, пешачке стазе, паркинг простор и саобраћајнице) и испод грађевинских парцела уз сагласност власника-корисника, а на основу одобрења за градњу.

Објекти за смештај телекомуникационе опреме у зонама које представљају просторно-културно историјску целину могу се градити на основу одобрења за градњу, а уз одобрење надлежног Завода за заштиту споменика културе.

Приземни објекат за смештај телекомуникационе опреме је површине до 50м². Објекат мора бити ограђен ако је монтажни а ако је зидани не мора бити ограђен.

До објекта за смештај телекомуникационе опреме потребно је обезбедити приступну пешачку стазу минималне ширине 1,5м до најближе јавне саобраћајнице.

За постављање објекта за смештај телекомуникационе опреме у постојећи објекат потребно је прибавити сагласност власника-корисника станова или пословног простора.

Објекат за смештај телекомуникационе опреме мора да има такав положај да не угрожава прегледност, безбедност и сигурност кретања свих учесника у саобраћају.

Приликом изградње телекомуникационе мреже држати се прописа из област ТТ линија и мрежа LN – I до LN – VIII заједница југословенских РПТТ мрежа.

Подземни приступни телекомуникациони водови полажу се у ров прописане ширине зависно од броја каблова или цеви на дубини од минимално 0,8m до 1,5m, а према важећим техничким прописима за полагање ове врсте инсталација.

Код приближавања и укрштања телекомуникационих водова са осталим инфраструктурним објектима потребно је остварити следеће минималне размаке:

- са водоводном и канализационом цеви код укрштања 0,5 m а код паралелног вођења 0,6m,
- са електроенергетским каблом при паралелном вођењу и укрштању, најмање растојање мора бити 0,50 m за каблове напона 1 kV, 10 kV и 20 kV, односно 1 m за каблове напона 35 kV,
- са електроенергетским каблом 20 kV и 35kV код паралелног вођења 1m,
- од регулационе линије 0,5m,
- од упоришта електроенергетских водова до 1kV 0,8m.

Дозвољена су и мања растојања у случају примене одређених мера заштите (телекомуникациони водови у заштитним цевима и са применом механичке и термичке заштите између разних инфраструктурних водова), а према важећим техничким прописима и препорукама.

Код приближавања подземног телекомуникационог вода темељу електроенергетског стуба, хоризонтална сигурна удаљеност је 0,8m, а не мање од 0,3m уколико је телекомуникациони вод механички заштићен.

При укрштању са саобраћајницом кабл мора бити постављен у заштитну цев, а угао укрштања треба да буде 90⁰. Минимална дубина заштитне цеви од најниже горње коте

коловоза до горње коте заштитне цеви износи 1,35 – 1,5 m. Укрштање се мора извршити механичким подбушивањем.

При укрштању са енергетским кабловима најмање растојање мора бити веће од 0,50 m, а угао укрштања треба да буде у насељеним местима најмање 30⁰, по могућству што ближе 90⁰, а ван насељених места најмање 45⁰. По правилу телекомуникациони кабл се полаже изнад енергетских каблова.

Испитати утицај далековода напонских нивоа 400 kV, 220 kV и 110 kV, односно степен електроометања (интензитет шумова) и на основу тога изабрати материјал и начин заштите,

Мобилна телефонија

Објекти мобилне телефоније постављати према плановима надлежних оператера. Објекти за смештај базних централа, контролора базних станица, антенских стубова, антенских носача, могу се градити у оквиру објеката у зеленим површинама и слободног простора. Приликом изградње држати се правила и препорука надлежних оператера и актуелних техничких прописа.

Непосредни простор око антенског стуба оградити (20-30 m²) и спречити блиску изградњу која ће смањити ефикасност функционисања (умањити или спречити сигнал).

Ако се објекти за смештај мобилне телекомуникационе опреме постављају на постојећем објекту (на крову или фасади што излази из габарита постојећег објекта) могу се градити уз сагласност власника-корисника објекта а на основу Одобрења за градњу.

Ако се објекти за смештај мобилне телекомуникационе опреме постављају у зонама које представљају просторно-културно историјску целину могу се градити на основу одобрења за градњу, а уз одобрење надлежног Завода за заштиту споменика културе.

Објекат за смештај телекомуникационе опреме мора да има такав положај да не угрожава прегледност, безбедност и сигурност кретања свих учесника у саобраћају.

Антене које се постављају на фасаде постојећих објеката морају бити у складу са бојом и архитектонским изгледом фасаде.

Полагање водова се врши у складу са техничким прописима и стандардима, а минимална растојања у односу на водове и објекте других инфраструктура су као наведена за телекомуникационе водове и објекте.

Базне станице градити по техничким препорукама и стандардима Телеком Србија, непосредни простор око антенског стуба оградити (20-30m²) и спречити блиску изградњу која ће смањити ефикасност функционисања (умањити или спречити сигнал).

КДС

Предвидети место за смештај главне станице (ГС). Она може бити смештена у објектима колективног становања и осталих објеката. Објекти могу бити монтажни и зидани.

Кабловску мрежу за дистрибуцију (РА) и телевизијских сигнала (ТВ) предвидети на исти начин као и за осталу инфраструктуру. Каблове полагати у исти ров заједно са телефонским водовима или посебно. Приликом израде КДС држати се службеног листа СФРЈ бр. 41/88, службени гласник РС број 44/95 и остали СФРЈ 66/87 ЈУС Н.Н6. 170–179, ЈУС Н.Н6501 – 504.

Пошта

Грађевински објекти за смештај опреме могу се сместити у оквиру објекта. Величина површине за смештај опреме зависи од капацитета опреме. Грађевински објекти могу бити зидани и монтажни.

➤ Гасоводна инфраструктура

На подручју магистралних и разводних гасовода за радни притисак до 50 bar минимално потребно безбедносно растојање објеката где бораве и раде људи износи по 30 m обострано од постојећих и планираних гасовода.

На подручју градских гасовода за радни притисак до 12 bar минимално потребно безбедносно растојање објеката где бораве и раде људи износи по 3 m обострано од постојећих и планираних гасовода, а за дистрибутивне гасоводне мреже за радни притисак до 4 bar минимално потребно безбедносно растојање објеката где бораве и раде људи износи по 1 m обострано од постојећих и планираних гасовода.

Локације и грађевинске површине главних и мерно регулационих станица, као и гасовода у планској документацији треба приказати у плану намена површина као комуналне површине јавних потреба (гасне станице) са текстуалним упутством за спровођење и формирање грађевинских парцела са правом коришћења за потребе гасификације.

Гасоводи свих рангова полажу се подземно са минималним надслојем 0,8 m изнад горње ивице цевовода.

При укрштању са саобраћајницом кабл мора бити постављен у заштитну цев, а угао укрштања треба да буде 90°. Минимална дубина заштитне цеви од најниже горње коте коловоза до горње коте заштитне цеви износи 1,35 – 1,5 m. Укрштање се мора извршити механичким подбушивањем.

Сви типови гасовода се постављају подземно у рововима потребних димензија.

Гасоводни објекти, као што су ГМРС и МРС станице се лоцирају на грађевинским парцелама потребних димензија, тако да се и заштитне зоне налазе на једној парцели.

За ГМРС станице потребна површина грађевинске парцеле износи до 1200 m² (30 x 40 m), а за МРС станице од 15 x 12 m, али у градском ткиву мора да се обухвати и заштитна зона од мин. 15m од објекта, па се иста проширује на 35 x 40 m (постављају се или на државном земљишту или се откупљује од приватних власника, када се често мора откупити и цела катастрска парцела).

У оквиру свих заштитних зона и појасева забрањује се изградња стамбених, угоститељских и производних објеката. За добијање сагласности за градњу објеката у близини гасоводних мрежа и објеката потребно је испоштовати стандарде „Србијасаса”.

Сви гасоводни објекти су приземни и постављају се на 1 m од нулте коте терена и раде без људске посаде, потпуно су аутоматизовани објекти.

До грађевинске парцеле је потребан путни приступ мин. ширине 3 m, са везом на јавну саобраћајну мрежу и напајање електро енергијом напона до 0,4 kV.

➤ **Правила грађења за остале објекте комуналне инфраструктуре**

1) Људска гробља

За градска, приградска и сеоска гробља (у даљем тексту: гробља) за која није донет Урбанистички план и за која је донет Урбанистички план, до доношења Одлуке о примени делова донетог плана важи:

Правила грађења за гробља утврђују се :

- За изградњу објеката на неизграђеном делу гробља,
- За легализацију објеката који немају грађевинску дозволу,
- За реконструкцију постојећих објеката.

Под **објектима на гробљима** подразумевају се:

1. гробне парцеле
2. гробна места,
3. капеле (боксови) за умрле,
4. колске и пешачке саобраћајнице и прилазни пут.
5. пешачки трг,

6. други објекти (верски, сале за парастосе, економски, продавнице цвећа и погребне опреме и други објекти за вршење погребне делатности),
7. зелене површине,
8. ограда гробља.

Минимални садржај:

- за сеоска гробља је: тачка 1,2 и 4.
- на подручју Плана генералне регулације је: тачке 1, 2, 3 и 4.
- Остали садржаји одређују се према величини, могућности и потребама насеља.

Правила градње за наведене објекте на гробљима су :

1. облик и величина гробних парцела одређују се на основу просторних услова и функционалних захтева.
2. врста и димензије гробних места одређује се на основу општинске "Одлуке о сахрањивању и гробљима"
3. минимална ширина пешачких стаза које деле гробне патселе је 1,20 м.
4. колске саобраћајнице (прилазни пут) димензионишу се према категорији пута и рангу насеља стим што је минимална ширина коловоза 5,0 метара а изузетно минимално 2,5 метра за сеоска гробља када се прилаз утврђује преко пољског односно некатегорисаног пута.
5. габарит, облик и положај капеле и других објеката одређује се према просторним могућностима, функционалним захтевима (повезивање за колски и пешачки саобраћај) и рангу и потребама насеља.
Претходни став односи се на легализацију, реконструкцију, доградњу и надградњу објекта.
За донети план примењују се и елементи односно делови Плана до доношења одлуке о примени делова плана
6. у случају када се гробље граничи са стамбеним објектима, приликом одређивања положаја гробних парцела на неизграђеном делу гробља, ивица парцеле мора бити удаљена минимално 25,0 м. Од најближег постојећег или планираног стамбеног објекта. Простор између гробне парцеле и границе гробља има карактер заштитног зеленог појаса и мора се озеленити високом вегетацијом.
7. ограда комплексa према јавном путу и неизграђеном земљишту је транспарентна са висином која је одређена за стамбене или индустријске објекте, с тим да се омогућује и формирање "живе" ограде.
Ограда на граници гробља према стамбеним објектима из тачке 6. је зидана, индустријска, под условом да не угрожава осунчавање стамбених објеката.

Елементи наведених правила градње за гробља примењују се на основу одговарајућих општинских одлука и у поступку издавања локацијске и грађевинске дозволе.

2) Евакуација отпада и животињских остатака

С обзиром да је предвиђено да се евакуација отпада и сахрањивање животињских остатака са територије општине Жагубица обавља кроз евакуацију истих у оквиру управљања отпадом на регионалној депонији предвиђеној за одлагање комуналног отпада, чија ће се локација налазити на територији општине Пожаревац или Петровац, у овом ППО се не дају правила за овакву врсту објеката.

За евакуацију кућног смећа предвидети контејнере запремине око 1100l, за комерцијалне објекте 1 контејнер на 600м² корисне површине. Локације одредити у оквиру регулације основних саобраћајница, као издвојене нише са упуштеним ивичњаком, тако да максимално ручно гурање контејнера не буде веће од 15m, по равној подлози са успоном до 3%. Тачне локације и потребан број контејнера одредити кроз израду одговарајуће техничке документације, у сарадњи са надлежним ЈКП.

Судови се могу сместити и у унутрашњости комплекса, дуж интерних саобраћајница (чија минимална ширина не може бити мања од 3,5m за једносмерни и 6m за двосмерни саобраћај), са могућношћу окретања возила за одвоз смећа (габарита 8,6x2,5x3,5m и осовинским притиском од 10 тона).

Могуће је предвидети и другачије системе и методе прикупљања и евакуисања кућног смећа, а у складу са условима заштите животне средине.

Посебно се напомиње да се отпад, који по саставу не одговара кућном смећу и представља нуспродукт процеса складиштења или производње, депонује према посебним условима, обрађује и одвози уз претходну сагласност надлежних институција на за то одређене локације

3) Пијаце

Правила уређивања и грађења за објекте сточних пијаца, сајмова и изложби наведена су у делу који се односи на парваила грађења за пољопривредно земљиште.

Грађење зелених пијаца спроводи се у складу са урбанистичким планом, а за насеља за која није предвиђена израда урбанистичког плана, у складу са техничким прописима за ову врсту објеката.

2.2.6. ПОСЕБНИ УСЛОВИ КОЈИМА СЕ ПОВРШИНЕ И ОБЈЕКТИ ЈАВНЕ НАМЕНЕ ЧИНЕ ПРИСТУПАЧНИМ ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ, ХЕНДИКЕПИРАНИМ, СТАРИМА ОСОБАМА И ОСОБАМА СА ДЕЦОМ, У СКЛАДУ СА СТАНДАРДИМА ПРИСТУПАЧНОСТИ

Даљом урбанистичко техничком разрадом и изградњом јавних површина и објеката потребно је хендикепираним и инвалидним лицима, старим особама и особама са децом омогућити несметано кретање, коришћење слободних и јавних површина, као и приступ јавним и комерцијалним садржајима, и то пројектовањем тротоара потребне ширине и без већих степеника, закошавањем и спуштањем ивичњака тротоара и стаза, посебно на пешачким прелазима, као и изградњом предвиђених рампи уз степеништа и пешачке комуникације на прилазима зграда (у складу са стандардима за просторне потребе инвалида у зградама и околини за прилазне елементе и просторе) и применом одредби Закона о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом (Сл. гласник РС бр. 33/2006) и Правилника о условима за планирање и пројектовање објеката у вези са несметаним кретањем деце, старих, хендикепираних и инвалидних лица ("Службени гласник РС" број 18/97).

Приликом решења уређења слободних и зелених парковских површина, стаза и пешачких токова, где год је то могуће уместо, или уз, степеништа предвидети благе рампе за кретање хендикепираних лица, старих особа и особа са децима, о чијим потребама треба водити рачуна код пројектовања нових објеката, као и код реконструкције приземља постојећих објеката. Одређене делове пешачких стаза по потреби опремити одговарајућим држачима за случај поледице

2.3. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ ПРАВИЛА УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА

Правила одређена Просторним планом општине Жагубица служе за издавање Информације о локацији, Локацијске, Грађевинске и Употребне дозволе.

Примењују се на територији општине Жагубица изван насељених места, а у насељеном месту за које је Просторним планом општине прописана обавеза доношења урбанистичког плана и другим за које се оваква потреба укаже, до доношења урбанистичког плана.

Доношењем урбанистичког плана за поједино насеље, ова правила престају да важе у обухвату плана.

За изградњу нових и реконструкцију постојећих објеката важе правила из овог Просторног плана општине.

Уколико постојећи објекат прелази планом задату грађевинску линију и не омета функционисање других намена у простору, може се задржати у постојећем стању, уз дозвољену санацију.

У насељима (до израде урбанистичког плана) положај грађевинске линије дефинисати на основу правила из овог ППО, а у складу са планираним рангом саобраћајнице.

За парцеле које се налазе између просторних целина, служба надлежна за издавање Локацијске дозволе исту издаје на основу мишљења општинске Комисије за планове о примени ових правила на предметну парцелу.

Све намене осталог грађевинског земљишта су доминантне намене у зони док се поједине парцеле могу наменити компатибилним наменама.

Компатибилне намене су: становање, делатности, пословање, трговина, угоститељство, занатство и услуге, комунални и саобраћајни објекти у функцији становања, пословања или снабдевања горивом, здравство, дечија заштита, образовање, култура и верски објекти.

Грађевинска дозвола се издаје за изградњу објеката у складу са Законом.

Објекат може добити Локацијску и Грађевинску дозволу на површинама друге претежне намене, под условима прописаним законом и овим Планом.

За помоћне објекте може се потврдити пријава градње у складу са наменом постојећих објеката на грађевинској парцели, а за помоћне објекте за пољопривреду на постојећем пољопривредном земљишту.

Изван насељеног места се за случајеве који нису обухваћени или су само делимично регулисани овим Правилима, примењују се и урбанистичка правила и показатељи утврђени одговарајућом законском и подзаконском регулативом.

Легализација бесправно подигнутих објеката биће решавана у складу са законским прописима и важећим планским документима.

Доношењем Просторног плана општине Жагубица престају да важе све до тада донесене одлуке о грађевинским подручјима насеља, а утврђује се обавеза надлежне службе за урбанизам да припреми нове одлуке о грађевинским подручјима насеља у складу са Законом, као и обавеза доношења предметних одлука од стране Скупштине Општине Жагубица до карја 2010.године.

Д) ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

1. ОСТВАРИВАЊЕ ПЛАНА, ПРИОРИТЕТНА ПЛАНСКА РЕШЕЊА И МЕРЕ ЗА РАВНОМЕРНИ ТЕРИТОРИЈАЛНИ РАЗВОЈ И КООПЕРАЦИЈУ СА СУСЕДНИМ ОПШТИНАМА

Основне обавезе у погледу остваривања приоритетних планских решења и пројеката општине Жагубица су:

1) основне обавезе општине Жагубица:

- припрема и доношење нових одлука о грађевинским подручјима насеља на територији општине Жагубица у складу са Законом у првој години спровођења ППО;
- директна имплементација појединих планских решења, односно обезбеђење услова за израду планске и урбанистичке документације којом се детаљније разрађују планска решења Просторног плана, као и издавање информације о локацији у складу са Законом, а на основу дефинисаних правила грађења;
- обезбеђење мера појачаног надзора одговарајућих инспекција ради контроле уређења, коришћења и заштите простора;
- координација и усмеравање свих активности на имплементацији Просторног плана, које су у надлежности институција Републике Србије, као и извештавање надлежних институција о проблемима везаним за имплементацију Просторног плана.
- Координација и усмеравање свих активности на имплементацији решења ППО која су заједнички интерес општине и општина у окружењу (Бора, Деспотовца, Петровца, Кучева и Мајданпека) – првенствено саобраћајних и других инфраструктурних пројеката, туристичких, пољопривредних, шумарских, еколошких и других програма и пројеката.
- координација и усмеравање свих активности које се односе на формирање општинских служби и организацију њиховог рада.

2) основне обавезе јавног предузећа надлежног за послове планирања и изградње:

- координација и усмеравање свих активности на имплементацији Просторног плана које су у надлежности општине Жагубица, као и других институција и субјеката на локалном нивоу;
- припрема годишњих програма рада и финансијских планова за период до краја 2014. године у складу са дефинисаним планским решењима и приоритетима;
- спровођење планских концепција, решења, мера и правила градње приликом израде техничке документације и урбанистичких планова;
- припрема извештаја о имплементацији планских решења, најмање једном годишње;
- праћење усклађености планских решења са плановима и другом развојном документацијом донетом од стране Републике Србије;
- провера решења и утврђивање потребе да се приступи изменама Просторног плана, као и предлагање одлука о измени и допуни Просторног плана.

Листом приоритетних планских решења активности утврђује се оквирни редослед у имплементацији, и то првенствено оних која се финансирају из општинског и републичког буџета.

У имплементацији приоритетних планских решења утврђују се следеће обавезе **општине Жагубица**:

у развоју мреже насеља и јавних служби,

- даљи развој Жагубице, као општинског центра и као примарног центра за развој здравства, образовања, културе, социјалног старања, и др., као и снажнији развој објеката јавних служби у центрима Крепољину, Лазници, Сувом Долу, као и осталим

локалним центрима и значајнијим насељима: Милановцу, Вуковцу и Осаници и др. у складу са потребама;

- реконструкција постојећих и изградња нових објеката јавних служби;
- обезбеђивање ефикасније доступности корисника објектима јавних служби, односно организовање нових, прилагођених форми услуга (формирање мобилних служби) и побољшање саобраћајница и јавног превоза (приоритет има бољи ђачки превоз);
- стимулисање приватног сектора;
- спровођење конкретних акција по насељима у складу са потребама и правилима Просторног плана;

у области пољопривреде,

- израда и спровођење Програма развоја мултифункционалне пољопривреде у циљу стварања брэнда «Хомоље»
- израда и спровођење Програма сакупљања и дораде шумских плодова, ароматичног, лековитог биља и печурака
- Стварање огледних породичних пољопривредних газдинстава - полигона за стручно и практично усавршавање
- Оспособљавање пољопривредника за задружне, привредне и остале облике удруживања
- организовано прикупљање отпада животињског порекла и пољопривредног отпада и превоз на регионалну депонију на територији општине Пожаревац или Петровац;
- подршка реформи катастра и земљишних књига (успостављање интегралног система катастра и земљишних књига);
- успостављање пољопривредног информационог система (ПИС);
- оспособљавање пољопривредника за задружне, привредне и остале облике удруживања;

у области шумарства,

- активности на заштити и унапређивању постојећих шума, пошумљавање и подизање нових шума;
- израда Плана за проглашење ерозионих подручја;
- стимулација развоја приватних шума;
- активно учешће у изради шумско – привредних основа ради усклађивања са планским решењима ППО.

у области лова,

- активности на заштити неловне дивље фауне;
- активности на заштити и повећању оптималне бројности популације дивљачи;
- едукацији ловних стручњака и професионално организовање ловног туризма;

у развоју индустрије и експлоатације минералних сировина и питких вода,

- израда Стратегије локалног економског развоја Општине;
- оснивање институције за локални економски развој и промоцију предузетништва и „простора” - локација, као координатора за сарадњу између локалне самоуправе и потенцијалних инвеститора;
- унапређивање опремљености комуналном инфраструктуром већ активираних локалитета и сегмената индустријских и радних зона;
- реализација планираних радних зона у складу са исказаним потребама и захтевима и реалним могућностима, при чему се користе комбинована средства општине Жагубица, инвестиционих фондова, кредита и донација, као и заинтересованих приватних инвеститора;
- израда комплетне истражне, планске и техничке документације за просторе за које се приоритетно исказе интерес за експлоатацијом камена, а до сада за њих нису завршени оговарајући истражни радови и процене резерви.
- израда истражне документације за остале просторе у складу са исказаним интересом
- израда и спровођење пројеката рекултивације и простора који су напуштени или се напуштају као лежишта.
-

у развоју туризма,

- санација, реконструкција и доградња свих постојећих објеката који могу бити стављени у функцију туристичке понуде; саобраћајница и друге инфраструктуре.
- уређење и опремање свих туристичких атрактивних природних и антропогених локалитета и објеката за презентацију знаменитости општине Жагубица и комерцијални пријем посетилаца.
- активирање свих природних и демографских потенцијала за реализацију туристичке понуде у летњој и зимској сезони .
- покретање израде и израда програма уређења туристичких зона у Општини и других различитих пројеката и програма: Пројекат туристичког уређења и опремања туристичких скијалишних зона на Бељаници и Црном Врху; Програм туристичког уређења и опремања зоне Крупајског врела и околине;. Пројекат развоја туризма на селу (агротуризам); Пројекат туристичког уређења локалитета у непосредном окружењу Врела Малве; Пројекат реконструкције саобраћајне инфраструктуре; израда Програма реконструкције и модернизације смештајних капацитета у Општини; израда програма едукације становништва који врши прихват туриста у оквиру руралног туризма
- израда урбанистичке документације за предвиђене туристичке локације и зоне (по потреби);
- израда каталога за промоцију туристичких садржаја на територији Општине;

у развоју саобраћаја,

- Израда планске и пројектне документације и почетак радова на реализацији нових саобраћајних објеката у општини:
 - обилазнице око Жагубице и у зависности од финансијских средстава и плана реализације реализација осталих фаза.
 - нови општински путни правци;
 - нови мостови;
 - изградња аутобуских стајалишта на погодним местима и тротоара на деоницама које пролазе кроз насељене делове подручја ради повећања безбедности саобраћаја
 - реализација коридора бициклических и пешачких стаза.
 - хелидроми на Бељаници и Црном Врху
- израда потребне техничке документације за реконструкцију планираних делова саобраћајне мреже и реконструкција и осавремењавање коловоза најфреквентнијих путних праваца у општини и реконструкција постојећих мостовских конструкција;
 - оснивање посебних фондова ради прикупљања финансијских средстава за одређене активности;
- одржавање постојеће саобраћајне мреже (одржавање постојећих и асфалтирање путева који су под туцаником);
- организовање рада службе за одржавање општинских путева.

у области водопривреде,

- израда комплетне документације у области водоснабдевања и каналисања и пречишћавања отпадних вода и спровођење активности на њеној реализацији
- Израда пројектантске документације за будуће мреже и објекте који ће водоснабдевати туристички центар на Бељаници, могуће у сарадњи са заинтересованим инвеститорима
- израда инвестиционих програма и пројеката за мелиорацију пашњака и шума ради спречавања ерозије земљишта;
- вршење истражних радова на извориштима, спровођење анализа воде и успостављање санитарних зона заштите изворишта;
- резервисање простора за планиране хидроакумулације за производњу електричне енергије (минаакумулације), за производњу вештачког снега и акумулација за водоснабдевање "Витман" и "Градац".

у области електроенергетске, телекомуникационе и поштанске мреже,

- дистрибуција електричне енергије;
- одржавање чворних и крајњих телефонских централа;

у области комуналне инфраструктуре,

- успостављање контроле у поступању са комуналним отпадом;
- одржавање санитарно-хигијенских услова на хуманим (градским и сеоским) гробљима;
- брига о хигијени на зеленим и сточним пијацама, као и на зеленим јавним површинама;

у области заштите природе,

- утврђивање санитарно – хигијенских зона заштите и режима коришћења простора око изворишта вода које се користе за водоснабдевање и флаширање;
- обезбеђивање услова за спровођење истраживања вредних објеката природе уз спровођење мера које пропише надлежни завод за заштиту

у области заштите животне средине,

- израда дугорочног програма заштите животне средине;
- јачање административних капацитета за ефикасније спровођење прописа у области заштите животне средине;
- израда интегралног катастра загађивача животне средине;
- формирање јединственог информационог система и увођење мониторинга животне средине (мерења и осматрања квалитета ваздуха, површинских и подземних вода, земљишта и нивоа буке);
- припремање и доношење одлуке о изради Локалног еколошког акционог плана;
- подизање и јачање еколошке свести локалног становништва;

у области заштите непокретних добара културе,

- утврђивање зона заштите око непокретних културних добара уз спровођење мера које пропише надлежни завод за заштиту
- спровођење мера заштите у околини непокретних добара културе;
- праћење стања и обавештавање надлежној територијалној служби;

у области заштите од елементарних непогода,

- израда катастра клизишта и карте стабилности терена;
- израда катастра бујичних токова;
- ажурирање, по потреби, програма – плана за проглашење ерозионих подручја на територији општине
- ажурирање, по потреби, програма - плана одбране од бујичних поплава на водотоковима ван система редовне одбране од поплава.
- микросеизмичка рејонизација територије према степену сеизмичког ризика;
- одржавање постојеће мреже противградних станица;

као и друге обавезе које проистичу из решења Просторног плана, а које су надлежност општине Жагубица.

У имплементацији приоритетних планских решења утврђују се следеће обавезе **ЈКП „Белосавац”** и **ЈП „Дирекција за изградњу и развој општине Жагубица”**:

- комплетирање система за водоснабдевање и изградња дистрибутивне мреже за насеља на територији општине Жагубица у складу са пројектном документацијом;
- израда комплетне техничке документације и започињање реализације изградње система за канализацију отпадних вода из насеља и изградња уређаја за пречишћавање отпадних вода у складу са пројектованим решењем;
- контрола испуста ефлуената и категорије пријемника;
- проширење санитарно-хигијенских непропусних септичких јама за више блиских домаћинстава (у руралним насељима где није могуће формирати канализациону мрежу), као и формирање службе за редовно чишћење јама и контролу квалитета подземних вода;
- реконструкција и допуна канализационе мреже у насељима и раздвајање кишне канализације;
- рекултивација постојећег нехигијенског сметлишта изнад Жагубице и успостављање мониторинг система на овом простору;
- уређење и опремање зелених пијаца;

- уређење простора за потребе сточне пијаце;
- проширење постојећих градских хуманих гробаља, као и проширење и санитарно опремање гробаља у сеоским насељима;
- проширење подручја организованог сакупљања отпада на територији општине Жагубица (распоређивање контејнера за одлагање отпадака; побољшање квалитета одвоза отпада - набавка камиона и др.);
- прелазак на регионални систем одлагања отпада реализацијом регионалне депонијена територији општине Пожаревац или Петровац;
- истраживање услова за увођење рециклаже комуналног отпада.

Мере за равномерни територијални развој

Основно планско опредељење је постизање већег степена функционалне интегрисаности подручја Просторног плана. Битним се сматра обезбеђење услова за знатно већу саобраћајну, инфраструктурну и економску интеграцију у односу на окружење, у првом реду са суседним функционалним подручјима, чему посебно погодују саобраћајно-географски положај и планирани развој привредно-радних зона и инфраструктурних система.

Реализација обилазне саобраћајнице у зони Жагубице ће се непосредно одразити на привредни развој, а посебно на поједине радне зоне у Жагубици којима ће бити омогућен лак саобраћајни приступ.

Постизање већег степена интегрисаности простора подразумева смањење унутрашњих општинских разлика, односно квалитативне промене у просторној, економској и социјалној структури, нарочито брдског подручја са израженим дисфункцијама социјалног и економског развоја.

Упоришта равномернијег развоја су: (а) подизање нивоа квалитета живота у центрима заједнице насеља и њиховом гравитационом подручју првенствено кроз модернизацију и изградњу комуналне и саобраћајне инфраструктуре, као и објеката јавних служби; (б) предузимање подстицајних мера од стране државних и других фондова за развој локалних заједница; и (в) изградња профитабилних привредно-радних зона.

Активности развоја сеоских насеља усмеравати ка постепеној и одрживој економској, социјалној и физичкој обнови и развоју. Реализацију вршити паралелно са интензивним развојем општинског центра.

Основне мере које ће се спроводити су:

- подједнако третирање сеоских насеља када је у питању квалитет живота становништва - све услужне садржаје „приближити“ сеоском становништву побољшањем мреже општинских путева и бољим опремањем сеоских насеља;
- унапређивање квалитета живљења на селу - комбиновани развој пољопривреде и других привредних, услужних и посредничких делатности (мали и средњи производни погони, туризам, домаћа радиност, занатство, трговина, сервисне услуге);
- повољнији услови садржани у одговарајућој пореској и стимулативној политици;
- развој неаграрних и других активности везаних за ангажовање сеоског становништва (укључивање становништва у развој услужних делатности, едукацију пољопривредног становништва, обнављање етно-заната; стимулисање приватне иницијативе у сектору јавних служби, подстицање посебних програма у култури, спорту и рекреацији, у циљу даљег развоја духовне и материјалне вредности села итд.);
- чување природних вредности уз сталну бригу о заштити животне средине, као и неговање амбијенталних вредности и вредности културе и обичаја;
- организовање културних манифестација; и
- просторно-системска интеграција насеља.

2. СМЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ УРБАНИСТИЧКИХ ПЛАНОВА И ДРУГЕ РАЗВОЈНЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПЛАНА

ППО ће се, за зоне за које је овим ППО одређено, спроводити разрадом планских решења у урбанистичким плановима и пројектима, доношењем програма уређења грађевинског земљишта и гранских / секторских планова и програма у складу са законом. За остала подручја Општине изградња се обавља у складу са правилима уређења и грађења из овог ППО.

За сва решења из урбанистичких планова на простору општине Жагубица, а која нису у супротности са режимима заштите, за издавање локацијске и грађевинске дозволе за изградњу објеката примењују се правила и услови из тих планова. По потреби за подручја посебне намене у складу са Законом о планирању и изградњи локацијске дозволе се могу издавати и из просторних планова посебне намене који обухватају територију општине Жагубица.

Даља разрада ППО вршиће се:

- израдом плана генералне регулације за Жагубицу и Крепољин (за које је могућа и израда плана детаљне регулације у складу са потребама и могућностима);
- урбанистичким плановима за Лазницу, Суви До, Милановац, Осаницу, или делове ових и других насеља (нарочито за Изварицу и Рибаре, као и део насеља Вуковац у зони раскрснице државног и општинских путева), за која ће се урбанистички планови по потреби и могућностима доносити;
- одговарајућим урбанистичким планом за туристичке зоне, првенствено на Бељаници и Црном Врху и њихове делове, у складу са указаним потребама.
- урбанистичким плановима за остале појединачне зоне и локалитете у складу са потребама, а првенствено за:
 - привредне зоне веће од 2ha;
 - привредне зоне које немају директан приступ на саобраћајницу;
 - подручја у којима ће се вршити експлоатација минералних сировина (на основу доказаних капацитета и оверених резерви), а по потреби и за зоне у којима ће се производити енергија из алтернативних извора енергије (сунце, ветар, вода, биомаса и др.)
 - све саобраћајне и инфраструктурне објекте и друга подручја за које је неопходно одредити површине јавне намене.

Урбанистички планови донети пре пре усвајања овог ППО неће се примењивати у деловима који нису у складу са дефинисаним режимима заштите, правилима и условима из овог ППО. За те планове ће Општина извршити прилагођавање са овим ППО и то кроз парцијалне измене и допуне са делове који су неусаглашени са деловима, правилима и условима из овог ППО. Напомиње се да је приоритет усклађивање ПГР-а Жагубице са одредбама Закона о планирању и изградњи (Сл.гласник РС 72/09 и 81/09), као и израда урбанистичког плана за Крепољин.

Поред урбанистичких планова, радиће се и урбанистички пројекат за формирану грађевинску парцелу, односно пројекат парцелације или препарцелације и урбанистички пројекат за:

- заштићену околину непокретног културног добра;
- изградњу смештајних туристичких капацитета;
- изградњу јавних објеката и уређење јавних површина у централној зони насеља и делу насеља намењеном за развој туризма, спорта и рекреације;
- верски објекат
- неспецифичне објекте за које се, на основу одговарајуће документације или мишљења Комисије за планове, процени оправданост изградње и др. према потреби.

Предложене врсте урбанистичких планова су оријентационе, а дефинитивна врста и границе плана ће се утврдити актом о изради плана за свако појединачно насеље или зону, који израђује надлежни општински орган у складу са законом.

На основу Закона о заштити животне средине (чл. 35. и 36), Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину и Закона о процени утицаја на животну средину, у току имплементације ППО биће донете одлуке о приступању или не приступању изради стратешке процене доноси се у складу са одредбама из чланова 5, 6. и 9. Закона о стратешкој процени утицаја, уколико се конкретним планом успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката за које је прописано утврђивање процене утицаја на животну средину, односно да се може тражити процена утицаја на животну средину када се налазе у обухвату заштићеног подручја и планираних за заштиту природних вредности, односно ако се на обухваћеном подручју планирају два или више пројеката обухваћених Уредбом о пројектима за које се израђује студија о процени утицаја на животну средину.

Надлежни органи јединице локалне самоуправе ће на основу ППО и података катастра непокретности, донети акт о границама грађевинског подручја, тј. грађевинског земљишта за постојеће изграђено земљиште за: центре у мрежи насеља на руралном подручју и започете и инициране зоне изградње поред државних путева у првој етапи имплементације, а за започете и инициране зоне изградње поред општинских путева и за постојеће изграђено земљиште у осталим насељима сукцесивно, према исказаном интересу за изградњу.

Такође, јединица локалне самоуправе донеће, на основу ППО, као и донетог урбанистичког плана, средњорочне и годишње програме уређења грађевинског земљишта. Поред овог програма, потребно је да надлежни органи јединице локалне самоуправе донесу програме за постављање монтажних објеката, уређењу јавних и осталих зелених површина у насељима, као и комуналном уређењу.

Спровођење и разрада планских решења и правила утврђених у овом ППО у гранским/секторским плановима и програмима, као и техничкој документацији у складу са законом одвија се кроз активности израде средњорочних планова и програма развоја тих предузећа, као и израде шумско-привредних основа и других планова и основа за развој предвиђених законом.

3. УЧЕСНИЦИ, МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ

Спровођење Просторног плана општине Жагубица тећи ће у складу са дефинисаним приоритетима активности у појединим областима који су утврђени у принципима и пропозицијама коришћења, уређења и заштите планског подручја ППО.

За спровођење планских решења неопходне су одређене мере и инструменти за реализацију ППО, који су везани за различите аспекте, и то:

- ⇒ *економско-финансијске мере и инструменти*
- ⇒ *организационе мере и инструменти*
- ⇒ *нормативне мере и инструменти*

За започињање и реализацију дефинисаних планских приоритета одређују се следећи учесници у имплементацији као и потребне мере и инструменти за имплементацију Просторног плана:

ЈАВНЕ СЛУЖБЕ И ОПРЕМАЊЕ НАСЕЉА

учесници у имплементацији ППО

локална самоуправа, министарства надлежна за просвету и спорт, здравство, културу, рад и социјална питања, приватно предузетништво и др.

мере и инструменте за имплементацију ППО

⇒ *економско-финансијске мере и инструменти*

ангажовање средстава Републике Србије, Општине и приватних средстава, уз подстицање донаторства и задужбинарства мерама пореске политике

⇒ *организационе мере и инструменти*

укључивање приватних актера у организовану понуду здравствене заштите, предшколских и социјалних јавних служби и служби бриге о старима; увођење нових програма – мобилне наставне екипе специјализоване за поједине наставне програме; формирање мобилних екипа и служби примарне здравствене заштите; стимулисање организовања интерната и укључивање приватне понуде у организовање интернатске услуге

⇒ *нормативне мере и инструменти*

примена важећих прописа о нормативним стандардима за изградњу објеката јавних служби; редефинисање обухвата, норматива и стандарда примарне здравствене заштите, основног образовања, објеката културних садржаја и др. објеката јавних служби; правно обезбеђивање давалаца и корисника различитих облика заштите и бриге о старим грађанима

ПОЉОПРИВРЕДА

учесници у имплементацији ППО

локална самоуправа, министарства надлежна за просвету и спорт, здравство, културу, рад и социјална питања, приватно предузетништво – становништво општине и породична пољопривредна газдинства, као и разни заинтересовани пословни субјекти, друштвене, политичке и невладине организације и др.,

мере и инструменте за имплементацију ППО

⇒ *економско-финансијске мере и инструменти*

средства буџета Републике Србије и Општине; међународни програми и фондови за рурални развој и хармонизацију техничке регулативе ЕУ земаља Централне и Југоисточне Европе и сл.; средстава локалне управе (формирање посебног фонда) за подржавање програма мултифункционалног развоја пољопривреде; успостављање комерцијалних кредита за подршку наведеним активностима (са граде периодом од 2 године ради уходавања система), уз финансијску подршку из буџета Републике Србије; стимулативна економска политика за развој агротуризма, у сектору разних служби, посебно услуга као што су ветеринарске станице, пољопривредне апотеке, сервиси за поправку пољопривредне механизације и сл.; обезбеђивање средстава кроз приватизацију, укључивањем дела средстава стратешких партнера и уз заједничка улагања за формирање сабирно/дистрибутивних центара, јавних служби, за побољшање инфраструктуре и сл.; формирање посебног фонда локалне управе за подржавање програма удруживања пољопривредника

⇒ *организационе мере и инструменти*

доношење одлуке о реформи катастра и земљишних књига; унапређивање организације надлежних општинских служби ради ефикасније контроле коришћења пољопривредног

земљишта; успостављање агро-мониторинг система; израда пројекта Пољопривредног информационог система; правовремена израда регулационих планова за просторе на којима је могуће очекивати конфликте; израда пројекта за формирање Савета за рурални развој Општине; активирање локалних потенцијала и мотивисање сеоског становништва да развија и уређује рурално подручје као дугорочну перспективу и као простор за живот; израда Програма мултифункционалног развоја пољопривреде и диверзификованог привредног развоја руралних простора Општине у циљу отварања нових радних места (непољопривредних делатности) у руралним просторима; иницирање формирања наменског стамбеног фонда у селима (за учитеља, лекара и сл.); редефинисање и оснивање савремене мреже за откуп пољопривредних производа; израда пројекта на нивоу локалне управе за формирање задруга/алијанси по интересним принципима; покретање израде и доношење Програма дугорочног развоја пољопривреде и села; израда програма развоја сеоског туризма, ревитализације етно заната; усклађивање аграрне политике и политике мултифункционалног развоја пољопривреде; формирање посебне политике руралног развоја са циљем повећања тржишне конкурентности производа

⇒ *нормативне мере и инструменти*

- доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе за успостављање делотворног и ажурног система катастарске евиденције и базе података по власницима, површинама и културама; доношење одлуке о формирању посебног пољопривредног информационог система; имплементација нормативних мера у посебна акта која се односе на заштиту пољопривредног земљишта Општине; нормативно регулисање система дугорочног закупа земљишта и власништва; усклађивање законодавне материје у области пореске и земљишне политике са стандардима ЕУ; доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе за успостављање Савета за рурални развој Општине; нормативно регулисање система субвенција за производњу; регулисање система дугорочног закупа и лизинга земљишта

ШУМАРСТВО И ЛОВНА ПРИВРЕДА

учесници у имплементацији ППО

локална самоуправа, Привредна комора Србије, Регионална привредна комора, министарства надлежна за планирање, индустрију, економију и регионални развој и др., ЈП «Србијашуме», Агенција за развој малих и средњих предузећа, Агенција за страна улагања и промоцију извоза, Стална конференција градова и општина, удружења привредника, невладине организације и др.

мере и инструменте за имплементацију ППО

⇒ *економско-финансијске мере и инструменти*

средства ЈП „Србијашуме”, власника приватних шума, као и средства Ловачког савеза Србије, ловачких удружења, и др.

⇒ *организационе мере и инструменти*

израда програма за радове на мелиорацији деградираних шума; израда програма пошумљавања на површинама које су издвојене као изворишта вода у складу са режимом коришћења простора, уз акумулације и речне токове, на површинама које су карактерисане као еродиране; израда плана противпожарне заштите шума; израда плана узгоја дивљачи

⇒ *нормативне мере и инструменти*

поштовање правила коришћења и заштите шума и шумског земљишта према општим и посебним шумским основама; имплементација нормативних мера у заштити шума и дивље фауне

ИНДУСТРИЈА, МАЛА ПРИВРЕДА, ЕКСПОАТАЦИЈА МИНЕРАЛНИХ СИРОВИНА И ГРАЂЕВИНАРСТВО

учесници у имплементацији ППО

локална самоуправа, Привредна комора Србије, Регионална привредна комора, министарства надлежна за планирање и грађевинарство, индустрију, рударство, економију и регионални развој и др., Агенција за развој малих и средњих предузећа, Агенција за страна улагања и промоцију извоза, Стална конференција градова и општина, удружења привредника, заинтересовани приватни предузетници, невладине организације и др.

мере и инструменте за имплементацију ППО

⇒ *економско-финансијске мере и инструменти*

пореске олакшице и подстицаји за привлачење страног и домаћег капитала, за стимулисање техничког иновирања производних циклуса, за проширење и диверзификацију производа и др.; мере и инструменти кредитно-монетарне политике у функцији развоја МСП, прилагођавање инструмената трговинске политике (девизног курса, царина, финансирања извоза); средства локалне управе за реализацију парцелације и инфраструктурно опремање индустријских зона; коришћење средстава из фондова ЕУ за реструктурирање привреде и изградњу капиталних објеката (производних и инфраструктурних); формирање посебног фонда локалне управе за подржавање програма интегралног руралног развоја

⇒ *организационе мере и инструменти*

оснивање агенције или службе за локални економски развој и промоцију предузетништва и „простора” - локација, која ће бити координатор сарадње између локалне самоуправе и потенцијалних инвеститора; стварање услова за едукацију становништва у погледу могућности развоја приватног бизниса, као и стална обука предузетника; давање концесија на истраживања и експлоатацију минералних сировина и изворишта пијаћих вода погодних за флаширање, у складу са програмима надлежног министарства

⇒ *нормативне мере и инструменти*

одлуке и активности за спровођење Стратегије привредног развоја, Стратегије регионалног развоја Стратегије развоја малих и средњих предузећа, Стратегије за смањење сиромаштва, Стратегије подстицања и развоја страних улагања, и др.; израда и примена Стратегије локалног економског развоја Општине, програма развоја локалних заједница, предузећа и др

ТУРИЗАМ

учесници у имплементацији ППО

локална самоуправа, ЈП Туристичка организација општине Жагубица, ЈП ”Дирекција за изградњу и развој општине Жагубица”, ЈКП „Белосавац”, привредни субјекти, сеоска домаћинства, министарства надлежна за планирање, туризам, услуге, туристичке организације, заинтересована физичка и правна лица и др

мере и инструменте за имплементацију ППО

⇒ *економско-финансијске мере и инструменти*

организовано (локацијско и програмско) усмеравање инвестиција уз пореске олакшице за приватне инвеститоре; буџетска средства министарства надлежног за трговину, туризам и услуге, преко Фонда за развој недовољно развијених простора Србије, средстава НИП-а, као и средстава Владе Републике Србије, средства власника/корисника појединих локалитета и објеката, средства спортских клубова и др

⇒ *организационе мере и инструменти*

покретање израде и израда програма уређења туристичких зона у Општини и других различитих пројеката и програма: Пројекат туристичког уређења и опремања туристичких скијалишних зона на Бељаници и Црном Врху; Програм туристичког уређења и опремања зоне Крупајског врела и околине;. Пројекат развоја туризма на селу (агротуризам); Пројекат туристичког уређења локалитета у непосредном окружењу Врела Малве; Пројекат реконструкције саобраћајне инфраструктуре; израда Програма реконструкције и модернизације смештајних капацитета у Општини; израда програма едукације становништва који врши прихват туриста у оквиру руралног туризма

⇒ *нормативне мере и инструменти*

доношење одговарајућих одлука о изради програма и планова развоја везаних за туризам; израда и доношење одговарајућих урбанистичких планова за туристичка подручја

САОБРАЋАЈНА И КОМУНАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА

учесници у имплементацији ППО

локална самоуправа, општинска дирекција за изградњу, министарства надлежна за планирање, инфраструктуру - саобраћај, водопривреду, енергетику, телекомуникације и сл., ЈП „Путеви Србије“, ЈП „Електропривреда Србије“, ЈП „Телеком Србија“; ЈВП „Србијаводе“, ЈП „Србијагас“, Републички-хидрометеоролошки завод и на локалном нивоу - ЈП „Дирекција изградњу и газвој општине Жагубица“, ЈКП „Белосавац“, становништво, невладине организације, приватни инвеститори и др

мере и инструменте за имплементацију ППО

⇒ *економско-финансијске мере и инструменти*

средства буџета Републике Србије, Округа (општина у окружењу за заједничке пројекте) и Општине; инвестициони кредити; посебни фондови; средства Европске банке за реконструкцију, фискална и кредитна политика којом ће се омогућити локалној управи да преко својих органа управљања и локалних јавних предузећа развија водопривредну, енергетску, телекомуникациону и комуналну инфраструктуру; средства од наплате услуга и др.

⇒ *организационе мере и инструменти*

програмирање приоритетних улагања на нивоу комплетне мреже локалних путева; израда планске и техничке документације за саобраћајне коридоре (друмске, бициклистичке) на територији општине Жагубица; израда потребне техничке документације за реконструкцију планираних делова саобраћајне мреже; оснивање посебних фондова ради прикупљања финансијских средстава за одређене активности; израда планске и инвестиционо-техничке документације за инфраструктурне системе: израда потребне планске и пројектне документације у вези са водоснабдевањем и одвођењем отпадних вода, активности у вези са дистрибуцијом електричне енергије; испуњавање обавеза у вези са спољним телекомуникационим везама и са функционисањем чворних и крајњих телефонских централа; одржавање комуналних објеката; израда одговарајуће планске и пројектне документације за потребе рекултивације и уређења простора који се сада користи као депонија; активности за дефинисање услова суфинансирања радова од заједничког интереса Општине, Округа и Републике на саобраћајној мрежи на територији општине Жагубица и другим инфраструктурним мрежама; власничка трансформација јавних предузећа која се баве управљањем водопривредним, енергетским, телекомуникационим и комуналним системима

⇒ *нормативне мере и инструменти*

одлука Скупштине општине Жагубица о приступању модернизацији локалне путне мреже; одлуке Скупштине општине Жагубица о приступању изради планске и пројектне документације за поједине инфраструктурне системе, њиховом функционисању и

одржавању, доношење одлуке о уређивању и рекултивацији простора који се сада користи као депонија

ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ, ПРИРОДЕ, НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ДРУГИХ КАТАСТРОФА

учесници у имплементацији ППО

локална самоуправа, министарства надлежна за животну средину, пољопривреду, шумарство, рударство и енергетику, планирање и инфраструктуру и грађевинарство, Републички завод за заштиту природе, Републички завод за заштиту споменика културе, музејске институције, Завод за заштиту споменика културе Смедерево и на локалном нивоу – ЈП "Дирекција за изградњу и развој општине Жагубица", ЈКП „Белосавац“, привредни субјекти који утичу на квалитет животне средине, еколошке невладине организације, планинарска и спортска друштва, становништво и др.

мере и инструменте за имплементацију ППО

⇒ економско-финансијске мере и инструменти

примена економских инструмента, односно накнада за коришћење природних вредности и накнада за загађивање животне средине, као и економских подстицајних мера (пореске, царинске и друге олакшице или увођење ослобађања од обавезе плаћања) у складу са Законом о заштити животне средине и друга одговарајуће законске регулативе; обезбеђивање средстава из других извора - донаторски програми помоћи и зајмови код државних фондова и међународних финансијских институција и др.;

⇒ организационе мере и инструменти

институционално јачање капацитета за заштиту животне средине – организовање рада одељења за заштиту животне средине општине Жагубица;; доношење Дугорочног програма заштите животне средине на подручју Општине; израда Локалног еколошког акционог плана; сарадња свих заинтересованих актера на локалном нивоу са органима на регионалном и националном, у циљу унапређивања стања животне средине на подручју Општине; израда одговарајуће планске документације уз примену мера заштите животне средине; формирање службе на нивоу Општине за праћење стања непокретних објеката културе и израда „Студије заштите непокретних културних добара“ на територији Општине Жагубица, као и програма за проглашење ерозионих подручја на територији општине и плана одбране од бујичних поплава на водотоковима ван система редовне одбране од поплава.

⇒ нормативне мере и инструменти

поштовање мера и режима заштите над заштићеним природним добрима; примена закона из области заштите животне средине (Закон о заштити животне средине, Закон о процени утицаја на животну средину у складу са Уредбом о утврђивању листе пројеката за коју је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину - „Службени гласник РС”, бр.84/05; Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине уз поштовање Уредбе о врстама активности и постројења за које се издаје интегрисана дозвола - „Службени гласник РС”,бр. 84/05), као и других закона који укључују питања животне средине (Закон о планирању и изградњи, Закона о водама, Закона о шумама, Закона о рударству и др.); примена Уредбе о правима инспектора заштите животне средине; примена националних стратегија и програма (Стратегија управљања отпадом у Републици Србији за период 2010-2019.године, Водопривредна основа Србије, Национални програм заштите животне средине - нацрт, Стратегија за смањење сиромаштва, Стратегија развоја пољопривреде, и др.) и др.; поштовање закона о заштити непокретних добара културе.

Планска решења дефинисана овим планом могуће је преиспитати у складу са Законом и пре истека планског периода и у случају потребе кориговати кроз измене и допуне ППО у кординацији са планским документима вишег реда.